Grey Scale #13
R G B WH GR BL C M Y K
A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19
DANES-PICTA.COM

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. generała broni Karola Świerczewskiego

DO UŻYTKU SŁUŻBOWEGO

TAJNE

Egz. Nr 1

Nr ewid. 6551

REGULAMIN WALKI SIŁ ZBROJNYCH POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

(dywizja – pułk)

Projekt nowelizacji

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu [illegible]
Nr ewid. 39876

WARSZAWA MARZEC 1977

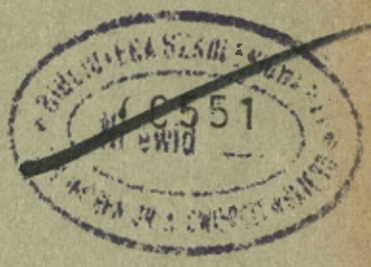
Colour Chart #13
Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black
Inches Centimetres
DANES-PICTA.COM

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. generała broni Karola Świerczewskiego

DO UŻYTKU SŁUŻBOWEGO

TAJNE

Egz. Nr 1

REGULAMIN WALKI SIŁ ZBROJNYCH POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

(dywizja – pułk)

Projekt nowelizacji

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu [illegible]
Nr ewid. 39876

WARSZAWA MARZEC 1977

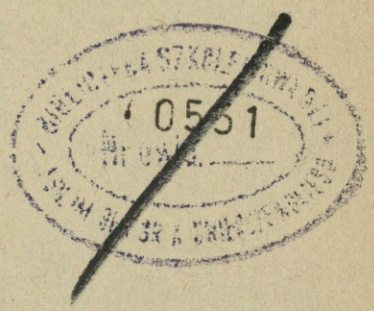
AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. gen.broni K. Świerczewskiego

DO UŻYTKU
SŁUŻBOWEGO

TAJNE

Egz.Nr 1

Mobil. pt 12657/r

"REGULAMIN WALKI SIŁ ZBROJNYCH POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ"

/dywizja-pułk/

projekt nowelizacji

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Dzieł Zbiorów Specjalnych
Nr ewid. 39876

WARSZAWA Marzec 1977 r.

SPIS TREŚCI

Str.

Rozdział I. ZASADY OGÓLNE 5

1. Rodzaje sił zbrojnych, ich skład i przeznaczenie oraz podstawowe środki walki 5

2. Charakterystyka i najważniejsze zasady walki ogólnowojskowej 19

Rozdział II. DOWODZENIE WOJSKAMI 38

Rozdział III. PRACA PARTYJNO-POLITYCZNA 52

Rozdział IV. MARSZ I PRZEWOZY WOJSK 66

1. Marsz 66

2. Przewozy wojsk 82

Rozdział V. NATARCIE 90

1. Zasady ogólne 90

2. Organizacja natarcia 112

3. Rozwinięcie wojsk do natarcia 120

4. Prowadzenie natarcia 129

5. Forsowanie przeszkód wodnych 147

6. Natarcie w rejonie zurbanizowanym 159

7. Natarcie na wybrzeżu morskim 163

8. Natarcie w górach 166

9. Natarcie w terenie lesisto-jeziornym 171

10. Natarcie w zimie 173

11. Natarcie w nocy 175

Rozdział VI. DZIAŁANIA DESANTOWE 180

1. Desantowanie i działania bojowe dywizji /batalionu/ powietrznodesantowej 180

a/ Zasady ogólne 180

b/ Organizacja desantowania i działań bojowych 185

c/ Prowadzenie działań bojowych 193
2. Desantowanie i działania bojowe dywizji /pułku/ .desantowej 207
a/ Zasady ogólne 207
b/ Organizacja desantowania i działań bojowych 217
c/ Prowadzenie działań bojowych 221
Rozdział VII. OBRONA 226
1. Zasady ogólne 226
2. Organizacja obrony 242
3. Prowadzenie obrony 253
4. Obrona przeszkody wodnej 258
5. Obrona w rejonie zurbanizowanym 263
6. Obrona wybrzeża morskiego 266
7. Obrona w górach 273
8. Obrona w terenie lesisto-jeziornym 279
9. Obrona w zimie 281
10. Obrona w nocy 283
11. Wycofanie 285
Rozdział VIII. WALKA W OKRĄŻENIU I WYJŚCIE Z OKRĄŻENIA 291
Rozdział IX. ROZMIESZCZENIE WOJSK W TERENIE I ICH UBEZPIECZENIE 299
Rozdział X. ZABEZPIECZENIE DZIAŁAŃ BOJOWYCH 305
1. Rozpoznanie 305
2. Obrona przed bronią masowego rażenia 322
3. Powszechna obrona przeciwlotnicza 333
4. Ubezpieczenie 333
5. Zabezpieczenie inżynieryjne 334
6. Zabezpieczenie chemiczne 335

7. Maskowanie 335
8. Walka radioelektroniczna 336
9. Zabezpieczenie topograficzne 337
10. Zabezpieczenie hydrometeorologiczne 338
11. Zabezpieczenie tyłowe 339
a/ Zasady ogólne 339
b/ Organizacja tyłów 342
c/ Zabezpieczenie materiałowe 344
d/ Zabezpieczenie techniczne 346
e/ Zabezpieczenie medyczne 347
12. Uzupełnianie strat 350
13. Grzebanie poległych i zmarłych 352
14. Ewakuacja jeńców wojennych 352

R o z d z i a ł I

ZASADY OGÓLNE

1. RODZAJE SIŁ ZBROJNYCH, ICH SKŁAD I PRZEZNACZENIE ORAZ PODSTAWOWE ŚRODKI WALKI

1.

Siły zbrojne Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, bezgranicznie oddane swojej Ojczyźnie, stoją na straży suwerenności i niepodległości Narodu Polskiego, jego bezpieczeństwa i pokoju.

Aby spełnić ten zaszczytny obowiązek, powinny one być w każdej chwili gotowe do stawiania skutecznego oporu i zadania druzgocącego ciosu agresorowi, który ośmieliłby się targnąć na naszą Ojczyznę i inne państwa socjalistyczne.

2.

Siły Zbrojne Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej tworzą ofiarni, świadomi swych obowiązków wobec Socjalistycznej Ojczyzny żołnierze.

Doskonałe przygotowanie ogólne, polityczne i wojskowe żołnierzy, ich patriotyzm i internacjonalizm, świadomość obywatelska zdyscyplinowanie i wysoka sprawność fizyczna, mistrzowskie opanowanie broni i techniki bojowej oraz umiejętne wykorzystanie jej w walce stanowi o ogólnej wartości bojowej wojsk oraz stwarza warunki do przejawiania w walce aktywności, zdecydowania, bohaterstwa i odwagi.

Troska o żołnierzy jest najważniejszym obowiązkiem wszystkich dowódców i przełożonych. Powinni oni znać swych podwładnych, stale podnosić poziom ich wyszkolenia bojowego i politycznego, przebywać z nimi, interesować się ich codziennym życiem wojskowym,

kształtować nastroje i wysoki stan moralno-polityczny, w odpowiednim czasie przedstawiać do wyróżnienia za wybitne czyny i osiągnięcia.

3.

W skład Sił Zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej wchodzą następujące rodzaje:

- wojska lądowe;
- wojska obrony powietrznej kraju;
- wojska lotnicze;
- marynarka wojenna.

Według swego przeznaczenia i wykonywanych zadań siły zbrojne dzielą się na:

- wojska operacyjne, do których zalicza się związki operacyjne, związki taktyczne i oddziały wojsk lądowych, lotnictwo operacyjne oraz związki i oddziały marynarki wojennej;
- wojska obrony terytorium kraju, do których zalicza się związki taktyczne i oddziały wojsk lądowych, związki i oddziały wojsk obrony powietrznej kraju, związki i oddziały marynarki wojennej oraz inne oddziały i pododdziały specjalne.

4.

Ważnym elementem składowym sił zbrojnych jest technika wojenna, którą stanowią: broń masowego rażenia i środki jej przenoszenia oraz uzbrojenie i sprzęt bojowy wojsk operacyjnych i wojsk obrony terytorium kraju.

Doskonała znajomość techniki wojennej, umiejętna eksploatacja sprzętu bojowego i mistrzowskie użycie go w walce stanowią podstawę powodzenia. Stała troska o uzbrojenie i sprzęt bojowy jest jednym z podstawowych obowiązków i sprawą honoru każdego żołnierza.

5.

Broń jądrowa jest najsilniejszym środkiem masowego rażenia w walce. Umiejętnie ją stosując, niszczy się środki masowego rażenia nieprzyjaciela, obezwładnia siłę żywą i środki ogniowe, niszczy budowle obronne i inne obiekty, stwarza strefy skażenia promieniotwórczego i wywiera na wojska silny wpływ moralny.

Broni jądrowej używa się niespodziewanie, masowo i zwykle na głównym kierunku do wykonania najważniejszych zadań w walce.

Bronią jądrową można wykonać uderzenia pojedyncze, grupowe i zmasowane.

Pojedyncze uderzenia jądrowe wykonuje się na cele pojedyncze lub grupę celów jednym ładunkiem, który zapewnia niezbędny stopień rażenia.

Grupowe uderzenie jądrowe wykonuje się używając jednocześnie kilku ładunków jądrowych, żeby razić jeden obiekt /cel/ o dużych wymiarach lub kilka obiektów /celów/ rozmieszczonych w jednym rejonie.

Zmasowane uderzenie jądrowe wykonuje się używając dużej liczby ładunków jądrowych w stosunkowo krótkim czasie, żeby razić kilka ważnych zgrupowań wojsk i innych obiektów nieprzyjaciela, których zniszczenie /obezwładnienie/ ma decydujący wpływ na przebieg walki.

6.

Głównymi środkami przenoszenia ładunków jądrowych do celów są rakiety i samoloty. Wybór środków przenoszenia, mocy, rodzaju i wysokości wybuchu zależy od znaczenia obiektu, jego wymiarów, charakteru działań i stopnia ukrycia wojsk nieprzyjaciela, zadań wojsk własnych i ich bezpieczeństwa oraz od właściwości terenu i warunków atmosferycznych.

Powietrzne wybuchy jądrowe stosuje się na nie ukryte wojska nieprzyjaciela, na obiekty, które nie mają silnych umocnień, oraz wtedy, gdy niedopuszczalne jest promieniotwórcze skażenie terenu. Wybuchy powietrzne mogą być niskie i wysokie. Przy niskim wybuchu powietrznym w rejonie wybuchu możliwe jest niebezpieczne skażenie promieniotwórcze terenu.

Naziemne wybuchy jądrowe stosuje się na obiekty silnie umocnione oraz wtedy, gdy jednocześnie ze zniszczeniem ważnych celów konieczne jest stworzenie silnego skażenia promieniotwórczego w rejonie wybuchu i na drodze przesuwania się obłoku promieniotwórczego, żeby uniemożliwić lub utrudnić nieprzyjacielowi działania w tym rejonie.

7.

Broń chemiczna jest środkiem masowego rażenia, którą można zadawać nieprzyjacielowi duże straty w ludziach; zachowując swoje rażące właściwości w ciągu długiego czasu po użyciu, utrudnia działania bojowe wojsk i pracę tyłów.

Broni chemicznej używa się niespodziewanie i z zasady masowo w połączeniu z innymi środkami rażenia.

Masowe użycie broni chemicznej polega na jednoczesnym lub kolejnym wykonaniu uderzeń przez oddziały rakiet, lotnictwo i artylerię na główne zgrupowania wojsk i obiekty tyłowe nieprzyjaciela oraz na inne ważne cele /stanowiska dowodzenia, stanowiska startowe, lotniska, węzły komunikacyjne itp./.

8.

Obiekty, na które planuje się użycie broni jądrowej i chemicznej, wybiera się w odległości zapewniającej bezpieczeństwo wojsk własnych w chwili wykonywania uderzeń. Wojska własne

powinny być we właściwym czasie uprzedzone o wykonaniu uderzenia na nieprzyjaciela, żeby zastosowały niezbędne środki ochrony.

We wszystkich wypadkach należy uwzględniać warunki atmosferyczne, aby nie dopuścić do porażenia wojsk własnych opadem promieniotwórczym i środkami trującymi.

9.

Wojskom lądowym przypada decydująca rola w rozbiciu nieprzyjaciela. Wykorzystując skutki uderzeń jądrowych, chemicznych i zwykłych środków rażenia, obezwładniania radioelektronicznego oraz stosując desanty mogą one: skutecznie nacierać, opanować jego terytorium oraz trwale utrzymywać zajęte rubieże i rejony. Mogą również prowadzić inne działania.

Wojska lądowe składają się z następujących rodzajów wojsk: zmechanizowanych, pancernych, desantowych, rakietowych, artylerii, obrony przeciwlotniczej i lotnictwa wojsk lądowych. W celu zabezpieczenia działań bojowych wojsk lądowych w ich skład wchodzą wojska specjalne: inżynieryjne, chemiczne, łączności, radiotechniczne, walki radioelektronicznej i inne oraz służby techniczne i kwatermistrzowskie z podległymi im związkami i jednostkami tyłowymi.

10.

Wojska zmechanizowane wyposażone w wozy bojowe są wystarczająco odporne na działanie broni masowego rażenia oraz innych środków ogniowych. Posiadają duże zdolności pokonywania terenu. Mogą one szybko wykonywać marsz, prowadzić w wysokim tempie manewrowe i rozstrzygające działania bojowe w każdej porze roku i doby, w każdą pogodę i w różnym terenie, na wozach bojowych lub pieszo.

11.

Wojska pancerne są główną siłą uderzeniową wojsk lądowych. Dysponują one silnym ogniem, odznaczają się dużą ruchliwością i manewrowością oraz dużą odpornością na działanie broni masowego rażenia. Właściwości bojowe wojsk pancernych umożliwiają im jak najlepsze wykorzystanie skutków użycia broni jądrowej i innych środków masowego rażenia, prowadzenie manewrowych działań bojowych i rozbicie nieprzyjaciela w krótkim czasie oraz szybkie pokonywanie dużych stref skażonych.

Wojsk pancernych używa się przede wszystkim na głównych kierunkach do najważniejszych zadań, polegających na wykonaniu silnych i głębokich uderzeń, szczególnie na kierunkach użycia broni jądrowej.

12.

Wojska zmechanizowane i wojska pancerne są zorganizowane w dywizje i pułki. Ze względu na wszechstronne możliwości bojowe oraz samodzielność prowadzenia walki stanowią ogólnowojskowe związki taktyczne /oddziały/.

Wartość bojowa tych dywizji /pułków/ polega przede wszystkim na ich zdolności prowadzenia skutecznych działań w każdych okolicznościach pola walki. Zadania bojowe wykonują one przy ścisłym współdziałaniu z innymi dywizjami /pułkami/ oraz ze związkami taktycznymi i oddziałami innych rodzajów wojsk i rodzajów sił zbrojnych, a zwłaszcza z lotnictwem, wojskami rakietowymi i desantami.

13.

W skład wojsk desantowych wchodzi dywizja powietrznodesantowa i dywizja desantowa.

Dywizja powietrznodesantowa /batalion powietrznodesantowy/ jest ogólnowojskowym związkiem taktycznym /oddziałem/.

Przeznaczona jest do zadań wymagających opanowania i utrzymania rejonu lub obiektu w głębi ugrupowania wojsk nieprzyjaciela. Działa ona na korzyść i we współdziałaniu z określonym zgrupowaniem /związkiem/ operacyjnym lub marynarki wojennej. Działając całością sił wykonuje najczęściej zadania o charakterze operacyjnym.

Całością lub większością sił dywizja powietrznodesantowa może opanowywać i utrzymywać przeprawy /cieśniny/, wyspy, bazy lotnicze, powstrzymywać odwody, opanować rubieże w celu zamknięcia pierścienia okrążenia wokół zgrupowania nieprzyjaciela.

Możliwe jest użycie dywizji powietrznodesantowej w ramach działań dużego zgrupowania desantowego /strategicznego desantu powietrznego/.

We wszystkich wypadkach musi nastąpić w określonym czasie połączenie się dywizji powietrznodesantowej z wojskami nacierającymi od frontu lub dołączenie do głównego zgrupowania wojsk desantowych.

Dywizja desantowa jest związkiem taktycznym wojsk lądowych. Przeznaczona jest głównie do prowadzenia morskich działań desantowych samodzielnie lub w składzie operacyjnego zgrupowania desantowego.

W ramach morskich działań desantowych dywizja /pułk/ desantowa może opanowywać niedużе wyspy, bazy morskie, porty i inne obiekty na wybrzeżu, wykonywać na tyły nieprzyjaciela ude-

rzenia od strony morza ułatwiające wojskom własnym działanie wzdłuż wybrzeża lub w kierunku wybrzeża, prowadzić działania dywersyjno-rozpoznawcze.

Na kierunkach lądowych może być użyta do natarcia na wybrzeżu morskim zwłaszcza do forsowania szerokich przeszkód wodnych /ujść rzek, zalewów/ lub do obrony.

14.

Wojska rakietowe składają się ze związków taktycznych i oddziałów rakiet operacyjno-taktycznych i taktycznych oraz oddziałów technicznych. Związki taktyczne i oddziały rakiet wchodzą w skład związków operacyjnych i ogólnowojskowych związków taktycznych.

Wojska rakietowe przeznaczone są do zwalczania środków napadu jądrowego, głównych zgrupowań wojsk i innych ważnych obiektów na całą głębokość ugrupowania operacyjnego nieprzyjaciela ładunkami jądrowymi, chemicznymi i zwykłymi.

15.

Artyleria składa się ze związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów artylerii /rakietowej, armatniej, haubicznej/, przeciwpancernych pocisków kierowanych i moździerzy. Artyleria wchodząca organicznie w skład związków operacyjnych, ogólnowojskowych związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów dzieli się na artylerię armijną, dywizyjną, pułkową i batalionową. Cechuje ją duża moc, dokładność i zasięg ognia oraz zdolność wykonywania manewru i szybkiego ześrodkowywania ognia na ważniejsze obiekty /cele/. Artyleria przeznaczona jest do niszczenia lub obezwładniania taktycznych środków napadu jądrowego, artylerii, czołgów i innych środków ogniowych, siły żywej, stanowisk dowodzenia, środków radioelektronicznych oraz do burzenia umocnień obronnych nieprzyjaciela.

16.

Wojska obrony przeciwlotniczej składają się ze związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów rakiet przeciwlotniczych, artylerii przeciwlotniczej, przeciwlotniczych karabinów maszynowych, radiotechnicznych i innych specjalności.

Wojska obrony przeciwlotniczej cechuje duża skuteczność ognia na różnych odległościach i wysokościach oraz zdolność do wykonywania manewru ogniem i sprzętem. Przeznaczone są do osłony wojsk i ważnych obiektów tyłowych przed rozpoznaniem i uderzeniami z powietrza.

Wojska obrony przeciwlotniczej mogą samodzielnie i we współdziałaniu z lotnictwem myśliwskim oraz w określonych warunkach z wojskami obrony powietrznej kraju niszczyć pilotowane i bezpilotowe samoloty, śmigłowce, balony, niektóre rakiety; prowadzić rozpoznanie przestrzeni powietrznej i informować wojska o zagrożeniu z powietrza, oraz prowadzić walkę z desantami powietrznymi nieprzyjaciela podczas ich przelotu i lądowania. Ponadto mogą brać udział w blokowaniu z powietrza okrążonych zgrupowań nieprzyjaciela.

W szczególnych sytuacjach artyleria i rakiety przeciwlotnicze mogą być również użyte do zwalczania celów naziemnych nieprzyjaciela, a w rejonach nadbrzeżnych do niszczenia desantów morskich. Wojska obrony przeciwlotniczej wchodzą w skład związków operacyjnych, ogólnowojskowych związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów oraz niektórych rodzajów wojsk.

17.

Wojska inżynieryjne składają się ze związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów saperskich, pontonowych, desantowo-przeprawowych, budowy mostów, inżynieryjno-drogowych, minowania,

inżynieryjnego zabezpieczenia stanowisk dowodzenia, wydobywania i oczyszczania wody, elektrotechnicznych, remontowych i innych.

Wojska inżynieryjne są przeznaczone do zabezpieczenia inżynieryjnego działań bojowych związków taktycznych i oddziałów rodzajów wojsk przy szerokim wykorzystaniu sprzętu i materiałów inżynieryjnych.

Do zadań ich należy: prowądzenie rozpoznania inżynieryjnego; przygotowanie i utrzymanie dróg; zapewnienie pokonania zapór i zniszczeń; urządzenie i utrzymanie przepraw; budowa zapór i wykonanie niszczeń; mechanizacja prac inżynieryjnych wykonywanych w celu zabezpieczenia wojsk przed bronią masowego rażenia, przygotowanie najbardziej skomplikowanych elementów budowli, mechaniczne kopanie transzei i wykopów na schrony i ukrycia; wykonywanie najbardziej skomplikowanych prac związanych z maskowaniem wojsk i obiektów; wykonywanie prac inżynieryjnych związanych z likwidacją skutków uderzeń jądrowych nieprzyjaciela; wydobywanie, oczyszczanie wody i utrzymanie punktów zaopatrywania w wodę, zabezpieczenie materiałowo-techniczne w zakresie sprzętu wojsk inżynieryjnych.

Wojska inżynieryjne w walce wykorzystuje się zgodnie z ich przeznaczeniem i możliwościami, z zasady w sposób scentralizowany według planu zabezpieczenia inżynieryjnego działań dywizji /pułku/. W niezbędnych przypadkach część wojsk inżynieryjnych może być przydzielona do oddziałów /pododdziałów/ lub wykonywać zadania na ich korzyść na zasadzie wsparcia, pozostając w dyspozycji przełożonego wyższego szczebla.

18.

Wojska chemiczne składają się ze związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów. W skład związku taktycznego wchodzą oddziały rozpoznania skażeń, zabiegów specjalnych i odkażania umundurowania.

Oddziały i pododdziały mogą być: wykrywania wybuchów jądrowych, naziemnego i powietrznego rozpoznania skażeń, zabiegów specjalnych i odkażania umundurowania.

Wojska chemiczne są wojskami specjalnymi przeznaczonymi do wykonywania zadań związanych z zabezpieczeniem chemicznym działań bojowych. Do zadań tych należy wykrywanie wybuchów jądrowych i określania ich parametrów; prowadzenie rozpoznania skażeń promieniotwórczych i chemicznych; przeprowadzanie całkowitych zabiegów sanitarnych; przeprowadzenie całkowitych zabiegów specjalnych uzbrojenia i sprzętu bojowego, umundurowania, oporządzenia i indywidualnych środków ochrony przed skażeniami; odkażanie i dezynfekcja odcinków terenu i dróg; przeprowadzanie kontroli stopnia skażenia żołnierzy, uzbrojenia, sprzętu bojowego i zapasów środków materiałowych;zapewnienie przeprowadzenia kontroli napromieniowania żołnierzy; wykorzystanie miotaczy ognia i zabezpieczenie materiałowo-techniczne wojsk w sprzęt i środki chemiczne.

19.

Wojska łączności składają się ze związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów łączności.

Wojska łączności są przeznaczone do organizowania i utrzymania łączności, zapewniającej dowodzenie wojskami we wszystkich rodzajach działań bojowych.

20.

Wojska walki radioelektronicznej przeznaczone są do rozpoznania i obezwładnienia radioelektronicznego środków i systemów radioelektronicznych nieprzyjaciela oraz kontroli promieniowania elektromagnetycznego w działaniach bojowych.

21.

Wojska walki radioelektronicznej składają się z oddziałów i pododdziałów rozpoznania i obezwładniania radioelektronicznego łączności radiowej i radioliniowej, systemów radioelektronicznych lotnictwa i obrony powietrznej oraz kontroli promieniowania radioelektronicznego i maskowania przeciwradiolokacyjnego. Wchodzą w skład związków operacyjnych i rodzajów sił zbrojnych.

22.

W skład służb technicznych wchodzą: służba uzbrojenia i elektroniki oraz służba czołgowo-samochodowa.

Zadaniem służb technicznych dywizji /pułku/ jest przygotowanie uzbrojenia i sprzętu technicznego do niezawodnej, długotrwałej eksploatacji, obsługiwanie techniczne oraz ewakuacja i remont zapewniający jak najszybszy powrót wyremontowanego sprzętu do walczących oddziałów /pododdziałów/; terminowe zaopatrywanie wojsk w środki bojowe /rakiety, pociski kierowane, amunicję/, sprzęt i materiały techniczne oraz ich przechowywanie; uzupełnienie fachowego personelu oraz wyposażenia; szybkie odtwarzanie zdolności sił i środków służb technicznych do pracy po uderzeniach nieprzyjaciela.

23.

W skład służb kwatermistrzowskich wchodzą służby: komunikacji, zdrowia, materiałów pędnych i smarów, żywnościowa, mundurowa i finansowa. Służby kwatermistrzowskie zaopatrują wojska w środki materiałowe potrzebne do życia i prowadzenia walki,

zapewniają pomoc medyczną, ewakuują uszkodzony sprzęt i materiały zdobyczne transportem ogólnego przeznaczenia oraz zabezpieczają pod względem materiałowym i medycznym ewakuację ludności cywilnej i jeńców wojennych.

24.

Wojska lotnicze są przeznaczone do prowadzenia wspólnych działań bojowych z wojskami lądowymi, marynarką wojenną, wojskami obrony powietrznej kraju i do wykonania zadań samodzielnie. Organizacyjnie wojska lotnicze dzielą się na lotnictwo operacyjne i wojsk lądowych, a ze względu na charakter wykonywanych zadań dzielą się na lotnictwo: myśliwskie, myśliwsko-bombowe /myśliwsko-szturmowe/, bombowe, rozpoznawcze, walki radioelektronicznej, wojsk lądowych, transportowe i pomocnicze.

Poszczególne rodzaje lotnictwa wykonują następujące zadania:

- rozpoznawcze - zdobywa i dostarcza informacje o nieprzyjacielu, niezbędne do przygotowania i prowadzenia walki przez wojska lądowe oraz do organizacji i prowadzenia działań bojowych przez lotnictwo i marynarkę wojenną. Prowadzi również rozpoznanie terenu, pogody i skażeń promieniotwórczych atmosfery;
- myśliwsko-bombowe /myśliwsko-szturmowe/ - zasadniczym wysiłkiem wspiera wojska lądowe, w tym i desantowe, zwalczając przede wszystkim obiekty ruchome i nowo wykryte obiekty o małych rozmiarach. Częścią wysiłku bierze udział w walce o przewagę w broni rakietowo-jądrowej i w lotnictwie oraz zabezpiecza działania własne i innych rodzajów lotnictwa, może być również użyte do rozpoznania powietrznego;
- lotnictwo wojsk lądowych w ramach zadań ogniowych prowadzi przede wszystkim bezpośrednie wsparcie walki oddziałów i

związków taktycznych wojsk lądowych, walkę z czołgami, przeciwpancernymi i ogniowymi środkami przeciwnika oraz stawianie zapór minowych i zasłon dymnych. W ramach zadań specjalistycznych prowadzi obserwację pola walki i poprawianie ognia artylerii, zabezpiecza dowodzenie oddziałami i związkami taktycznymi wojsk lądowych, obezwładnia zakłóceniami systemy i urządzenia radioelektroniczne nieprzyjaciela, prowadzi rozpoznanie skażeń promieniotwórczych i chemicznych oraz inżynieryjne rozpoznanie terenu. W ramach zadań desantowo-transportowych, wchodzące w skład lotnictwa wojsk lądowych oddziały i pododdziały śmigłowców transportowych wysadzają desanty taktyczne i grupy specjalne, przerzucają wojska i technikę bojową, dostarczają walczącym wojskom amunicję i środki materiałowe, prowadzą ewakuację porażonych i chorych oraz poszukiwania i ratownictwo załóg samolotów i śmigłowców;

- walki radioelektronicznej - rozpoznaje i obezwładnia łączność radioliniową oraz środki radiolokacyjne obrony powietrznej nieprzyjaciela;
- transportowe - przewozi desanty powietrzne na tyły nieprzyjaciela oraz wojska, amunicję jądrową, rakiety i środki materiałowe;
- pomocnicze - utrzymuje łączność, przewozi porażonych i chorych oraz wykonuje inne zadania.

25.

Wojska obrony powietrznej kraju składają się ze związków operacyjno-taktycznych obrony powietrznej, w skład których wchodzą związki taktyczne, oddziały i pododdziały: wojsk rakietowych, artylerii przeciwlotniczej, lotnictwa myśliwskiego, wojsk radiotechnicznych, walki radioelektronicznej i specjalnych. Wojska

specjalne stanowią oddziały /pododdziały/: łączności, inżynieryjne, chemiczne i inne przeznaczone do zabezpieczenia działań bojowych poszczególnych rodzajów wojsk obrony powietrznej. Wojska obrony powietrznej kraju mogą niszczyć na korzyść wojsk lądowych środki napadu powietrznego nieprzyjaciela, obezwładniać ich pokładowe środki radioelektroniczne przez stwarzanie zakłóceń oraz zwalczać desanty powietrzne i morskie. Związki taktyczne i oddziały tych wojsk mogą być użyte również w niektórych określonych sytuacjach do osłony ważnych obiektów związku operacyjnego i marynarki wojennej, a oddziały lotnictwa myśliwskiego, ponadto do wsparcia wojsk na polu walki.

26.

W skład marynarki wojennej wchodzą: okręty podwodne, lotnictwo morskie, okręty nawodne i artyleria nadbrzeżna oraz służby i oddziały specjalne.

Marynarka wojenna może wykonywać na korzyść wojsk lądowych, działających na kierunku nadmorskim, następujące zadania: niszczyć na morzu okręty wojenne, konwoje i środki desantowo-transportowe nieprzyjaciela; wysadzać desanty morskie; przewozić morzem wojska, sprzęt bojowy i zaopatrzenie.

2. CHARAKTERYSTYKA I NAJWAŻNIEJSZE ZASADY WALKI OGÓLNOWOJSKOWEJ

27.

Walka - część składowa działań bojowych - jest to zbrojne starcie przeciwstawnych stron szczebli taktycznych. Walka jest jedynym sposobem rozbicia nieprzyjaciela i odniesienia zwycięstwa. Podstawowymi czynnikami walki są ogień i ruch. Ogień to fizyczne i psychiczne skutki działania broni palnej; ruch to zmiana miejsca jednostek wojskowych /załóg/ posługujących się

bronią. Zorganizowany ruch wojsk i ogień mogą mieć na celu uderzenie na nieprzyjaciela, odparcie jego uderzenia lub też uchylenie się od uderzenia.

Zależnie od miejsca i rodzaju zaangażowanych sił i środków rozróżnia się walkę lądową /naziemną/, powietrzną, morską, radioelektroniczną itp. Związki taktyczne /oddziały/ wojsk lądowych walczą połączonym wysiłkiem wszystkich rodzajów wojsk i służb wykorzystując uderzenia broni masowego rażenia oraz wsparcie lotnictwa, a w strefie nadmorskiej również marynarki wojennej. Dlatego walka jest ogólnowojskowa. Można ją prowadzić zarówno ze stosowaniem broni jądrowej i innych środków masowego rażenia, jak i bez ich stosowania, używając tylko zwykłych środków rażenia: artylerii, lotnictwa, czołgów, przeciwpancernych pocisków kierowanych, broni przeciwlotniczej i innej.

28.

Walkę cechuje zorganizowane, zdecydowane, szybkie i aktywne dzi-ałanie wojsk, masowanie uderzeń rakietowych i ognia artylerii, masowe użycie czołgów, transporterów opancerzonych i bojowych wozów piechoty,lotnictwa oraz innego sprzętu technicznego; stosowanie na szeroką skalę desantów powietrznych, morskich i kombinowanych oraz współdziałających z nimi oddziałów wydzielonych i rajdowych.

Na walkę składa się z reguły szereg równoczesnych lub następujących po sobie krótkotrwałych starć prowadzonych z maksymalnym natężeniem na szerokim froncie i dużej głębokości przy użyciu wszystkich dostępnych środków. Skupiają się one w oddzielnych ogniskach lub ich zespołach na poszczególnych kierunkach, niekiedy znacznie od siebie oddalonych, co pociąga za sobą

powstawanie luk, często dość dużych, umożliwiających dokonanie manewru.

29.

W warunkach stosowania broni jądrowej zdecydowanych i szybkich działań bojowych wojsk, możliwości istnienia luk i otwartych skrzydeł wydatnie wzrasta rola manewru. Manewr jest to zmiana istniejącego ugrupowania wojsk, skupienie ognia lub przeniesienie go na określone cele.

Celem manewru jest utworzenie najdogodniejszego ugrupowania wojsk własnych do wykonania decydujących i niespodziewanych uderzeń przede wszystkim na skrzydła i tyły nieprzyjaciela lub skupienia wysiłku dla obezwładnienia albo rozbicia wybranych elementów jego ugrupowania. Niekiedy celem manewru może być rozśrodkowanie wojsk lub wyprowadzenie ich spod uderzeń nieprzyjaciela.

Manewr prowadzi się uderzeniami jądrowymi, ogniem i wojskami.

Manewr uderzeniami jądrowymi oraz ogniem polega na jednoczesnym lub kolejnym zmasowaniu /ześrodkowaniu/ uderzeń jądrowych /ognia/ na najważniejsze zgrupowanie i obiekty nieprzyjaciela lub na podziale ognia dla jednoczesnego rażenia kilku celów. Manewr wojskami może być czołowy i skrzydłowy.

Manewr czołowy /uderzenie czołowe/ występuje wówczas, gdy wojska nacierają w kierunku prostopadłym do linii frontu nieprzyjaciela. Manewr czołowy stosuje się tylko w okolicznościach, gdy w ugrupowaniu nieprzyjaciela nie ma wystarczająco dużych luk lub brak jest otwartych skrzydeł, a więc nie ma możliwości zastosowania manewru skrzydłowego.

Manewr skrzydłowy polega na szybkim przesunięciu wojsk w kierunku jednego lub obu skrzydeł nieprzyjaciela i wykonaniu niespodziewanego i gwałtownego uderzenia na jego skrzydła i tyły. W zależności od głębokości działania manewr skrzydłowy może przyjąć formę oskrzydlenia lub obejścia.

Oskrzydlenie wyraża się w działaniu określonego zgrupowania na skrzydła i tyły nieprzyjaciela we współdziałaniu ogniowym i taktycznym z wojskami nacierającymi od czoła.

Obejście jest działaniem bardziej głębokim, określonego zgrupowania na skrzydła i tyły nieprzyjaciela wykonywanym we współdziałaniu taktycznym z wojskami nacierającymi od czoła ale nie zawsze w łączności ogniowej ich środków klasycznych.

Najbardziej korzystne wyniki można uzyskać przy oskrzydleniu lub obejściu obu skrzydeł nieprzyjaciela z równoczesnym działaniem desantu na jego tyły.

Manewr powinien być możliwie prosty, przeprowadzony szybko i skrycie. Dużą rolę w szybkości manewru mogą odgrywać powietrzne środki transportu wykorzystane do przerzutu wojsk, sprzętu bojowego i środków materiałowych. Środki te, zwłaszcza śmigłowce, w miarę potrzeb mogą być przydzielone dywizji /pułkowi/ z wyższego szczebla.

30.

Działania bojowe ze względu na cel, treść oraz charakter ich prowadzenia dzieli się na:

- natarcie;
- obronę.

Natarcie i obrona są podstawowymi rodzajami działań. Wycofanie, działanie opóźniające i inne są działaniami uzupełniającymi.

31.

Natarcie ma decydujące znaczenie w osiągnięciu zwycięstwa. Natarcie polega na zsynchronizowaniu z ogniem, zdecydowanego, ciągłego i szybkiego ruchu wojsk w przód na całą głębokość ugrupowania nieprzyjaciela. Na natarcie składa się szereg walk, manewrów oraz innych przedsięwzięć, w których nacierający dąży do rozbicia siły żywej, zniszczenia sprzętu bojowego oraz środków materiałowych nieprzyjaciela i opanowania ważnych rejonów jego terytorium, zmuszając go w ten sposób do zaniechania oporu.

Celem natarcia jest rozbicie nieprzyjaciela w krótkim czasie i opanowanie ważnych rejonów jego terytorium. Cel ten osiąga się przez zniszczenie środków masowego rażenia oraz rozbicia głównych zgrupowań nieprzyjaciela bronią jądrową, ogniem klasycznych środków walki, energicznym uderzeniem jednostek pancernych i zmechanizowanych na dużą głębokość we współdziałaniu z innymi rodzajami wojsk, desantami oraz śmiałym wychodzeniem na skrzydła i tyły nieprzyjaciela.

32.

W warunkach gdy natarcie jest niemożliwe lub niecelowe oraz gdy trzeba zaoszczędzić sił i środków, aby zapewnić wykonanie natarcia na innych, ważniejszych kierunkach, wojska przechodzą do obrony. Celem obrony jest odparcie natarcia nieprzyjaciela i utrzymanie bronionych rubieży lub rejonów. Wojska poprzez umiejętne wykorzystanie terenu, rozbudowę fortyfikacyjną, należycie zorganizowany system ognia i zapór oraz odpowiednio przygotowany i sprawnie przeprowadzony manewr są w stanie mniejszymi siłami zadać nieprzyjacielowi duże straty i wykonać postawione zadania.

Obrona powinna być trwała i niepokonalna, co zapewnia się poprzez należytą organizację systemu ognia, uporczywość i aktywność prowadzonych działań przez wojska, głębokie urzutowanie wojsk i sprzętu, rozbudowę inżynieryjną oraz właściwe zabezpieczenie działań bojowych.

33.

Wycofanie stosuje się w celu wyprowadzenia wojsk własnych spod niszczących uderzeń nieprzyjaciela, szybkiego przegrupowania wojsk dla odtworzenia ich zdolności bojowej, zorganizowania skutecznej obrony na nowej rubieży lub stworzenia zgrupowania uderzeniowego do wznowienia natarcia. Wojska wycofują się w kolumnach marszowych lub w ugrupowaniu przedbojowym pod osłoną ubezpieczeń tylnych /ariergard/.

Wycofanie poprzedza zazwyczaj wyjście z walki polegające na zorganizowanym oderwaniu się od nieprzyjaciela.

34.

Działania opóźniające polegają na stawianiu oporu nieprzyjacielowi na kolejnych zawczasu wybranych rubieżach opóźnienia. Są działaniami pomocniczymi. Celem ich jest dezorganizacja i opóźnienie działań nieprzyjaciela, a przez to wygranie na czasie dla zapewnienia zorganizowania skutecznych działań własnym siłom głównym.

Działania opóźniające mogą być prowadzone siłami oddziałów i związków taktycznych. Stosują je także ariergardy podczas wycofywania i oddziały wydzielone w walce w pasie przesłaniania.

W działaniach opóźniających szeroko stosuje się gwałtowne i krótkie kontrataki, wykonywane nawet małymi pododdziałami, wypady, zasadzki /zwłaszcza zasadzki czołgowe/, uderzenia śmig-

łowców szturmowych oraz zapory inżynieryjne i niszczenie.

35.

Ugrupowanie wojsk jest to, określone decyzją dowódcy, rozmieszczenie sił i środków w terenie do wykonania zadania. Powinno ono odpowiadać zamiarowi działań bojowych oraz zapewnić: szybkie i właściwe wykorzystanie skutków ognia, potęgowanie siły uderzenia w toku walki, możliwość manewru, użycie rodzajów wojsk zgodnie z ich właściwościami bojowymi, zmniejszenie ich wrażliwości na uderzenia ogniowe nieprzyjaciela, a zwłaszcza jego broni masowego rażenia, jak również dogodne warunki dowodzenia, współdziałania i zaopatrywania.

Wojska działają w ugrupowaniu marszowym, przedbojowym i bojowym.

Ugrupowanie marszowe składa się z kolumn sformowanych w celu wykonania marszu. Powinno ono zapewnić: skrytość ruchu i wykonanie manewru w celu wyjścia na skrzydła i tyły nieprzyjaciela; szybkie rozwinięcie w ugrupowanie przedbojowe i bojowe; jak najmniejszą wrażliwość na broń masowego rażenia i uderzenia lotnictwa nieprzyjaciela; oszczędne zużycie sił ludzi i pojazdów; utrzymanie stanowczego i ciągłego dowodzenia.

Ugrupowanie przedbojowe tworzy się przez rozśrodkowanie kolumn wzdłuż frontu i w głąb w celu: zmniejszenia wrażliwości na broń jądrową nieprzyjaciela, ogień jego artylerii i uderzenia lotnictwa; zapewnienia szybkiego tempa ruchu i rozwijania się w ugrupowanie bojowe; szybkiego manewrowania wojsk na polu walki i pokonywania stref skażonych.

Ugrupowanie bojowe tworzy się przez odpowiednie zgrupowanie sił i środków do prowadzenia walki. Powinno ono odpowiadać zamiarowi przyszłej walki i zapewnić: rażenie nieprzyjaciela na całą

głębokość zadania bojowego; szybkie wykorzystanie skutków uderzeń ogniowych, a przede wszystkim broni jądrowej; jak najlepsze wykorzystanie przez wojska warunków terenowych; szybki manewr siłami i środkami; przenoszenie i potęgowanie siły uderzenia w toku walki; odporność i aktywność w obronie; dogodne warunki dowodzenia i utrzymania ciągłego współdziałania; jak najmniejszą wrażliwość wojsk na broń jądrową i inne środki rażenia nieprzyjaciela.

36.

Ugrupowanie dywizji /pułku/ składa się z pierwszego rzutu, drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego, oddziału rakiet, artylerii, oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych, a niekiedy z doraźnych przeciwlotniczych oddziałów zaporowych, lotnictwa wojsk lądowych, odwodu przeciwpancernego, oddziału zaporowego, odwodów specjalnych oddziałów /pododdziałów/ tyłowych oraz oddziału wydzielonego, rajdowego, obejścia, awangardy /arier-gardy/, powietrzno-lądowego zespołu uderzeniowego, desantu i odwodu przeciwdesantowego jeśli przewiduje się ich użycie.

W dywizji /pułku/ należy organizować tylko niezbędne elementy ugrupowania do działań.

Pierwszy rzut z reguły wykonuje główne zadanie dywizji /pułku/ i w jego skład wyznacza się większość sił i środków.

Drugi rzut w natarciu jest przeznaczony do rozwinięcia powodzenia pierwszego rzutu na głównym kierunku lub wykonania uderzenia na nowym kierunku, do rozbicia kontratakującego zgrupowania nieprzyjaciela, w razie potrzeby może być również użyty do rozbicia nieprzyjaciela, który pozostał na skrzydłach i tyłach nacierających wojsk lub zamiany części sił pierwszego rzutu.

W obronie drugi rzut rozbija nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony, ogniem z zajmowanych stanowisk lub przez wykonanie kontrataków. Drugiego rzutu można również użyć częściowo lub w całości do zmiany oddziałów /pododdziałów/ pierwszego rzutu, które utraciły zdolność bojową.

Zadanie bojowe stawia się drugiemu rzutowi w tym samym czasie co oddziałom /pododdziałom/ pierwszego rzutu i udokładnia się w toku działań bojowych i podczas wprowadzania do walki.

Jeżeli dywizja /pułk/ jest ugrupowana w jednym rzucie, wydziela się odwód ogólnowojskowy. Może on wykonywać te same zadania, co drugi rzut. Zadania bojowe odwodowi ogólnowojskowemu stawia się przed wprowadzeniem go do walki.

Oddział rakiet taktycznych stanowi główną siłę ognia dywizji. Przeznaczony on jest do wykonywania uderzeń ładunkami jądrowymi, chemicznymi i klasycznymi na ważne cele nieprzyjaciela, obezwładnienia go i zapewnienia warunków do skutecznych działań własnych wojsk.

Artyleria organiczna i przydzielona przeznaczona jest do wsparcia walczących wojsk. Wykonuje ona swoje zadania samodzielnie lub we współdziałaniu z wojskami rakietowymi i lotnictwem. Na okres działań bojowych, w celu usprawnienia dowodzenia i kierowania ogniem, w pierwszorzutowych dywizjach /pułkach/ tworzy się dywizyjne /pułkowe/ grupy artylerii /DGA, PGA/.

Obrona przeciwlotnicza dywizji /pułku/ jest częścią składową systemu obrony przeciwlotniczej armii /dywizji/. Obronę przeciwlotniczą dywizji /pułku/ zapewniają głównie oddziały /pododdziały/ rakiet i artylerii przeciwlotniczej, które wykorzystuje się stosownie do decyzji dowódcy tak, aby zapewnić skuteczną osłonę przeciwlotniczą, a tym samym swobodę działania

walczących wojsk.

Dywizyjny pododdział śmigłowców wykorzystywany jest do rozpoznania /obserwacji pola walki/ oraz poprawienia ognia artylerii /rakiet/; zabezpieczenia dowodzenia /w tym z wykorzystaniem powietrznych elementów dowodzenia/; rozpoznania skażeń promieniotwórczych i chemicznych oraz inżynieryjnego rozpoznania terenu, a także do przerzutu małych grup specjalnych. Dywizji wykonującej zadanie na głównym kierunku mogą być przydzielone pododdziały śmigłowców szturmowych do bezpośredniego wsparcia jej walki, a głównie do załamania ataku /kontrataku/ czołgów i transporterów opancerzonych nieprzyjaciela.

Do przerzutu desantów taktycznych przydziela się oddział /pododdział/ śmigłowców transportowych.

Odwód przeciwpancerny tworzy się z pododdziałów artylerii przeciwpancernej, przeciwpancernych pocisków kierowanych, czołgów, a niekiedy bojowych wozów piechoty.

Oddział zaporowy tworzy się z pododdziałów minowania lub saperów wyposażonych w środki i sprzęt do minowania manewrowego i niszczeń. Oddział zaporowy może wykorzystywać do minowania przystosowane do tego celu śmigłowce. Oddział zaporowy wykonuje swoje zadania w ścisłym współdziałaniu z odwodem przeciwpancernym lub samodzielnie. Oddziały zaporowe organizuje się na szczeblu dywizji we wszystkich rodzajach walki, a w pułku tylko w obronie.

Odwody: inżynieryjny, chemiczny, tworzy się w celu wykonania nieprzewidzianych zadań inżynieryjnych lub chemicznych. Mogą one być również wykorzystane jako wzmocnienie walczących wojsk.

Oddział wydzielony tworzy się do wykonania zadań bojowych w znacznym oddaleniu od sił głównych, ale na ich korzyść.

Stanowią go doraźnie wydzielone siły od wzmocnionej kompanii do wzmocnionego pułku /pcz, pz/. W skład oddziału wydzielonego powinny wchodzić pododdziały zmechanizowane, czołgów, artylerii, rakiet, artylerii przeciwlotniczej, wojsk inżynieryjnych i rozpoznania skażeń.

Działanie oddziału wydzielonego może być wsparte lotnictwem zwłaszcza szturmowym i śmigłowcami szturmowymi. Na kierunku działania oddziału wydzielonego może również prowadzić działania desant. Oddział wydzielony organizuje się zarówno przed walką, jak i w czasie jej trwania. W natarciu jednak tylko w tych wypadkach, w których z racji sposobu działania i ewentualnej większej ruchliwości może znacznie wyprzedzić pozostałe oddziały /pododdziały/. Przeznacza się go głównie do opanowania i utrzymania do czasu podejścia sił głównych ważnych rejonów i obiektów nieprzyjaciela, do działań w celu połączenia się z jednostkami walczącymi na jego tyłach oraz do opóźniania podejścia sił nieprzyjaciela do własnych wojsk.

Oddział rajdowy organizuje się przed lub w czasie walki w składzie od batalionu do pułku czołgów lub zmechanizowanego, zwłaszcza wyposażonego w bojowe wozy piechoty, pododdziału artylerii, przeciwlotniczego, saperów i rozpoznania skażeń. Oddział rajdowy wspiera się ogniem artylerii, uderzeniami lotnictwa, a szczególnie śmigłowców szturmowych. Przeznacza się go głównie do niszczenia i rozbicia broni masowego rażenia, stanowisk dowodzenia, artylerii, odwodów specjalnych, środków materiałowych oraz do niespodziewanego uderzenia na skrzydła i tyły oddziałów /pododdziałów/ nieprzyjaciela, dezorganizując jego system działań bojowych.

Oddział rajdowy pod koniec swoich działań może również

wykonywać zadania przewidziane dla oddziału wydzielonego.

Oddział obejścia w składzie od kompanii do batalionu piechoty organizuje i wysyła się z reguły przed walką w terenie trudno dostępnym /góry, teren lesisto-jeziorny/. Jego głównym zadaniem jest przeniknięcie, najczęściej pieszo, i wykonanie ataku na skrzydło i tyły punktu oporu węzła obrony lub innego obiektu nieprzyjaciela wspólnie z uderzeniem nacierających wojsk od czoła.

Awangardę organizuje się w celu ubezpieczenia sił głównych przed niespodziewanym uderzeniem nieprzyjaciela od czoła oraz stworzenia dogodnych warunków ich wejścia do walki. Jej siły i skład mogą być takie same jak oddziału wydzielonego.

Ariergardę organizuje się w składzie od wzmocnionej kompanii do batalionu zmechanizowanego /batalionu czołgów/, wyjątkowo pułku zmechanizowanego /pułku czołgów/ dla osłony przed uderzeniami nieprzyjaciela na kolumny maszerujących lub wycofujących się wojsk. Działania ariergardy wspiera się ogniem artylerii, uderzeniami lotnictwa, a przede wszystkim śmigłowców szturmowych.

Powietrzno-lądowy zespół uderzeniowy organizuje się najczęściej w składzie jednego-dwóch pułków, w tym przynajmniej jednego pułku czołgów, oddziału /pododdziału/ śmigłowców szturmowych, pododdziałów artylerii, pododdziału przeciwlotniczego, saperów i rozpoznania skażeń. Zespół wspiera się ogniem artylerii i uderzeniami lotnictwa. Przeznacza się go do wykonania podstawowych zadań na kierunku głównego uderzenia dywizji, przede wszystkim podczas przełamania i w boju spotkaniowym.

Desant śmigłowcowy organizuje się głównie z pododdziałów zmechanizowanych. W jego skład mogą również wchodzić: pododdział moździerzy, saperów i rozpoznania skażeń. Używa się go do

opanowania ważnych obiektów lub do niszczenia stanowisk dowodzenia, środków przenoszenia broni jądrowej, urządzeń tyłowych itp.

Odwód przeciwdesantowy tworzy się najczęściej z pododdziałów zmechanizowanych i pododdziałów czołgów. Część sił odwodu przeciwdesantowego w rejon działań może być przerzucona na śmigłowcach.

Oddziały /pododdziały/ tyłowe tworzą elementy zabezpieczenia tyłowego działań bojowych w celu wszechstronnej i terminowej realizacji zadań, związanych z: organizacją tyłów, zabezpieczeniem materiałowym, technicznym i medycznym oraz obsługą wojsk. Głównym zadaniem oddziałów /pododdziałów/ tyłowych jest ciągły dowóz środków materiałowych, ewakuacja i remonty sprzętu bojowego oraz ewakuacja porażonych.

37.

Powodzenie w walce osiąga się wspólnym wysiłkiem wojsk lądowych i innych rodzajów sił zbrojnych przy umiejętnym stosowaniu zasad walki.

Podstawowymi zasadami walki są: aktywność, zmasowanie, rozśrodkowanie, ciągłość działań, współdziałanie, zaskoczenie, inicjatywa oraz zabezpieczenie działań bojowych.

38.

Aktywność w walce to stałe dążenie do jak najlepszego wykorzystania bojowych możliwości wojsk, rażącego działania ich broni, ruchliwości i innych właściwości oraz błędów i niedopatrzeń nieprzyjaciela. Aktywność polega głównie na tym, że podczas wykonywania zadań bojowych należy szukać decydujących i najskuteczniejszych sposobów działań, które by w najkrótszym czasie doprowadziły do całkowitego rozbicia nieprzyjaciela. Działając aktywnie można uchwycić inicjatywę, podporządkować

nieprzyjaciela swej woli i zmusić go do prowadzenia walki w niedogodnych dla niego warunkach.

Największe możliwości przejawiania aktywności daje natarcie. Jednakże aktywność należy również stosować w innych rodzajach działań bojowych. Im trudniejsza sytuacja, im mniej sił i środków, tym więcej wojska muszą przejawiać aktywności i pomysłowości, żeby mniejszymi siłami i z mniejszymi stratami odnieść zwycięstwo nad nieprzyjacielem.

W obronie aktywność między innymi wyraża się w wykonaniu decydujących uderzeń jądrowych i ogniowych na główne zgrupowanie-przyjaciela, w manewrze siłami i środkami z kierunków drugorzędnych na główne, w silnych i śmiałych kontratakach.

39.

Stała groźba użycia przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia wywołuje konieczność rozśrodkowania wojsk, szybkiego podejścia do nieprzyjaciela i zadania mu silnych uderzeń oraz maskowania i umiejętnego wykorzystania ochronnych właściwości terenu.

Konieczność rozśrodkowania wojsk nie wyklucza zasady skupienia, a nawet zmasowania sił i środków na ważnych kierunkach. Skupienie /zmasowanie/ sił i środków w walce polega na szybkim ześrodkowaniu ogniowych wysiłków wojsk, a przede wszystkim na wykonaniu uderzeń jądrowych w celu zniszczenia broni masowego rażenia nieprzyjaciela i rozbicia głównych zgrupowań jego wojsk, co umożliwia szybką zmianę na swoją korzyść stosunku sił i środków na określonym odcinku lub kierunku. Wojska powinny się ześrodkować z różnych kierunków szybko, skrycie i tylko na czas wykonania uderzeń. Skoro tylko taka konieczność minie, powinny bez zwłoki rozśrodkować się tak, by nie stanowić dla

nieprzyjaciela dogodnego obiektu do uderzeń bronią masowego rażenia oraz innych środków ogniowych.

40.

Ciągłość działań to stałe i celowe oddziaływanie na nieprzyjaciela na całą głębokość jego ugrupowania za pomocą dostatecznej ilości sił oraz środków będących w dyspozycji wojsk walczących.

Celem utrzymania ciągłości działań należy tworzyć głębokie i różnorodne ugrupowania wojsk. W ten sposób zapewni się rozwój walki w szybkim tempie i wykonanie innych niespodziewanie wynikłych zadań. Nie można dopuścić do długich przerw w działaniach bojowych; w toku wykonywania jednego zadania bojowego należy przygotowywać warunki do wykonania następnego bez przerwy między nimi.

Dużego znaczenia nabierają działania bojowe wojsk w warunkach ograniczonej widoczności /noc, mgła, zawieja, opady/. Ciemność sprzyja skrytemu przygotowaniu wojsk do działań bojowych, skrytemu manewrowi, zaskoczeniu i umożliwia wykonanie zadania z mniejszymi stratami. Warunki ograniczonej widoczności zarazem utrudniają użycie broni masowego rażenia, lotnictwa i różnej techniki bojowej. Z tego względu działania w tych warunkach wymagają doskonałego wyszkolenia i stałego treningu wojsk, wszechstronnego przygotowania, dokładnej organizacji współdziałania, dodatkowych sposobów zapewnienia bezpieczeństwa, umiejętnego posługiwania się środkami rozpoznania, szczególnie technicznymi, obserwacji, oświetlenia i dowodzenia oraz natychmiastowego niszczenia i oślepiania takich samych środków nieprzyjaciela.

41.

Jednym z najważniejszych przedsięwzięć ciągłości działań jest bezustanna walka ze środkami przenoszenia broni masowego rażenia polegająca na prowadzeniu nieprzerwanego rozpoznania i natychmiastowym niszczeniu tych środków.

Do walki z bronią masowego rażenia i środkami jej przenoszenia należy używać wojsk rakietowych, lotnictwa, artylerii, wojsk obrony przeciwlotniczej, czołgów i innych środków ogniowych, taktycznych desantów powietrznych i specjalnie wyznaczonych oddziałów oraz prowadzić w tym celu energiczne działanie wojsk. Radioelektroniczne środki punktów dowodzenia i punktów naprowadzania środków napadu bronią masowego rażenia nieprzyjaciela obezwładnia się zakłóceniami.

W dywizji /pułku/ należy mieć stale do dyspozycji niezbędne siły i środki /wydzielone baterie startowe, dywizjony artylerii i inne/ do natychmiastowego rażenia broni masowego rażenia nieprzyjaciela. Jedynym sposobem wykluczającym możliwość użycia przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia jest natychmiastowe jej zniszczenie.

Organizacja walki ze środkami broni masowego rażenia jest najważniejszym zadaniem dowódców i sztabów wszystkich szczebli. Właściwe rozwiązanie tego zadania warunkuje sukces działań bojowych.

42.

Ciągłe i ścisłe współdziałanie wszystkich sił i środków ma decydujące znaczenie dla uzyskania sukcesu w walce.

Współdziałanie polega na uzgodnionych działaniach wszystkich rodzajów wojsk i środków rażenia, szczególnie z uderzeniami bronią jądrową, co do zadań, kierunków, rubieży i czasu w

celu jak najlepszego wykonania zadań bojowych.

Współdziałanie osiąga się przez:

- jednolite zrozumienie celu działań bojowych, znajomość zadań i sposobów ich wykonania;
- ciągłą łączność, stałe wzajemne informowanie się, jeden system orientowania, znajomość i właściwe stosowanie ustalonych sygnałów;
- wzajemne dogodne rozmieszczenie wojsk i udzielanie wzajemnego wsparcia i pomocy w walce;
- stałą znajomość sytuacji.

Współdziałanie organizuje się i ciągle utrzymuje w toku całej walki. Będzie ono wtedy ciągłe, gdy dowódcy zdołają właściwie przewidzieć rozwój walki. Dobrze zorganizowane współdziałanie w walce powinno wyeliminować możliwość wypadków nieuzgodnionych działań wojsk i zapewnić osiągnięcie decydujących wyników w jak najkrótszym czasie i z jak najmniejszymi stratami.

43.

Zaskoczenie może wywołać panikę u nieprzyjaciela, sparaliżować jego wolę, gwałtownie obniżyć zdolność bojową, zdezorganizować dowodzenie wojskami i stworzyć sprzyjające warunki do odniesienia zwycięstwa nawet nad przeważającymi siłami nieprzyjaciela.

Zaskoczenie osiąga się przez wprowadzenie nieprzyjaciela w błąd co do swoich zamiarów, utrzymanie w tajemnicy przyszłych działań i przygotowań do nich, niespodziewane użycie broni jądrowej i innych środków rażenia, zręczny i szybki manewr, rozwinięcie wojsk z marszu i wykonanie uderzenia tam, gdzie nieprzyjaciel go nie oczekuje, szybkie rozwinięcie powodzenia oraz użycie nieznanych nieprzyjacielowi sposobów i nowych środ-

ków walki. Zaskoczenie można osiągnąć również przez niespodziewane uderzenie śmigłowców szturmowych, wysadzenie oddziałów powietrznych, wysłanie oddziałów rajdowych na tyły, skrzydła lub ważne obiekty nieprzyjaciela.

Nieprzyjaciel będzie również dążył do uzyskania zaskoczenia. Dlatego jest konieczna stała, czujność, gotowość bojowa i zdolność do szybkiego przeciwdziałania nieprzyjacielowi, wykrycie we właściwym czasie i rozbicie jego grup /oddziałów/ rozpoznawczo-dywersyjnych oraz wszechstronne zabezpieczenie działań bojowych wojsk.

44.

Inicjatywa przejawia się w stałym poszukiwaniu jak najlepszych sposobów wykonywania zadań bojowych i unikaniu szablonu w działaniach. Tylko twórcze podejście do wykonania każdego zadania bojowego i zastosowanie nowych sposobów działań zapewniają powodzenie w walce. Nieprzyjaciel szybko potrafi wykryć cel działań bojowych prowadzonych według jednego schematu.

Inicjatywa polega na dążeniu do prowadzenia działań aktywnych nawet w najtrudniejszej sytuacji, na gotowości wzięcia na siebie odpowiedzialności za śmiałą decyzję i znalezieniu jak najlepszych sposobów wykonania zadania.

Inicjatywa ma szczególne znaczenie w razie utraty łączności z przełożonym i podczas gwałtownych zmian sytuacji. Nie ten zasługuje na zarzuty, kto w dążeniu do rozbicia nieprzyjaciela nie osiągnął celu, ale ten, kto bojąc się odpowiedzialności pozostał bezczynny i nie wykorzystał wszystkich sił i środków do osiągnięcia sukcesu w walce. Inicjatywę może przejawiać ten dowódca, który dobrze zna sytuację i umie przewidzieć jej zmiany.

45.

Zabezpieczenie działań bojowych ma na celu stworzenie wojskom sprzyjających warunków do skutecznego użycia środków rażenia, działań w ślad za uderzeniami jądrowymi i ogniowymi, utrzymania gotowości bojowej, zapewnienie bezpieczeństwa wojsk oraz utrudnienie działań nieprzyjacielowi szczególnie użycia broni masowego rażenia.

W obecnych warunkach duże znaczenie ma zabezpieczenie materiałowe, techniczne i medyczne. Najdoskonalsza technika bez materiałów pędnych i amunicji, staje się bezużytecznym ciężarem. Zasada wszechstronnego zabezpieczenia działań bojowych musi być więc bezwzględnie przestrzegana.

Rozdział II

DOWODZENIE WOJSKAMI

46.

Dowodzenie wojskami polega na ciągłym kierowaniu oddziałami i pododdziałami przez dowódcę, sztab i inne organa dowodzenia /zastępców dowódców, szefów rodzajów wojsk i służb/, na organizowaniu działań wojsk i kierowaniu ich wysiłków w celu wykonania postawionych zadań bojowych. Dowodzenie opiera się na centralizacji kierowania wojskami w rękach dowódcy i szerokim przejawianiu rozumnej inicjatywy przez podwładnych podczas wykonywania postawionych zadań. Podstawą dowodzenia jest decyzja dowódcy.

47.

Dowodzenie wojskami obejmuje: utrzymanie wysokiego stanu moralno-politycznego wojsk i ich pełnej gotowości bojowej; ciągłe, uporczywe zdobywanie i studiowanie danych o sytuacji, ustalenie charakteru i rodzaju działań bojowych oraz jego możliwości; podejmowanie w porę decyzji i przekazywanie zadań podwładnym; przygotowanie wojsk do działań bojowych i wszechstronne ich zabezpieczenie; organizowanie i utrzymywanie ciągłego współdziałania; utrzymanie niezawodnej łączności; stałą kontrolę wykonania postawionych zadań i udzielanie wojskom pomocy.

Dowodzenie wojskami powinno zapewnić: szybkie i skryte przygotowanie oraz niespodziewane wykonanie uderzeń na nieprzyjaciela; skuteczne użycie broni masowego rażenia i innych środków rażenia oraz umiejętne wykorzystanie ich działania; uchwycenie i utrzymanie inicjatywy; dużą manewrowość wojsk; wykonanie w odpowiednim czasie czynności związanych z obroną wojsk przed bronią masowego rażenia i innymi środkami oraz przywrócenie ich zdolności bojowej.

46.

Dowodzenie wojskami powinno być stanowcze, ciągłe, elastyczne, operatywne i skryte.

Ciągłość dowodzenia zapewnia się przez utrzymanie niezawodnej łączności z podwładnymi i współdziałającymi oddziałami /pododdziałami/ i przełożonym, rozsrodkowane rozmieszczenie punktów dowodzenia i przesunięcie ich we właściwym czasie w walce, szybkie przekazywanie - w razie potrzeby - dowodzenia z jednego punktu na drugi, przejmowanie dowodzenia - w wypadku obezwładnienia, zniszczenia stanowiska dowodzenia - przez inne punkty dowodzenia /w tym niższego szczebla/, śmiałe przejmowanie funkcji dowódcy przez wyznaczonych zastępców lub innych oficerów w wypadku porażenia dotychczasowego dowódcy, meldowanie we właściwym czasie przełożonym i stałe informowanie podwładnych i sąsiadów - o sytuacji oraz właściwą organizację pracy i odpoczynku poszczególnych oficerów organów dowodzenia.

Stanowczość dowodzenia polega na bezwzględnym , uporczywym wcielaniu w czyn powziętej decyzji w celu dokładnego i całkowitego wykonania zadania bojowego.

Elastyczność dowodzenia osiąga się przez szybkie reagowanie na zmiany sytuacji oraz udokładnianie we właściwym czasie powziętej poprzednio decyzji, zadań postawionych oddziałom /pododdziałom/ i sposobów współdziałania.

Operatywność dowodzenia osiąga się przez sprawną i szybką realizację przedsięwzięć dowodzenia do osiągnięcia celu działań bojowych.

Skrytość dowodzenia to zachowanie w tajemnicy wszelkich przedsięwzięć z zakresu dowodzenia wojskami - osiąga się przez wysoką czujność i bezwzględne przestrzeganie zasad maskowania.

Skrytość dowodzenia umożliwia uzyskanie zaskoczenia.

Gdy nie ma możliwości otrzymania zadania od przełożonego dowódca obowiązany jest wziąć na siebie odpowiedzialność, powziąć nową decyzję i uporczywie wcielać ją w czyn. Przy pierwszej sposobności zameldować o tym przełożonym i powiadomić sąsiadów.

49.

Dowódca ponosi całkowitą odpowiedzialność za dowodzenie podległymi wojskami i wykonanie przez nie zadań bojowych. Wymaga to od niego dużych zdolności organizacyjnych, głębokiej wiedzy wojskowej, silnej woli, wiary w zwycięstwo i odwagi, ciągłej znajomości sytuacji, umiejętności przewidywania przebiegu wydarzeń, szybkiego podejmowania decyzji i wytrwałego wprowadzania jej w czyn.

Działanie każdego dowódcy i wszystkich wykonawców powinno być nacechowane wolą zwycięstwa oraz niezłomnym dążeniem do pełnego wykonania zadania, bez względu na stopień przeciwdziałania nieprzyjaciela. Dowódca obowiązany jest wpoić tę podstawową ideę wszystkim swoim podwładnym.

Dowódca dywizji /pułku/ dowodzi wojskami osobiście i przez organa dowodzenia. Powinien on zawsze wiedzieć, gdzie się znajdują i co robią podległe mu wojska, jaka jest ich zdolność bojowa i jakie mają potrzeby oraz wpływać na przebieg walki posiadanymi przez siebie siłami i środkami.

Obowiązany jest on oceniać położenie, podejmować w odpowiednim czasie decyzję i stawiać zadania bojowe podwładnym oraz przeprowadzać kontrolę działań oddziałów /pododdziałów/.

W decydujących momentach walki dowódca dywizji /pułku/ powinien znajdować się wśród wojsk działających na najważniejszym kierunku, osobiście wpływać na przebieg ich działań bojowych i pomagać im w wykonaniu zadań.

50.

Sztab dywizji /pułku/ jest głównym organem zapewniającym dowodzenie wojskami. Całą swą pracę sztab organizuje na podstawie decyzji i wytycznych dowódcy oraz zarządzeń sztabu przełożonego.

Najważniejszym obowiązkiem sztabu jest zorganizowanie we właściwym czasie działań bojowych i zapewnienie ciągłego dowodzenia wojskami we wszystkich sytuacjach.

51.

Szef sztabu dywizji /pułku/ jest pierwszym zastępcą dowódcy i tylko on ma prawo wydawać rozkazy w jego imieniu.

Szef sztabu obowiązany jest zawsze znać sytuację, przewidywać możliwe jej zmiany i być gotowym do zameldowania dowódcy wypływających z niej wniosków i propozycji decyzji, znać zdanie i zamiary dowódcy, wszystkie wydane osobiście przez niego rozkazy i zarządzenia oraz organizować kontrolę ich wykonania.

Pozostali zastępcy dowódcy, szefowie wydziałów /starsi pomocnicy szefa sztabu/, szefowie rodzajów wojsk i służb są obowiązani przygotować i meldować w terminie potrzebne dowódcy dane o położeniu, stanie, możliwościach i w sprawie użycia podległych oddziałów /pododdziałów/ oraz zabezpieczeniu działań bojowych.

52.

Dowódca podejmuje decyzję osobiście.

Przed powzięciem decyzji powinien on przeanalizować otrzymane zadania i ocenić sytuację. Brak pełnych danych o sytuacji nie zwalnia dowódcy od powzięcia na czas decyzji.

Decyzja jest wynikiem twórczego myślenia dowódcy rozstrzygającym o sposobie działania z przewidywaniem rozwoju /zmian/

sytuacji, postanowieniem określającym właściwy w danej sytuacji sposób użycia sił i środków, który to zapewnia wykonanie zadania bojowego.

Analizując otrzymane zadanie dowódca powinien zrozumieć zamiar przełożonego, a szczególnie sposób użycia przez niego broni masowego rażenia i innych środków na kierunku działania dywizji /pułku/ oraz miejsce i rolę dywizji /pułku/ w zadaniu wykonywanym przez związek operacyjny /taktyczny/. Dowódca jednocześnie z analizą zadania kalkuluje czas lub nakazuje wykonać to szefowi sztabu.

Dowódca po przeanalizowaniu zadania określa czynności, które należy niezwłocznie wykonać, aby jak najszybciej przygotować wojska do wykonania zadania bojowego, daje wytyczne do organizacji rozpoznania i wydania zarządzeń wstępnych, aby zawczasu zorientować podległych dowódców i sztaby co do przyszłych działań i pozostawić oddziałom /pododdziałom/ jak najwięcej czasu na przygotowanie do walki.

53.

Oceniając sytuację dowódca rozpatruje:

- położenie, skład i stan zgrupowania nieprzyjaciela, możliwe zmiany, charakter działań i sposób stosowania broni masowego rażenia;
- najważniejsze obiekty nieprzyjaciela do rażenia bronią masowego rażenia i zwykłymi środkami oraz tę część zgrupowania, której rozbicie gwałtownie obniży jego możliwości bojowe;
- stan, położenie i możliwości bojowe własnych wojsk;
- sytuacje, charakter działań i zadania sąsiadów;
- sytuację skażeń promieniotwórczych, chemicznych, biologicznych, zniszczeń, pożarów i zatopień;

- właściwości terenu, warunki klimatyczne, stan pogody, porę roku i doby oraz ich wpływ na działanie wojsk.

W czasie oceny sytuacji szef sztabu i pozostali zastępcy dowódcy, szefowie wydziałów /starsi pomocy szefa sztabu/, szefowie rodzajów wojsk i służb na żądanie dowódcy melduję konieczne dane dotyczące interesujących go zagadnień.

54.

Dowódca w decyzji określa:

- zamiar działań: jakiego nieprzyjaciela i w jakiej kolejności rozbić, jak odeprzeć atak jego śmigłowców i samolotów, kierunek skupienia głównego wysiłku, obiekty rażenia bronią masowego rażenia, środkami ogniowymi i zakłóceniami radioelektronicznymi oraz sposób ich użycia, ugrupowanie sił i środków dywizji /pułku/ i charakter ich manewru;
- zadania bojowe oddziałów /pododdziałów/;
- organizację dowodzenia.

Ponadto dowódca określa zadania zabezpieczenia działań bojowych i zadania pracy politycznej. W meldunku decyzji dowódca dodatkowo przedstawia ocenę nieprzyjaciela naziemnego i powietrznego. Powziętą decyzję z mapy, gdy sytuacja bojowa na to pozwala, udokładnia się w terenie w czasie rekonesansu.

55.

Dowódca dywizji /pułku/ stawia zadania bojowe oddziałom /pododdziałom/ w rozkazie bojowym lub zarządzeniach bojowych, które wyznaczony oficer zapisuje lub utrwala w inny sposób.

Rozkazy i zarządzenia redaguje się krótko, jednakże bez szkody dla treści.

56.

Zastępcy dowódcy, szefowie wydziałów /starsi pomocnicy szefa sztabu/ i szefowie rodzajów wojsk pod kierownictwem szefa sztabu planują i organizują na podstawie decyzji dowódcy użycie podległych im oddziałów /pododdziałów/ i zapewniają wykonanie postawionych zadań.
Zaplanowane przez nich działanie oddziałów /pododdziałów/ zatwierdza dowódca dywizji /pułku/.

57.

Jednym z najważniejszych obowiązków dowódcy i sztabu związanych z dowodzeniem jest organizacja i utrzymywanie ciągłego współdziałania. Organizuje się je na korzyść oddziałów /pododdziałów/, które wykonują główne zadania, a utrzymują je wszyscy dowódcy i sztaby w toku całej walki.

Dowódca dywizji /pułku/ organizuje współdziałanie z reguły równocześnie ze stawianiem zadań bojowych i udokładnia je w terenie, na stole plastycznym lub na mapach.

Organizując współdziałanie ustala się: sposoby działania wojsk, organizację łączności między współdziałającymi oddziałami /pododdziałami/; określenie sygnałów wskazywania celów, wywołania, przeniesienia i przerwania ognia, rozpoznawania i oznaczania położenia wojsk; sposóbów wywoływania lotnictwa wydzielonego do wsparcia.

Wszyscy dowódcy i wszystkie sztaby podtrzymują współdziałanie przez cały czas walki. Naruszone współdziałanie powinno być niezwłocznie odtworzone.

58.

Dowódcy i sztaby podległych i współdziałających oddziałów /pododdziałów/ w każdej sytuacji powinni na czas meldować

/informować/ przełożonemu o otrzymaniu rozkazu bojowego /zarządzenia/, powziętej decyzji i skutkach uderzeń broni masowego rażenia, o wykonaniu otrzymanego zadania, ważniejszych wiadomości o nieprzyjacielu oraz gwałtownych zmianach sytuacji.

59.

Kontrolę wykonania przez oddziały /pododdziały/ rozkazów i zarządzeń prowadzi dowódca i oficerowie organów dowodzenia głównie przez wyjazd /wylot/ do wojsk. Kontrola nie powinna mieć charakteru drobiazgowej opieki i wyręczania dowódców w dowodzeniu podległymi wojskami.

60.

Organizacja dowodzenia obejmuje:

- określenie ilości, rodzaju, składu, miejsca i czasu rozwinięcia punktów dowodzenia;
- zabezpieczenie punktów dowodzenia;
- przesunięcie punktów dowodzenia stosownie do sytuacji;
- odtwarzanie systemu dowodzenia lub organizowanie nowego systemu dowodzenia po obezwładnieniu dotychczasowego bronią masowego rażenia i innymi środkami;
- organizację nieprzerwanej łączności, zapewnienie tajności dowodzenia;
- organizację pracy zespołów i osób funkcyjnych na punktach dowodzenia w tym i odpoczynku.

61.

W dywizji we wszystkich rodzajach działań bojowych tworzy się: stanowisko dowodzenia, zapasowe stanowisko dowodzenia i kwatermistrzowskie stanowisko dowodzenia.

W pułku we wszystkich rodzajach działań tworzy się stanowisko dowodzenia i tyłowe stanowisko dowodzenia.

Wszystkie punkty dowodzenia powinny być ruchliwe o niedużym składzie i zapewniać ciągłe dowodzenie wojskami w każdej sytuacji. Odległość pomiędzy punktami dowodzenia powinna wykluczać jednoczesne porażenie ich jednym wybuchem jądrowym średniej mocy.

Do obserwacji działań własnych oddziałów /pododdziałów/ i nieprzyjaciela na polu walki w dywizji i w pułku organizuje się wysunięte punkty dowodzenia lub wykorzystuje powietrzny element dowodzenia /PED/.

62.

Miejsce rozwijania, kierunki, sposób i czas przesunięcia punktów dowodzenia określa dowódca dywizji /pułku/. Punkty dowodzenia należy rozwijać z dala od charakterystycznych przedmiotów terenowych oraz starannie maskować, uwzględniając ochronne właściwości terenu.

Przesunięcie punktów dowodzenia w czasie walki z zasady powinno odbywać się skokami. Do wyboru nowych miejsc na punkty dowodzenia sztab dywizji /pułku/ wysyła nieduże grupy rekonesansowe. W czasie zmiany punktów dowodzenia utrzymuje się trwałą łączność radiową z oddziałami /pododdziałami/ podległymi, sztabem przełożonym i sąsiadami.

Stanowiska dowodzenia przesuwa się z zasady w różnym czasie. Sposób i czas przesunięcia tyłowego stanowiska dowodzenia określa kwatermistrz dywizji /pułku/. O rozmieszczeniu punktów dowodzenia i ich przesunięciu melduje się przełożonemu. Przełożony i jego sztab nie powinni opóźnić przesunięć punktów dowodzenia podwładnych i dopuszczać do ich oderwania się od wojsk.

a są obowiązani stosować wszystkie środki, by utrzymać z nimi trwałą łączność.

63.

Utrzymanie ciągłej łączności jest podstawowym warunkiem zapewnienia dowodzenia wojskami. Łączność organizuje się na podstawie: decyzji dowódcy, zarządzenia łączności /wytycznych/ sztabu przełożonego, wytycznych szefa sztabu oraz stanu sił i środków łączności.

W dywizji /pułku/ organizuje się system łączności, którego podstawowymi elementami są węzły łączności dywizji /pułku/, oddziałów /pododdziałów/ podległych, przydzielonych i wspierających połączonych ze sobą środkami łączności radiowej, radiotelefonicznej, radioliniowej, przewodowej oraz wojskowej poczty polowej.

64.

Do organizacji systemu łączności dywizji /pułku/ wykorzystuje się środki łączności radiowej, radiotelefonicznej, radioliniowej, przewodowej i wojskowej poczty polowej. Wszystkie stosowane środki łączności należy wykorzystywać w sposób kompleksowy stosownie do sytuacji bojowej.

Środki radiowe są zasadniczymi środkami łączności na szczeblu dywizji /pułku/.

Dowódcy, szefowie sztabów, kwatermistrze i szefowie rodzajów wojsk dywizji /pułku/ powinni zawsze mieć przy sobie wydzielone dla nich środki radiowe /wozy dowodzenia/ i umieć je wykorzystywać.

Środki radiotelefoniczne stosuje się w dywizji /pułku/ do prowadzenia bezpośrednich rozmów na postoju i w ruchu.

Środki radioliniowe wykorzystuje się w dywizji do utrzymania łączności z przełożonym i między punktami dowodzenia dywizji, a pułkami/oddziałami/ rakiet i artylerii, a także sąsiednimi związkami taktycznymi. W pułku środki radioliniowe wykorzystuje się do utrzymania łączności z przełożonym, punktem obserwacyjnym dowódcy /jeśli jest organizowany/ i sąsiednimi oddziałem. Środki radioliniowe w dywizji /pułku/ wykorzystuje się przede wszystkim na postoju.

Środki przewodowe rozwija się przede wszystkim w rejonach ześrodkowania, wyjściowych i w obronie oraz do zapewnienia łączności wewnętrznej na punktach dowodzenia.

Środki wojskowej poczty polowej wykorzystuje się we wszystkich rodzajach i formach działań bojowych. Pojazdy wojskowej poczty polowej winny mieć specjalne oznaczenia zapewniające im prawo pierwszeństwa ruchu na drogach, przejściach i przeprawach.

65.

Dowódca /szef sztabu/ dywizji /pułku/ określa sposób i zakres wykorzystania środków łączności. Mogą one obejmować: wykorzystanie środków łączności bez ograniczeń; zakaz lub ograniczenie wykorzystania technicznych środków łączności, zwłaszcza radiowych krótkofalowych /KF/, radiowych ultrakrótkofalowych /UKF/, radiotelefonicznych i radioliniowych; terminy wymiany korespondencji.

66.

Łączność dywizji /pułku/ z podległymi oddziałami /pododdziałami/ organizuje się według następujących zasad: radiową, radiotelefoniczną i radioliniową; środkami sztabu przełożonego i sztabów podległych, natomiast przewodową i wojskowej poczty

polowej - środkami sztabu przełożonego. Odpowiedzialność za łączność z podwładnymi ponosi przełożony.

Łączność między współdziałającymi związkami taktycznymi /oddziałami/ nawiązuje i utrzymuje się zgodnie z wytycznymi dowódcy /sztabu/ organizującego współdziałanie. Odpowiedzialność za łączność między współdziałającymi związkami taktycznymi /oddziałami/ z zasady ponoszą:

- za łączność wzdłuż frontu sąsiad prawy;
- za łączność z głębi do frontu - dowódca /sztab/ związku taktycznego /oddziału/ znajdującego się w drugim rzucie /odwodzie/ lub w głębi;
- za łączność ogólnowojskowych związków taktycznych /oddziałów/ ze związkami taktycznymi /oddziałami/ rodzajów wojsk - dowódcy /sztaby/ związków taktycznych /oddziałów/ rodzajów wojsk.

Łączność z lotnictwem wspierającym dywizję utrzymuje się przez grupę dowodzenia bojowego lotnictwem przybyłą do dywizji z własnymi środkami łączności.

Łączność ze związkami taktycznymi /oddziałami/ marynarki wojennej, utrzymuje się środkami współdziałających związków taktycznych /oddziałów/ oraz przez przedstawicieli sztabów marynarki wojennej przybyłych do dywizji z własnymi środkami łączności. Łączność przewodową na lądzie nawiązuje się środkami dywizji.

W razie utraty łączności dowódcy z podwładnymi /współdziałającymi/ zarówno przełożony, jak i podwładny /współdziałający/ są obowiązani uczynić wszystko, aby ją przywrócić.

67.

Do zapewnienia tajemnicy przekazywanych wiadomości przez techniczne środki łączności w dywizji /pułku/ organizuje się

system utajniania. Bezpośrednim organizatorem ochrony tajemnicy jest szef sztabu.

Organizację systemu utajniania określa się w zarządzeniu /wytycznych/ łączności.

W okresie przygotowania działań bojowych należy maksymalnie ograniczyć przekazywania wiadomości za pomocą technicznych środków łączności. Aby zapewnić skrytość i zaskoczenie zabrania się przekazywania tekstem jawnym wiadomości dotyczące organizacji działań bojowych.

W okresie prowadzenia działań bojowych można przekazywać za pomocą technicznych środków łączności wiadomości w formie nieutajnionej jeżeli:

- sytuacja wymaga natychmiastowej reakcji, a utajnienie spowoduje /w wyniku straty czasu/ nie wykonanie zadania;
- nieprzyjaciel ze względu na brak czasu nie wykorzysta przekazywanych wiadomości dla zorganizowania przeciwdziałania;
- przekazywane wiadomości znane są nieprzyjacielowi z rozwoju sytuacji, a potwierdzenie ich z naszej strony nie stanowi dla niego istotnej wartości.

Przekazując wiadomości tekstem jawnym należy obowiązkowo stosować kryptonimy i sygnały rozpoznawcze przy podawaniu numeracji i nazw związków /oddziałów, pododdziałów/ oraz funkcji dowódców i oficerów sztabu /szefów rodzajów wojsk i służb/, a za pomocą kodu /mapy, terenu/ - punkty terenowe.

Dowódcy wszystkich szczebli powinni niezwłocznie stosować środki zaradcze w wypadku naruszenia dyscypliny łączności i zasad utajniania wiadomości.

68.

Aby zapewnić dowodzenie wojskami, należy w porę zaopatrywać dowódców i sztaby w dostateczną ilość map topograficznych i specjalnych, o odpowiedniej skali oraz w wyjściowe dane geodezyjne i inne dokumenty topograficzne.

Osobą bezpośrednio odpowiedzialną za zaopatrywanie dywizji w te materiały jest topograf dywizji.

Rozdział III

PRACA PARTYJNO-POLITYCZNA

69.

Działania bojowe stawiają przed walczącymi wojskami niezwykle wysokie wymagania co do ich wartości ideowo-politycznej i moralno-bojowej. O powodzeniu w walce w ostatecznym wyniku decydują ludzie, ich świadomość polityczna, niezłomne przekonanie o słuszności sprawy, której bronią, zdyscyplinowanie, hart i odporność psychiczna, ofiarność i poświęcenie w walce oraz poziom wyszkolenia bojowego.

70.

Stan moralno-polityczny, walory bojowe i odporność psychiczna żołnierzy na polu walki ulegają ciągłym wahaniom i zmianom w zależności od konkretnych warunków, okoliczności i sytuacji zarówno politycznej, jak i też bojowej. Stąd dbałość o wysoki poziom moralno-bojowy wojsk, o przemyślaną i ciągłą pracę polityczną, nawet w najbardziej skomplikowanych warunkach - jest nieodzownym elementem prowadzenia skutecznych działań bojowych.

71.

Działanie polityczne w warunkach bojowych obejmuje: zwalczanie ideologii imperialistycznej oraz przeciwdziałanie jej wpływom w każdej postaci; organizowanie działań kontrpropagandowych demaskujących dywersję ideologiczną wrogów oraz wszelkie próby siania zamętu za pomocą wojny psychologicznej; stawianie zadań do pracy politycznej z podwładnymi; kształtowanie wysokiego stanu moralno-politycznego i odporności psychicznej walczących wojsk; mobilizowanie do wzorowego wykonania wszystkich zadań bojowych; polityczne oddziaływanie na ludność i wojska /w rejonie

działań/; współdziałanie z organami politycznymi sąsiadów i armii sojuszniczych /dotyczące głównie takich zagadnień jak: koordynowanie treści i form działań polityczno-propagandowych realizowanych w ramach propagandy specjalnej wśród wojsk i ludności cywilnej nieprzyjaciela; wymiana doświadczeń bojowych oraz form i metod zwalczania propagandy nieprzyjaciela/; uzgadnianie wspólnych przedsięwzięć polityczno-wychowawczych mających na celu kształtowanie uczuć braterstwa broni i przyjaźni żołnierzy armii sojuszniczych; koordynowanie przedsięwzięć politycznych na zajętych terenach; prowadzenia rozpoznania politycznego.

72.

Do zasadniczych obowiązków aparatu partyjno-politycznego w działaniach bojowych dywizji /pułku/ należy:

1/ umocnienie postawy bezgranicznego oddania ludowej Ojczyźnie i sprawie socjalizmu oraz gotowość do zdecydowanego działania w ich obronie;

2/ doskonalenie walorów moralno-bojowych poprzez:

- intensywne przygotowanie żołnierzy do energicznych i zdecydowanych działań bojowych;
- kształtowanie wysokiej gotowości psychicznej żołnierzy do działań w warunkach użycia broni masowego rażenia;
- systematyczne informowanie żołnierzy o aktualnej sytuacji polityczno-militarnej, o stojących przed nimi zadaniach oraz mobilizowanie do ich jak najlepszego wykonania;
- utrzymanie w gotowości psychicznej żołnierzy do działania w warunkach użycia broni masowego rażenia, a nade wszystko branie udziału w ograniczaniu i likwidowaniu psychiczno-moralnych skutków jej użycia;

- ochronę wojsk przed penetracją szpiegów i dywersantów, uświadamianie żołnierzom konieczności ścisłego przestrzegania tajemnicy wojskowej i państwowej;
- kształtowanie odporności, żołnierzy na przewidywane destrukcyjne wpływy pola walki, przezwyciężanie negatywnych stanów uczuciowo-emocjonalnych w trudnych sytuacjach bojowych;
- zdecydowane przeciwdziałanie propagandzie imperialistycznej i prowadzonej przezeń wojnie psychologicznej zmierzającej do podważenia jedności i zwartości państw socjalistycznych, osłabienia woli walki zwłaszcza załamania ducha moralno-bojowego żołnierzy;
- popularyzowanie bohaterskich czynów żołnierzy, sukcesów oddziałów i pododdziałów, doświadczeń bojowych oraz nowych /skutecznych/ sposobów i metod walki;
- nieustanne umacnianie walorów moralno-bojowych żołnierzy, rozwijanie cech zwłaszcza takich, jak: odwaga, męstwo, gotowość do najwyższych poświęceń i wyrzeczeń, czujność, rozwaga i opanowanie, ko-leżeństwo, samodzielność i nieug-ięta wola walki w każdej sytuacji bojowej;
- współdziałanie z tyłowymi organami dowodzenia w zakresie zaopatrywania wojsk we wszystko co jest niezbędne do prowadzenia skutecznych działań bojowych;
- współdziałanie i wymianę informacji z wydzielonymi organami politycznymi w celu pozyskania ludności zajętych terenów, przeciwdziałanie wrogiej działalności, zapewnienie odpowiednich warunków bezpieczeństwa naszym wojskom;
- zapewnienie wysokiej dyscypliny wojsk, bezwzględne ich podporządkowanie woli i rozkazom dowódców, energiczne przeciwdziałanie wszelkim przejawom dezorganizacji oraz próbom

osłabienia dyscypliny i poziomu moralnego żołnierzy";

- prowadzenie na terytorium nieprzyjaciela odpowiednio zróżnicowanej pracy wychowawczej w celu ukształtowania właściwych postaw żołnierzy wobec ludności cywilnej nieprzyjaciela;
- nadzorowanie funkcjonowania poczty polowej w zakresie obiegu listów i przesyłek żołnierzy;
- dokonanie szczegółowej analizy wiadomości o nieprzyjacielu w pasie działań dywizji /pułku/ i ustalanie głównych kierunków działania propagandowo-psychologicznego;
- stałą troskę o wyróżnianie i przedstawianie do odznaczeń zasłużonych i wyróżniających się w walce żołnierzy, pododdziałów i oddziałów;
- poznawanie: przybywającego uzupełnienia, właściwe rozdzielenie go do pododdziałów i oddziałów, troska o jego dokładne i wszechstronne przygotowanie do aktywnych działań bojowych, celowe rozdzielenie członków partii do oddziałów /pododdziałów/ i elementów ugrupowania;
- utrzymywanie właściwych stosunków wojsk z ludnością cywilną, troska o zachowanie mienia ludzi pracujących, pamiątek historycznych i obiektów kulturalnych znajdujących się w rejonie działań bojowych;
- współdziałanie ze służbą medyczną w udzielaniu pomocy rannym i chorym żołnierzom oraz w zapewnieniu im należytej opieki w szpitalach i punktach medycznych;
- współuczestniczenie w organizowaniu pogrzebów poległych i zmarłych żołnierzy, nadawanie tej ceremonii /w zależności od sytuacji/ odpowiedniej rangi polityczno-propagandowej;

3/ prowadzenie intensywnej działalności na rzecz umacniania więzów przyjaźni i braterstwa broni z armiami sojuszniczymi, a zwłaszcza z Armią Radziecką poprzez:
- podkreślenie szczególnego znaczenia udziału Armii Radzieckiej w Zjednoczonych Siłach Zbrojnych Układu Warszawskiego oraz jej potęgi militarnej i stałej gotowości obrony państ socjalistycznych;
- umacnianie wiary w siłę i zwartość państw socjalistycznych oraz w ostateczne zwycięstwo w wojnie rozpętanej przeciwko nam;

4/ potęgowanie nienawiści do wroga, systematyczne ocenianie metod propagandowo-psychologicznego działania przeciwnika w zależności od sytuacji i możliwości rozwijania oddziaływania propagandowo-psychologicznego na ludność i wojska przeciwnika w pasie działania dywizji /pułku/;

5/ ciągłe analizowanie sytuacji politycznej i taktycznej /we wszystkich etapach walki/ w pasie działania dywizji /pułku/ przy uwzględnieniu wszelkich nowych momentów i zjawisk - a na tej podstawie ustalanie celów, kierunków, zadań oraz treści, form i metod działania polityczno-propagandowego wśród wojsk;

6/ meldowanie dowódcy dywizji /pułku/ oraz nadrzędnemu organowi partyjno-politycznemu o sytuacji i stanie moralno-politycznym podległych wojsk, kierunkach, zakresie i skuteczności prowadzonej pracy partyjno-politycznej oraz wszelkich istotnych problemach mających wpływ na gotowość bojową wojsk.

73.

Skuteczność prowadzonej pracy partyjno-politycznej w działaniach bojowych zależy od:

- właściwego doboru celów, kierunków, treści i form pracy politycznej i jej ścisłego powiązania z zadaniami bojowymi dywizji /pułku/;
- pełnego zaangażowania w pracy ideowo-wychowawczej dowódców wszystkich szczebli, głównie zaś bezpośrednich przełożonych żołnierzy oraz szerokiego aktywu partyjnego i żołnierskiego, a także odpowiedniego przygotowania ludzi do organizacji i prowadzenia tej pracy w czasie działań bojowych;
- umiejętności dowódców i oficerów politycznych wiązania działalności partyjno-politycznej z aktualnymi zadaniami bojowymi wykonywanymi przez wojska;
- właściwego rozmieszczenia sił i środków wydziału /sekcji/ politycznego w ugrupowaniu;
- systematycznego, wnikliwego poznawania i kształtowania nastrojów i stanu moralno-politycznego wojsk oraz trafnych ocen i natychmiastowego, operatywnego oddziaływania na wszelkie zjawiska polityczne, moralne i psychiczne.

74.

Za pracę polityczną, stan moralno-polityczny, nastroje i dyscyplinę żołnierzy dywizji /pułku/ odpowiada dowódca.

Dowódca dywizji /pułku/ stawia zastępcy dowódcy dywizji /pułku ds. politycznych, podległym dowódcom i organom dowodzenia konkretne zadania dotyczące przygotowania stanu osobowego do wykonania trudnych zadań, aby w skomplikowanych warunkach walki zapewnić wysokie postawy moralno-bytowe, zdyscyplinowanie i odporność psychiczną oddziałów /pododdziałów/ w celu odniesie-

nia ostatecznego zwycięstwa nad nieprzyjacielem.

Zastępca dowódcy dywizji /pułku/ ds. politycznych organizuje i kieruje całokształtem pracy partyjno-politycznej; określa główne kierunki, precyzuje zadania, koordynuje ich działalnością w czasie kolejnych etapów walki; współuczestniczy w podejmowaniu przez dowódcę decyzji poprzez przedstawianie wniosków i propozycji wynikających z analizy sytuacji politycznej, stanu moralno-politycznego wojsk własnych oraz działania nieprzyjaciela; informuje dowódcę oraz nadrzędny organ partyjno-polityczny o stanie moralno-politycznym, nastrojach i dyscyplinie żołnierzy oraz o zasadniczych zamierzeniach pracy politycznej w poszczególnych etapach działania bojowego; przedstawia dowódcy propozycje użycia grupy propagandy specjalnej w działaniach bojowych. Odpowiada on za stan pracy partyjno-politycznej przed dowódcą i przed nadrzędnym organem politycznym.

75.

Prowadzenie pracy politycznej jest nieodłącznym elementem dowodzenia wojskami. Wszyscy dowódcy /szefowie/, a szczególnie bezpośredni przełożeni, obowiązani są osobiście zajmować się politycznym i wojskowym wychowaniem podwładnych, poznawać ich nastroje i walory moralno-bojowe, wykorzystywać siłę i wpływ organizacji partyjnych i młodzieżowych do pomyślnego wykonania zadań bojowych.

76.

Praca polityczna musi odpowiadać rodzajom działań bojowych dywizji /pułku/, zamiarom i decyzjom dowódcy. Ponadto należy w niej uwzględniać znamienne właściwości poszczególnych środowisk, stanowisk, specjalności wojskowych, rodzajów wojsk i służb oraz charakter wykonywanych przez nie zadań.

Powinna ona:

- w czasie marszu i przewozu wojsk - mobilizować żołnierzy, a szczególnie kierowców do skrupulatnego przygotowania się do marszu /przewozu/; zapewniać ścisłe przestrzeganie porządku, dyscypliny i zasad obowiązujących w kolumnach marszowych /transportach/, terminowe, skryte i zorganizowane przybycie do wyznaczonego rejonu oraz stałą gotowość do szybkiego rozwinięcia i wejścia dywizji /pułku/ do walki; zapewniać postępowanie i zachowanie się żołnierzy w czasie załadowania, przewozu i wyładowania zgodne z wytycznymi komendantów /dowódców/ środków transportowych;
- w natarciu - wywoływać u żołnierzy silny zryw zaczepny, rozwijać odwagę, stanowczość, zdecydowanie i ofensywność w działaniu; mobilizować do umiejętnego i szybkiego pokonywania stref skażonych, rejonów zniszczeń, przeszkód wodnych i terenowych, zapór inżynieryjnych i zdecydowanego przełamywania punktów oporu nieprzyjaciela; wyrabiać niezłomną wolę walki aż do całkowitego rozbicia nieprzyjaciela; popularyzować czyny bohaterstwa i przejawianą rozsądną inicjatywę w działaniach; oddziaływać na wojska i ludność nieprzyjaciela środkami propagandy specjalnej w celu osłabienia morale, nakłaniania do dezercji i poddawania się oraz paraliżować jego morale; wyzwalać inicjatywę dowódców i inicjatywę bojową żołnierzy w celu niespodziewanego uderzenia i rozbicia nieprzyjaciela; w boju spotkaniowym utrzymywać w oddziałach /pododdziałach/ pełną gotowość do niezwłocznego przyjęcia odpowiedniego ugrupowania i szybkiego wykonania manewru;
- w obronie - zapewnić wysoką czujność bojową żołnierzy, stanowczość i uporczywość w działaniu oraz gotowość do wykonania

kontrataków i przejścia do zdecydowanego natarcia; mobilizować żołnierzy do terminowego i właściwego urządzenia inżynieryjnego rejonów i stanowisk maskowania i przestrzegania zasad obrony przed bronią masowego rażenia i innymi środkami; wyjaśniać żołnierzom możliwość i siłę należycie zorganizowanej obrony, sposobu skutecznego prowadzenia jej oraz znaczenie aktywności i wytrwałości każdego żołnierza, wzajemnej pomocy i współdziałania w walce obronnej; rozpowszechniać najbardziej skuteczne sposoby zwalczania czołgów i innych środków rażenia nieprzyjaciela; niezwłocznie likwidować polityczne, moralne i psychiczne skutki działania broni masowego rażenia i innych środków rażenia na wojska własne;

- podczas wycofania działań opóźniających i walki w okrążeniu - przeciwdziałać poczuciu bezradności i osamotnienia, nastrojom paniki i niewiary w możliwość wykonania otrzymanych zadań bojowych; kształtować świadomość możliwości przerwania i wyjścia z okrążenia; zdecydowanie zwalczać wszelkie przejawy rozluźnienia dyscypliny i porządku oraz depresji psychicznej;
- w okresie zagrożenia napadem bronią masowego rażenia - umacniać ideowo-moralne postawy kadry i żołnierzy jako trwałego czynnika zachowania gotowości i zdolności do walki w każdych warunkach; wyjaśniać, że broń masowego rażenia i inne środki rażą w ograniczonym czasie i na ograniczonej przestrzeni; wzmacniać odporność psychiczną i fizyczną oraz zdyscyplinowanie; wyjaśniać istotę fizjologicznych i psychicznych źródeł zjawisk strachu, paniki oraz umiejętnie je zwalczać; reagować na przesadne wyolbrzymianie skutków działania tej broni, wskazywać możliwość ochrony przed tymi skutkami jakie daje posiadany sprzęt, teren, tempo działań i własne środki rażenia nieprzyjaciela; rozwijać

wszelkie pozytywne inicjatywy mogące przyspieszyć akcje ratownicze i rekonstrukcję warunków życiowych; przeciwdziałać wszelkim przejawom paniki, rezygnacji i załamania; neutralizować i izolować żołnierzy, którzy zachowaniem swoim ujemnie oddziałują na innych; zapewnić wiarygodne informacje o rozmiarach, charakterze, zasięgu i nasileniu wszelkich następstw i zjawisk jakie powstały w rejonach uderzeń; umacniać poczucie solidarności w niesieniu pomocy poszkodowanym i wzajemnej pomocy między nimi; koordynować wszelkie wysiłki wojska sił i środków paramilitarnych na rzecz szybkiej, operatywnej i skutecznej likwidacji bezpośrednich skutków działania broni masowego rażenia, a także długotrwałych jej następstw;

- w walce z desantem, grupami specjalnymi i dywersją utrzymać wysoką odporność psychiczno-moralną na zagrożenie tego rodzaju działaniami nieprzyjaciela; przeciwdziałać fałszywym informacjom i tendencjom wyolbrzymiania rozmiarów zagrożenia i panicznych nastrojów; zachować wysoką czujność i gotowość podjęcia natychmiastowego działania;
- współdziałać z terenowymi władzami wojskowymi, politycznymi i administracyjnymi własnego kraju lub państwa sojuszniczego w likwidacji zagrożenia wojsk, obiektów gospodarczych, dróg, mostów, węzłów komunikacyjnych oraz kształtować nastroje i postawy ludności cywilnej wobec takiego rodzaju działania nieprzyjaciela; zwalczać wszelkie stany apatii, bierności, niepewności i niejasności w sytuacjach, a także objawy samowoli i bezprawia.

77.

Niezmiernie ważną rolę w kształtowaniu stanu moralno-politycznego wojsk w czasie działań bojowych odgrywają organizacje partyjne i młodzieżowe oraz właściwa postawa i osobisty przykład

każdego dowódcy, oficera, każdego członka partii.

78.

Częścią składową pracy politycznej w działaniach bojowych jest propaganda specjalne, która stanowi zorganizowane, planowe oddziaływanie na wojska i ludność cywilną nieprzyjaciela w celu spowodowania zmian w ich postawie, poglądach i morale. Zadaniem dowódcy dywizji zastępcy ds. politycznych jest pełne wykorzystanie możliwości oddziaływania na nieprzyjaciela środkami propagandy specjalnej i ścisłe koordynowanie jej z działaniami bojowymi.

Propagandę specjalną na szczeblu dywizji prowadzi się za pomocą posiadanych i przydzielonych technicznych środków propagandy, materiałów oraz innych form oddziaływania. Plan propagandy specjalnej podlega zatwierdzeniu przez dowódcę dywizji. Propagandę specjalną należy prowadzić w ścisłym współdziałaniu z sąsiadami. W pracy tej maksymalnie wykorzystywać sukcesy wojsk własnych, a zwłaszcza skutki użycia broni masowego rażenia i innych środków.

79.

W okresie przygotowania do walki praca wydziału /sekcji/ politycznego dywizji /pułku/ polega na:

- wnikliwym analizowaniu i ocenianiu politycznych, moralnych i psychicznych aspektów planowania walki i wyciąganiu wniosków w celu przedstawienia ich dowódcy /przy podejmowaniu przez niego decyzji i organizowaniu walki/;
- planowaniu pracy politycznej i określaniu głównych kierunków na poszczególne etapy /rodzaje/ działań oraz przygotowanie i prowadzenie niezbędnych dokumentów w zakresie kierowania pracą polityczną;

- stawianiu zadań do pracy politycznej podległym dowódcom, sztabom i aparatowi politycznemu oraz organizacjom partyjnym i młodzieżowym;
- informowaniu przełożonych o stanie moralno-politycznym i dyscyplinie wojsk oraz o głównych kierunkach pracy w tym zakresie;
- organizowaniu bezpośredniej pomocy podległym oficerom politycznym zwłaszcza w wyjątkowych i trudnych sytuacjach;
- zbieraniu, studiowaniu i rozpowszechnianiu doświadczeń i bohaterskich czynów bojowych żołnierzy, oddziałów i pododdziałów;
- gromadzeniu, analizowaniu i selekcjonowaniu oraz przekazywaniu niezbędnych informacji organowi politycznemu w celu określenia zasadniczych przedsięwzięć politycznych i propagandowo-agitacyjnych;
- systematycznym przekazywaniu zadań do pracy politycznej podległym oddziałom i pododdziałom;
- utrzymywaniu stałej współpracy i współdziałania w zakresie wymiany z poszczególnymi służbami i sztabami dywizji /pułku/ oraz z wydziałami politycznymi sąsiednich dywizji;
- organizowaniu pracy politycznej z ludnością cywilną w rejonach działań dywizji /pułku/;
- sprawowaniu kontroli wykonania zadań i udzielaniu pomocy oficerom politycznym /wydziały-sekcjom, sekcje polityczne - podległym oficerom politycznym/;
- kolportowaniu materiałów propagandowych i agitacyjnych wśród wojsk własnych i nieprzyjaciela oraz wśród ludności cywilnej;
- współdziałaniu z władzami terenowymi w planowaniu, organizacji i prowadzeniu pracy politycznej i propagandowej wśród ludności cywilnej;

- uczestniczeniu z wydzielonymi siłami i środkami w opanowaniu i likwidacji moralno-psychicznych skutków użycia broni masowego rażenia.

80.

Podczas działań do głównych zadań wydziału /sekcji/ politycznego należy:

- zapewnienie informacji o stanie moralno-politycznym wojsk, ich nastrojach, stratach bojowych, przemęczeniu fizycznym i psychicznym, warunkach w jakich działają, ofiarności i dyscyplinie, wyróżniających się żołnierzach, pododdziałach i oddziałach
- popularyzowanie bohaterskich czynów oraz mobilizowanie walczących do zdecydowanych i odważnych działań w celu rozbicia nieprzyjaciela;
- reagowanie na ujemne zjawiska w stanie moralno-politycznym i psychicznym żołnierzy, w dyscyplinie i porządku wojskowym, a także w zaopatrywaniu wojsk we wszystko, co jest niezbędne do prowadzenia walki;
- meldowanie dowódcy i nadrzędnemu organowi politycznemu o stanie moralno-politycznym i bojowym wojsk oraz o innych zjawiskach politycznych i moralnych pola walki;
- zapewnienie przodującej roli i osobistego przykładu członków partii, dowódców, oficerów politycznych i aktywu młodzieżowego w walce;
- utrzymanie ścisłej więzi z organami rozpoznawczymi dywizji /pułku/ w celu otrzymywania danych do prowadzenia pracy politycznej;
- dawanie osobistego przykładu głębokiej partyjności, żarliwej ideowości i zaangażowania oraz odwagi, hartu i silnej woli;

- systematyczne i wnikliwe poznawanie sytuacji moralno-politycznej, umiejętne analizowanie wszelkich zjawisk politycznych, moralnych i psychicznych w warunkach bojowych oraz odpowiedniego oddziaływania na te zjawiska.

81.

W celu właściwego realizowania zadań pracy politycznej i powiązania jej z zadaniami stojącymi przed dywizją /pułkiem/ wydział /sekcja/ polityczny powinien na bieżąco znać sytuację bojową, materiałowo-bytową i techniczną oraz decyzję i rozkazy dowódcy.

Rozdział IV

MARSZ I PRZEWOZY WOJSK

82.

Wojska powinny być gotowe do przesunięć w warunkach stałego zagrożenia i użycia przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia, oddziaływania jego lotnictwa, zakłóceń radioelektronicznych i skażenia promieniotwórczego, chemicznego i zakażenia biologicznego, pożarów oraz zniszczenia dróg i przepraw.

Przesunięcia wojsk wykonuje się w sposób rozśrodkowany, skrycie i szybko w przewidywaniu zetknięcia się z wojskami lądowymi lub desantowymi nieprzyjaciela.

Związki taktyczne i oddziały przesuwają się marszem lub są przewożone transportem kolejowym, powietrznym i wodnym albo sposobem kombinowanym. Głównym sposobem przesunięcia wojsk jest marsz.

Bez względu na sposób przesuwania się wojsk[a] powinny przybyć do wyznaczonego rejonu w podanym terminie i w pełnej gotowości do wykonania zadania bojowego.

1. MARSZ

83.

Marsze z zasady powinny być wykonywane w nocy, lub w warunkach ograniczonej widoczności. Marsze w dzień można wykonywać w czasie działań bojowych, kiedy wymaga tego sytuacja oraz na głębokich tyłach wojsk własnych.

Czołgi i inne pojazdy gąsienicowe można przewozić na wielokołowych przyczepach samochodowych.

W każdej sytuacji wojska w kolumnie marszowej winny być

zdolne do samodzielnego prowadzenia działań bojowych.

84.

Odległość marszu w ciągu doby i szybkość przesuwania się wojsk zależą od zadań, właściwości manewrowych i eksploatacyjnych sprzętu, fizycznych możliwości i poziomu wyszkolenia kierowców /mechaników-kierowców/, przygotowania wojsk do marszu, umiejętności dowódców i sztabów kierowania marszem, liczby i stanu dróg, warunków meteorologicznych, stopnia oddziaływania nieprzyjaciela, warunków terenowych i sytuacji na drogach, pory roku i doby oraz od zabezpieczenia marszu.

Odległość marszu w ciągu doby może wynosić:

- dla kolumn mieszanych i czołgowych 200-300 km i więcej;
- dla kolumn samochodowych 300-400 km.

Średnia prędkość marszu może wynosić:

- kolumn mieszanych i czołgowych w dzień 20-30 km/godz.; w nocy 15-20 km/godz.;
- kolumn samochodowych w dzień 30-40 km/godz.; w nocy 25-30 km/godz.;
- po bezdrożach 10-15 km/godz.

Odległość marszu w ciągu doby i średnia prędkość marszu mogą się zmieniać. Marsz powinien być wykonywany z maksymalną prędkością w danych warunkach.

85.

Dywizji wyznacza się 2-3 drogi marszu lub pas marszu zapewniający wybór odpowiedniej ilości dróg. Pułk z zasady maszeruje jedną drogą.

Drogi marszu w miarę możliwości nie powinny przebiegać przez rejony zurbanizowane, przesmyki i duże kompleksy leśne.

Do ruchu pojazdów gąsienicowych w miarę możności wykorzystuje się pobocza dróg.

Odległości pomiędzy drogami marszu z zasady powinny uniemożliwiać jednoczesne rażenie dwóch kolumn jednym wybuchem jądrowym średniej mocy. Celowo jest również wyznaczać drogi zapasowe i rokadowe, które przygotowuje się jednocześnie z głównymi i wykorzystuje według wytycznych dowódcy dywizji.

86.

Ugrupowanie marszowe dywizji /pułku/ składa się z ubezpieczeń marszowych, kolumn sił głównych, kolumn oddziałów /poddziałów/ tyłowych i oddziału wydzielonego jeśli się go wysyła.

Pułk wykonuje marsz w składzie dywizji lub samodzielnie. W marszu w składzie dywizji pułk może przesuwać się w kolumnie sił głównych, tworzyć awangardę lub oddział wydzielony, a podczas wycofania - ariergardę dywizji.

87.

W marszu kolumny sił głównych dywizji i pułku rozczłonkowują się w głąb w kolumny batalionów /dywizjonów/.

Dla ochrony wojsk przed uderzeniami jądrowymi wyznacza się odległości: pomiędzy pułkami 5 km, pomiędzy batalionami /dywizjonami/- 3 km.

Odległość pomiędzy pojazdami zależy od prędkości marszu i widoczności i może wynosić 25-50 m.

Podczas marszu w warunkach ograniczonej widoczności /kurz, mgła/, w czasie gołoledzi, po drogach stromych i z ostrymi zakrętami oraz przez strefy skażenia promieniotwórczego zwiększa się odległości pomiędzy pojazdami.

88.

Dla terminowego rozpoczęcia marszu i regulowania prędkości ruchu kolumn wyznacza się linię /punkt/ wyjściową i linię /punkty/ wyrównania i podaje czas ich przejścia przez czoła poszczególnych kolumn. Linię wyrównania wyznacza się zazwyczaj co 2-3 godziny marszu. Odległość linii /punktu/ wyjściowej od rejonu rozmieszczenia wojsk powinna umożliwiać formowanie kolumn do marszu - to jest w odległości nie mniejszej niż odległość kolumny batalionu /dywizjonu, kompanii czołgów/.

Do marszu z garnizonu linię /punkt/ wyjściową wyznacza się w odległości 20-30 km. Należy unikać wyznaczania rzek, przełęczy i przesmyków na linie wyjściowe i linie wyrównania.

89.

W celu zachowania zdolności fizycznej wojsk, sprawdzenia stanu technicznego, usunięcia uszkodzeń, zaopatrywania materiałowego i uporządkowania kolumn wyznacza się odpoczynki krótkie i długie oraz odpoczynki dzienne /nocne/.

Krótkie odpoczynki 20-30 minutowe wyznacza się po 2-3 godzinach marszu. Na odpoczynkach krótkich zachowuje się uszykowanie kolumn i ustalone odległości pomiędzy oddziałami i pododdziałami; pojazdy w kolumnach pododdziałów zatrzymują się na prawej stronie drogi w odległościach ustalonych przez dowódcę na czas marszu.

Odpoczynki długie 2-4 godzinne, wyznacza się na początku drugiej połowy marszu. W nocy i podczas silnych mrozów długich odpoczynków nie wyznacza się.

Odpoczynki dzienne /nocne/, 6-10 godzinne, należy wyznaczać w rejonie, gdzie są sprzyjające warunki do obrony przed bronią masowego rażenia i maskowania wojsk oraz dostateczna ilość źródeł wody.

Na odpoczynki długie i dzienne /nocne/ wojska schodzą z dotychczasowych dróg marszu i rozmieszczają się wzdłuż dróg bocznych w wyznaczonych im rejonach, w sposób rozśrodkowany batalionami /dywizjonami, kompaniami czołgów/ pozwalający utrzymać pełną gotowość bojową, szybko wyciągać kolumny do marszu. W rejonach odpoczynków dziennych /nocnych/ wykonuje się ukrycia /szczeliny/.

90.

Przed rozpoczęciem marszu organizuje się rozpoznanie w celu:

- ustalenia stanu dróg, mostów, wiaduktów oraz dróg obejścia, a także stref zniszczeń po uderzeniach jądrowych i rejonów objętych pożarami;
- ustalenia dogodnych rejonów przepraw w wypadku zniszczenia obiektów komunikacyjnych na przeszkodach wodnych;
- ustalenia odcinków i stref skażeń promieniotwórczych, stopnia skażania terenu wzdłuż dróg marszu oraz wykrycia zapór inżynieryjnych nieprzyjaciela;
- śledzenia działalności i określania zagrożenia przez lotnictwo nieprzyjaciela;
- wykrycia i śledzenia działalności grup dywersyjno-rozpoznawczych i desantów nieprzyjaciela na drogach lub w pobliżu dróg przemarszu wojsk;
- wykrycia kierunku, prędkości i dróg przemarszu, czasu przekroczenia określonych rubieży przez ubezpieczenia marszowe i siły główne nieprzyjaciela;
- ustalenia potrzeb regulacji ruchu.

Na okres marszu dywizja /pułk/ wysyła: samodzielne patrole rozpoznawcze, patrole rozpoznawcze, wozy patrolowe, samodzielne

inżynieryjne patrole rozpoznawcze, patrole rozpoznania skażeń, artyleryjskie grupy rozpoznawcze i powietrzne patrole rozpoznawcze na śmigłowcach. W sprzyjających warunkach organizuje się również działania specjalne.

Samodzielne patrole rozpoznawcze i patrole rozpoznawcze działają wzdłuż wyznaczonych dróg marszu w odległości 1,5-2 godz. marszu od sił głównych dywizji /pułku/. Elementy rozpoznawcze rodzajów wojsk i służb z reguły włącza się w skład ogólnowojskowych patroli rozpoznawczych.

Śmigłowce prowadzą rozpoznanie wzdłuż dróg przesuwających się wojsk w odległości 20-100 km od czoła sił głównych dywizji oraz w całym pasie marszu dywizji i w terenie przyległym oraz nad jej ugrupowaniem.

Pododdziały rozpoznania radioelektronicznego maszerują na czele sił głównych pułków pierwszorzutowych.

Batalion rozpoznawczy dywizji /kompania rozpoznawcza pułku/ bez sił wydzielonych do prowadzenia rozpoznania maszeruje na czele sił głównych dywizji /pułku/.

W rejonach długich odpoczynków oraz rejonach pośrednich organizuje się i rozwija posterunki radiolokacyjne obrony przeciwlotniczej, posterunki obserwacji skażeń i ruchome posterunki obserwacyjne w plutonach i kompaniach piechoty /czołgów/ stanowiących ubezpieczenie. Ogólnowojskowe patrole rozpoznawcze, wozy patrolowe, patrole inżynieryjne i rozpoznania skażeń prowadzą rozpoznanie w wyznaczonych pasach, w odległości do 25 km od poszczególnych rejonów. Powietrzne patrole rozpoznawcze na śmigłowcach prowadzą rozpoznanie w pasie o szerokości 20-50 km od rejonów długich odpoczynków /pośrednich/ i nad nimi.

Na noc wystawia się podsłuchy i organizuje zasadzki. W warunkach sprzyjających, zwłaszcza kiedy odległość od nieprzyjaciela pozwala na prowadzenie nasłuchu jego sieci radiowych, rozwija się środki rozpoznania radioelektronicznego. Pod osłoną walczących w przodzie wojsk lub oddziału wydzielonego do rozpoznania dróg marszu, rejonów odpoczynków i rejonu wyjściowego oraz ustaleń co do regulacji ruchu wysyła się zawczasu grupy rekonesansowe, które tworzy się zwykle z oficerów rodzajów wojsk i służb.

91.

Na każdą drogę marszu wyznacza się oddział zabezpieczenia ruchu, który zazwyczaj przesuwa się za ubezpieczeniem marszowym.

92.

Regulację ruchu organizuje sztab dywizji /pułku/ przed rozpoczęciem marszu, uwzględniając istniejący system regulacji ruchu. Drogi marszu dzieli się na odcinki 40-60 km. Na każdy odcinek drogi lub drogę, ważniejsze obiekty drogowe i terenowe /węzły dróg, mosty, wielkie osiedla, przełęcze, przesmyki/ wyznacza się komendanta i odpowiednią ilość posterunków regulacji ruchu, które ponadto wystawia się w punktach wyjściowych, na liniach wyrównania, przeprawach, na trudnych odcinkach dróg, w rejonach odpoczynków i w miejscach przechodzenia na drogi objazdowe.

W celu zmniejszenia liczby posterunków szeroko stosuje się wskaźniki kierunku ruchu.

Do dyspozycji komendantów dróg marszu i odcinków na trudne do przebycia odcinki dróg wydziela się ciągniki i pododdziały wojsk inżynieryjnych.

93.

Ubezpieczenie marszowe aktywnymi działaniami powinno zabezpieczyć ciągły ruch kolumn sił głównych i tyłowych, uprzedzić ubezpieczane wojska przed niespodziewanym napadem nieprzyjaciela oraz zapewnić czas na powzięcie decyzji i dogodne warunki wejścia do walki i nie dopuścić żeby rozpoznanie naziemne nieprzyjaciela przeniknęło do pasa marszu ubezpieczanych wojsk. Siły i skład ubezpieczenia oraz jego odległość od sił głównych zależą od położenia i charakteru działań nieprzyjaciela, zadania dywizji /pułku/ oraz warunków terenowych.

Dywizja pierwszego rzutu może wysłać awangardę w sile do wzmocnionego pułku na odległość 30-50 km. Pułk pierwszego rzutu może wysłać awangardę w sile wzmocnionego batalionu /kompanii czołgów/ na odległość 10-15 km lub szpicę czołową na odległość 5-10 km. Awangardę wzmacnia się artylerią, pododdziałem przeciwpancernym, pododdziałami wojsk inżynieryjnych i chemicznych. Awangarda wysyła szpicę - od wzmocnionego plutonu do kompanii na odległość 3-5 km.

Ubezpieczenie boczne i tylne stanowią z zasady szpice przesuwające się w odległości 3-5 km od sił głównych. Ponadto na szczególnie ważne kierunki wysyła się ubezpieczenia stałe z zadaniem uchwycenia i utrzymania rubieży i obiektów w ciągu określonego czasu. Na kierunki zagrożone atakiem desantu lub grup dywersyjnych wysyła się awangardy lub szpice, które zajmują wyznaczone rubieże i organizują ich obronę na okres przemarszu dywizji.

Kolejne pułki ubezpiecza się od czoła tylko ubezpieczeniem bezpośrednim, zagrożone skrzydła oddziałem lub szpicą boczną i z tyłu szpicą tylną.

Z pułku wycofywanego w ostatniej kolejności wyznacza się zazwyczaj ariergardę. Jeśli pułk wycofuje się dwiema drogami, ariergardy się nie wyznacza, a kolumny ubezpiecza szpicami tylnymi.

Gdy kolumny zatrzymują się na długi odpoczynek, ubezpieczenie marszowe zatrzymuje się na dogodnych rubieżach i nadal pełni swą funkcję; w rejonach dziennego /nocnego/ odpoczynku ubezpieczenie marszowe staje się ubezpieczeniem postoju lub zostaje zamienione przez nowo wyznaczone ubezpieczenie postoju.

94.

Obronę wojsk przed bronią masowego rażenia i uderzeniami z powietrza zwłaszcza lotnictwa w marszu zapewnia się przez ścisłe przestrzeganie ustalonych odległości i odstępów, nieskupienie wojsk przed linią wyjściową, na odpoczynkach, w miejscowościach, przełęczach, przesmykach i na przeprawach, dokładnie zorganizowane rozpoznanie skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych i obrony przeciwlotniczej, w porę powiadamianie wojsk o skażeniu promieniotwórczym, chemicznym, biologicznym i zagrożeniu powietrznym.

W razie wykrycia skażenia terenu w marszu, ludzie natychmiast nakładają środki ochronne, kolumny zwiększają szybkość i wychodzą ze skażonych rejonów. Po wyjściu ze skażonych rejonów przeprowadza się częściowe zabiegi specjalne i sanitarne. Całkowitym zabiegom sanitarnym i specjalnym poddaje się wojska podczas odpoczynków długich, dziennych /nocnych/ lub przed zajęciem wyznaczonego rejonu.

95.

Do obrony przeciwlotniczej dywizji /pułku/ w marszu wykorzystuje się oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze oraz

ogień broni pokładowej i strzeleckiej. Szczególnej osłony wymagają wojska w czasie przechodzenia przez przełęcze, przesmyki, węzły dróg, przeprawy oraz w czasie odpoczynków. W tym celu część oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych można wysyłać do przodu i rozwijać w rejonach najbardziej zagrożonych na uderzenia z powietrza.

Obronę przeciwlotniczą dywizji /pułku/ w czasie marszu organizuje się z uwzględnieniem systemu obrony przeciwlotniczej przełożonego, systemu obrony powietrznej własnego kraju i państw sojuszniczych.

Osłonę w marszu zapewnia się przede wszystkim awangardom i siłom głównym. W tym celu oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze przesuwają się w składzie ich kolumn bateriami lub plutonami /parami zestawów artyleryjskich, rakietowych/ w gotowości do prowadzenia ognia z krótkich przystanków i w ruchu.

W razie ataku lotnictwa nieprzyjaciela na maszerujące wojska, kolumny z zasady kontynuują marsz. Ogień do środków napadu powietrznego prowadzą oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze i wyznaczone /dyżurne/ pododdziały innych rodzajów wojsk.

96.

W celu utrudnienia nieprzyjacielowi prowadzenia rozpoznania realizuje się przedsięwzięcia organizacyjno-techniczne obrony radioelektronicznej, ograniczenia lub zakaz pracy środków radiowych na nadawanie, maskowanie radioelektroniczne przesuwanych wojsk po drogach, w naturalny lub sztuczny sposób zamaskowanych.

W wypadku posiadania przez dywizję pododdziałów zakłóceń radiowych, maszerują one w składzie awangard lub za ubezpieczeniem marszowym z takim wyprzedzeniem sił głównych, aby mogły w razie potrzeby terminowo rozwinąć się, zorganizować rozpozna-

nie i osiągnąć gotowość do zakłócania.

97.

Podczas przygotowania do marszu zapasy ruchome uzupełnia się do norm i przeprowadza obsługę techniczną.

Do wykonania długich przemarszów pododdziały na zarządzenie przełożonego od dowódcy pułku wzwyż mogą być wyposażone w zapasy doraźne zasadniczych rodzajów zaopatrzenia, a w szczególności materiałów pędnych i smarów, amunicji przeciwlotniczej i żywności.

W czasie marszu uzupełnia się podczas odpoczynków długich i dziennych /nocnych/ środki materiałowe, materiały pędne z cystern lub beczek i kanistrów przewożonych na samochodach, a w razie konieczności dostarczanych transportem powietrznym. Paliwo w wozach bojowych i innych pojazdach mechanicznych można uzupełniać także podczas krótkich odpoczynków. Część transportu z materiałami pędnymi i smarami przydziela się oddziałom /pododdziałom/. W razie marszu w strefie tyłów wojsk własnych materiały pędne i smary celowo jest zawczasu dowozić do rejonów odpoczynków długich i dziennych /nocnych/.

Obsługiwanie techniczne wozów bojowych i innych pojazdów mechanicznych w czasie przygotowania do marszu i w czasie marszu przeprowadza się w zakresie zapewniającym niezawodną ich pracę podczas marszu i przybycie do wyznaczonego rejonu w całkowitej sprawności technicznej i w gotowości do dalszych działań.

Do udzielania pomocy technicznej pojazdom mechanicznym, ich remontów, ewakuacji i uzupełnienia pojazdów w materiały pędne i smary oraz udzielania pomocy medycznej kierowcom, załogom /obsługom/ w dywizji /pułku/ organizuje się zamykanie techniczne, do którego wydziela się środki remontowe i ewakuacyjne,

samochody z częściami zamiennymi, materiałami pędnymi i smarami oraz personel medyczny.

Wozy bojowe i inne pojazdy mechaniczne, w których wystąpiły niesprawności w czasie marszu, ściąga się na prawo od drogi i remontuje. Czas pracy zamykania technicznego w jednym miejscu nie powinien przekraczać na szczeblu batalionu 1 godziny, pułku 2-3 godzin i na szczeblu dywizji 4-5 godzin.

W razie niemożliwości lub niecelowości remontu uszkodzonych pojazdów na miejscu, ewakuuje się je do najbliższego punktu zbiórki uszkodzonego sprzętu.

Porażeni i chorzy po udzieleniu im pomocy dołączają do swoich oddziałów /pododdziałów/, a w razie konieczności ewakuuje się ich do najbliższych punktów medycznych lub szpitali.

98.

Po otrzymaniu zadania, w wyniku przeprowadzonej jego analizy dowódca dywizji /pułku/ wydaje niezbędne wytyczne do przygotowania wojsk do marszu.

Sztab dywizji /pułku/ na podstawie wytycznych dowódcy organizuje rozpoznanie kierunku marszu, wydaje zarządzenia wstępne oddziałom /pododdziałom/, przygotowuje dane do powzięcia decyzji przez dowódcę.

W zarządzeniach oddziałom /pododdziałom/ podaje się kierunek /drogi - w wypadku określenia ich przez przełożonego/, odległość, rejon, który dywizja /pułk/ ma osiągnąć i przewidziany czas trwania marszu, czas gotowości, sposób przygotowania wojsk, miejsce lub sposób i czas stawiania zadań.

Dla powzięcia decyzji sztab przygotowuje dowódcy dane o nieprzyjacielu naziemnym i powietrznym, terenie, sieci dróg, sytuacji skażeń, zniszczeń i pożarów na kierunku marszu, oblicze-

nia do marszu, propozycję ugrupowania marszowego, organizacji dowodzenia wojskami w czasie marszu i ich zabezpieczenia.

Dowódca dywizji /pułku/ podejmując decyzję powinien uwzględnić odległość do nieprzyjaciela, możliwość zetnięcia się z nim /w tym z desantami i grupami dywersyjnymi/, użycie przez niego broni masowego rażenia i wykonania uderzeń z powietrza, możliwości marszowe, potrzeby odpoczynków, ugrupowanie oddziałó /pododdziałów/, warunki dowodzenia i zabezpieczenia marszu.

99.

W rozkazie do marszu dowódca dywizji /pułku/ podaje:

- wiadomości o nieprzyjacielu naziemnym i powietrznym;
- zadania wykonywane przez przełożonego na korzyść dywizji /pułku/, zadania sąsiadów i wojsk działających w przodzie;
- zadanie dywizji /pułku/ i zamiar dowódcy do marszu, linię /punkt/ wyjściową i linie /punkty/ wyrównania;
- skład i zadanie oddziału wydzielonego /jeśli się go wysyła/;
- skład i zadanie ubezpieczenia marszowego;
- oddziałom /pododdziałom/: wzmocnienie, drogi marszu, miejsce w kolumnie marszowej, rejony i czas ześrodkowania się po zakończeniu marszu, czas przejścia linii /punktu/ wyjściowej i linii wyrównania, czas i rejony odpoczynków długich i dziennych /nocnych/, a pododdziałom również odpoczynków krótkich/;
- zadania oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych;
- sposoby maskowania;
- skład, zadania i czas wyruszenia oddziałów /oddziału/ zabezpieczenia ruchu;
- miejsce punktów dowodzenia w marszu, w rejonach odpoczynków, w rejonie ześrodkowania /wyjściowym/, sposób utrzymania łączności oraz zakres wykorzystania środków łączności.

W wypadku przekraczania strefy skażeń dowódca dywizji /pułku/ ponadto podaje czas rozpoczęcia przekraczania strefy skażeń, prędkość marszu, kolejność i rejony przeprowadzania zabiegów specjalnych i kontroli stopnia skażenia po wyjściu ze strefy skażeń.

100.

Kolumny formuje się w rejonach rozmieszczenia i w czasie wychodzenia z rejonów na wyznaczonych drogach marszu. Marsz rozpoczyna się w ten sposób, by kolumna podeszła do punktu wyjściowego, gdy maszerująca w przodzie kolumna minęła go i oddaliła się na ustaloną odległość.

101.

Wojska w marszu powinny ściśle przestrzegać ustalonego porządku, szczególnie prędkości i odległości. Pojazdy przesuwają się tylko prawą stroną drogi, a lewa pozostaje wolna do ruchu z przeciwnego kierunku i wyprzedzania.

Wyprzedzanie jednej kolumny przez drugą jest dopuszczalne tylko na podstawie zezwolenia przełożonych. Żeby przyspieszyć wyprzedzanie oraz uniknąć kolizji, kolumnę wyprzedzaną zatrzymuje się na prawej stronie drogi lub w prawo od drogi. Przesmyki, przełęcze i mosty wojska przechodzą bez zatrzymywania się. W czasie przejeżdżania przez mosty stosuje się środki w celu zachowania bezpieczeństwa.

102.

Wojskami w marszu dowodzi się z punktu dowodzenia, których skład i miejsce w ugrupowaniu marszowym określa dowódca dywizji /pułku/ w zależności od wykonywanego zadania i sytuacji.

Łączność w marszu zapewnia się głównie środkami wojskowej poczty polowej i radiowymi ultrakrótkofalowymi /UKF/ do przeka-

zywania krótkich sygnałów /o ile nie nakazano całkowitej ciszy radiowej/, a w pododdziałach ponadto sygnalizacyjnymi. Łączność zorganizowaną za pomocą radiostacji krótkofalowych, można wykorzystywać w marszu tylko za zezwoleniem dowódcy /szefa sztabu/ oraz w wypadku wykonania przez nieprzyjaciela uderzeń bronią masowego rażenia na wojska dywizji /pułku/ lub nawiązania walki z nieprzyjacielem. Do kontroli ruchu wojsk i przekazywania rozkazów stosuje się śmigłowce, a szczególnie powietrzny element dowodzenia /PED/. Z łączności radioliniowej i przewodowej na drogach marszu dywizja /pułk/ korzysta według wytycznych sztabu przełożonego.

103.

W wypadku nagłej zmiany dróg marszu dowódca dywizji /pułku/ powinien zatrzymać znajdujące się w przodzie pododdziały rozpoznawcze i ubezpieczające oraz podać im sposób dalszego działania.

Na nowe drogi natychmiast organizuje się i wysyła rozpoznanie, ubezpieczenie, oddziały /oddział/ zabezpieczenia ruchu i regulację ruchu.

Kolumny sił głównych na nowo wyznaczone drogi marszu wyprowadza się najkrótszymi i najdogodniejszymi drogami w poprzednim ugrupowaniu lub po przeprowadzeniu niezbędnych zmian.

104.

Podczas marszu zimą przy głębokim śniegu oczyszcza się jezdnie, urządza rokady dla zapewnienia rozwinięcia i manewru wojsk oraz przygotowuje się mijanki, zjazdy z dróg i objazdy przeszkód naturalnych.

Pojazdy i uzbrojenie przystosowuje się do działania w niskiej temperaturze oraz do jazdy po nawierzchniach oblodzonych i pokrytych śniegiem. Stany osobowe wyposaża się w środki zapobiegające odmrożeniom.

Na odpoczynki wybiera się miejsca zasłonięte od wiatru i zasobne w opał.

105.

Planując marsz na czas roztopów należy przewidywać zorganizowanie silnych oddziałów zabezpieczenia ruchu, wydzielanie ciągników i innych środków na trudne do pokonania odcinki dróg, tworzenie doraźnych zapasów materiałów pędnych oraz etatowych i podręcznych środków umacniania nawierzchni dróg.

106.

Podczas marszu w terenie lesisto-jeziornym wzmacnia się rozpoznanie; zwiększa się ilość wylotów śmigłowców rozpoznawczych, ilość patroli rozpoznawczych i ruchomych posterunków obserwacyjnych. Szczególnie dokładnie rozpoznaje się drogi, przesieki i przesmyki między jeziorami. Wystawia się więcej posterunków regulacji ruchu. Przy drogach leśnych i przesiekach buduje się mijanki; w razie konieczności w poszczególnych miejscach poszerza się i wzmacnia jezdnię drogi. Zawczasu wyznacza się siły i środki do gaszenia pożarów, oczyszczania dróg z zawał i innych przeszkód oraz wystawia się ubezpieczenia stałe.

107.

W górach szczególną uwagę należy zwracać na przygotowanie dróg marszu na ostrych zakrętach, stromych zboczach, osłonę wojsk przed uderzeniami z powietrza i regulację ruchu w przełęczach i na przeprawach przez rzeki. Prędkość marszu podczas pokonywania przełęczy, stromych zboczy można zmniejszyć, a odległość pomiędzy pojazdami - zwiększyć. Na niebezpiecznych odcinkach dróg marszu wystawia się posterunki regulacji ruchu, rozmieszcza się ciągniki, stawia ogrodzenia i dobrze widoczne znaki ostrzegawcze. Wojska powinny mieć uprzednio przygotowane środki

do pokonywania rzek i stromych stoków oraz dodatkowe urządzenia do hamowania pojazdów, dział i przyczep.

W celu wyprzedzenia nieprzyjaciela w zdobyciu przełęczy, wyjść z wąwozów i węzłów dróg wysyła się oddziały wydzielone lub wysadza desanty taktyczne.

Do zabezpieczenia skrzydeł wystawia się stałe szpice boczne na panujących wzgórzach, w przejściach górskich i na drogach wiodących do dróg marszu ubezpieczanych wojsk.

Rejony odpoczynków wyznacza się w możliwie równym terenie, w miejscach bezpiecznych od lawin i zdala od koryt rzek.

2. PRZEWOZY WOJSK

108.

Do przewozów wojsk dywizji /pułku/ - wyznacza się główne i zapasowe:

- rejony wyczekiwania przed załadowaniem;
- punkty załadowania /stacje, porty, przystanie, lotniska, lądowiska/ albo rejon załadowania;
- punkty wyładowania /stacje, porty, przystanie, lotniska, lądowiska/ albo rejon wyładowania;
- rejony zbiórki po wyładowania.

Odległość rejonów wyczekiwania od punktów załadowania i rejonów zbiórki od punktów wyładowania zależy od warunków terenowych, organizacji obrony wojsk przed bronią masowego rażenia i obrony przeciwlotniczej, powinna jednak wynosić nie mniej niż 10 km. Rejony wyczekiwania i rejony zbiórki powinny zapewniać maskowanie wojsk, mieć ukrycia naturalne i dogodne drogi dojścia i wyjścia..

W rejonach wyczekiwania oddziały /pododdziały/ rozmieszcza się z uwzględnieniem podziału ich na poszczególne transporty /okręty, rejsy, samoloty, śmigłowce/ oraz kolejności wyruszania do punktów załadowania.

109.

Dla skrócenia czasu na organizację przewozu sztab dywizji /pułku/ powinien stale mieć gotowe obliczenia przewozu różnymi rodzajami transportu i tylko je udokładnić w razie zmian w składzie bojowym i liczebnym dywizji /pułku/.

Obliczenia przewozu sporządza się z uwzględnieniem całości organizacyjnej oddziałów i pododdziałów i ich gotowości do samodzielnego prowadzenia walki po wylądowaniu.

110.

W czasie przygotowania do przewozu przeprowadza się rozpoznanie w celu zbadania rejonów /stacji, portów, lotnisk, lądowisk/ i warunków załadowania wojsk, udokładnienia rejonów wyczekiwania, dróg dojścia do nich i do punktów załadowania, określenia prac związanych z obroną przed bronią masowego rażenia, obroną przeciwlotniczą, maskowaniem, przygotowaniem inżynieryjnym rejonu załadowania i dróg marszu, organizację regulacji ruchu oraz ustalenia sposobu dowodzenia oddziałami /pododdziałami/ i utrzymania łączności na czas załadowania.

111.

Po otrzymaniu rozkazu do przewozu transportem kolejowym sztab dywizji /pułku/ wysyła do wojskowego komendanta odcinka kolejowo-drogowego /wojskowego komendanta stacji kolejowej/ podział na poszczególne transporty i otrzymuje od niego numery transportów wojskowych oraz dane o punktach załadowania, drogach dojazdu do nich, o terminach rozpoczęcia i zakończenia załadowania.

Obliczenia przewozu transportem wodnym przeprowadza sztab dywizji /pułku/ wspólnie z organami transportu morskiego /rzecznego/.

112.

Do przewozu transportem powietrznym dowódca i sztab dywizji /pułku/ wspólnie z dowódcą dywizji /pułku/ lotnictwa /śmigłowców/ transportowego ustalają kolejność przewozu wojsk, przeprowadzają odpowiednie obliczenia, dokonują podziału głównych i zapasowych lotnisk /lądowisk/ załadowania i wyładowania, ustalają kolejność i sposób załadowania wojsk i wyładowania, ustalają oznaczenia pododdziałów, sprzętu i ładunków oraz sposoby dowodzenia i utrzymania łączności na czas załadowania, przewozu i wyładowania.

Na podstawie decyzji dowódcy sztab dywizji /pułku/ wspólnie ze sztabem dywizji /pułku/ lotnictwa transportowego opracowują plan przewozu transportem powietrznym wojsk, który podpisują dowódcy i szefowie sztabów przewożonej dywizji /pułku/ i lotnictwa transportowego, a zatwierdza przełożony organizujący przewóz.

113.

Na podstawie decyzji dowódcy, jego wytycznych i danych otrzymanych od organów komunikacji wojskowej /organów transportu morskiego, rzecznego/ lub ustalen z dowódcą i sztabem /dywizji /pułku/ lotnictwa /śmigłowców/ transportowego sztab dywizji /pułku/ opracowuje rozkaz do przewozu i plan załadowania /plan przewozu transportem powietrznym/.

W rozkazie do przewozu podaje się: rodzaj transportu; liczbę i numery transportów /rzutów/; terminy i stacje /porty, przystanie, lotniska, lądowiska/ załadowania; rejony wyczekiwania oddziałów /pododdziałów/; kolejność i drogi marszu do rejonów wyczekiwania i punktów załadowania; organizację obrony przeciw-

lotniczej; zabezpieczenie wojsk podczas załadowania i w czasie przewozu; wielkość i urzutowanie zapasów środków materiałowych; sposób przewozu dowództwa dywizji /pułku/, numer transportu /rzutu/, w którym ma jechać dowódca dywizji /pułku/; przedstawicieli wysyłanych do rejonów załadowania i wyładowania wojsk.

W rozkazie do przewozu transportem kolejowym wydawanym w pułku prócz tego podaje się komendantów transportów.

114.

W celu zapewnienia ciągłego dowodzenia wojskami na czas załadowania /wyładowania/ organizuje się łączność z oddziałami /pododdziałami/ rozmieszczonymi w rejonach wyczekiwania /zbiórki po wyładowaniu/ z przedstawicielami sztabu znajdującymi się na punktach załadowania /wyładowania/ i z wojskowym komendantem stacji /odcinka kolejowego, portu/. Łączność w rejonach załadowania /wyładowania/ utrzymuje się środkami przewodowymi i wojskowej poczty polowej.

W czasie przewozu transportem kolejowym dowódca dywizji /pułku/ dowodzi wojskami przez organa komunikacji wojskowej, a w czasie przewozu transportem powietrznym, morskim /rzecznym/ za pomocą środków sygnalizacyjnych i przez środki organów transportowych.

Dowódca i sztab pułku jadą zazwyczaj pierwszym transportem /rzutem/, a dowódca i sztab dywizji z zasady wyruszają po wysłaniu jednego-dwóch pułków. Organizacja załadowania i wyładowania kolejnych transportów zajmuje się zastępca dowódcy dywizji /pułku/ do spraw liniowych z grupą oficerów.

W rejonie wyładowania dowódca i sztab dywizji /pułku/ przede wszystkim nawiązuje łączność z dowódcą, pod którego rozkazy przechodzi i z podległymi oddziałami /pododdziałami/, zbiera

dane o sytuacji, wprowadza oddziały /pododdziały/ do rejonów zbiórki oraz organizuje zabezpieczenie działań.

115.

W wyznaczonym czasie pododdziały wychodzą z rejonów wyczekiwania do punktów załadowania i na ustalony sygnał rozpoczynają ładowanie do wagonów na platformy /statki, okręty, barki, samoloty, śmigłowce/.

Załadowanie i wysadzenie ludzi, załadowanie i wyładowanie sprzętu i ładunków powinno odbywać się jak najszybciej z zastosowaniem środków ostrożności, zapobiegających nieszczęśliwym wypadkom i niszczeniu środków transportowych, zgodnie z wytycznymi komendantów /dowódców/ środków transportowych.

W czasie przewozu wojska powinny znajdować się w stałej gotowości do wyładowania, kontynuowania marszu i wejścia do walki.

116.

Obronę przeciwlotniczą wojsk w rejonach załadowania, w drodze i w rejonach wyładowania zapewniają oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze dywizji /pułku/, oddziały przełożonego organizującego przewóz i wojsk obrony powietrznej kraju. Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze ładuje się na transporty i wyładowuje się w kolejności zapewniającej ciągłość osłony. Uderzenia środków napadu powietrznego nieprzyjaciela odpiera się ogniem pododdziałów przeciwlotniczych i innych rodzajów wojsk.

117.

Obronę przed bronią masowego rażenia i uderzeniami z powietrza w czasie przewozu transportem kolejowym, morskim, rzecznym i powietrznym zapewnia się przez: rozśrodkowanie i

maskowanie wojsk w rejonach wyczekiwania i w rejonach zbiórki; zabezpieczenie pod względem inżynieryjnym tych rejonów; prowadzenie obserwacji powietrznej, rozpoznania skażeń i zakażeń w rejonach załadowania, wyładowania i trasach przewozu oraz terminowe powiadamianie o nich wojsk; niedopuszczanie do skupiania wojsk w rejonach załadowania i wyładowania; likwidację skutków użycia broni masowego rażenia i uderzeń z powietrza. Dane o skażeniach promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych, zniszczeniach, pożarach, zatopieniach na drogach i uderzeniach bronią masowego rażenia oraz o sytuacji powietrznej dowództwo i sztab dywizji /pułku/, komendanci transportów otrzymują ze sztabu przełożonego, od organów komunikacji wojskowej, resortu komunikacji i innych organów obrony terytorialnej oraz od własnych posterunków i patroli.

Skażone odcinki na drogach przejazdu transportu przekracza się bez zatrzymywania się.

Całkowite zabiegi sanitarne i specjalne przeprowadza się na rozkaz dowódcy organizującego przewóz. Prowadzą je przewożone oddziały /pododdziały/ własnymi siłami i środkami, w rejonach wyładowania /zbiórki/ lub w wyjątkowych wypadkach na trasie przejazdu.

118.

W czasie przewozu wojsk należy realizować przedsięwzięcia organizacyjno-techniczne obrony radioelektronicznej w rejonach wyczekiwania, podczas przewozu oraz w rejonach zbiórki w celu ograniczenia możliwości prowadzenia przez nieprzyjaciela rozpoznania radioelektronicznego i powietrznego.

Osłonę radioelektroniczną rejonów wyczekiwania /zbiórki/ realizuje sztab przełożony organizujący przewóz wojsk.

119.

Wojskom przewożonym transportem kolejowym /morskim, rzecznym/ prócz zapasów ruchomych należy zapewnić na czas przewozu i wyładowania doraźne zapasy żywności i wody. Zapasy środków materiałowych przewozi się wraz z oddziałami i pododdziałami. Zapasy ruchome znajdujące się w składach dywizyjnych należy rozdzielić na poszczególne transporty /okręty, rzuty/.

Podczas organizowania zabezpieczenia technicznego szczególną uwagę zwraca się na przygotowanie sprzętu do przewozu oraz na remont niesprawnego sprzętu przed załadowaniem.

Do udzielania pomocy medycznej w czasie przewozu /i po wyładowaniu/ środki medyczne dywizji rozdziela się na poszczególne transporty /okręty, rzuty/.

120.

Przy kombinowanym przewozie wojsk, transportem kolejowym /morskim, rzecznym/ przewozi się przede wszystkim czołgi, wyrzutnie, transportery gąsienicowe i ciągniki, artylerię dużych kalibrów oraz ciężkie ładunki.

Terminy rozpoczęcia przewozu przez każdy rodzaj transportu określa się tak, by wojska przewożone różnym transportem przybyły do rejonu ześrodkowania w miarę możności jednocześnie. Część pododdziałów można przewozić do rejonu ześrodkowania transportem powietrznym jednocześnie z rozpoczęciem przewozu innymi rodzajami transportu.

Dowódca dywizji /pułku/ ze sztabem wyrusza tym środkiem transportu, który zabiera większą część dywizji /pułku/ i zapewnia szybsze przybycie wojsk do wyznaczonego rejonu. Wojskami przewożonymi innymi rodzajami transportu dowodzi zastępca

dowódcy dywizji /pułku/ do spraw liniowych wraz z oficerami wyznaczonymi przez dowódcę dywizji /pułku/.

121.

Przy przewozach pojazdów gąsienicowych na wielokołowych przyczepach samochodowych do załadowania i wyładowania wybiera się rejony z dobrymi drogami wychodzącymi na główną drogę marszu.

Rozdział V

NATARCIE

1. ZASADY OGÓLNE

122.

Natarcie prowadzi się w szybkim tempie, ciągle w dzień i w nocy oraz w każdych warunkach atmosferycznych. Ciągłość natarcia i rozwijanie go w szybkim tempie osiąga się przez:

- skuteczne obezwładnienie sił nieprzyjaciela na znaczną głębokość i zniszczenie jego systemu obrony zwłaszcza przeciwpancernej i przeciwlotniczej oraz rozbicie odwodów lub zdezorganizowanie ich manewru;
- umiejętne stosowanie środków ogniowych, broni masowego rażenia, a zwłaszcza broni jądrowej i maksymalne wykorzystanie skutków ich użycia;
- utworzenie na głównych kierunkach przewagi w siłach i środkach nad nieprzyjacielem i właściwe jej wykorzystanie w czasie walki;
- zdecydowane uderzenie wojsk, wykorzystanie luk i wyłomów w ugrupowaniu nieprzyjaciela w celu wykonania ataku na jego skrzydła i tyły, rozcięcia jego ugrupowania na odosobnione części i rozbicie ich oddzielnie;
- utrzymanie ciągłego współdziałania;
- szybkie pokonywanie zapór, zniszczeń i przeszkód;
- terminowe wprowadzenie do walki drugich rzutów i odwodów oraz odtworzenie ich w czasie walki;
- opanowanie z marszu rubieży i obiektów w głębi ugrupowania nieprzyjaciela;
- skuteczne obezwładnianie zakłóceniami radioelektronicznymi środków i systemów łączności nieprzyjaciela;

- utrzymanie styczności z wycofującym się nieprzyjacielem;
- wszechstronne zabezpieczenie wojsk i ciągłe dowodzenie nimi w czasie działań bojowych.

123.

Natarcie organizuje się i prowadzi w warunkach zagrożenia lub użycia broni masowego rażenia i w sytuacjach, w których nieprzyjaciel broni się, naciera lub wycofuje się.

W zależności od rodzaju działań nieprzyjaciela natarcie może przyjąć formę przełamania, boju spotkaniowego lub pościgu.

Wojska przechodzą do natarcia z marszu lub z rejonów wyjściowych położonych w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem.

124.

Przełamanie stosuje się wówczas, gdy nieprzyjaciel znajduje się w obronie i nie ma możliwości jej obejścia. Przełamanie polega na utworzeniu wyłomu /wyłomów/ na głębokość taktycznej obrony nieprzyjaciela uderzeniami broni masowego rażenia, ogniem artylerii, lotnictwa oraz wojsk zmechanizowanych, pancernych i desantowych, które następnie rozwijają działania w głąb i na skrzydła.

Jeżeli działania są prowadzone bez użycia broni masowego rażenia, przełamania dokonuje się na wybranym odcinku, którego szerokość w początkowym okresie natarcia jest uzależniona głównie od możliwości ogniowych artylerii i lotnictwa działającego na kierunku natarcia.

Dywizja przełamuje obronę nieprzyjaciela w składzie związku operacyjnego, niekiedy samodzielnie. Pułk bierze udział w przełamaniu. Dywizji wyznacza się odcinek przełamania początkowo o szerokości około 4 km.

W warunkach użycia broni masowego rażenia przełamania dokonuje się na znacznie szerszym froncie. W wypadku gdy nie ma możliwości wykonania uderzenia jądrowego na czołowe punkty oporu nieprzyjaciela, to przełamanie należy rozpocząć na wąskim odcinku.

125.

Bój spotkaniowy ma miejsce wówczas, gdy nieprzyjaciel i wojska własne dążą do wykonania swoich zadań w sposób zaczepny, a głębokości tych zadań sięgają poza rubież starcia.

Podstawową cechą charakterystyczną boju spotkaniowego jest szybkie zbliżanie się stron walczących, co powoduje, że niektóre właściwości pola walki występują w nim w formie spotęgowanej. Dotyczy to przede wszystkim gwałtownych zmian sytuacji oraz dążenia do uchwycenia i utrzymania inicjatywy. Zasadniczym czynnikiem, który może w większości wypadków decydować o powodzeniu w boju spotkaniowym, jest czas. Zyskanie na czasie zapewnia uprzedzenie nieprzyjaciela w wykonaniu uderzeń środkami masowego rażenia, lotnictwa i otwarcia ognia, przeprowadzeniu manewru oraz rozwinięciu sił głównych do ataku, dzięki czemu można uchwycić inicjatywę.

Bój spotkaniowy może wyniknąć w różnych sytuacjach pola walki i w różnych rodzajach działań. Najczęściej będzie on miał miejsce po przełamaniu taktycznej strefy obrony nieprzyjaciela, lecz w wielu wypadkach, a zwłaszcza w pierwszych dniach wojny, całość działań może się rozpocząć od tej formy natarcia.

Dywizja /pułk/ może prowadzić bój spotkaniowy samodzielnie lub wspólnie z innymi związkami taktycznymi /oddziałami/.

126.

Warunkiem rozbicia nieprzyjaciela w boju spotkaniowym jest:

- zorganizowanie we właściwym czasie oraz prowadzenie aktywnego i głębokiego rozpoznania w celu uzyskania wiarygodnych danych o zbliżającym się nieprzyjacielu;
- stworzenie zgrupowania sił i środków już w czasie prowadzenia uprzednich działań;
- powzięcie w porę decyzji i szybkie przekazanie zadań do wojsk;
- uprzedzenie nieprzyjaciela w wykonaniu uderzeń środkami masowego rażenia, lotniczych, otwarcia ognia pozostałych środków, opanowaniu dogodnych rubieży, rozwinięciu sił głównych i przejściu do ataku;
- szybkie przeprowadzenie manewru w celu stworzenia przewagi sił i środków na głównym kierunku oraz wykonania niespodziewanego uderzenia zwłaszcza na skrzydła i tyły nieprzyjaciela, rozczłonkowanie jego sił i rozbicie ich oddzielnie;
- silna osłona skrzydeł i tyłów oraz niezawodna obrona przeciwlotnicza;
- szerokie przejawianie inicjatywy przez dowódców i sztaby wszystkich szczebli oraz zdecydowane i śmiałe działanie wojsk.

127.

Pościg jest wynikiem sytuacji, w której nieprzyjaciel rozpoczął wycofanie, może on nastąpić po rozbiciu zasadniczych sił nieprzyjaciela i uzyskaniu powodzenia lub w razie jego zamierzonego wycofania.

Celem pościgu jest całkowite rozbicie wycofujących się sił nieprzyjaciela.

Pościg charakteryzuje dążność do wyjścia na skrzydła i tyły nieprzyjaciela, rozwijanie działań w szybkim tempie i na szerokim froncie, wzbranianie nieprzyjacielowi zajęcia obrony na nowych rubieżach.

Powodzenie w pościgu osiąga się przez: obezwładnianie i rozbijanie odchodzących oddziałów /pododdziałów/ nieprzyjaciela uderzeniami bronią masowego rażenia, lotnictwa, śmigłowców szturmowych, ogniem artylerii oraz innych środków; nieodstępny pościg częścią sił od czoła i szybkie wyjście pozostałych sił dywizji /pułku/ na drogi wycofania nieprzyjaciela; rozczłonkowanie jego ugrupowania i rozbicia go częściami.

Wojska prowadzą pościg czołowy, równoległy oraz kombinowany /jednocześnie czołowy i równoległy/.

128.

Natarcie z marszu polega na rozwinięciu wojsk w ugrupowanie bojowe i rozpoczęciu ataku bez zatrzymywania się czołowych oddziałów /pododdziałów/. Zapewnia ono stosunkowo największy stopień tajemnicy przygotowania działań, umożliwia zaskoczenie oraz skraca okres przebywania wojsk w zasięgu większości środków ogniowych i rozpoznania nieprzyjaciela. Równocześnie wymaga nadzwyczaj szczegółowej i sprawnej organizacji rozwinięcia oddziałów /pododdziałów/, a zwłaszcza artylerii, zapewnienia bezpieczeństwa wojskom, szczególnie w czasie przechodzenia w ugrupowanie bojowe.

Natarcie z marszu rozpoczyna się w większości wypadków po uprzednim zajęciu przez dywizję /pułk/ rejonu wyjściowego położonego w głębi. Rejon wyjściowy wyznacza się w takiej

odległości od nieprzyjaciela, aby wojska znajdowały się poza zasięgiem jego ognia artylerii dalekonośnej i podstawowych środków rozpoznania, a na przesunięcie oddziałów /pododdziałów/ do rubieży ataku potrzeba było jak najmniej czasu. Zwykle wybiera się go w odległości 40-60 km od czołowych oddziałów nieprzyjaciela i w takim miejscu, aby nie demaskować przyszłego kierunku natarcia.

W czasie rozwijania działań w głębi ugrupowania nieprzyjaciela; w innych okolicznościach stwarzających konieczność szybkiego rozpoczęcia uderzenia, wojska będące w marszu przechodzą do natarcia bez zajmowania rejonu wyjściowego.

W początkowym okresie wojny niektóre dywizje /pułki/ mogą również przejść do natarcia z marszu bezpośrednio z miejsc stałej dyslokacji lub rejonów alarmowych.

129.

Natarcie z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem polega na rozpoczęciu ataku przez czołowe oddziały /pododdziały/ dywizji /pułku/, które odpowiednio wcześniej w stosunku do "G" przyjęły ugrupowanie bojowe do natarcia w rejonie wyjściowym położonym w styczności z nieprzyjacielem.

Natarcie z bezpośredniej styczności ma miejsce w sytuacji, gdy do chwili jego rozpoczęcia wojska znajdowały się w obronie, względnie ich natarcie z marszu nie miało powodzenia, a ponadto w niektórych wypadkach po podejściu z głębi i dokonaniu luzowania.

130.

Dywizja /pułk/ prowadzi natarcie będąc z reguły w składzie związku operacyjnego /taktycznego/, w jego pierwszym lub drugim rzucie, względnie w odwodzie ogólnowojskowym.

Będąc w pierwszym rzucie naciera na kierunku głównego uderzenia lub pomocniczym. Pułk może również działać jako oddział wydzielony, awangarda lub oddział rajdowy.

Dywizja /pułk/ nacierająca w pierwszym rzucie i na kierunku głównego uderzenia rozbija siły główne nieprzyjaciela i rozwija natarcie w głąb w maksymalnie wysokim tempie.

Dywizja /pułk/ nacierająca na kierunku pomocniczym z reguły zapewnia swobodę działania siłom wykonującym główne uderzenie. Może ona poszerzać wyłom wykonany przez te siły, odpierać kontrataki, nacierać celem rozbicia lub związania walką określonych sił nieprzyjaciela i wzbronienia im manewru na kierunku głównego uderzenia.

Oddział wydzielony wyprzedza siły główne dywizji /pułku/ i opanowuje, a następnie utrzymuje do chwili podejścia tych sił ważne obiekty, rejony lub rubieże, łącząc się w wielu wypadkach z wojskami działającymi na tyłach nieprzyjaciela.

Awangarda ubezpiecza siły główne dywizji /pułku/ przed niespodziewanym uderzeniem nieprzyjaciela. Poza tym może ona zwłaszcza pod koniec pościgu, wykonywać zadania przewidziane dla oddziału wydzielonego.

Do powietrzno-lądowego zespołu uderzeniowego dywizji zmechanizowanej obok innych sił i środków wydziela się pułk czołgów lub pułk zmechanizowany i czołgów; dywizji pancernej najczęściej tylko pułki czołgów. Przeznacza się go do rozbicia sił nieprzyjaciela znajdujących się na kolejnych pozycjach obrony lub przechodzących do kontrataku. Nie stanowi on stałego elementu ugrupowania.

Oddział rajdowy wykorzystuje się w czasie przełamania i w boju spotkaniowym. Należy go używać przede wszystkim

do zwalczania sił i środków znajdujących się pomiędzy poszczególnymi rzutami ugrupowania nieprzyjaciela.

Dywizję /pułk/ drugiego rzutu przeznacza się głównie do rozwinięcia powodzenia przez spotęgowanie uderzenia wojsk pierwszego rzutu na kierunku głównego uderzenia zamiany sił obezwładnionych bronią masowego rażenia lub wyczerpanych w walkach, a także, zwłaszcza jednostki zmechanizowane, do zwalczania nieprzyjaciela pozostałego na tyłach wojsk pierwszego rzutu i desantów.

Na kierunek głównego uderzenia wyznacza się z reguły dywizje pancerne /pułki czołgów/.

W czasie natarcia zmienia się miejsce i rola dywizji /pułku/. Zmiany te planuje się zawczasu lub też wynikają one z rozwoju sytuacji na polu walki.

131.

Użycie dywizji planuje się na 3-4 dni operacji, pułku na jeden dzień walki. Na tej podstawie dywizja pierwszego rzutu otrzymuje z reguły dwustopniowe zadanie na jedną dobę, pułk na głębokość zadania bliższego dywizji. Ponadto dywizji /pułkowi/ określa się kierunek dalszego natarcia.

Treść i charakter zadania ustala przełożony w wyniku oceny zaistniałych warunków pola walki, a szczególnie: siły i rodzaju działań nieprzyjaciela, możliwości jego obezwładnienia, stanu ukompletowania wojsk i zaopatrzenia, wielkości sił i środków wzmocnienia oraz wsparcia, właściwości terenu, warunków atmosferycznych, czasu oraz stosownie do przyjętego przez siebie zamiaru.

Dywizji /pułkowi/ drugiego rzutu wyznacza się z zasady zadanie jednostopniowe oraz podaje kierunek dalszego natarcia.

Zadanie bojowe określa się najczęściej przez ustalenie szerokości pasa działania, głębokości, na jaką wojska mają wyjść oraz treści - to znaczy co mają wykonać /jakiego nieprzyjaciela rozbić, okrążyć itp./ w podanym czasie i na określonej przestrzeni.

W niektórych okolicznościach dywizji /pułkowi/ można nie wyznaczać pasa natarcia, zwłaszcza gdy prowadzi działania na oddzielnym kierunku, w oderwaniu od pozostałych sił oraz przy samodzielnym zwalczaniu desantu lub okrążonych oddziałów nieprzyjaciela.

132.

W przeciętnych warunkach sytuacji bojowej dywizja na kierunku głównego uderzenia naciera w pasie o szerokości od 4 do 15 km, pułk w pasie o szerokości od 2 do 10 km. Na kierunku pomocniczego uderzenia, w terenie lesistym, lesisto-jeziornym oraz w górach pas natarcia może być szerszy.

Dywizja naciera w pasie o szerokości 4 km /pułk 2 km/ tylko wówczas, gdy całością sił uczestniczy w przełamaniu obrony nieprzyjaciela wspólnie z sąsiednimi dywizjami /pułkami/.

Zadaniem bliższym dywizji może być rozbicie sił pierwszego rzutu dywizji nieprzyjaciela znajdującego się w pasie natarcia i opanowanie rubieży /rejonu/ na głębokości 15-25 km. Zadaniem dnia - rozbicie odwodów dywizyjnych nieprzyjaciela i opanowanie rubieży /rejonu/ na głębokości 40-50 km zapewniającej dogodne warunki do dalszych działań.

Zadanie bliższe pułku polega zwykle na rozbiciu sił pierwszego rzutu brygady nieprzyjaciela znajdującego się w pasie natarcia i opanowaniu rubieży /rejonu/ na głębokości 4-10 km.

Zadanie następne pułku polega na rozbiciu odwodu brygady nieprzyjaciela i opanowaniu rubieży /rejonu/ na głębokości 15-25 km stwarzającej dogodne warunki do dalszych działań.

Dywizji drugiego rzutu, która wchodzi do bitwy w drugiej połowie dnia, wyznacza się zadanie jednostopniowe.

133.

Jeżeli wojska nie prowadzą boju spotkaniowego w ramach uprzednio otrzymanych zadań, wówczas stawia się im zadanie bliższe oraz podaje kierunek dalszego natarcia.

Zadanie bliższe dywizji polega na rozbiciu głównych sił nieprzyjaciela znajdującego się naprzeciw, zdobyciu lub zniszczeniu jego podstawowych środków ogniowych i opanowaniu rejonu /rubieży/ zapewniającego dogodne warunki do rozwinięcia natarcia.

Zadanie bliższe pułku, nacierającego w składzie sił głównych dywizji lub samodzielnie, polega zwykle na rozbiciu nieprzyjaciela na kierunku natarcia i opanowaniu rejonu /rubieży/ zapewniającego warunki do dalszych działań.

Dywizji /pułkowi/ nakazuje się w zadaniu bliższym rozbicie równorzędnych sobie sił nieprzyjaciela.

Pułk działający na kierunku wiążącym otrzymuje zadanie zwalczania nieprzyjaciela ogniem wszystkich środków oraz opanowania i utrzymania rejonu /rubieży/ stwarzającej dogodne warunki do manewru i uderzenia sił głównych dywizji.

134.

Dywizja /pułk/ może prowadzić pościg w ramach uprzednio otrzymanych zadań lub otrzymać nowe zadanie z reguły stosunkowo głębokie, w którym określa się zadanie bliższe oraz podaje kierunek dalszego pościgu. Zadanie bliższe pułku może

pokrywać się z zadaniem bliższym dywizji.

Zadaniem bliższym dywizji /pułku/ jest najczęściej rozbicie oddziałów osłonowych, przecięcie dróg wycofania sił głównych nieprzyjaciela oraz rozbicie tych sił samodzielnie lub we współdziałaniu z sąsiadami.

135.

Wojska nacierają w ugrupowaniu bojowym, przedbojowym i marszowym.

Dywizja /pułk/ w ugrupowaniu marszowym przesuwa się w czasie przechodzenia z rejonu wyjściowego położonego w głębi do rubieży rozwinięcia w ugrupowanie przedbojowe i często w natarciu w czasie pościgu.

Ugrupowanie przedbojowe w natarciu, jeżeli warunki pozwalają, powinno być stosowane w maksymalnym zakresie. Ugrupowanie to stosuje się w czasie rozwijania wojsk w ugrupowanie bojowe, podczas przechodzenia do pościgu i w pościgu, do przyspieszenia tempa natarcia, wykonania manewru w walce oraz w niektórych wypadkach - do pokonywania stref zapór, skażeń, zniszczeń, pożarów i zatopień.

Stopień rozśrodkowania w tym ugrupowaniu określa się w zależności od sytuacji.

Głównym wariantem ugrupowania przedbojowego pułku pierwszego rzutu są kolumny kompanijne rozśrodkowane wzdłuż frontu, a drugiego rzutu pułku zmechanizowanego - kolumny batalionowe, pułku czołgów - kolumny kompanijne; artylerii - kolumny dywizjonowe lub bateryjne.

Dywizja /pułk/ w natarciu z marszu ugrupowanie bojowe przyjmuje w chwili osiągnięcia przez czołowe pododdziały rubieży ataku, a w natarciu z bezpośredniej styczności z nieprzy-

jacielem - po zakończeniu przegrupowania /luzowania/.

136.

Ugrupowanie dywizji /pułku/ w natarciu najczęściej składa się z pierwszego rzutu, drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego, oddziału rakiet taktycznych, dywizyjnej /pułkowej/ grupy artylerii, odwodu przeciwpancernego, oddziału zaporowego, odwodu inżynieryjnego, oddziału /oddziałów/ zabezpieczenia ruchu, oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych, niekiedy desantu taktycznego na śmigłowcach, oddziału rajdowego, oddziału obejścia, oddziału wydzielonego lub awangardy oraz oddziałów /pododdziałów/ tyłowych. W skład poszczególnych rzutów wchodzą pułki /bataliony,a w pułku - kompanie czołgów/ wzmocnione innymi rodzajami wojsk .

Urzutowanie wojsk jest podyktowane koniecznością wyznaczania sił i środków do wykonania określonych zadań przy stałym zachowaniu zdolności potęgowania siły uderzenia, a w czasie natarcia ułatwia manewr, likwidację skutków uderzeń jądrowych, ogniowych i chemicznych nieprzyjaciela, a także zapewnia warunki szybkiego przeciwdziałania w każdej sytuacji.

Skład poszczególnych rzutów zależny jest od sił nieprzyjaciela i charakteru jego działań, szerokości pasa natarcia, treści i głębokości ich zadań, właściwości terenu oraz przewidywanych skutków własnego ognia.

Pierwszy rzut - z reguły, większość sił i środków - jest przeznaczony do bezpośredniego wykorzystania skutków ognia i rozbicia nieprzyjaciela na określoną głębokość. Następnie - wspólnie z drugim rzutem lub odwodem - do rozwinięcia natarcia w głąb.

Drugi rzut stanowi tę część wojsk, która potęguje siłę uderzenia pierwszego rzutu. Wykorzystuje się go przede wszystkim do rozwinięcia powodzenia w głąb na kierunku głównego uderzenia. Poza tym może on być użyty do uderzenia na skrzydło i tyły nieprzyjaciela, odpierania kontrataków itp.

Odwód ogólnowojskowy organizuje się wówczas, gdy dywizja /pułk/ przyjmuje jednorzutowe ugrupowanie, często po wprowadzeniu drugiego rzutu do walki oraz w wypadkach gdy zachodzi konieczność posiadania drugiego rzutu i odwodu jednocześnie. Przeznacza się go do zadań nieprzewidzianych zamiarem walki /wynikłych na skutek zmian sytuacji/ lub do wykonania części zadań realizowanych przez drugi rzut.

Dywizjon rakiet taktycznych pozostawia się w dyspozycji dowódcy dywizji i wykorzystuje na kierunku głównego uderzenia.

Z oddziałów /pododdziałów/ artylerii w pułkach pierwszego rzutu można tworzyć pułkowe grupy artylerii, a w dywizji - dywizyjną grupę artylerii.

Artyleria drugiego rzutu /odwodu/ oraz wojsk znajdujących się w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem wydzielona do artyleryjskiego przygotowania i wsparcia ataku, może być włączona do składu dywizyjnej i pułkowych grup artylerii lub działa samodzielnie, wykonując zadania zaplanowane przez szefa artylerii dywizji.

Do składu grup artylerii nie włącza się organicznej artylerii pułków /baterii artylerii/, batalionów i artylerii przeciwpancernej.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze działając samodzielnie, we współdziałaniu z innymi oddziałami /pododdziałami/ lub w składzie grup przeciwlotniczych, tworzą system obrony

przeciwlotniczej dywizji /pułku/.

Odwód przeciwpancerny w dywizji /pułku/ zmechanizowanej tworzy się przede wszystkim do zwalczania kontratakujących czołgów nieprzyjaciela z pododdziałów artylerii przeciwpancernej i przeciwpancernych pocisków kierowanych, a niekiedy również czołgów. W dywizji pancernej /pułku czołgów/ odwód przeciwpancerny tworzy się tylko w wypadku wzmocnienia jej pododdziałami artylerii przeciwpancernej lub przeciwpancernych pocisków kierowanych.

Odwód inżynieryjny dywizji /pułku/ organizuje się z pododdziałów inżynieryjnych pozostałych po wzmocnieniu pułków /batalionów/ i wydzieleniu sił do wykonania zadań inżynieryjnych szczebla dywizyjnego /pułkowego/. Przeznaczony jest on do wykonania nieprzewidzianych zadań oraz wzmocnienia /zamiany/ pododdziałów inżynieryjnych, które poniosły straty.

Oddział zabezpieczenia ruchu utrzymuje dywizyjne /pułkowe/ drogi manewru oraz dowozu i ewakuacji. W dywizji organizuje się jeden-dwa oddziały zabezpieczenia ruchu w sile od plutonu do kompanii inżynieryjno-drogowej każdy, a w pułku jeden z plutonu inżynieryjno-drogowego. W miarę potrzeby wzmacnia się je pododdziałami innych rodzajów wojsk.

Oddział zaporowy organizuje się z pododdziałów minowania /saperów/ wyposażonych w odpowiedni sprzęt i środki minowania.

W dywizji oddział zaporowy tworzy się w sile od plutonu do kompanii minowania /saperów/. Przeznacza się go do minowania manewrowego na prawdopodobnych kierunkach działania czołgów i innych wozów bojowych nieprzyjaciela. Może on działać wspólnie z odwodem przeciwpancernym lub samodzielnie.

Oddziały /pododdziały/ wojsk obrony przeciwlotniczej osłaniają oddziały /pododdziały/ wykonujące główne zadania lub obiekty mające istotne znaczenie w danym okresie walki.

Desant taktyczny przygotowuje i organizuje dowództwo i sztab dywizji, a jego wysadzenie zabezpiecza swymi środkami związek operacyjny. Na desant wyznacza się siły do wzmocnionego batalionu piechoty z drugiego rzutu /odwodu/ dywizji. Desant taktyczny opóźnia podejście odwodów, uczestniczy w okrążeniu i rozbiciu nieprzyjaciela lub opanowuje i utrzymuje do czasu podejścia własnych wojsk przeprawy, odcinki dogodne do forsowania przeszkód wodnych, ważne wzgórza lub przełęcze oraz niszczy środki masowego rażenia.

We wszystkich wypadkach desant taktyczny celowo jest wysadzić na kierunkach działania oddziału wydzielonego, rajdowego lub pułku czołgów.

Oddział rajdowy w składzie batalionu wysyła się w toku walki z brygadami pierwszego rzutu, a w składzie pułku z odwodami /drugim rzutem/ nieprzyjaciela w celu rozbicia ich stanowisk dowodzenia, artylerii, odwodów specjalnych, środków materiałowych i uderzenia na tyły ich pododdziałów.

Oddział obejścia organizuje się tylko w sytuacjach szczególnych i wysyła skrycie w warunkach ograniczonej widoczności.

Oddział wydzielony wysyła się w celu uchwycenia ważnych rubieży i obiektów w głębi, przepraw przez przeszkody wodne i do wykonania innych zadań. Oddziałem wydzielonym może być wzmocniony pułk /batalion, kompania/, który uzyskał największe powodzenie w natarciu lub znajduje się w drugim rzucie /odwodzie/.

Dowódca dywizji /pułku/ podaje oddziałowi wydzielonemu kierunek działania, zadanie i termin jego wykonania oraz sposób, w jaki będą go wspierać artyleria, lotnictwo i inne środki.

Oddział wydzielony, unikając walki, szybko przesuwa się w głąb i z marszu opanowuje nakazaną mu rubież /obiekt/ oraz jeżeli jest to możliwe, za wiedzą dowódcy dywizji /pułku/ przesuwa się dalej i uprzedza nieprzyjaciela w uchwyceniu kolejnej dogodnej rubieży.

Awangardę organizuje się przede wszystkim wówczas gdy dywizja /pułk/ przechodzi do pościgu równoległego. Zasadniczym jej zadaniem jest ubezpieczenie sił głównych dywizji /pułku/ przed niespodziewanym uderzeniem nieprzyjaciela i stworzenie dogodnych warunków wejścia ich do walki. Na awangardę wyznacza się siły od batalionu /kompanii czołgów/ do wzmocnionego pułku.

Oddziały /pododdziały/ tyłowe dywizji /pułku/ ugrupowuje się z zasady w dwa rzuty. W skład pierwszego rzutu - najczęściej wchodzą: batalion medyczny lub medyczny batalion wzmocnienia /kompania medyczna/ do organizacji dywizyjnego /pułkowego/ punktu medycznego /DPM, PPM/, wydzielona część sił batalionu remontowego /kompanii remontowej/ do ewakuacji i remontu uszkodzonego sprzętu, część batalionu zaopatrzenia /kompanii zaopatrzenia/ z zapasami środków materiałowych, głównie amunicji do uzupełnienia ich w oddziałach /pododdziałach/.

Tyłowe stanowisko dowodzenia dywizji /pułku/ z batalionem zaopatrzenia /kompanią zaopatrzenia/ i batalionem remontowym /kompanią remontową/ - bez sił wydzielonych do pierwszego rzutu - stanowią drugi rzut tyłów dywizji /pułku/.

137.

Podczas przygotowania i prowadzenia natarcia główny wysiłek rozpoznania skupia się na ustaleniu: możliwości nieprzyjaciela w zakresie użycia broni masowego rażenia; ugrupowania, składu i zdolności bojowej jego wojsk; systemu dowodzenia; rejonów /kierunków/ skupienia głównych wysiłków, luk i skrzydeł w jego ugrupowaniu, kierunków słabo bronionych; ilości i rozmieszczenia środków ogniowych, szczególnie przeciwpancernych oraz ich przesunięć w czasie walki; rubieży obronnych nieprzyjaciela na całej głębokości zadania bojowego dywizji /pułku/ oraz stopnia ich rozbudowy inżynieryjnej; dokonywanie przez nieprzyjaciela manewru siłami i środkami z głębi i z sąsiednich kierunków; charakteru terenu, zapór, stref zniszczeń i skażeń; skutków własnych uderzeń ogniowych.

Rozpoznanie prowadzą elementy rozpoznawcze organizowane ze składu pododdziałów rozpoznawczych i ogólnowojskowych oraz w każdej sytuacji niezależnie od wykonywania innych zadań wszystkie elementy ugrupowania dywizji /pułku/.

Gdy sytuacja jest szczególnie niejasna, można prowadzić rozpoznanie walką, używając do tego sił będących w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem lub pododdziałów z głębi. W czasie rozpoznania walką dowódca dywizji i dowódcy pułków z wydzieloną grupą oficerów analizują nieprzyjaciela, szczególnie zaś jego system ognia.

138.

W natarciu wojska rakietowe, artyleria i lotnictwo rażą nieprzyjaciela ogniem i uderzeniami jądrowymi.

Rażenie nieprzyjaciela bronią jądrową obejmuje zmasowane strategiczne uderzenia jądrowe, w tym pierwsze uderzenie ją-

drowe; kolejne zmasowane, grupowe i pojedyncze uderzenia jądrowe; jądrowe przygotowanie i jądrowe wsparcie natarcia.

Jądrowe przygotowanie natarcia stosuje się z reguły po obustronnych zmasowanych uderzeniach jądrowych podczas przełamywania obrony nieprzyjaciela w celu osłabienia mocy ogniowej i uderzeniowej jego głównegp zgrupowania.

Jądrowe wsparcie natarcia wykonuje się bezpośrednio po jądrowym przygotowaniu na całą głębokość natarcia do czasu wykonania przez wojska postawionych im zadań bojowych.

Rażenie nieprzyjaciela ogniem zwykłych środków dzieli się na ogniowe przygotowanie ataku, ogniowe wsparcie ataku i ogniowe wsparcie nacierających wojsk podczas walki w głębi obrony nieprzyjaciela.

Ogniowe przygotowanie ataku obejmuje artyleryjskie i lotnicze przygotowanie ataku. Wykonuje się je przed przejściem wojsk do ataku samodzielnie lub w połączeniu z jądrowym przygotowaniem natarcia w celu rażenia obiektów głównego zgrupowania nieprzyjaciela, szybkiego wywalczania nad nimi przewagi ogniowej, osłony wojsk własnych, pozbawienia nieprzyjaciela możliwości stawiania zorganizowanego oporu i stworzeniu tym samym warunków do prowadzenia natarcia w dużym tempie. Ogniowe przygotowanie ataku w miarę możności powinno być krótkie, lecz silne.

Ogniowe wsparcie ataku obejmuje artyleryjskie i lotnicze wsparcie ataku. Wykonuje się je w celu wzbronienia nieprzyjacielowi odtworzenia naruszonego systemu ognia, dowodzenia, rozpoznania i stworzenia warunków oddziałom całkowitego rozbicia jego głównego zgrupowania.

Ogniowe wsparcie ataku rozpoczyna się bezpośrednio po zakończeniu ogniowego przygotowania ataku na sygnał dowódcy

dywizji i trwa do czasu opanowania przez piechotę i czołgi rejonów obrony batalionów pierwszego rzutu brygad nieprzyjaciela.

Ogniowe wsparcie nacierających wojsk podczas walki w głębi obrony nieprzyjaciela obejmuje artyleryjskie i lotnicze wsparcie. Prowadzi się je na głębokość zadania bojowego dywizji.

Z organicznej i przydzielonej artylerii tworzy się dywizyjną i pułkowe grupy artylerii /w pułkach pierwszego rzutu/ wyznaczając część pododdziałów do wsparcia pułków /batalionów/ pierwszego rzutu. W skład grup artylerii można włączyć jako artylerię wsparcia, artylerię drugich rzutów i odwodów oraz artylerię wojsk będących w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem, która wówczas wykonuje zadania artyleryjskiego przygotowania i wsparcia ataku bez zmiany stanowisk ogniowych. Niekiedy, w wypadku niemożności uzyskania koniecznej gęstości artylerii na odcinku przełamania /80-120 dział i moździerzy do ognia pośredniego i 15-20 dział i wyrzutni PPK do strzelania na wprost na 1 km odcinka przełamania/ do udziału w artyleryjskim przygotowaniu ataku wyznacza się także czołgi drugich rzutów i odwodów.

139.

Lotnictwo w czasie ogniowego przygotowania i wsparcia ataku niszczy i obezwładnia środki masowego rażenia, stanowiska dowodzenia, artylerię i odwody nieprzyjaciela oraz inne cele w głębi jego obrony szczególnie będące w ruchu. Ponadto osłania wojska przed uderzeniami z powietrza, zabezpiecza przelot i działanie desantów powietrznych, śmigłowców szturmowych, działania oddziałów wydzielonych i rajdowych w głębi ugrupowa-

nia nieprzyjaciela oraz prowadzi rozpoznanie.

Zadania na korzyść dywizji lotnictwo wykonuje zgodnie z planem przełożonego lub w ramach ustalonego limitu na podstawie decyzji dowódcy dywizji.

140.

Obronę przeciwlotniczą dywizji i pułku w natarciu organizuje się jako integralną część systemu obrony przeciwlotniczej armii. Główny wysiłek obrony przeciwlotniczej skupia się na osłonie tych obiektów, które mają decydujące znaczenie w danym okresie natarcia i są najbardziej zagrożone uderzeniami z powietrza.

Ugrupowanie oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych powinno zapewnić niszczenie celów powietrznych zarówno na podejściach do osłanianych wojsk i obiektów, jak też i nad nimi.

141.

Walkę radioelektroniczną w natarciu dywizji organizuje się na całą głębokość zadania bojowego przy użyciu sił i środków przydzielonych przez przełożonego.

Główny wysiłek zakłóceń skupia się na kierunku głównego uderzenia w celu naruszenia pracy systemu łączności zgrupowania wojsk nieprzyjaciela broniącego się przed frontem dywizji.

Ugrupowanie sił i środków zakłóceń radiowych powinno zapewnić możliwość oddziaływania na głębokość ugrupowania związków taktycznych nieprzyjaciela.

142.

Zabezpieczenie inżynieryjne natarcia obejmuje: rozpoznanie inżynieryjne obrony nieprzyjaciela, zapór i terenu w pasie natarcia; rozbudowę i maskowanie rejonów zajmowanych przez wojska przed natarciem; przygotowanie i utrzymanie dróg; wykonanie i utrzymanie przejść w zaporach inżynieryjnych i przeszkodach; urządzanie i utrzymanie przepraw; budowę zapór podczas odpierania kontrataków i umocnienie opanowanych rubieży, wydobywanie i oczyszczanie wody, wykonanie przedsięwzięć związanych z likwidacją skutków uderzeń jądrowych nieprzyjaciela.

Zadania te wykonuje się siłami wszystkich rodzajów wojsk. Wojska inżynieryjne wykorzystuje się do wykonania zadań bardziej skomplikowanych, wymagających zastosowania specjalnego sprzętu i materiałów.

Z pododdziałów wojsk inżynieryjnych tworzy się ugrupowanie, które składa się z:

- pododdziałów wydzielonych do wzmocnienia oddziałów pierwszego rzutu, wojsk rakietowych i artylerii;
- pododdziałów wykonujących zadania zabezpieczenia inżynieryjnego na rzecz dywizji /pułku/;
- 1-2 oddziałów zaporowych;
- odwodu inżynieryjnego.

Do wykonania wyodrębnionych zadań zabezpieczenia inżynieryjnego tworzy się: oddział/y/ zabezpieczenia ruchu, oddział/y/ zaporowy /e/, odwód inżynieryjny.

143.

Zabezpieczenie chemiczne w natarciu dywizji /pułku/ organizuje się na całą głębokość zadania bojowego. Szczególną

uwagę zwraca się na szybkie wykrycie w pasie natarcia dywizji /pułku/ wybuchów jądrowych nieprzyjaciela i określenie ich parametrów oraz rozpoznanie w krótkim czasie skażeń promieniotwórczych i chemicznych w rejonach wyjściowych, na drogach przesunięcia oddziałów /pododdziałów/ do rubieży ataku oraz na rubieżach wprowadzenia do walki drugich rzutów /odwodów/.

Nacierającym oddziałom /pododdziałom/ zapewnia się warunki do prowadzenia kontroli napromieniania.

Zabiegi sanitarne i specjalne oddziałów /pododdziałów/ skażonych środkami trującymi typu V-gazy przeprowadza się natychmiast po skażeniu.

W pasie natarcia dywizji /pułku/ odkaża się /dezynfekuje/ tylko najważniejsze odcinki dróg /terenu/.

Środki dymne w natarciu dywizji /pułku/ wykorzystuje się w celu: dezorganizowania obrony nieprzyjaciela, przykrycia dymem natarcia oddziałów /pododdziałów/ i maskowania pokonywania przeszkód wodnych.

144.

W zakresie zabezpieczenia tyłowego przed rozpoczęciem natarcia ewakuuje się porażonych i chorych z pododdziałów i punktów medycznych, uzupełnia się zapasy ruchome środków materiałowych, przeprowadza się obsługę sprzętu bojowego oraz ewakuację i remont sprzętu uszkodzonego.

W toku natarcia dowóz środków materiałowych do oddziałów /pododdziałów/ pierwszego rzutu realizuje się transportem dywizji /pułku/. Oddziały /pododdziały/ drugorzutowe mogą zaopatrywać się własnym transportem.

Sprzęt uszkodzony wymagający niewielkiego nakładu pracy z reguły remontuje się na miejscu lub w najbliższym ukryciu;

sprzęt, który nie może być wyremontowany na miejscu, ewakuuje się do punktów zbiórki uszkodzonego sprzętu.

Dla udzielenia pomocy porażonym organizuje się punkty zbiórki porażonych, pułkowe i dywizyjne punkty medyczne. Punkty medyczne rozmieszcza się jak najbliżej nacierających wojsk, między pierwszym, a drugim rzutem.

2. ORGANIZACJA NATARCIA

145.

Organizacja natarcia jest to zespół przedsięwzięć mających na celu powzięcie decyzji i wszechstronne przygotowanie wojsk do jej realizacji. Obejmuje: powzięcie decyzji, postawienie zadań, organizację zabezpieczenia działań bojowych, współdziałania i dowodzenia oraz osiąganie gotowości przez podległe oddziały /pododdziały/ w przewidzianym ugrupowaniu do działań.

Sposób pracy dowódcy i sztabu dywizji /pułku/ w zakresie organizacji natarcia zależy od sytuacji bojowej i dysponowanego czasu. Czas na organizację działań dowódca dzieli w ten sposób, aby jego większość pozostawić podległym dowódcom i oddziałom /pododdziałom/.

Po otrzymaniu zadania bojowego dowódca dywizji /pułku/ przeprowadza jego analizę, kalkulację czasu, stawia zadania do organizacji rozpoznania, do wydania zarządzeń wstępnych, przygotowania meldunków przez oficerów biorących udział w wypracowaniu decyzji oraz do sposobu przeprowadzenia rekonesansu.

Analizując zadanie należy wyjaśnić /zrozumieć/ treść i cel działania przełożonego oraz przeznaczenie określonych

sił i środków do ich realizacji, a następnie ustalić zgrupowanie nieprzyjaciela, które zamierza się rozbić, siły i środki oraz kolejność ich użycia, czynność na której przełożonemu szczególnie zależy, zadanie, rolę i miejsce dywizji /pułku/ oraz najważniejsze terminy realizacji poszczególnych przedsięwzięć.

Oceniając sytuację dowódca dywizji /pułku/ wszechstronnie rozpatruje możliwości nieprzyjaciela i wojsk własnych; zadanie sąsiadów; teren, sytuacje skażeń, porę roku i doby, stan zaopatrzenia i możliwości zaopatrywania. Wszystkie te elementy ocenia w powiązaniu z równoczesnym uwzględnieniem warunków i potrzeb czasowych. W czasie oceny sytuacji w zależności od dysponowanego czasu wysłuchuje meldunków oficerów sztabu, swoich zastępców i szefów rodzajów wojsk i służb oraz propozycji decyzji szefa sztabu. W warunkach ograniczonego czasu dowódca prowadzi ocenę sytuacji nie wysłuchując nawet żadnego z wymienionych oficerów.

146.

W wyniku analizy zadania i oceny sytuacji dowódca podejmuje decyzję, a następnie wydaje rozkaz bojowy, w którym oddziałom /pododdziałom/ dywizji /pułku/ podaje:

- pułkom /batalionom/ pierwszego rzutu - środki wzmocnienia, zadania bojowe, czas i sposób wysunięcia wojsk na rubież rozwinięcia i ataku, rubież bezpieczeństwa, linie rozgraniczenia, stanowiska dowodzenia, siły i środki wspierające;
- drugiemu rzutowi - drogi marszu, możliwe rubieże wprowadzenia do walki i zadania bojowe;
- odwodowi ogólnowojskowemu - drogi marszu i sposób przesuwania się;

- oddziałowi rakiet - obiekty, czas wykonania uderzeń, rodzaj ładunków, moc ładunków jądrowych, punkty zerowe i rodzaj wybuchów, baterię dyżurną, rejon stanowisk startowych;
- artylerii - czas trwania i układ artyleryjskiego przygotowania ataku, metodę artyleryjskiego wsparcia ataku, zadania w poszczególnych okresach działalności ogniowej, skład dywizyjnej /pułkowej/ grupy artylerii lub artylerii dyspozycyjnej, drogi marszu w rejon stanowisk ogniowych i czas gotowości do otwarcia ognia;
- oddziałom /pododdziałom/ przeciwlotniczym zadania bojowe w czasie rozwijania się wojsk do ataku i w czasie walki, drogi marszu i czas gotowości bojowej;
- pododdziałom walki radioelektronicznej - obiekty, czas i kolejność zakłóceń;
- eskadrze śmigłowców rozpoznawczo-łącznikowych - lądowiska, zadania z zakresu dowodzenia, rozpoznania ogólnowojskowego i artyleryjskiego;
- innym elementom ugrupowania - skład, rejon rozmieszczenia, kierunek przesuwania się i zadania.

Oprócz tego dowódca dywizji udokładnia obiekty uderzeń lotnictwa działającego w pasie natarcia dywizji.

147.

Rekonesans prowadzi się celem konfrontacji decyzji powziętej na podstawie mapy z faktycznym położeniem nieprzyjaciela i wojsk własnych oraz istniejącymi właściwościami terenu. Jeżeli zaistnieje potrzeba, niektóre zagadnienia decyzji zmienia się lub precyzuje. W czasie rekonesansu dowódca dywizji /pułku/ ustala:

- położenie czołowych pododdziałów nieprzyjaciela, podejście do nich, rozmieszczenie zapór, środków ogniowych, zwłaszcza przeciwpancernych, luki w ugrupowaniu oraz otwarte skrzydła;
- obiekty uderzeń bronią masowego rażenia, środków ogniowych i lotnictwa w ogniowym przygotowaniu ataku i w początkowej fazie ogniowego wsparcia ataku;
- kierunek głównego uderzenia, odcinki ataku /odcinek przełamania/, kierunki natarcia i zadania oddziałów /pododdziałów/;
- rejony stanowisk startowych oddziału rakiet, stanowiska ogniowe artylerii, czas i sposób ich zajęcia;
- rejony stanowisk ogniowych oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych, czas i sposób ich zajęcia;
- drogi, poszczególne rubieże rozwinięcia i rubież bezpieczeństwa - w natarciu z marszu; rubież ataku i rejony wyczekiwania - w natarciu z bezpośredniej styczności;
- miejsca i sposoby wykonania przejść w zaporach;
- miejsca stanowisk dowodzenia.

Całość pracy w czasie rekonesansu dowódca wykonuje z reguły z grupą rekonesansową. W skład grupy rekonesansowej dowódcy dywizji /pułku/ wchodzą najczęściej dowódcy oddziałów /pododdziałów/, niektórzy oficerowie sztabu i szefowie rodzajów wojsk.

Do przeprowadzenia rekonesansu w rejonach tyłów, na drogach marszu i niekiedy na kierunku pomocniczego uderzenia wyznacza się dodatkowo oddzielne grupy rekonesansowe.

Dowódcy oddziałów /pododdziałów/, szefowie rodzajów wojsk i służb po rekonesansie dowódcy dywizji /pułku/ udokładniają w terenie - z podległymi dowódcami i szefami - zadania oraz sposoby działania poszczególnych oddziałów /pododdziałów/

rodzajów wojsk lub prowadzą rekonesans podczas oddzielnego wyjazdu w teren.

148.

Współdziałanie w dywizji i pułku organizuje się według zadań, rubieży /obiektów/ i czasu na całą głębokość działania, szczegółowo - na głębokość zadania bliższego.

W czasie organizacji współdziałania dowódca dywizji /pułku/ określa:

- sposób przesunięcia i rozwinięcia oddziałów /pododdziałów/ przed rozpoczęciem ataku oraz ich zabezpieczenie;
- zgrywa działania oddziałów /pododdziałów/ z uderzeniami rakiet, lotnictwa, śmigłowców szturmowych i ogniem artylerii, działania między nimi i sąsiadami w czasie ataku i rozwijania natarcia w głąb;
- sposób wprowadzenia do walki drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ oraz sposoby odparcia możliwych kontrataków nieprzyjaciela;
- czynności związane z połączeniem się z desantami lub innymi siłami działającymi na tyłach nieprzyjaciela.

Wytyczne do współdziałania dowódca dywizji /pułku/ przekazuje łącznie z treścią zadań bojowych lub w oddzielnym fragmencie organizacji natarcia najczęściej w terenie.

Poszczególne zagadnienia współdziałania przekazuje się w kolejności zgodnie z przewidywanym rozwojem działań, wydzielając w natarciu z marszu - okres podejścia, rozwinięcia i ogniowego przygotowania ataku; w natarciu z bezpośredniej styczności - zamiast podejścia i rozwinięcia - zajęcie rubieży ataku oraz w obu wypadkach - okres walki, a w niej poszczególne zadania. Przed wydaniem wytycznych dowódca ustala na jaki

fragment działań organizuje współdziałanie oraz zamiar użycia wojsk w tym fragmencie. Następnie szczegółowo precyzuje sposoby i zakres działania wszystkich sił i środków celem wykonania postawionych im uprzednio zadań. Po czym określa działanie wojsk w jednej-dwóch sytuacjach możliwego przeciwdziałania nieprzyjaciela.

149.

Sztab dywizji /pułku/ po ogłoszeniu przez dowódcę zamiaru walki i wydaniu wytycznych, organizuje rozpoznanie, wydaje zarządzenia wstępne podległym wojskom, wyznaczeni oficerowie przygotowują i składają meldunki dowódcy w czasie prowadzenia przez niego oceny sytuacji. Szef sztabu na żądanie dowódcy przedstawia propozycję decyzji.

Biorąc za podstawę decyzję dowódcy, sztab wspólnie z szefami rodzajów wojsk i służb opracowuje rozkaz bojowy i zarządzenia; przekazuje je podległym wojskom; rozwija punkty dowodzenia; kontroluje przygotowanie i działanie wojsk. Podczas przechodzenia do natarcia z marszu organizuje regulację ruchu.

Organizując regulację ruchu wyznacza się komendantów dróg, którym przydziela się niezbędne siły i środki do zabezpieczenia sprawnego wysunięcia wojsk na rubież ataku.

150.

Natarcie z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem dowódca dywizji /pułku/ organizuje w terenie, przeprowadzając przed powzięciem decyzji rekonesans. W wyniku oceny sytuacji określa: obiekty, które należy porazić bronią masowego rażenia i środkami ogniowymi; odcinki przełamania, zadania pułków

/batalionów/, oddziału rakiet, artylerii i lotnictwa, rejony rozmieszczenia drugiego rzutu i odwodów, rozmieszczenie stanowisk dowodzenia oraz sposób przegrupowania bądź luzowania wojsk.

151.

Organizując bój spotkaniowy, dowódca dywizji /pułku/ rozpatruje, kiedy i na jakich rubieżach możliwe jest zetknięcie z nieprzyjacielem, warunki do manewru podczas rozwijania swoich sił i w czasie nawiązywania i prowadzenia boju spotkaniowego, określa ugrupowanie, rubieże rozwinięcia sił głównych oraz zadania dla oddziału wydzielonego i desantu taktycznego /jeżeli będą użyte/.

Z chwilą nawiązania boju spotkaniowego dowódca pułku wysuwa się do przodu i obserwując działanie czołowych pododdziałów udokładnia im zadania, podejmuje decyzję do rozwijania sił głównych, stawia zadania bojowe.

Dowódca dywizji w miarę otrzymywania danych z rozpoznania, od oddziałów wydzielonych i awangard stawia zadania do wykonania uderzeń ogniowych oraz podejmuje decyzję do rozwijania i walki sił głównych, w której uwzględnia: zgrupowanie nieprzyjaciela, które należy rozbić w pierwszej kolejności, kierunek głównego uderzenia, zadania bojowe podległych oddziałów i sposób współdziałania.

Zadanie bojowe oddziałom /pododdziałom/ dowódca dywizji /pułku/ przekazuje osobiście przez techniczne środki łączności lub poprzez oficerów sztabu. W pierwszej kolejności stawia się zadania oddziałom /pododdziałom/ działającym na kierunku głównego uderzenia.

Dowódcy pułków znajdujących się za pułkami czołowymi

po otrzymaniu zadania bojowego natychmiast wysyłają rozpoznanie, podejmują decyzje, w marszu stawiają zadania pododdziałom oraz organizują wyjście ich na rubież rozwinięcia i wejście do walki.

152.

Po wykryciu przygotowania nieprzyjaciela do wycofania się lub rozpoczęcia wycofania, dowódca dywizji /pułku/ precyzuje decyzję stosownie do sytuacji, stawia zadania do rozpoznania oraz oddziałom /pododdziałom/ do pościgu, zgrywa ich działania z uderzeniami rakiet taktycznych, ogniem artylerii i działaniem lotnictwa.

Zadania oddziałom /pododdziałom/ oraz wytyczne do współdziałania przekazuje się technicznymi środkami łączności lub poprzez oficerów sztabu.

Do pościgu tworzy się takie same elementy zgrupowania jak w innych formach natarcia. Organizuje się jednak z reguły oddział wydzielony lub awangardę.

153.

W czasie organizacji pościgu dowódca dywizji /pułku/ określa: jakie zgrupowanie nieprzyjaciela rozbić i rubież /rejon/, której opanowanie może spowodować wycofanie się nieprzyjaciela, możliwe jego przeciwdziałanie w chwili przechodzenia dywizji /pułku/ do pościgu; drogi prawdopodobnego wycofania i kierunki umożliwiające przechwycenie tych dróg; kierunek głównego wysiłku w pościgu; możliwy sposób przejścia do pościgu i zadanie oddziałów /pododdziałów/.

3. ROZWINIĘCIE WOJSK DO NATARCIA

154.

Rozwinięcie wojsk do natarcia odbywa się w różny sposób w zależności od ich położenia w stosunku do nieprzyjaciela i w niektórych wypadkach do sąsiadów.

Dywizja /pułk/ przyjmuje określone ugrupowanie do działań wówczas, gdy jej oddziały /pododdziały/ zajmą wyznaczone im miejsce przewidziane decyzją dowódcy.

155.

W natarciu z marszu dokonuje się rozwinięcia pierwszego rzutu i niektórych innych elementów z ugrupowania marszowego w przedbojowe, a następnie w bojowe. W tym celu wyznacza się - uwzględniając właściwości terenu, a szczególnie istniejącą sieć dróg oraz zasięg naziemnych środków ogniowych nieprzyjaciela - odpowiednie drogi marszu oraz rubieże, na które wojska wychodzą zmieniając kolejno szyki swego ugrupowania.

Dla dywizji, oddziałów i pododdziałów ustala się:

- linię wyjściową /punkt wyjściowy/ w odległości około 5 km od rejonu wyjściowego położonego w głębi lub rejonu alarmowego i do 30 km od rejonów st-ałej dyslokacji /garnizonów/;
- rubież rozwinięcia w kolumny batalionowe w odległości 8-12 km od czołowych oddziałów nieprzyjaciela;
- rubież rozwinięcia w kolumny kompanijne poza zasięgiem ognia przeciwpancernych pocisków kierowanych, czołgów i dział strzelających na wprost. Średnio w odległości 4-6 km;
- rubież rozwinięcia w kolumny plutonowe w odległości 2-3 km;
- rubież ataku - jak najbliżej czołowych pododdziałów nieprzyjaciela, zwykle za naturalnymi ukryciami chroniącymi przed obserwacją i ogniem na wprost.

Po osiągnięciu przez czołowe pododdziały rubieży ataku położenie elementów ugrupowania pułku i dywizji może być następujące:

- pierwszorzutowe kompanie piechoty w tylarierze, kompanie czołgów ugrupowane w dwa rzuty, oba rzuty w linii wozów bojowych; drugi rzut batalionów w kolumnie marszowej;
- artyleria pułków /PGA/ i dywizji /DGA/, na stanowiskach ogniowych w odległości 1-4 km od nieprzyjaciela;
- dywizjon rakiet taktycznych na stanowiskach startowych w odległości 8-15 km od rubieży styczności z nieprzyjacielem lub w kolumnie marszowej;
- odwód przeciwpancerny na rubieży ogniowej lub w kolumnie marszowej;
- odwody specjalne pułków - między pierwszym i drugim rzutem;
- pododdziały obezwładniania radioelektronicznego w odległości 3-5 km;
- drugie rzuty /odwody ogólnowojskowe/ pułków w ugrupowaniu przedbojowym lub marszowym w odległości 8-10 km od czoła pierwszego rzutu;
- oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze na stanowiskach ogniowych lub w marszu przy osłanianych jednostkach;
- odwody specjalne dywizji około 3 km za drugimi rzutami /odwodami ogólnowojskowymi/ pułków pierwszego rzutu;
- drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/ dywizji w ugrupowaniu przedbojowym lub w kolumnie marszowej w odległości 15-20 km od czoła pierwszego rzutu.

Całość ugrupowania, z wyjątkiem podstawowych środków ogniowych i stanowisk dowodzenia, znajduje się w ruchu.

156.

W natarciu z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem ugrupowanie bojowe dywizji /pułku/ powstaje po przeprowadzeniu przegrupowania i niekiedy luzowania, które należy zakończyć z reguły przed ogniowym przygotowaniem ataku. Wojska pozostają w tym ugrupowaniu przez pewien czas, oczekując na sygnał do działania:

- pierwszy rzut pułków w całości lub częściowo na rubieży ataku. Czołgi przydzielone do batalionów piechoty na rubieży ataku lub w rejonie wyczekiwania w odległości 8-10 km od nieprzyjaciela;
- pułk /batalion/ przewidziany do pierwszego rzutu, lecz nacierający z marszu - w rejonie rozmieszczenia w kolumnach marszowych;
- artyleria pułków, dywizji i niekiedy czołgi drugich rzutów mające brać udział w ogniowym przygotowaniu ataku - na stanowiskach ogniowych w odległości 1-4 km od nieprzyjaciela;
- dywizjon rakiet taktycznych na stanowiskach startowych w odległości 8-15 km od nieprzyjaciela;
- oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze na stanowiskach ogniowych;
- odwody przeciwpancerne pułków i dywizji na rubieży ogniowej w gotowości do otwarcia ognia na wprost. Pozostałe odwody specjalne między pierwszym i drugim rzutem /odwodem ogólnowojskowym/ dywizji /pułków/;
- pododdziały obezwładnienia radioelektronicznego w odległości 3-5 km od nieprzyjaciela;
- drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/ w kolumnach marszowych: - pułku w odległości 8-10 km, dywizji 15-20 km od nieprzyjaciela.

157.

Wojska z rejonu wyjściowego położonego w głębi wychodzą na rozkaz dowódcy dywizji zgodnie z opracowanym planem.

Pododdziały wojsk inżynieryjnych przewidziane do wykonanania przejść w zaporach i zabezpieczenia wyjścia wojsk na rubież ataku przechodzą zawczasu w rejony wykonywanych prac.

Oddział rakiet, artylerię, pododdziały obezwładniania radioelektronicznego i niekiedy część czołgów oraz oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze przeznaczone do ich osłony przesuwa się na stanowiska startowe i ogniowe przed pułkami /batalionami/ z takim wyliczeniem, aby w ustalonym czasie były gotowe do artyleryjskiego przygotowania ataku.

Działa, czołgi i pododdziały przeciwpancernych pocisków kierowanych przewidziane do prowadzenia ognia na wprost zajmują stanowiska ogniowe przed rozpoczęciem artyleryjskiego przygotowania ataku.

Pułki pierwszego rzutu wychodzą zwykle w kolumnach razem z przydzielonymi środkami wzmocnienia. W miarę podchodzenia do nieprzyjaciela rozwijają się kolejno na wyznaczonych rubieżach.

Odwody specjalne, jeżeli nie zostały wysłane wcześniej, przesuwają się między pierwszym i drugim rzutem.

Drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/ pułku przesuwa się za pierwszym rzutem w odległości 3-5 km.

Pierwszy rzut tyłów dywizji /pułku/ przesuwa się za wojskami pierwszego rzutu. Pozostałe oddziały /pododdziały/ tyłowe maszerują za oddziałami /pododdziałami/ drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ w odległości określonej przez dowódcę dywizji /pułku/.

Stanowisko dowodzenia przesuwa się w kolumnie sił głównych.

158.

W natarciu z rejonu wyjściowego położonego w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem rozwinięcie wojsk rozpoczyna się od przegrupowania i luzowania, a kończy najczęściej w nocy poprzedzającej atak.

Oddziały /pododdziały/, których natarcie zostało załamane lub znajdowały się w obronie dokonują przegrupowania i luzowania po uprzednim /jeżeli jest dostateczna ilość czasu/ inżynieryjnym przygotowaniu rejonu wyjściowego. Prace inżynieryjne dywizja /pułk/ wykonuje swoimi siłami. Przegrupowanie rozpoczyna się od zmiany stanowisk środków ogniowych, a następnie pododdziałów zmechanizowanych i czołgów. Dokonując przegrupowania należy unikać zbędnych przesunięć, zwłaszcza tych, których można dokonać po rozpoczęciu ataku.

159.

W sytuacjach, w których dywizja /pułk/ zajmuje rejon wyjściowy do natarcia w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem po podejściu z głębi, w pierwszej kolejności wykonuje się niezbędne prace inżynieryjne związane z przygotowaniem dróg, rubieży ataku, stanowisk ogniowych i dowodzenia. Prace te wykonują w znacznej części oddziały /pododdziały/ znajdujące się w obronie oraz jednostki inżynieryjne. Pozostałe prace wykonuje dywizja /pułk/ swoimi siłami po przeprowadzeniu luzowania.

Podejście wojsk z głębi, luzowanie oraz zajęcie rejonu wyjściowego dokonuje się najczęściej w ciągu kilku nocy. Powyższe czynności można wykonywać również w dzień w warunkach

ograniczonej widoczności.

Najpierw na przygotowane stanowiska startowe i ogniowe przesuwa się oddział rakiet i artylerię, które osiągają w pierwszej kolejności gotowość do niszczenia środków masowego rażenia nieprzyjaciela i odparcia jego natarcia. W tym samym czasie wysuwa się część oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych oraz środki przeciwpancerne. Pozostałe siły dywizji /pułku/ zajmują wyznaczone rejony zwykle w nocy przed natarciem.

Wszystkie przedsięwzięcia związane z przygotowaniem rejonu wyjściowego i rozwinięciem w nim wojsk do natarcia przeprowadza się zachowując ścisłe maskowanie, równocześnie pozorując umocnienia obrony.

160.

W natarciu z marszu bez zajmowania rejonu wyjściowego podejście i rozwinięcie dywizji /pułku/ odbywa się z reguły tylko pod osłoną własnego oddziału wydzielonego lub awangardy w sile do pułku /batalionu/.

W początkowym okresie wojny, jeżeli niektóre jednostki przechodzą do działań bezpośrednio z miejsc stałej dyslokacji lub rejonów alarmowych, ich rozwinięcie do natarcia prowadzi się uwzględniając uprzednio opracowane plany oraz wynikłą sytuację.

Głównym zadaniem oddziału wydzielonego jest uchwycenie dogodnej rubieży ataku i utrzymanie jej do czasu podejścia sił głównych.

Siły główne - oddziały /pododdziały/ zmechanizowane i czołgów - rozwijają się z kolumn marszowych zgodnie z zasadami stosowanymi w natarciu z rejonu wyjściowego położonego w głębi.

Środki przeciwpancerne, artyleria, oddział rakiet zajmują stanowiska ogniowe i startowe w miarę podchodzenia poszczególnych kolumn.

Rozwinięcie wojsk prowadzi się po możliwie dużej ilości dróg oraz dąży się do równoczesnego rozpoczęcia ataku przez siły pierwszego rzutu.

161.

Podczas natarcia z marszu oddział rakiet i artyleria oraz oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze przeznaczone do ich osłony wychodzą do rejonu stanowisk startowych i ogniowych z takim wyliczeniem, aby w ustalonym czasie były gotowe do wykonania uderzeń środkami masowego rażenia i artyleryjskiego przygotowania ataku. Działa, czołgi i pododdziały przeciwlotniczych pocisków kierowanych przeznaczone do prowadzenia ognia na wprost wysuwają się na przygotowane stanowiska ogniowe przed rozpoczęciem artyleryjskiego przygotowania ataku.

Pododdziały zakłóceń radiowych wychodzą i zajmują pozycje bojowe z takim wyliczeniem, żeby mogły rozwinąć się, dokonać rozpoznania uzupełniającego środków nieprzyjaciela podlegających zakłóceniom i w ustalonym terminie być w gotowości do zakłóceń z chwilą rozpoczęcia artyleryjskiego przygotowania ataku.

Podczas natarcia z bezpośredniej styczności przegrupowanie artylerii na kierunek przełamania prowadzi się w nocy lub w innych warunkach ograniczonej widoczności.

Artyleryjskie przygotowanie ataku rozpoczyna się zgodnie z planem na sygnał dowódcy dywizji. Jeżeli nieprzyjaciel wykonuje kontrprzygotowanie, ogniowe przygotowanie ataku może się rozpocząć wcześniej, niż zostało zaplanowane.

W czasie artyleryjskiego przygotowania ataku artyleria do ognia pośredniego niszczy i obezwładnia środki masowego rażenia nieprzyjaciela, jego artylerię, siłę żywą i środki ogniowe /głównie przeciwpancerne/ w punktach oporu, szczególnie kompanii pierwszego rzutu, punkty obserwacyjne, radiotechniczne oraz wykryte stanowiska dowodzenia. Niekiedy może również wykonywać przejścia w polach minowych. Poszczególne zadania wykonuje się stosując kilkuminutowe nawały ogniowe, z których pierwszą i ostatnią planuje się z reguły najsilniejszą.

Pododdziały walki radioelektronicznej obezwładniają zakłóceniami środki i systemy łączności nieprzyjaciela.

162.

Do niszczenia w czołowych punktach oporu obserwowanych środków ogniowych i burzenia obiektów obronnych stosuje się działa strzelające na wprost, czołgi oraz przeciwpancerne pociski kierowane. W zależności od warunków obserwacji, ilości wykrytych obiektów, do niszczenia ogniem na wprost wybiera się 10-15 celów na 1 km odcinka przełamania, wyznaczając dla zniszczenia jednego celu do trzech środków ogniowych. Na każde 2-3 środki ogniowe prowadzące ogień na wprost wyznacza się dodatkowo jeden środek ogniowy do ich osłony. Ogień na wprost prowadzi się z reguły przez cały okres ogniowego przygotowania ataku.

163.

Obronę przeciwlotniczą organizuje się w celu osłony sił głównych dywizji /pułku/ w marszu, w czasie rozwijania i wchodzenia do walki.

Szczególnie skutecznie należy osłaniać wojska w czasie przechodzenia przez przesmyki, przełęcze, węzły dróg, przeprawy, w rejonach odpoczynków i na rubieżach możliwego zetknięcia się z nieprzyjacielem.

W tym celu oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze przesuwają się bateriami /plutonami, parami zestawów artyleryjskich i rakietowych/ w awangardzie i w czole kolumn sił głównych w gotowości do odparcia ataków samolotów i śmigłowców nieprzyjaciela.

Część sił przeciwlotniczych należy włączyć w skład oddziału wydzielonego dywizji /pułku/.

Maszerujące wojska prowadzą rozpoznanie przestrzeni powietrznej własnymi siłami i środkami. Ponadto otrzymują informacje od przełożonych.

164.

Przed rozpoczęciem natarcia wyznaczone pododdziały wojsk inżynieryjnych wychodzą w rejon trudnych do przebycia odcinków dróg i zabezpieczają ich pokonanie przez wojska wychodzące na rubież ataku.

Przejście we własnych zaporach wykonuje się przed rozpoczęciem natarcia, a w zaporach nieprzyjaciela - w czasie ogniowego przygotowania ataku. W wypadku przechodzenia do natarcia z marszu, gdy w styczności z nieprzyjacielem znajdują się inne wojska, do wykonywania prac inżynieryjnych wykorzystuje się również ich siły i środki.

165.

Rozwinięcie wojsk oraz działania w boju spotkaniowym prowadzi się zgodnie z zasadami stosowanymi w natarciu z marszu bez zajmowania rejonu wyjściowego. Bój spotkaniowy

kończy się stosunkowo szybko i przeradza w inną formę natarcia lub inny rodzaj działań bojowych.

4. PROWADZENIE NATARCIA

166.

Atak poszczególne oddziały /pododdziały/ rozpoczynają na sygnał, który podają dowódcy pułków na rozkaz dowódcy dywizji.

Pułki pierwszego rzutu po przejściu w ugrupowanie bojowe zdecydowanie atakują nieprzyjaciela pododdziałami zmechanizowanymi i czołgów. Wojska zmechanizowane mogą atakować na bojowych wozach piechoty, transporterach opancerzonych lub pieszo. Atak na wozach bojowych lub transporterach prowadzi się w terenie łatwo dostępnym i tam, gdzie nieprzyjaciel został skutecznie obezwładniony. Tam gdzie nieprzyjaciel stawia silny opór lub teren utrudnia ruch pojazdów pododdziały zmechanizowane atakują pieszo z reguły za czołgami lub w ich ugrupowaniu, a w terenie lesistym i w rejonach zurbanizowanych przed czołgami.

Spieszenie pododdziałów z bojowych wozów piechoty /transporterów opancerzonych/ odbywa się w miejscach wskazanych przez dowódców batalionów. Po spieszeniu piechoty wozy bojowe przesuwają się skokami od rubieży do rubieży i ogniem wspierają natarcie swoich pododdziałów.

W miarę rozbijania nieprzyjaciela piechota wsiada do bojowych wozów piechoty /transporterów opancerzonych/, z których w dalszym ciągu prowadzi ogień.

Na kierunkach, gdzie nieprzyjaciel został silnie obezwładniony lub nie stawia poważniejszego oporu, należy nacierać w ugrupowaniu przedbojowym.

167.

W momencie wyruszenia oddziałów /pododdziałów/ zmechanizowanych i czołgów z rubieży ataku, lub po jej przekroczeniu, artyleria i lotnictwo przechodzi do ogniowego wsparcia ataku, przenosząc ogień na cele położone w głębi. Przejście do ogniowego wsparcia powinno nastąpić niepostrzeżenie i bez żadnej przerwy. Sygnał do przeniesienia ognia podają dowódcy pułków, a niekiedy batalionów /kompanii czołgów/.

168.

Ogniowe wsparcie ataku prowadzi się na głębokość ugrupowania pierwszych rzutów brygad nieprzyjaciela - w zależności od charakteru obrony nieprzyjaciela, ilości i mocy wykonywanych uderzeń jądrowych oraz stanu artylerii i amunicji - metodą ześrodkowań ogniowych i ogniem do celów pojedynczych, pojedynczych lub podwójnych kolejnych ześrodkowań ogniowych, pojedynczego lub podwójnego wału ogniowego, a także uderzeniami lotnictwa. Ogień artylerii, moździerzy i śmigłowców skierowuje się głównie na ocalałe punkty oporu nieprzyjaciela znajdującego się w bezpośredniej styczności z nacierającymi wojskami oraz na artylerię. Lotnictwo wykonuje uderzenia na nowo wykryte środki masowego rażenia, baterie artylerii oraz cele punktowe i ruchome w głębi ugrupowania nieprzyjaciela. Ponadto osłania wojska przed uderzeniami z powietrza, zabezpiecza wysadzenie desantów i wspiera ich działanie.

Po wyruszeniu oddziałów /pododdziałów/ zmechanizowanych i czołgów do ataku, środki prowadzące ogień na wprost w dalszym ciągu niszczą i obezwładniają wykryte cele nieprzyjaciela utrudniając ruch atakujących wojsk.

W czasie natarcia, najczęściej po opanowaniu punktów oporu kompanii pierwszego rzutu nieprzyjaciela, rozpoczyna zmianę stanowisk ogniowych artyleria batalionów i pułków. Artyleria dywizji rozpoczyna zmianę stanowisk ogniowych po rozbiciu batalionów pierwszego rzutu nieprzyjaciela. Przesunięcia artylerii dokonuje się w ten sposób, żeby znaczna jej część mogła stale wspierać ogniem nacierające wojska.

169.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze osłaniające pułki /bataliony/ pierwszego rzutu dywizji /pułku/ przesuwają się bateriami /plutonami/ w ich ugrupowaniu, natomiast osłaniające oddział rakiet i artylerię /stanowiska dowodzenia, tyły itp./ przesuwają się całością lub częściami razem z tymi obiektami zapewniając w obu przypadkach osłonę ciągłą.

170.

Po rozbiciu czołowych sił /punktów oporu/ nieprzyjaciela oddziały /pododdziały/ pierwszego rzutu powinny kontynuować natarcie w możliwie najszybszym tempie, nie obawiając się oderwania od pozostałych sił dywizji /pułku/ oraz dążyć do głębokiego włamania w ugrupowanie nieprzyjaciela z równoczesnym wychodzeniem na jego skrzydła i tyły. Osiąga się to poprzez należyte wykorzystanie skutków własnego ognia oraz szerokie stosowanie manewru celem uniknięcia przewlekłej walki, zwłaszcza z ocalałymi rejonami obrony /punktami oporu/ nieprzyjaciela.

Ocalałe rejony obrony /punkty oporu/ nieprzyjaciela, które pozostały na tyłach nacierających wojsk, obezwładnia się ogniem artylerii, uderzeniami lotnictwa i - jeżeli zachodzi potrzeba - rozbija uderzeniem sił wydzielonych z dru-

giego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ dywizji. Siły drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ pułku wyznacza się do wykonania powyższego zadania tylko w sytuacjach wyjątkowych.

171.

Po przejściu od ogniowego przygotowania ataku do ogniowego wsparcia nacierających wojsk w głębi obrony nieprzyjaciela oddział rakiet i artyleria we współdziałaniu z lotnictwem obezwładniają i niszczą środki masowego rażenia nieprzyjaciela, artylerię i środki przeciwpancerne; wzbraniają nieprzyjacielowi wykonanie manewru siłami i środkami; obezwładniają jego punkty oporu na kierunkach natarcia pododdziałów i ciągle towarzyszą im ogniem; biorą udział w odparciu kontrataków; wspierają wprowadzenie do walki drugich rzutów, przelot i działanie desantów powietrznych oraz wykonują inne zadania wynikające z konkretnej sytuacji bojowej.

172.

W czasie natarcia oddział rakiet do rejonu nowych stanowisk startowych przesuwa się bateriami, częściami lub całością, zachowując ciągłą gotowość baterii startowych do wykonania uderzeń. Artylerię przesuwa się tak, by zapewnić ciągłe wsparcie ogniowe nacierających oddziałów /pododdziałów, a większą jej część mogła wspierać oddziały /pododdziały/ w najważniejszych okresach walki.

Odwody przeciwpancerne przesuwają się w całości za pułkami /batalionami/ pierwszego rzutu do kolejnych pośrednich rejonów rozmieszczenia w gotowości do zajęcia rubieży ogniowych.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze po wejściu dywizji do walki z zasady osłaniają te obiekty, które osłaniały w czasie marszu. Jeżeli zachodzi konieczność należy użyć je do osłony innego ważnego obiektu w danym okresie.

W toku natarcia oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze przesuwają się razem z osłanianymi obiektami, niszcząc cele powietrzne z marszu i z krótkich przystanków lub po rozwinięciu na stanowiskach ogniowych.

174.

Głębokie włamanie powoduje rozcięcie wojsk nieprzyjaciela, co najczęściej doprowadza do dezorganizacji całości jego działań oraz znacznie zmniejsza niebezpieczeństwo porażenia bronią masowego rażenia oddziałów /pododdziałów/ pierwszego rzutu. Równocześnie stanowi dla nich poważne zagrożenie, głównie ze strony sił nieprzyjaciela wchodzących w skład jego odwodów /drugich rzutów/, które obok przejścia do obrony na kolejnych rubieżach będą często używane do wykonania kontrataków celem rozbicia nacierających wojsk.

175.

Walka z odwodami nieprzyjaciela stanowi jedno z ważniejszych przedsięwzięć wojsk w natarciu. Rozpoczyna się ona w czasie organizacji natarcia, znacznie potęguje w ogniowym przygotowaniu, a największego natężenia nabiera w okresie podchodzenia czołowych oddziałów /pododdziałów/ w rejon rozmieszczenia odwodów nieprzyjaciela oraz nawiązania z nimi bezpośredniej styczności ogniowej.

Początkowo w zwalczaniu odwodów nieprzyjaciela biorą udział rakiety i lotnictwo, a w następnej kolejności śmigłowce

szturmowe i artyleria. Uderzenia i ogień tych środków powinny zadać odwodom możliwie duże straty - bronią jądrową nawet rozbić ważniejsze z nich - a przynajmniej opóźnić ich manewr. Uderzenia najcelowiej jest wykonywać w czasie wchodzenia odwodów do rejonów rozmieszczenia, bezpośrednio przed wyjściem z tych rejonów, w czasie marszu i na rubieżach rozwinięcia do ataku lub w czasie zajmowania obrony. W okresie podchodzenia czołowych oddziałów /pododdziałów/ i nawiązywania bezpośredniej styczności z odwodami nieprzyjaciela, środki ogniowe powinny je rozbić lub obezwładnić w stopniu umożliwiającym wykonanie skutecznego ataku przez oddziały/pododdziały/ zmechanizowane i czołgów.

Oddziały i pododdziały ogólnowojskowe podejmują walkę z odwodami nieprzyjaciela po nawiązaniu z nimi styczności. Walka ta może przyjąć różne formy. Na odwody, które przeszły do obrony wykonuje się atak zgodnie z ogólnymi zasadami. Odwody, które przechodzą do kontrataku /natarcia/ rozbija się jeżeli istnieją sprzyjające ku temu warunki, atakiem z marszu lub odpiera z miejsca.

Odparcie kontrataku atakiem z marszu polega na uderzeniu wojsk w ślad za uderzeniami środków masowego rażenia i ogniowymi na kontratakujące siły nieprzyjaciela.

Odparcie kontrataku nieprzyjaciela z miejsca stosuje się w sytuacjach, gdy nie ma możliwości rozbicia go atakiem z marszu. Powyższe okoliczności występują wówczas, gdy nieprzyjaciel uzyskał w określonym rejonie znaczną przewagę w siłach i środkach, a nacierający ma zaangażowaną większość sił na innym kierunku lub jeszcze nie podeszły one z głębi.

Do odparcia kontrataku z miejsca poszczególne pododdziały zatrzymują się na dogodnych rubieżach - każda o głębokości do 2 km i w odległości 2-3 km jedna od drugiej.

Na pierwszej rubieży przechodzą do odparcia kontrataku bataliony piechoty /kompanie czołgów/ pierwszego rzutu pułku. Na tę rubież kieruje się także odwód przeciwpancerny pułku. Na rubieży drugiej odwód lub drugi rzut pułku oraz odwód przeciwpancerny i oddział zaporowy dywizji. Pomiędzy tymi rubieżami zajmuje stanowiska ogniowe artyleria, która może być również użyta do prowadzenia ognia na wprost. Trzecią i ewentualnie czwartą rubież broni, w razie konieczności, odwód lub drugi rzut dywizji.

Poważną rolę w odparciu kontrataku nieprzyjaciela z miejsca może spełnić wykonanie uderzenia na jego skrzydła i tyły przez część nacierających sił.

176.

Dla utrzymania wysokiego tempa natarcia, dowódca dywizji /pułku/ powinien wspierać nacierające oddziały /pododdziały/ wszystkimi posiadanymi siłami i środkami i szybko ześrodkowywać ogień na punkty oporu i rejony nieprzyjaciela utrudniające ruch wojsk. Do wykonania kolejnych zadań wprowadza najczęściej się do walki drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/.

Drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/ wprowadza się do walki przez luki lub zza skrzydeł oddziałów /pododdziałów/ pierwszego rzutu. Zużyty odwód należy możliwie szybko odtworzyć.

Wprowadzenie do walki drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ zabezpiecza się ogniem artylerii, uderzeniami lotnictwa, śmigłowców szturmowych i osłania oddziałami /pododdziałami/ przeciwlotniczymi. Na ważniejsze obiekty na kie-

runku działania drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ można wykonać uderzenia bronią masowego rażenia.

Drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/ przechodzi do natarcia z marszu.

Kierunek działania drugiego rzutu /odwodu ogólnowojskowego/ oraz główny wysiłek oddziałów /pododdziałów/ pierwszego rzutu należy skierowywać na rozcięcie ugrupowania nieprzyjaciela i rozbicie jego sił częściami.

177.

Dywizja pancerna po przełamaniu obrony nieprzyjaciela szybko rozwija powodzenie w głąb, dąży do wyprzedzenia sił głównych armii, stosując manewr nie wiąże się w przewlekłe walki o opanowanie oddzielnych rejonów obrony nieprzyjaciela. We współdziałaniu z lotnictwem, śmigłowcami szturmowymi, desantami powietrznymi rozbija podchodzące odwody nieprzyjaciela, nie dopuszcza do organizacji obrony na kolejnych rubieżach, niszczy środki masowego rażenia, opanowuje lotniska, dezorganizuje dowodzenie i pracę tyłów.

W czasie działań dywizji pancernej w głębi szczególną uwagę zwraca się na ubezpieczenie jej skrzydeł i tyłów. W tym celu wzmacnia się rozpoznanie i ubezpieczenie. Tyły dywizji i pułków włącza się w skład poszczególnych kolumn.

Drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/ podciąga się bliżej wojsk pierwszego rzutu.

178.

Szybkie i głębokie włamanie się w ugrupowanie nieprzyjaciela stwarza sprzyjające warunki do okrążenia go, czego zwykle dywizja dokonuje we współdziałaniu z innymi związkami taktycznymi i desantami powietrznymi.

Okrążonego nieprzyjaciela obezwładnia się ogniem artylerii, czołgów, śmigłowców szturmowych, uderzeniami lotnictwa i rozbija uzgodnionymi działaniami wojsk nacierających z różnych kierunków. W razie potrzeby na okrążonego nieprzyjaciela wykonuje się uderzenia środkami masowego rażenia.

Do rozbicia okrążonego nieprzyjaciela należy przystępować unikając przerwy w działaniach. Może się ono rozpocząć jeszcze przed całkowitym zamknięciem pierścienia okrążenia.

Oddziały biorące udział w rozbiciu okrążonego nieprzyjaciela powinny wzajemnie znać kierunki działań, granice prowadzenia ognia, rubieże spotkania i sygnały, a także wyraźnie oznaczać dla lotnictwa i śmigłowców szturmowych położenie własnych pododdziałów.

179.

W czasie prowadzenia natarcia główny wysiłek rozpoznania skupia się na:

- śledzeniu ocalałych środków przenoszenia broni masowego rażenia, kierunków ich przesunięcia i kolejnych rejonów stanowisk startowych /ogniowych/;
- ustaleniu rozmieszczenia odwodów nieprzyjaciela, czasu i kierunku ich wychodzenia;
- rozpoznaniu rozbudowy inżynieryjnej, przeszkód i zapór, stref skażeń, zniszczeń i pożarów na kierunku natarcia dywizji /pułku/;
- ustaleniu skutków własnych uderzeń ogniowych, wykryciu słabo obezwładnionych i nie zniszczonych punktów oporu, środków ogniowych i elementów ugrupowania nieprzyjaciela.

Rozpoznanie w czasie wykonywania uderzeń jądrowych i ogniowego przygotowania ataku określa punkty zerowe i wysoko-

ści wybuchów, stppień zniszczenia /obezwładnienia/ poszczególnych obiektów, ustala ożywające i wykrywa nowe cele w ugrupowaniu nieprzyjaciela.

Przed wprowadzeniem do walki drugiego rzutu konkretyzuje się dodatkowo zadania dla elementów rozpoznawczych, które powinny ustalić: skład sił nieprzyjaciela na kierunku i rubieży wejścia drugiego rzutu do walki, system ognia, charakter umocnień obronnych, przeszkód i zapór, rozmieszczenie odwodów i możliwości ich przeciwdziałania.

W czasie planowania wysadzenia desantu powietrznego rozpoznanie dostarcza danych dotyczących nieprzyjaciela w rejonie planowanego wysadzenia desantu, sił i środków przeciwlotniczych na trasie przelotu i w rejonie lądowania, możliwości nieprzyjaciela w zakresie użycia odwodów do zwalczania desantu oraz sytuacji skażeń i zniszczeń w rejonie lądowania.

180.

W czasie natarcia oddziały zabezpieczenia ruchu utrzymują po jednej drodze dofrontowej na każdy pułk pierwszego rzutu oraz 1-2 drogi dywizyjne. Przed naturalnymi przeszkodami terenowymi i taktycznie ważnymi rubieżami przygotowują drogi rokadowe.

Zapory inżynieryjne w głębi obrony nieprzyjaciela obchodzi się, a w wypadku niemożliwości lub nieopłacalności obejścia wykonuje się w nich przejścia, najczęściej sposobem wybuchowym. Jeżeli nieprzyjaciel stosuje zapory inżynieryjne o dużym nasyceniu lub zapory z minami jądrowymi, to w celu ich unieszkodliwienia organizuje się oddziały torujące.

181.

W czasie natarcia pierwszy rzut tyłów dywizji i pułków, w którego skład wchodzą: część pododdziałów zaopatrywania z niezbędnymi zapasami amunicji, materiałów pędnych i smarów i innego wyposażenia, pododdziały medyczne, część pododdziałów remontowo-ewakuacyjnych, przesuwa się za pierwszym rzutem nacierających wojsk w gotowości do uzupełnienia zapasów, udzielenia pomocy medycznej i technicznej w marszu i w walce. Pozostałe oddziały /pododdziały/ tyłowe, tworzące drugi rzut tyłów przesuwają się za oddziałami /pododdziałami/ drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego.

182.

Na polu walki często zaistnieje konieczność prowadzenia boju spotkaniowego.

W przewidywaniu którego rozpoznanie prowadzi się na szerokim froncie i na dużą głębokość, aby możliwie wcześniej wykryć kierunki podejścia kolumny nieprzyjaciela, jego siłę i skład, a przede wszystkim środki masowego rażenia i oddziały /pododdziały/ czołgów, czas przekraczania określonych rubieży i rozwijania się na nich, poznać właściwości terenu i ustalić sytuację skażeń, zniszczeń, pożarów i zatopień w rejonie przewidywanego boju spotkaniowego.

Elementy rozpoznawcze z chwilą zetknięcia się z ubezpieczeniem marszowym nieprzyjaciela melduję o tym, obchodzą je i śmiało przenikają do sił głównych.

Pododdziały rozpoznania radiowego w marszu przechwytują rozmowy nieprzyjaciela, a z chwilą nawiązania boju przez awangardy lub pod osłoną oddziału wydzielonego rozwijają się i przechwytują rozmowy radiowe oraz namierzają radiostacje nieprzyjaciela.

W boju spotkaniowym szczególnie intensywnie wykorzystuje się rozpoznanie powietrzne /ze śmigłowców/.

183.

Stworzenie w boju spotkaniowym przewagi sił i środków na wybranym kierunku dokonuje się z reguły przez wykonanie głównego uderzenia na jedno ze skrzydeł nieprzyjaciela, z równoczesnym wydzieleniem części sił celem przecistawienia się na kierunku jego zasadniczych działań. Uderzenie czołowe stosuje się tylko wtedy, gdy manewr na skrzydło i tyły nieprzyjaciela jest utrudniony warunkami terenowymi lub wymagałby dłuższego okresu czasu. Poszczególne oddziały ugrupowuje się z reguły w jeden rzut.

Przy stosowaniu manewru skrzydłowego pułk zmechanizowany dywizji pancernej wykorzystuje się najczęściej do odpierania uderzenia nieprzyjaciela od czoła. Pułk czołgów dywizji zmechanizowanej z zasady wykonuje uderzenie na najdalej wysuniętym do przodu skrzydle.

Dywizja pancerna /pułk czołgów/, wykorzystując swoją dużą ruchliwość, siłę uderzeniową i ogniową, w boju spotkaniowym może rozbić nawet przeważające siły nieprzyjaciela.

184.

W boju spotkaniowym oddział rakiet zwalcza środki masowego rażenia nieprzyjaciela i jego siły główne, przede wszystkim oddziały pancerne w marszu i podczas rozwijania się. Dla wzbronienia i utrudnienia nieprzyjacielowi manewru na kierunkach, gdzie nie przewiduje się działania własnych wojsk, mogą być wykonywane uderzenia chemiczne trwałymi środkami trującymi.

Artyleria osłania rozwinięcie własnych oddziałów /pododdziałów/, przygotowuje i wspiera atak sił głównych, zabezpiecza skrzydła. Do głównych jej zadań należy zwalczanie środków masowego rażenia, obezwładnianie podchodzących kolumn, zwalczanie artylerii oraz obezwładnianie sił żywych i środków ogniowych nieprzyjaciela na rubieżach rozwinięcia.

W przewidywaniu boju spotkaniowego oddział rakiet oraz artyleria przesuwa się w pobliżu czoła sił głównych. Do wykonania uderzenia na środki masowego rażenia lub na zgrupowanie nieprzyjaciela na znacznej odległości od wojsk własnych oddział rakiet lub jedną jego baterię można rozwinąć przed nawiązaniem kontaktu z nieprzyjacielem. Artyleria rozwija się kolejno bateriami w miarę podchodzenia, kierowanie ogniem artylerii w początkowej fazie boju spotkaniowego jest zdecentralizowane, a następnie w zależności od potrzeb i możliwości centralizuje się je i w miarę uzyskiwania danych o nieprzyjacielu rozwijania pozostałości artylerii. W pierwszej kolejności wykonuje się ognie z obserwacji bateriami, potem ześrodkowanie ognia dywizjonami, osłaniając otwarte skrzydła ogniami zaporowymi we współdziałaniu z odwodami przeciwpancernymi.

185.

Przewidując bój spotkaniowy oddział /pododdziały/ przeciwlotnicze włącza się w skład czołowych oddziałów /pododdziałów/. Gdy organizuje się oddział wydzielony w jego skład może wejść całość lub część oddziału /pododdziału/ przeciwlotniczego dywizji /pułku/.

Z chwilą nawiązania boju spotkaniowego oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze osłaniają siły główne dywizji /pułku/ podczas rozwijania i atak, zajmując stanowiska ogniowe pod

osłonę awangardy lub oddziału wydzielonego.

Główny wysiłek skupia się na osłonie oddziału rakiet, oddziałów /pododdziałów/ czołgów i stanowisk dowodzenia. W miarę uzyskiwania powodzenia w boju spotkaniowym oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze przesuwają się wraz z osłanianymi obiektami.

186.

W boju spotkaniowym, aby zabezpieczyć rozwijanie sił głównych dywizji /pułku/ i wejście ich do walki z marszu, większą część pododdziałów inżynieryjnych przydziela się oddziałom /pododdziałom/ przeznaczonym do działań na kierunku głównego uderzenia. Oddziałowi /pododdziałowi/ przeznaczonemu do wiązania nieprzyjaciela od czoła przydziela się siły i środki do minowania i niszczeń.

187.

Wsparcie radioelektroniczne realizuje się przede wszystkim na rubieżach możliwego zetknięcia się z nieprzyjacielem.

188.

Z chwilą nawiązania boju spotkaniowego oddziały /pododdziały/ tyłowe wychodzą do wyznaczonych im rejonów, rozwijają punkty medyczne, punkty zbiórki uszkodzonego sprzętu.

Pułkowe punkty medyczne rozwijają się zazwyczaj za ugrupowaniami pierwszych rzutów pułków, a dywizyjny punkt medyczny - za siłami głównymi dywizji.

W razie potrzeby rozwija się także częściowo lub całkowicie inne pododdziały i oddziały tyłowe lub ich części.

189.

Nieprzyjaciel z reguły rozpoczyna wycofanie w warunkach ograniczonej widoczności, dążąc do niespodziewanego oderwania się od naszych wojsk.

Charakterystycznymi oznakami przygotowania się nieprzyjaciela do wycofania może być wykonanie naziemnych uderzeń jądrowych na pierwszy rzut nacierających wojsk, przesunięcie w głąb baz elaboracji broni jądrowej i środków jej przenoszenia, wyprowadzanie jednostek tyłowych i innych pododdziałów - a więc znaczny wzrost natężenie ruchu pojazdów od frontu; przygotowanie do niszczenia i niszczenie różnych budowli i urządzeń - stąd wybuchy i pożary na tyłach nieprzyjaciela; zmniejszenie ilości czynnych baterii i moździerzy; wzmożona aktywność ogniowa czołowych oddziałów nieprzyjaciela oraz wykonywanie kontrataków małymi siłami.

Z chwilą wykrycia przygotowań, a następnie rozpoczęcia wycofania przez nieprzyjaciela, organizuje się dodatkowo rozpoznanie, w tym jeżeli zaistnieje konieczność również rozpoznania walką, przystępuje się natychmiast do realizacji przedsięwzięć związanych z organizacją i prowadzeniem pościgu, ustalając przede wszystkim kierunki pościgu, siły które mają go rozpocząć w pierwszej kolejności, ich zadania, ugrupowanie oraz najważniejsze zagadnienia współdziałania.

Jeżeli wojska nie otrzymały zadań do pościgu rozpoczynają go samorzutnie.

190.

Przejście wojsk do pościgu rozpoczyna się zwykle od pościgu czołowego. W dalszych działaniach do pościgu czołowego należy wyznaczać tylko część sił, które powinny przerywać się w ugrupowanie ariergard nieprzyjaciela i opóźniać ich wycofanie.

Oddziały i pododdziały prowadzące pościg czołowy działają w ugrupowaniu przedbojowym i - sporadycznie bojowym,

natomiast oddziały i pododdziały będące w pościgu równoległym powinny przesuwać się w ugrupowaniu marszowym.

Siły główne po rozbiciu pododdziałów osłony nie wdają się w dalszą walkę, lecz dążą do wyjścia na drogi umożliwiające prowadzenie pościgu równoległego, a następnie do wyprzedzenia nieprzyjaciela w opanowaniu dogodnych rubieży terenowych, oraz do uderzenia na jego siły ze skrzydeł i rozbicia ich częściami. Z chwilą przejścia do pościgu równoległego z sił głównych dywizji /pułku/ wydziela się oddziały /pododdziały/, przede wszystkim czołgów, do wykonania ataku na wycofujące się po równoległych drogach kolumny nieprzyjaciela.

Pościg należy prowadzić nieprzerwanie w dzień i w nocy bez względu na warunki atmosferyczne, z napięciem wszystkich sił. Do pościgu wykorzystuje się możliwie największą ilość dróg.

191.

W pościgu zwiększa się głębokość rozpoznania, uściśla się zadania elementom rozpoznawczym lub wprowadza nowe. Szczególnie intensywnie prowadzi się rozpoznanie powietrzne ze śmigłowców. Elementy rozpoznawcze dostarczają danych o: przygotowaniu się nieprzyjaciela do rozpoczęcia wycofywania, kierunkach jego wycofywania się, sile i składzie ariergard /pododdziałów osłonowych/, przygotowywaniu kolejnych rubieży obronnych w głębi i obsadzeniu ich przez wojska, charakterze przeszkód i zapór na kierunku pościgu, odcinkach terenu skażonych środkami promieniotwórczymi chemicznymi i biologicznymi.

192.

Środkami masowego rażenia w pościgu niszczy się siły główne wycofującego się nieprzyjaciela, jego środki masowego rażenia i podchodzące odwody. Uderzenia bronią jądrową, chemiczną i konwencjonalną wykonuje się na ważne obiekty i wojska nieprzyjaciela w czasie przekraczania węzłów dróg, przepraw na przeszkodach wodnych, przesmykach, wąwozów i innych miejsc terenowych kanalizujących jego ruch.

Artyleria obezwładnia środki masowego rażenia, poszczególne punkty oporu i artylerię nieprzyjaciela; wzbrania nieprzyjacielowi wyjścia z walki, zwijania się w kolumny i zajmowania kolejnych rubieży obronnych.

Oddział rakiet przesuwa się na kierunku działania sił głównych. Za pułkami /batalionami/ pierwszego rzutu przesuwa się dywizyjne /pułkowe/ grupy artylerii i w razie potrzeby rozwija się na stanowiskach ogniowych częścią lub całością sił do obezwładniania wycofującego się nieprzyjaciela.

Odwód przeciwpancerny przemieszcza się za pułkiem /batalionem/ pierwszego rzutu na kierunku zagrożonym kontratakami czołgów nieprzyjaciela.

193.

Desant taktyczny wysadzony przez dywizję w boju spotkaniowym lub pościgu należy używać do niszczenia środków masowego rażenia nieprzyjaciela oraz do udzielania pomocy nacierającym oddziałom w rozbiciu jego głównych sił.

Desant po wylądowaniu atakuje nieprzyjaciela z tyłu lub ze skrzydeł, dezorganizuje jego rozwijanie się i dowodzenie oraz zmusza do prowadzenia działań bojowych w niedogodnych dla niego warunkach. Desant może również zajmować

odpowiednie rubieże i opóźniać podejścia odwodów nieprzyjaciela do pola walki.

Działania desantu taktycznego wspiera się uderzeniami lotnictwa, śmigłowców szturmowych i środkami ogniowymi dywizji.

194.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze podczas przechodzenia do pościgu włącza się bateriami /plutonami/ do kolumny sił głównych. Mogą być także włączone częściami lub całością sił do oddziału wydzielonego, gdy zachodzi potrzeba natychmiastowej osłony uchwyconego obiektu.

195.

Zasadniczym celem zabezpieczenia inżynieryjnego pościgu jest umożliwienie wojskom własnym uzyskanie wysokiego tempa działania i utrudnienie wycofania się nieprzyjacielowi.

Pododdziały inżynieryjno-drogowe i przeprawowe przesuwają się przed siłami głównymi w stałej gotowości do zabezpieczenia forsowania i naprawy dróg, przygotowania obejść, dróg na przełaj, podejść do przeszkód wodnych i urządzenia na nich przepraw - szczególnie na kierunku oddziałów /pododdziałów/ prowadzących pościg równoległy.

Pododdziały inżynieryjne, działające w składzie elementów rozpoznawczych i oddziałów wydzielonych, prowadzą rozpoznanie inżynieryjne, wykonują niszczenia i ustawiają zapory minowe na drogach wycofania nieprzyjaciela.

196.

W przewidywaniu przejścia do pościgu zapasy ruchome dywizji /pułku/ uzupełnia się do pełnych norm. Szczególną uwagę zwraca się na zabezpieczenie oddziałów i pododdziałów

w materiały pędne i smary oraz w amunicję.
Punkty medyczne rozwija się tylko w miarę potrzeby. Pododdziały medyczne oddziałów wydzielonych wzmacnia się transportem sanitarnym i personelem medycznym. Do ewakuacji porażonych i chorych wykorzystuje się śmigłowce.

5. FORSOWANIE PRZESZKÓD WODNYCH

197.

Prowadzenie natarcia na dużą głębokość i w szybkim tempie wiąże się z częstym forsowaniem przeszkód wodnych.

Znaczenie przeszkody wodnej zależy od jej szerokości, głębokości, szybkości prądu, charakteru brzegów; dna i doliny, obecności urządzeń hydrotechnicznych, charakteru obrony przeszkody wodnej oraz stanu pogody i pory roku.

Dywizja /pułk/ forsuje przeszkody wodne z marszu albo z rejonu wyjściowego położonego w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem. Przeszkody wodne forsuje się z zasady z marszu w szybkim tempie i na szerokim froncie. Zapewniają to broń masowego rażenia, desanty, pływające wozy bojowe, środki przeprawowe oraz możliwość przeprawiania czołgów w bród i pod wodą. Jeżeli wojska znajdują się w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem na rubieży przeszkody wodnej, to forsowanie organizuje się i przeprowadza skrycie i szybko z reguły po uprzednim przegrupowaniu i luzowaniu wojsk.

198.

Podczas forsowania powodzenia osiąga się przez:

- prowadzenie aktywnego rozpoznania przeszkody wodnej i nieprzyjaciela na przeciwległym brzegu różnymi siłami i środkami;

- powzięcie zawczasu decyzji i opracowanie planu forsowania oraz postawienie zadań bojowych oddziałom /pododdziałom/ do forsowania przed podejściem ich do przeszkody wodnej;
- dokładnie zorganizowane współdziałanie przeprawiających się pododdziałów z wojskami inżynieryjnymi organizującymi i utrzymującymi przeprawy;
- nieprzerwanie działająca łączność na przeprawach oraz ciągłe dowodzenie wojskami w czasie forsowania;
- zwalczanie nieprzyjaciela wszystkimi środkami na podejściach do przeszkody wodnej i na przeciwległym brzegu;
- uchwycenie przepraw, zwłaszcza mostowych i dogodnych do forsowania odcinków przez oddziały wydzielone i desanty;
- wysunięcie we właściwym czasie do przeszkody wodnej środków przeprawowych, szybkie urządzenie przepraw, umiejętne manewrowanie środkami przeprawowymi oraz wykonanie przejść w zaporach na brzegach i w wodzie;
- zaskoczenie nieprzyjaciela szybkim forsowaniem przeszkody wodnej na szerokim froncie oraz natychmiastowym rozwinięciem natarcia na przeciwległym brzegu;
- skuteczną osłonę oddziałami /pododdziałami/ przeciwlotniczymi i lotnictwem wojsk i przepraw przed uderzeniami nieprzyjaciela z powietrza;
- ciągłe wykonywanie przedsięwzięć w zakresie obrony wojsk i sprzętu przeprawowego przed współczesnymi środkami oraz likwidację skutków ich działania;
- wykonywanie przedsięwzięć maskowniczych.

Do forsowania przeszkody wodnej celowo jest wykorzystać odcinki z dostępnymi brzegami i doliną, zapewniające dobre maskowanie i szybkość działania oraz miejsce, gdzie nieprzyjaciel nie spodziewa się forsowania.

199.

Przed i w czasie forsowania rozpoznanie powinno ustalić:

- skład i charakter działań nieprzyjaciela na podejściach do przeszkody wodnej i na przeciwległym brzegu, rozmieszczenie środków masowego rażenia, artylerii i innych środków ogniowych, słabo obsadzone odcinki obrony i rejony rozmieszczenia odwodów;
- szerokość, głębokość, szybkość prądu, charakter dna i brzegów przeszkody wodnej, obecność urządzeń hydrotechnicznych, zapór podwodnych i skażonych odcinków;
- stan przepraw i liczbę brodów, najdogodniejsze odcinki do przeprawy czołgów w bród i pod wodą, do urządzenia przepraw desantowych i promowych, budowy mostów i dróg podejścia do nich.

Do rozpoznania przeszkody wodnej wykorzystuje się siły i środki rozpoznania powietrznego, pododdziałów prowadzących działania specjalne oraz pododdziałów ogólnowojskowych nacierających wojsk, a zwłaszcza oddziałów wydzielonych /awangard/ i desantów powietrznych.

Rozpoznanie powietrzne przeszkody wodnej podczas zbliżania się do niej prowadzi się z zasady wzrokowo i przekazuje dane bezpośrednio, a jeżeli czas pozwala przez fotografowanie perspektywiczne i pionowe, zwłaszcza odcinków przewidzianych do forsowania.

200.

Podczas forsowania przeszkody wodnej dywizja /pułk/ może otrzymać zadanie płytsze niż w natarciu w innych warunkach. Ugrupowanie dywizji /pułku/ podczas forsowania zależy od zamiaru działań na przeciwległym brzegu, stopnia porażenia

nieprzyjaciela bronią masowego rażenia i innymi środkami oraz od posiadanych środków przeprawowych i możliwości przeprawy czołgów w bród i pod wodą. Do forsowania z marszu ugrupowanie sił i środków tworzy się, gdy dywizja /pułk/ podchodzi do przeszkody wodnej.

W celu rozbiciu nieprzyjaciela przed przeszkodą wodną lub uprzedzenia go w wyjściu na przeszkodę wodną i opanowanie przepraw dywizja i pułki pierwszego rzutu wysyłają oddziały wydzielone, rajdowe i awangardy. Do opanowania przepraw i dogodnych odcinków forsowania oraz urządzeń hydrotechnicznych dywizja może użyć desantu taktycznego.

201.

Podczas forsowania w dywizji /pułku/ organizuje się przeprawy desantowe, przeprawy czołgów w bród i pod wodą, a następnie przeprawy promowe i mostowe. Liczbę przepraw określa dowódca dywizji /pułku/ biorąc pod uwagę ilość środków przeprawowych, charakter przeszkody wodnej i ustalony sposób przeprawy wojsk.

Odległość między przeprawami powinna być taka, żeby wykluczała możliwość rażenia dwóch przepraw jednym wybuchem jądrowym średniej mocy.

Dla wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd urządza się przeprawy pozorne, a przeprawy rzeczywiste maskuje się głównie za pomocą dymów.

202.

Dowódca dywizji i dowódcy pułków powinni zapewnić zorganizowane wyjście wojsk do przeszkody wodnej, nie dopuścić do skupienia się oddziałów /pododdziałów/ przy przeprawach i

stosować zdecydowane środki w celu utrzymania ścisłego porządku podczas przeprawy.

Dlatego dowódca dywizji /pułku/ jest obowiązany określić: drogi marszu do przeszkody wodnej, rubież wyjściową do forsowania i czas jej przekroczenia przez oddziały /pododdziały/, linie wyrównania i sposób wyjścia na przeszkodę wodną.

Szczególną uwagę należy zwracać na organizację regulacji ruchu, utrzymanie ustalonego porządku i kontrolę przestrzegania maskowania na rubieży wyjściowej, podczas marszu wojsk do przeszkody wodnej, a zwłaszcza podczas wyjścia na odcinki forsowania, na przeprawach i na przeciwległym brzegu.

Do kierowania przeprawą wojsk wyznacza się komendantów odcinków forsowania i komendantów punktów przepraw spośród dowódców pododdziałów /oddziałów/ wojsk inżynieryjnych, które urządzały te przeprawy. Na przeprawach czołgów i artylerii pod wodą i w bród oraz na przeprawach organizowanych przez oddziały /pododdziały/ na etatowych środkach pływających komendantów przepraw wyznacza się ze składu przeprawiających się wojsk.

203.

Do zadań obrony przeciwlotniczej podczas forsowania szczególnie należy: osłona przed uderzeniami z powietrza oddziałów wydzielonych /awangard/ podczas opanowywania mostów, przepraw i przeciwległego brzegu; osłona sił głównych dywizji /pułku/ w rejonach wyjściowych do forsowania oraz osłona przepraw.

Podczas zbliżania się wojsk do przeszkody wodnej oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze dywizji /pułków/ osłaniają je maszerując w składzie kolumn. Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze rozwijają się jak najbliżej brzegu, a w czasie

forsowania część z nich przesuwa się na przeciwległy brzeg.

204.

Do zadań zabezpieczenia inżynieryjnego forsowania przeszkody wodnej należy: rozpoznanie inżynieryjne przeszkody wodnej i przyległego do niej terenu; urządzenie, utrzymanie i maskowanie zorganizowanych przepraw i ruchu wojsk na drogach; wykonanie przejść w zaporach inżynieryjnych w wodzie i na brzegach; bezpośrednie zabezpieczenie przepraw wojsk; pełnienie służby awaryjno-ratunkowej i porządkowo-ochronnej, ochrona przepraw przed minami pływającymi, pożarem oraz dywersyjnym oddziaływaniem nieprzyjaciela.

Podczas forsowania rzek i kanałów o stromych i wzmocnionych brzegach szczególną uwagę zwraca się na szybkie przygotowanie zjazdów do wody, wyjazdów na przeciwległy brzeg.

W czasie forsowania odpowiednio do potrzeb należy stosować manewr taktyczny i techniczny w stosunku do sił i środków przeprawowych wojsk inżynieryjnych. Za organizację przepraw w zależności od szerokości przeszkody wodnej oraz posiadanej ilości sił i środków przeprawowych odpowiedzialnymi szczeblami dowodzenia są: dla wąskich przeszkód wodnych do szerokości 50 m - dywizja, dla średnich do szerokości 150 m - armia.

205.

Do zadań topograficznego zabezpieczenia forsowania przeszkody wodnej należy opracowanie mapy /fotomapy/ rubieży wodnej /lub odcinka forsowania/ w skali 1:25 000 lub 1:50 000. Mapa ta powinna zawierać dane z rozpoznania charakteru obrony przeszkody wodnej przez nieprzyjaciela i dane uzupełniające posiadane wiadomości o przeszkodzie wodnej i..

przylegającym do niej terenie. Mapy /fotomapy/ rubieży wodnej doprowadza się do dowódców kompanii /baterii/ forsujących na danym odcinku.

206.

Decyzję do forsowania przeszkody wodnej z marszu podejmuje się podczas organizowania natarcia i udokładnia podczas zbliżania się do przeszkody wodnej na podstawie danych z rozpoznania i walki oddziałów wydzielonych /awangard, desantów/. Dowódca dywizji /pułku/ podczas stawiania zadań bojowych do forsowania przeszkody wodnej określa:

- oddziałowi wydzielonemu /awangardzie/ - środki wzmocnienia, kierunek działania, odcinek forsowania i zadania na przeciwległym brzegu;
- desantowi taktycznemu - zadania, czas gotowości, sposób lądowania i współdziałania z oddziałem wydzielonym /awangardą/;
- pułkom /batalionom/ pierwszego rzutu - odcinki forsowania i przepraw, zadania na przeciwległym brzegu, wzmocnienie środkami przeprawowymi, rubież wyjściową, punkty kontroli uszczelniania wozów, sposób wyjścia do przeszkody wodnej, a dowódca ~~pułku~~ pułku ponadto - miejsca załadowania sprzętu niepływającego na przydzielone samobieżne środki przeprawowe;
- drugiemu rzutowi - rejon wyjściowy, czas i sposób zbliżania się do przeszkody wodnej i przeprawy przez nią, zadania na przeciwległym brzegu;
- odwodowi ogólnowojskowemu - rejon wyjściowy, czas i sposób zbliżania się do przeszkody wodnej i przeprawy przez nią, drogi marszu lub rejon rozmieszczenia za przeszkodą wodną;
- oddziałom /pododdziałom/ wojsk inżynieryjnych - miejsce

środków przeprawowych w ugrupowaniu podczas zbliżania się do przeszkody wodnej, zadania przygotowania i utrzymania przepraw.

207.

Dowódca dywizji kieruje wysiłki wojsk, żeby szybko podeszły do przeszkody wodnej i forsowały ją z marszu, wysyłając w tym celu pododdziały rozpoznawcze, oddziały wydzielone /awangardy/ i środki przeprawowe oraz zapewnia przygotowanie sprzętu do przeprawy na samobieżnych środkach przeprawowych, a czołgów - także pod wodą i w bród.

208.

Podczas organizowania forsowania przeszkody wodnej z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem na rubieży wodnej dowódca dywizji /pułku/ wykonuje tęsamą pracę co i podczas przygotowania natarcia z rejonu wyjściowego w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem. Organizuje dokładne rozpoznanie nieprzyjaciela i przeszkody wodnej, przeprowadza rekonesans, podejmuje decyzję, udokładnia lub stawia zadania bojowe oddziałom /pododdziałom/, oddziałom rakiet, artylerii, środkom obrony przeciwlotniczej i organizuje współdziałanie. Następnie dokonuje niezbędnego przegrupowania i skrycie podciąga środki przeprawow do odcinków przepraw.

Wojska należy przegrupować szybko i w sposób zamaskowany. W rejonie wyjściowym do forsowania stan osobowy, sprzęt i środki przeprawowe należy rozmieszczać w ukryciach.

209.

Pododdziały rozpoznawcze dywizji /pułku/ po podejściu do przeszkody wodnej szybko przeprawiają się na przeciwległy brzeg. Przenikają przez luki w ugrupowaniu nieprzyjaciela,

rozpoznają jego obronę, stanowiska ogniowe artylerii i moździerzy, stanowiska startowe rakiet, rejony rozmieszczenia stanowisk dowodzenia i węzłów łączności oraz podchodzące odwody.

Jeżeli pododdziały rozpoznawcze nie mogą przeprawić się na przeciwległy brzeg przeszkody wodnej prowadzą rozpoznanie z własnego brzegu do chwili rozpoczęcia forsowania przez oddziały wydzielone lub pierwszy rzut pułków i w ich ugrupowaniu przenikają przez obronę nieprzyjaciela, wychodzą na swoje kierunki /rejony/ działania.

Kompania rozpoznania radioelektronicznego dywizji rozwija się na kierunku głównego uderzenia 1-2 km od brzegu, a po forsowaniu przeszkody przez pułki pierwszego rzutu dywizji przeprawia się na drugi brzeg. Obserwację ze śmigłowców prowadzi się z nad własnego brzegu.

Oddziały wydzielone, nie wiążąc się w walkę z nieprzyjacielem szybko podchodzą do przeszkody wodnej w celu uchwycenia przepraw, a awangardy rozbijają nieprzyjaciela broniącego podejść do przeszkody wodnej i zapewniają szybkie podejście do niej sił głównych dywizji /pułku/.

210.

Dowódca dywizji i dowódcy pułku pierwszego rzutu wysuwają się do przeszkody wodnej, udokładniają położenie i powziętą decyzję, zadania oddziałów /pododdziałów/ i sposób współdziałania oraz kierują podejściem do odcinków forsowania pierwszego rzutu, środków przeprawowych, artylerii i czołgów wyznaczonych do strzelania na wprost.

211.

Forsowanie przeszkody wodnej zwykle rozpoczynają oddziały

wydzielone i awangardy, które szybko podchodzą do niej, zdecydowanie rozbijają nieprzyjaciela broniącego przeszkody wodnej, z marszu opanowują mosty i przeprawy lub forsują na własnych środkach i zabezpieczają forsowanie pierwszego rzutu dywizji /pułku/.

Do budowy mostów wojska przystępują niezwłocznie po opanowaniu przez oddziały wydzielone /awangardy/ rubieży zabezpieczającej pracę przed ogniem broni maszynowej nieprzyjaciela.

212.

Artyleria sił głównych dywizji /pułków/ z marszu zajmuje stanowiska ogniowe i zabezpiecza forsowanie przeszkody wodnej przez awangardy oraz oddziały /pododdziały pierwszego rzutu.

Podczas ogniowego przygotowania forsowania niszczy się środki masowego rażenia nieprzyjaciela, osłania podejścia do przeszkody wodnej pododdziałów pierwszego rzutu, obezwładnia się i niszczy siłę żywą i środki ogniowe przyjaciela na całej głębokości jego obrony, a zwłaszcza artylerię i moździerze, prowadzące ogień do przepraw, punkty dowodzenia i środki radioelektroniczne.

Podczas ogniowego przygotowania forsowania szeroko wykorzystuje się działa, czołgi i przeciwpancerne pociski kierowane do strzelania na wprost.

Pułki /bataliony/ pierwszego rzutu, wykorzystując skutki uderzeń bronią masowego rażenia, ogień artylerii, uderzenia lotnictwa i śmigłowców szturmowych, sukcesy oddziałów wydzielonych /awangard/ i desantu, z marszu forsuje przeszkodę wodną na bojowych wozach piechoty /transporterach opancerzonych/ i środkach desantowo-przeprawowych szybko przesuwają się

w głąb, rozcinają ugrupowanie nieprzyjaciela i rozbijają go kolejno.

Oddziały /pododdziały/ drugiego rzutu lub odwodu w miarę podchodzenia do przeszkody wodnej przeprawiają się na przeciwległy brzeg i rozwijają natarcie w głąb, a jednocześnie uderzają na skrzydło i tyły broniącego się nieprzyjaciela.

213.

Pododdziały, którym do forsowania przeszkody wodnej przydzielono samobieżne środki pływające, załadowują na nie ludzi i sprzęt zwykle w miejscach ukrytych, stąd w ugrupowaniu przedbojowym wychodzą na swoje odcinki przepraw i z marszu przeprawiają się na przeciwległy brzeg.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze przeprawiają się na środkach przeprawowych, po mostach i samodzielnie z takim wyliczeniem, żeby większą część mogła osłaniać przeprawę i działanie wojsk na przeciwległym brzegu.

Oddział rakiet przeprawia się na przeciwległy brzeg bateriami, żeby zachować stałą gotowość do wykonania uderzeń na nieprzyjaciela.

Oddziały i pododdziały czołgów forsują przeszkodę wodną w bród, pod wodą, na promach lub po moście.

Do przeprawy pod wodę czołgi przygotowuje się zawczasu. Zaczyna się je przygotowywać podczas zbliżania do przeszkody wodnej, a kończy w punktach kontroli uszczelniania wozów bojowych, które wyznacza się w najbliższych od przeszkody ukrytych miejscach. Należy unikać ześrodkowania większej liczby czołgów w jednym miejscu. Pod wodą czołgi przeprawia się na szerokim froncie w kilku miejscach, zwykle po opanowaniu przeciwległego brzegu i dokładnym zbadaniu przeszkody wodnej.

214.

Dowódca dywizji /pułku/ w razie konieczności przeprowadza manewr wojskami i środkami przeprawowymi na odcinki, gdzie forsowanie odbywa się najbardziej pomyślnie, oraz wszystkimi siłami i środkami wspiera oddziały /pododdziały/ prowadzące natarcie na przeciwległym brzegu. Na skrzydła i na kierunki prawdopodobnych kontrataków nieprzyjaciela wysuwa się środki przeciwpancerne i przygotowuje się ogień artylerii i uderzenia śmigłowców szturmowych.

Dowódca dywizji /pułku/ przeprawia się na przeciwległy brzeg za pierwszym rzutem.

215.

Przeszkodę wodną forsuje się na szerokim froncie wszystkimi siłami pierwszego rzutu, z zasady po uderzeniach bronią masowego rażenia i ogniowym przygotowaniu forsowania.

Pododdziały pierwszego rzutu załadowują się na transportery lub samobieżne środki przeprawowe w miejscach ukrytych i wysuwają się do przeszkody wodnej podczas ogniowego przygotowania.

Początek podejścia określa się na podstawie ustalonego czasu forsowania i czasu niezbędnego na pokonanie odległości od miejsca załadowania do lustra wody.

Czołgi przystosowane do przeprawy pod wodą wysuwają się na swoje kierunki w miarę opanowywania przeciwległego brzegu i gotowości przepraw.

216.

Początkiem forsowania jest "G" - chwila odbicia od własnego brzegu pododdziałów pierwszego rzutu. Oddziały /pododdziały/ pierwszego rzutu, wykorzystując skutki uderzeń bronią

masowego rażenia, uderzenia lotnictwa, śmigłowców szturmowych forsują przeszkodę /wodną i bez zatrzymania się rozwijają natarcie na przeciwległym brzegu.

Ogniowe wsparcie forsowania zwykle zaczyna się z chwilą przejścia do ataku pierwszego rzutu na przeciwległym brzegu.

217.

Drugi rzut lub odwód ogólnowojskowy dywizji /pułku/ do czasu rozpoczęcia forsowania rozmieszcza się w rejonie wyjściowym w sposób rozśrodkowany i skrycie. Do przeszkody wodnej wysuwa się on na rozkaz dowódcy dywizji /pułku/ z takim wyliczeniem, żeby wojska nie skupiały się przed przeszkodą i weszły do walki w odpowiednim czasie do rozwinięcia powodzenia na przeciwległym brzegu.

W celu zabezpieczenia forsowania i przeprawy wojsk wydziela się niezbędne siły i środki medyczne oraz ewakuacyjno-remontowe.

Oddziały i pododdziały tyłowe dywizji /pułku/ przeprawiają się na przeciwległy brzeg rzutami. Najpierw przeprawiają się pododdziały medyczne i remontowe oraz niezbędne transportowe z amunicją.

6. NATARCIE W REJONIE ZURBANIZOWANYM

218.

Rejon zurbanizowany wojska opanowują z zasady natarciem z marszu. Powodzenie przy tym osiąga się przez rozbicie sił głównych nieprzyjaciela podczas zbliżania się do rejonu zurbanizowanego i uprzedzenie nieprzyjaciela w podejściu do niego. Przy pomyślnym rozwijaniu się natarcia oddziały /pododdziały/

czołowe ścigając nieprzyjaciela starają się go wyprzedzić w podejściu do rejonu zurbanizowanego i opanować jego część z marszu uderzeniem z różnych kierunków. Dywizja /pułk/ może samodzielnie lub wspólnie z sąsiadami nacierać w rejonie zurbanizowanym o zabudowie zwartej, luźnej lub silnie uprzemysłowionym.

219.

Decyzję do opanowania miasta lub innej części rejonu zurbanizowanego położonego w głębi obrony nieprzyjaciela podejmuje się podczas organizowania natarcia i udokładnia w czasie zbliżania się do niego wojsk, na podstawie danych z rozpoznania i walk oddziałów wydzielonych, rajdowych i awangard.

Przygotowując natarcie, dowódca i sztab dywizji /pułku/ analizują rozbudowę rejonu zorbanizowanego, charakter budowli, zakładów przemysłowych, urządzeń podziemnych, rzek i kanałów.

Wszystkich dowódców do kompanii włącznie zaopatruje się w mapy /plany i zdjęcia rejonu zurbanizowanego/ o dużej skali z naniesionymi na nie ważnymi obiektami i budowlami, których opanowanie zapewnia wykonanie zadania.

220.

Podczas zbliżania się do rejonu zurbanizowanego rozpoznanie powinno ustalić: kierunek wycofanie sił głównych nieprzyjaciela, charakter obrony na zewnątrz i w rejonie zurbanizowanym, skład broniących się wojsk, rozmieszczenie środków ogniowych i stanowisk dowodzenia.

W walce w rejonie zurbanizowanym główną uwagę zwraca się na rozpoznanie węzłów obrony, większych budowli, zakładów

przemysłowych, magistrali, placów, urządzeń podziemnych, rzek i kanałów.

221.

Przy opanowywaniu rejonu zurbanizowanego z marszu do pomocy oddziałom czołowym w rozbiciu jego załogi lub opanowaniu ważnych obiektów dywizja może wysłać desant taktyczny. Oddziały czołowe we współdziałaniu z desantami taktycznymi wykorzystując luki i słabo bronione odcinki oraz skutki uderzeń ogniowych z marszu włamują się do rejonu zurbanizowanego - opanowują ważne obiekty i magistrale.

222.

W wypadku gdy nieprzyjaciel uporczywie broni rejonu zurbanizowanego, opanowuje się go uderzeniem w nocy z jednoczesnym atakiem od czoła ze skrzydeł i tyłu.

Zadania pułków pierwszego rzutu określa się biorąc pod uwagę właściwości obrony nieprzyjaciela i charakter zabudowy rejonu zurbanizowanego.

Drugi rzut lub odwód ogólnowojskowy dywizji /pułku/ rozmieszcza się w takim miejscu, skąd można użyć go do rozwinięcia powodzenia pierwszego rzutu, uderzeniami na skrzydła i tyły lub odparcia kontrataku nieprzyjaciela.

223.

Atak na rejon zurbanizowany poprzedza się zwykle ogniowym przygotowaniem używając głównie haubic, moździerzy i śmigłowców·szturmowych. Szczególnego znaczenia nabiera ogień dział i czołgów wydzielonych do strzelania na wprost. Do tego celu mogą być użyte działa wielkich kalibrów.

Lotnictwo używa się do obezwładniania nieprzyjaciela w punktach oporu, urządzonych w szczególnie trwałych budynkach, wykonania uderzeń na odwody, środki masowego rażenia, artylerię i stanowiska dowodzenia.

224.

Oddziały /pododdziały/ nacierają przeważnie wzdłuż głównych ulic, szeroko stosując obejście i oskrzydlenie. Artylerię przydziela się pododdziałom i działa ona w ich ugrupowaniu. Punkty oporu opanowuje się uderzeniem w skrzydła i tyły. Szeroko stosuje się ogień dział strzelających na wprost, czołgów, granatników, moździerzy i środki zadymiania.

Urządzenia i przejścia podziemne wykorzystuje się do wysyłania na tyły nieprzyjaciela grup rozpoznawczych i dywersyjnych oraz pododdziałów, by zaatakowały od tyłu punkty oporu. Ważne opanowane obiekty umacnia się.

225.

Oddziały i pododdziały przeciwlotnicze wykorzystuje się do osłony głównych elementów ugrupowania dywizji /pułku/. Stanowiska ogniowe zajmują z zasady na placach i w parkach z dala od wysokich budynków, a także na dachach budynków, wieżach itp.

226.

Pododdziały wojsk inżynieryjnych prowadzą rozpoznanie inżynieryjne nieprzyjaciela, umocnień, systemu zapór inżynieryjnych oraz urządzeń podziemnych; wykonują przejścia w zaporach i wszelkiego rodzaju przeszkodach; prowadzą walkę podziemno-minerską; zabezpieczają pokonywanie rzek, kanałów oraz rejonów, na które wykonano uderzenia jądrowe i inne; przygotowują i utrzymują drogi manewru, dowozu i ewakuacji;

urządzają lądowiska śmigłowców; budują zapory na kierunkach kontrataków nieprzyjaciela.

227.

Jeżeli dywizja /pułk/ nie uzyskała powodzania w natarciu na rejon /część rejonu/ zurbanizowany przechodzi do jego blokowania. W tym celu należy opanować najważniejsze obiekty na skraju rejonu, przechwycić drogi i odrzucić siły nieprzyjaciela znajdujące się na zewnątrz rejonu jak najdalej od niego.

Jeżeli miasto, rejon przemysłowy, port jest silnie umocniony i opanowanie go może przekształcić się w długotrwałe walki, celowo jest na dogodnych odcinkach zostawić przerwę w pierścieniu okrążenia i dać nieprzyjacielowi możność wyjścia na zewnątrz, aby tam go rozbić.

7. NATARCIE NA WYBRZEŻU MORSKIM

228.

Natarcie wzdłuż wybrzeża morskiego oraz w celu wyjścia na brzeg morski prowadzi się z zasady we współdziałaniu ze związkami taktycznymi /okrętami/ marynarki wojennej oraz desantami powietrznymi i morskimi.

Współdziałanie ze związkami taktycznymi wojsk lądowych; marynarki wojennej i siłami desantu morskiego lub powietrznego organizuje się na szczeblu operacyjnym.

229.

Działając wzdłuż wybrzeża morskiego dowódca dywizji /pułku/ prócz zwykłych zagadnień powinien przewidzieć: organizację współdziałania z desantami powietrznymi i morskimi działającymi na kierunku natarcia dywizji /pułku/ oraz ze

związkami taktycznymi /okrętami/ marynarki wojennej, wyznaczonymi do wsparcia nacierających wojsk; wysadzenie, jeżeli zajdzie konieczność, pododdziałów ze składu dywizji jako desantu morskiego; forsowanie w czasie natarcia szerokich przeszkód wodnych /zalewów i zatok/ i pokonanie przybrzeżnych odcinków bagnistego terenu; organizację obrony zdobytych baz morskich i odcinków wybrzeża morskiego najbardziej zagrożonego od strony morza.

230.

Związki taktyczne okrętów /okręty/ marynarki wojennej, nadbrzeżne oddziały rakiet i artylerii, oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze oraz lotnictwo podczas natarcia dywizji /pułku/ na wybrzeżu morskim mogą brać udział we wsparciu nacierających wojsk, zabezpieczeniu wysadzenia pododdziałów jako desantów morskich, wzbranianiu nieprzyjacielowi wysadzenia desantów na tyły, osłonie dywizji /pułku/ od ognia okrętów i uderzeń z powietrza, wzbronieniu ewakuacji i zaopatrywania wojsk nieprzyjaciela drogą morską, w dowozie środków materiałowych oraz ewakuacji porażonych i chorych.

231.

Do ogniowego wsparcia dywizji /pułku/ wyznacza się zwykle okręty marynarki wojennej i nadbrzeżne oddziały rakiet i artylerii, którym precyzuje zadania dowódca dywizji /pułku/. Ogień artylerii nadbrzeżnej i okrętów planuje się na te obiekty nieprzyjaciela, które w danej sytuacji nie mogą być obezwładnione środkami dywizji /pułku/. W razie niesprzyjających warunków do działań własnej marynarki wojennej dowódca dywizji /pułku/ powinien wydzielić niezbędne siły i środki do walki z okrętami nieprzyjaciela oraz odparcia ewentualnych desantów morskich.

232.

Użycie sił głównych dywizji w natarciu wzdłuż wybrzeża uzależnione jest w dużej mierze od sytuacji na morzu. Jeżeli na morzu panuje własna marynarka wojenna dogodnie jest siłami głównymi uderzać na obiekty wzdłuż wybrzeża. W wypadku przewagi marynarki wojennej nieprzyjaciela siły główne powinny znajdować się poza zasięgiem ognia artylerii okrętowej nieprzyjaciela.

233.

Współdziałanie pomiędzy dywizją /pułkiem/ i związkami taktycznymi okrętów /okrętami/ marynarki wojennej organizuje się na korzyść dywizji /pułku/. Organizacja współdziałania polega głównie na podziale stref prowadzenia ognia i zadań ogniowych: oddziału rakiet, artylerii dywizji, artylerii okrętowej i nadbrzeżnej oraz lotnictwa. Ustala się terminy, jednolite dozory, sygnały współdziałania, wzajemnego rozpoznawania się, wywołania, przeniesienia i przerwania ognia oraz sposoby wskazywania celów.

234.

Wysadzenie pododdziałów ze składu dywizji /pułku/ jako desantu morskiego może mieć na celu uchwycenie i utrzymanie ważnego obiektu lub rejonu w głębi obrony nieprzyjaciela, naruszenie dowodzenia i pracy jego tyłów, jak również uchwycenie wysp położonych w pobliżu wybrzeża.

Do wysadzenia desantu morskiego używa się okrętów /kutrów/ desantowych marynarki wojennej i samobieżnych środków pływających dywizji /pułku/. Wszystkie okręty i środki desantowe łączy się w zespół desantowy. Na dowódcę zespołu wyznacza się zwykle oficera marynarki wojennej.

Przejście morzem, lądowanie i działanie desantu morskiego na brzegu zabezpieczają siły marynarki wojennej oraz środki ogniowe dywizji i lotnictwo.

8. NATARCIE W GÓRACH

235.

Na działania bojowe wojsk w górach wywierają wpływ:

- różnorodność rzeźby terenu i istnienie trudno dostępnych przeszkód;
- ograniczona ilość dróg i trudności przesuwania się po nich;
- możliwości skalnych obsunięć, zwałów i lawin, zwłaszcza podczas wybuchów jądrowych;
- ekranizujące działanie gór na pracę stacji radiowych i radiolokacyjnych oraz środków rozpoznania dźwiękowego i systemów radioelektronicznych;
- możliwość długotrwałego utrzymywania się /zalegania/ środków trujących w szczelinach /rozpadlinach/ i głębokich dolinach;
- nagłe zmiany pogody w ciągu doby;
- zmniejszanie się mocy silników i zwiększanie się zużycia materiałów pędnych i smarów.

236.

W górach natarcie prowadzi się zwykle wzdłuż dróg, dolin, grzbietów górskich i płaskowyżów z jednoczesnym działaniem na skrzydła i tyły nieprzyjaciela, do czego mogą być użyte desanty taktyczne i oddziały obejścia. Zależnie od sytuacji natarcie może być prowadzone z marszu lub z rejonów położonych w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem.

237.

W górach dywizja naciera w szerszym pasie, który zależnie od charakteru terenu może obejmowac dwa-trzy kierunki natarcia. Pułk z zasady naciera w jednym kierunku mającym drogę.

Zadaniem bliższym dywizji może być rozbicie w pasie natarcia oddziałów pierwszego rzutu dywizji nieprzyjaciela i opanowania przełęczy oraz dominujących wzgórz.

Zadaniem następnym dywizji jest rozbicie odwodów nieprzyjaciela, rozwinięcie natarcia w głąb i opanowanie kolejnych przełęczy oraz rubieży terenowych. Głębokość zadan dywizji /pułku/ jest mniejsza niż w innych warunkach terenowych. W niektórych wypadkach pułk może otrzymać tylko kierunek natarcia.

238.

Ugrupowanie dywizji /pułku/ tworzy się uwzględniając znaczenie i pojemność poszczególnych kierunków natarcia. Oddziały /pododdziały/ pierwszego rzutu wzmacnia się artylerią, pododdziałami wojsk inżynieryjnych i chemicznych.

W skład ugrupowania dywizji /pułku/ wchodzą również oddziały obejścia w sile wzmocnionej kompanii lub batalionu, które zwykle działają pieszo. Wyposaża się je w sprzęt do wspinania, a zimą także w narty.

W natarciu w górach ważną rolę odgrywają desanty taktyczne wysadzane w celu uderzenia na tyły i rozbicia nieprzyjaciela broniącego przejść i przełęczy.

Dla zapewnienia szybkiego ruchu wojsk na każdy kierunek natarcia wyznacza się silny oddział zabezpieczenia ruchu.

Pododdziałom czołgów samodzielnie opanowującym węzły dróg, przełęcze, osiedla lub wzniesienia przydziela się pododdziały piechoty i wojsk inżynieryjnych.

239.

Rozpoznanie na kierunkach natarcia prowadzą patrole /grupy/ rozpoznawcze, grupy specjalne, pododdziały rozpoznania radioelektronicznego, lotnictwo /śmigłowce, samoloty/. Wszystkie drogi, wąwozy i główne ścieżki prowadzące na boki od kierunków natarcia rozpoznaje się na możliwie największą odległość. Do działań na odcinkach trudno dostępnych grupy rozpoznawcze wyposaża się w sprzęt wysokogórski. Szeroko stosuje się zasadzki na przełęczach i wąwozach.

240.

W decyzji do natarcia dowódca dywizji /pułku/ dodatkowo określa skład, zadania oddziałów obejścia i sposób ich współdziałania z oddziałami /pododdziałami/ nacierającymi od czoła.

Organizując współdziałanie, dowódca dywizji /pułku/ wskazuje kierunki, rubieże i sposób działania oddziałów obejścia w celu wspólnego rozbicia nieprzyjaciela oraz sygnały dowodzenia i wzajemnego rozpoznania się.

241.

Uderzenia bronią jądrową wykonuje się na środki jądrowe nieprzyjaciela, jego wojska broniące przełęczy i wąwozów oraz odwody podchodzące z głębi. Wybierając obiekty uderzeń jądrowych należy uwzględnić możliwości powstania zwałów i zniszczeń, co może utrudnić natarcie.

W artyleryjskim przygotowaniu i wsparciu ataku uwzględnia się wielowarstwowe urzutowanie obrony nieprzyjaciela. Ogień prowadzi się jednocześnie do celów na wszystkich warstwach, przy czym najskuteczniej należy obezwładnić punkty oporu przylegające do dróg i kierunków natarcia. Szczególne znaczenie ma ogień dział i czołgów strzelających na wprost.

242.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze wykorzystuje się do osłony wojsk nacierających na głównym kierunku. Do wzmocnienia osłony wojsk w rejonach szczególnie zagrożonych uderzeniami z powietrza /wąwozy, przełęcze, przeprawy/ należy organizować doraźne przeciwlotnicze oddziały zaporowe.

Stanowiska stacji radiolokacyjnych wybiera się w miejscach zapewniających wymagane odległości wykrycia celów powietrznych. W rejonach nie obserwowanych przez stacje radiolokacyjne szczególne znaczenie ma rozpoznanie wzrokowe. W tym celu oddziały /pododdziały/ wystawiają posterunki obserwacyjne na grzbietach górskich.

243.

Pułki /bataliony/ pierwszego rzutu atakują wzdłuż dolin i dróg, wspólnie z oddziałami obejścia lub desantami taktycznymi uderzają na skrzydła i tyły nieprzyjaciela zajmując panujące wzniesienia i przełęcze. Rozwijając natarcie w głąb jednocześnie rozszerzają wyłom przez uchwycenie wzniesień po obu stronach kierunku natarcia.

Oddziały obejścia skrytymi podejściami przez luki w ugrupowaniu nieprzyjaciela przenikają w głąb obrony, opanowują ważne wzniesienia, a następnie ogniem i uderzeniem na skrzydło i tyły rozbijają broniącego się nieprzyjaciela i wspólnie z oddziałami /pododdziałmi/ nacierającymi od czoła opanowują przełęcze.

Drugi rzut lub odwód ogólnowojskowy dywizji /pułku/ przesuwa się w sposób rozśrodkowany w gotowości do rozwinięcia powodzenia oddziałów /pododdziałów/ pierwszego rzutu zarówno w głąb, jak i w kierunku skrzydeł oraz odparcia kontrataków nieprzyjaciela.

244.

Pododdziały wojsk inżynieryjnych wykonują przejścia w zaporach inżynieryjnych; utrzymują drogi, urządzają mijanki oraz zabezpieczają ruch wojsk po drogach posiadających strome wzniesienia i spadki; budują mosty na rzekach oraz na wąskich rozpadlinach skalnych i jarach; umacniają zdobyte przełęcze, przejścia górskie i węzły dróg; budują zapory inżynieryjne na drogach /kierunkach/ wiodących od nieprzyjaciela na skrzydła i tyły nacierających wojsk.

245.

Stanowiska dowodzenia rozmieszcza się bliżej pierwszego rzutu i w czasie natarcia przesuwa się za /oddziałami/ pododdziałami wykonującymi zadania główne.

W utrudnionych warunkach obserwacji organizuje się ponadto gęstą sieć posterunków obserwacyjnych, które rozmieszcza się na panujących wzgórzach.

246.

Tyły związków taktycznych i oddziałów dzieli się i rozmieszcza odpowiednio do kierunków działania wojsk wydzielając na każdy kierunek niezbędne zapasy środków materiałów, siły i środki ewakuacyjno-remontowe oraz sprzęt i materiały sanitarne. Wojska zaopatruje się ponadto w sprzęt do pokonywania stromych wzniesień i spadów, szczelin, pokrywy śnieżnej, w ciepłą odzież, środki do ogrzewania i przeciwko odmrożeniom, okulary ochronne i inny sprzęt specjalny. Zawczasu gromadzi się dodatkowe zapasy środków materiałowych, a zwłaszcza amunicji, żywności, materiałów pędnych i smarów. Do dostarczania środków materiałowych i ewakuacji porażonych oprócz transportu samochodowego szeroko stosuje się śmigłowce, transport konny i jucznY oraz zespoły nosicieli /noszowych/.

9. NATARCIE W TERENIE LESISTO-JEZIORNYM

247.

Natarcie prowadzi się głównie wzdłuż dróg, przesiek, polan, przerw między lasami z jednoczesnym działaniem na skrzydła i tyły nieprzyjaciela. Bronione przez nieprzyjaciela przesmyki między jeziorami oraz ważne rubieże dogodne do rozwinięcia natarcia opanowują oddziały /pododdziały/ nacierające od czoła we współdziałaniu z desantami taktycznymi i oddziałami obejścia.

248.

W terenie lesisto-jeziornym szerokość pasa natarcia f dywizji /pułku/ może być większa, a głębokość zadań znacznie płytsza.

Ugrupowanie dywizji /pułku/ powinno być zdolne do prowadzenia natarcia na samodzielnych kierunkach często izolowanych od siebie.

Do pierwszego rzutu wyznacza się pułki /bataliony/ wzmocnione artylerią, pododdziałami wojsk inżynieryjnych i chemicznych. Tworzy się również oddziały obejścia.

W celu uchwycenia i utrzymania przesmyków między jeziorami, przepraw i innych ważnych rubieży wysadza się desanty taktyczne na śmigłowcach.

Na kierunkach natarcia tworzy się grupy torujące wyposażone w materiały wybuchowe i sprzęt inżynieryjny do usuwania zawał i torowania dróg. Do walki z pożarami wyznacza się zespoły do lokalizacji i gaszenia pożarów leśnych. W ich skład włącza się pododdziały wojsk inżynieryjnych i chemicznych.

Oddziałom /pododdziałom/ czołgów działającym samodzielnie

przydziela się pododdziały piechoty i wojsk inżynieryjnych.

249.

W artyleryjskim przygotowaniu ataku obezwładnia się punkty oporu na skraju lasu, polanach oraz przesmykach między jeziorami i bagnami.

Pododdziały pierwszego rzutu opanowując występy lesne, przesmyki i przejścia między jeziorami na przednim skraju obrony nieprzyjaciela, śmiało i szybko przenikają w głąb, uderzają na skrzydła i tyły punktów oporu nie bojąc się oderwania od własnych wojsk.

W celu opanowania przejść i przesmyków w głębi obrony nieprzyjaciela dowódca dywizji /pułku/ wysyła oddziały obejścia, które przenikają przez teren trudno dostępny pokonując rzeki i jeziora wpław lub w bród, uderzają na skrzydła i tyły nieprzyjaciela broniącego tych przejść. Opanowane w czasie natarcia ważne obiekty i przesmyki niezwłocznie umacnia się.

250.

Drugi rzut /odwód ogólnowojskowy/ dywizji /pułku/ przesuwa się w ugrupowaniu przedbojowym lub marszowym w gotowości do rozwinięcia powodzenia na kierunku natarcia oddziału /pododdziału/ pierwszego rzutu lub wejścia do walki na innym kierunku albo do odparcia kontrataku nieprzyjaciela.

Na kierunkach przewidywanych kontrataków nieprzyjaciela wykonuje się zawały lesne, zapory inżynieryjne i używa się odwodów specjalnych. Pododdziały odpierają kontratak nieprzyjaciela przeważnie z miejsca na rubieżach zamykających drogi, przesieki oraz polany dogodne do rozwinięcia wojsk i wykonywania kontrataku.

-251.

W wypadku wycofywania się nieprzyjaciela wojska niezwłocznie przechodzą do pościgu dążąc do odcięcia dróg i całkowitego rozbicia jego sił.

Po rozbiciu nieprzyjaciela i wyjściu na przeciwległy skraj kompleksu lasów oddziały /pododdziały/ rozwijają natarcie w głąb uniemożliwiając nieprzyjacielowi zorganizowanie obrony na kolejnych dogodnych rubieżach.

252.

Stanowiska dowodzenia dywizji /pułku/ rozmieszcza się bliżej pierwszego rzutu i w czasie natarcia przesuwa bezpośrednio za nacierającymi oddziałami /pododdziałami/. Obronę stanowisk dowodzenia wzmacnia się przed zagrożeniem działania grup dywersyjnych nieprzyjaciela.

Łączność utrzymuje się głównie środkami radiowymi i wojskowej poczty polowej.

10. NATARCIE W ZIMIE

253.

Natarcie w zimie prowadzi się głównie wzdłuż dróg oraz w terenie o płytkiej ~~xxxxxxx~~ pokrywie śnieżnej pozwalającej na manewr oddziałów /pododdziałów/. Środki transportu oddziałów /pododdziałów/ dostosowuje się do jazdy w zimie, a stan osobowy wyposaża w sprzęt i środki o dużej zdolności pokonywania terenu /narty, sanie, płozy, rakiety śnieżne/ i do usuwania śniegu.

254.

Szerokość pasa natarcia dywizji /pułku/ może być znacznie większa, a głębokość zadań płytsza niż w innych warunkach.

255.

Ugrupowanie dywizji /pułku/ w natarciu zimą powinno być zdolne do wykonania uderzeń z marszu i zapewnić wysoką manewrowość oraz samodzielność oddziałów /pododdziałów/.

Do pierwszego rzutu wyznacza się oddziały /pododdziały/ wzmocnione artylerią, wojskami inżynieryjnymi i chemicznymi oraz tworzy oddziały obejścia.

Oddziały obejścia wyposaża się w narty, rakiety śnieżne, sprzęt do przewożenia środków ogniowych oraz wzmacnia moździerzami, przenośnymi środkami przeciwpancernymi i pododdziałami wojsk inżynieryjnych.

Drugi rzut /odwód/ powinien znajdować się bliżej pierwszego rzutu. Na każdy kierunek natarcia wyznacza się oddział zabezpieczenia ruchu wyposażony w sprzęt do utrzymania dróg, usuwania zasp i oblodzeń.

256.

Organizując natarcie dowódca dywizji /pułku/ uwzględnia potrzebę większej ilości czasu na przygotowanie ludzi i sprzętu do działania w trudnych warunkach atmosferycznych i terenowych.

Zabezpieczenie inżynieryjne ukierunkowuje się głównie na utrzymanie dróg, wykonanie przejść w zaporach ze śniegu i lodu, przygotowanie i zabezpieczenie przepraw po lodzie.

W zabezpieczeniu tyłowym uwzględnia się potrzeby dowozu większej ilości materiałów pędnych i smarów wzmocnienie załóg

remontowych, załadowczych i wyładowczych oraz zwiększenie ilości środków do ewakuacji porażonych i sprzętu bojowego.

257.

Do ogniowego przygotowania ataku dla obezwładnienia siły żywej w utwardzonych ukryciach należy dostarczyć większych ilości amunicji.

Pododdziały pierwszego rzutu w zależności od głębokości śniegu, stopnia obezwładnienia nieprzyjaciela i odległości rubieży ataku od przedniego skraju obrony nieprzyjaciela przechodzą do ataku na wozach bojowych. Czołgi wykorzystując drogi i odcinki terenu gdzie pokrywa śnieżna nie jest głęboka wspólnie z wojskami zmechanizowanymi atakują przedni skraj obrony nieprzyjaciela. W wypadku głębokiej pokrywy śnieżnej czołgi wspierają ogniem pododdziały zmechanizowane.

258.

W wypadku odpierania kontrataku nieprzyjaciela z miejsca pododdziały zajmują rubież zamykając drogi i kierunki dogodne do natarcia.

Oddziały obejścia skrycie wychodzą na skrzydła i tyły kontratakującego nieprzyjaciela i niespodziewanym uderzeniem dezorganizują jego działanie.

11. NATARCIE W NOCY

259.

Noc należy powszechnie wykorzystywać do prowadzenia natarcia. Natarcie w nocy zapewnia wykonanie niespodziewanych uderzeń i ciągłości działań bojowych, a nieprzyjacielowi utrudnia przeciwdziałanie.

Prowadzenie działań nocnych zależy od dokładnej organizacji i przygotowania wojsk oraz od umiejętnego wykorzystania przyrządów noktowizyjnych i środków oświetlających. Natarcie w nocy stanowi integralną część całości działań.

260.

Natarcie w nocy, jeżeli nie jest kontynuacją natarcia prowadzonego w dzień, organizuje się zawczasu i rozpoczyna zarówno z marszu, jak i z rejonów położonych w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem.

W zależności od zaistniałych potrzeb natarcie w nocy prowadzi się bez oświetlenia lub z oświetleniem.

Tworząc ugrupowanie dywizji /pułku/ do natarcia w nocy należy:

- usamodzielnić oddziały /pododdziały/ zwłaszcza pierwszego rzutu;
- zapewnić zwartość ugrupowania;
- wzmocnić rozpoznanie i ubezpieczenie.

Jeżeli zakłada się rozwinięcie w dzień powodzenia osiągniętego w nocy - dywizję /pułk/ powinno się ugrupować w dwa rzuty.

Desant taktyczny wysadza się do głębokości zadania nocnego nacierających wojsk.

Głębokość zadań bojowych może być płytsza niż w natarciu w dzień. Wojskom stawia się z re-guły zadania jednostopniowe.

Kierunek natarcia wybiera się w terenie, gdzie jest najmniej przeszkód naturalnych i są dobre warunki orientacji w ciemności.

261.

Podczas organizacji natarcia dowódca dywizji /pułku/ dodatkowo określa: sposób oświetlania celów i wskazywania kierunków natarcia, zadania zabezpieczenia natarcia w nocy.

W czasie rekonesansu ustala się: rubieże do opanowania w nocy; dozory świetlne; obiekty i rejony, które powinny być szczególnie intensywnie oświetlane w czasie walki, sposób oświetlania terenu.

Organizując oświetlanie terenu zwykle przewiduje się oświetlanie celów dla artylerii i lotnictwa w głębi obrony nieprzyjaciela; postawienie dozorów /pasów/ świetlnych w celu oznaczenia kierunku natarcia; sygnały świetlne do wzajemnego rozpoznawania się, wskazywania celów i utrzymywania współdziałania oraz do oznaczania rubieży wejścia do walki drugiego rzutu /odwodu/, odpierania kontrataku i opanowanych obiektów nieprzyjaciela; zwalczanie przyrządów noktowizyjnych.

W organizacji oświetlania uwzględnia się właściwości przyrządów noktowizyjnych.

Dla zachowania skrytości przygotowania natarcia i osiągnięcia zaskoczenia nie należy zmieniać do czasu rozpoczęcia ataku dotychczasowego reżimu oświetlania i użycia przyrządów noktowizyjnych.

262.

Natarcie w nocy z zasady poprzedza się ogniowym przygotowaniem lub silną nawałą ogniową.

Uderzenia bronią jądrową i lotnictwem wykonuje się zwykle na obiekty nieprzyjaciela rozmieszczone w głębi. Przy użyciu broni jądrowej w nocy należy uwzględniać silne oślepiające działanie promieniowania świetlnego i stosować środki do ochrony przed nim.

Podczas ogniowego przygtowania ataku artyleria ześrodkowuje ogień na punkty oporu na przednim skraju i w bliższej głębokości obrony nieprzyjaciela na kierunku natarcia pułków pierwszego rzutu. Czołgi i działa wyznaczone do strzelania na wprost, wykorzystując przyrządy noktowizyjne, obezwładniają i niszczą środki ogniowe nieprzyjaciela w punktach oporu na przednim skraju.

Prócz wykonywania zwykłych zadań artyleria bierze udział w oświetlaniu terenu.

263.

Natarcie w nocy celem przełamania obrony nieprzyjaciela może być poprzedzone rozpoznaniem walką, organizowanym jeszcze w warunkach dziennych.

Atak przedniego skraju wykonuje się po krótkim, ale silnym ogniowym przygotowaniu.

W wypadku nie wykonywania ogniowego przygotowania, atak rozpoczyna się bez oświetlenia terenu, lecz z wykorzystaniem przyrządów noktowizyjnych.

Piechota i czołgi nacierają wzdłuż łatwych do rozróżnienia w nocy kierunków /dróg, dolin, przesiek leśnych/. Ruch do przodu powinien być gwałtowny i zdecydowany.

Po włamaniu się w ugrupowanie nieprzyjaciela oświetlenie zgrywa się z ruchem wojsk w taki sposób, ażeby były oświetlone tylko wojska nieprzyjaciela i cele dla artylerii znajdujące się w bezpośredniej styczności, jak i w głębi obrony. Pozycje obronne w głębi atakuje się z marszu.

Drugi rzut wprowadza się do walki z re-guły o świcie, a w sprzyjających warunkach również w nocy w celu poszerzenia

opanowanego rejonu w stronę skrzydła i zwiększenia siły uderzenia pierwszego rzutu na kierunku głównego uderzenia.

Drugi rzut może wchodzić do walki częściami.

W walce w nocy szczególnego znaczenia nabierają śmiałe i zuchwałe działania pododdziałów oraz inicjatywa wszystkich dowódców w szybkim wykorzystaniu dogodnej sytuacji do wykonania zadania.

264.

Przechodząc od działań nocnych do dziennych dowódca dywizji /pułku/ powinien nie dopuszczać do zwolnienia tempa natarcia o świcie oraz być w gotowości do odparcia kontrataków nieprzyjaciela. W tym celu udokładnia się zadania bojowe oddziałom /pododdziałom/ i sposób współdziałania, podciąga artylerię, wzmacnia obronę przeciwlotniczą, a w razie konieczności wprowadza się drugi rzut lub odwód ogólnowojskowy.

Jeżeli natarcie w nocy jest rozwinięciem dziennych działań bojowych, kontynuuje się je bez przerwy głównymi siłami dywizji /pułku/ lub specjalnie wydzielonymi oddziałami /pododdziałami/.

Rozdział VI

DZIAŁANIA DESANTOWE

1. DESANTOWANIE I DZIAŁANIA BOJOWE DYWIZJI /BATALIONU/ POWIETRZNODESANTOWEJ

A. Zasady ogólne

265.

Dywizja /batalion/ powietrznodesantowa /DPD, bpd/ powinna być w stałej gotowości do desantowania i prowadzenia działań bojowych na tyłach nieprzyjaciela.

Dywizja /batalion/ może wykonywać następujące zasadnicze zadania:

- niszczyć środki przenoszenia broni masowego rażenia oraz jej składy i ośrodki elaboracji, trudne do wykrycia i niszczenia innymi środkami;
- zapewnić warunki do pokonywania z marszu szerokich przeszkód wodnych, przełęczy, przesmyków lub innych newralgicznych rejonów na kierunku natarcia wojsk;
- izolować pole walki od dopływu świeżych sił nieprzyjaciela i dowozu środków materiałowych;
- zabezpieczać lądowanie i wspólnie działać z desantem morskim;
- opanowywać przybrzeżne wyspy, bazy i porty morskie przy współdziałaniu z desantem morskim;
- opanowywać rubież ułatwiającą zamknięcie pierścienia okrążenia wokół zgrupowania nieprzyjaciela;
- rozbijać obezwładnione bronią jądrową zgrupowania wojsk nieprzyjaciela i uniemożliwić mu zamknięcie wyłomów powstałych po uderzeniach jądrowych;

- dezorganizować system dowodzenia, łączności i zaopatrywania materiałowo-technicznego;
- opanowywać i utrzymywać lotniska w celu zabezpieczenia lądowania wojsk własnych.

Do wykonania tych zadań oddziały /pododdziały/ mogą lądować bezpośrednio na obiekt, w pobliżu lub z dala od obiektu.

266.

Dywizję /batalion/ działającą jako desant spadochronowy przerzuca się na tyły nieprzyjaciela z zasady jednym przelotem.

Niekiedy można stosować kombinowany sposób lądowania desantu.

Sposób desantowania i wsparcia działań bojowych oraz czas lądowania określa przełożony.

Odpowiedzialność za zrzut dywizji /batalionu/ w podanym czasie i wyznaczonym rejonie ponosi dowódca lotnictwa transportowego dokonujący przerzutu dywizji /batalionu/.

267.

W celu pomyślnego wykonania zadań przez dywizję /batalion/ powietrznodesantową należy:

- dokładnie rozpoznać rejon lądowania i działania oraz możliwości przeciwdziałania nieprzyjaciela;
- zaskoczyć nieprzyjaciela co do miejsca i czasu lądowania oraz ilości użytych sił;
- wywalczyć i utrzymać przynajmniej okresowo i na kierunku działania DPD - przewagę w powietrzu;
- zapewnić skuteczną obronę przeciwlotniczą sił dywizji powietrznodesantowej w rejonach wyjściowych, podczas przelotu, w rejonie lądowania i działań;

- zniszczyć /obezwładnić/ artyleryjskie środki ogniowe w rejonie lądowania i działania dywizji powietrznodesantowej;
- zapewnić skuteczne i ciągłe wsparcie działań dywizji powietrznodesantowej przez lotnictwo i wojska rakietowe oraz na kierunku nadmorskim przez marynarkę wojenną;
- zapewnić dotarcie nacierających wojsk do rejonu lądowania dywizji /batalionu/ w planowanym terminie;
- zabezpieczyć działania dywizji powietrznodesantowej pod względem materiałowo-technicznym;
- zorganizować skuteczną obronę w wypadku silnego przeciwdziałania nieprzyjaciela;
- zapewnić trwałą i skrytą łączność dowodzenia i współdziałania.

Zaskoczenie w działaniach desantowych osiąga się przez:

- skryte przygotowanie i ześrodkowanie wojsk do desantowania i lotnictwa transportowego;
- przeprowadzenie desantowania w krótkim czasie i różnych porach doby;
- lądowanie oddziałówi i pododdziałów możliwie blisko obiektów działań;
- szybkie i zdecydowane działania wojsk po wylądowaniu.

268.

Zadania bojowe dywizji stawia się na cały okres działań bojowych na tyłach nieprzyjaciela i dzieli się z zasady na szereg kolejnych zadań. Batalionowi stawia się zadanie bliższe i podaje charakter dalszych działań.

269.

Ugrupowanie dywizji /batalionu działającego samodzielnie/ składa się zwykle z batalionów /kompanii/ ze środkami wzmocnienia, odwodów: ogólnego, przeciwpancernego, inżynieryjnego i chemicznego; oddziału zaporowego, artylerii dyspozycyjnej i pododdziałów zabezpieczenia tyłowego.

Batalion działający w ramach dywizji zazwyczaj ugrupowuje się w jeden rzut.

Ugrupowanie powinno odpowiadać zamiarowi walki i zapewniać uderzenia na nieprzyjaciela z kilku kierunków, warunki manewru na jego skrzydła i tyły, samodzielność taktyczną oddziałów i pododdziałów, najmniejszą wrażliwość na broń masowego rażenia, trwałość i aktywność w obronie, najlepsze wykorzystanie terenu.

270.

Dywizji /batalionowi/ wyznacza się rejon lądowania z miejscami dogodnymi do zrzutu spadochronowego i lądowania samolotów. Wielkość rejonu lądowania dywizji zależy od zadania, charakteru terenu, przyjętego sposobu desantowania i może wynosić 30 x 40 km i więcej.

W rejonie lądowania dywizji powietrznodesantowej wyznacza się 5-6 zrzutowisk /o wymiarach 3x4 km/, których rozmieszczenie powinno zapewniać jednoczesny zrzut pododdziałów; powinny w nim być ponadto 1-2 lotniska /lądowiska/.

Niezależnie od tego dla dywizji powietrznodesantowej wybiera się zapasowy rejon lądowania, a dla batalionów w zasadniczym rejonie - zapasowe zrzutowiska.

271.

Na przygotowanie dywizji /batalionu/ do desantowania i działań bojowych wyznacza się rejon wyjściowy do desantowania. Rejon ten obejmuje rejon ześrodkowania dywizji powietrznodesantowej /batalionu powietrznodesantowego/, rejony wyczekiwania poszczególnych batalionów lub zgrupowań desantowych, lotniska załadowania /startu/. Odległość rejonu ześrodkowania do lotnisk załadowania nie powinna przekraczać 20-30 km.

Rejony wyczekiwania /zasadniczo i zapasowe/ wyznacza się w odległości 8-10 km od lotnisk załadowania.

272.

Przed zrzutem /wysadzeniem/ dywizji na tyły nieprzyjaciela wykonuje się uderzenia rakietowe i lotnicze zwykłymi środkami w celu zniszczenia i obezwładnienia środków obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela na trasie przelotu, jego lotnictwa, siły żywej i środków ogniowych w rejonie lądowania i rejonach przylegających do niego oraz odwodów, które mogą zagrażać działaniom dywizji.

Podczas lądowania dywizji /batalionu/ na tyły nieprzyjaciela kontynuuje się niszczenie środków rakietowych, baterii artylerii i baterii artylerii przeciwlotniczej, czołgów, lotnictwa i innych obiektów nieprzyjaciela.

273.

Obronę przeciwlotniczą dywizji /batalionu/ zapewniają:
- w rejonie wyjściowym do desantowania - wojska obrony powietrznej kraju i wojska obrony przeciwlotniczej we współdziałaniu z lotnictwem myśliwskim. Pododdziałami przeciwlotniczymi dywizji /batalionu/ z zasady osłania się wojska desantu do czasu wyjścia na lotniska załadowania;

- w czasie lotu do rejonu lądowania - specjalnie wydzielone lotnictwo myśliwskie i wojska obrony przeciwlotniczej, w których strefie ognia odbywa się przelot desantu;
- w rejonie lądowania oraz podczas prowadzenia działań bojowych - lotnictwo myśliwskie i pododdziały przeciwlotnicze dywizji /batalionu/.

Informacje o zagrożeniu uderzeniami środków napadu powietrznego nieprzyjaciela w rejonie wyjściowym dywizja otrzymuje z systemu rozpoznania radiolokacyjnego wojsk obrony powietrznej kraju lub wojsk obrony przeciwlotniczej. Ponadto dywizja /batalion/ organizuje własny system rozpoznania przestrzeni powietrznej.

274.

Tyły dywizji /batalionów/ dzieli się na dwa rzuty: desantowy - desantowany wraz z wojskami oraz kołowy, który dołącza do rejonu desantowania lądem lub jest przewożony transportem morskim. Z wojskami desantują ustalone ilości zapasów środków materiałowych, część pododdziałów transportowych, gospodarczych i ewakuacyjno-remontowych oraz pododdziały medyczne.

W celu zaopatrywania wojsk desantowych organizuje się lotniska zabezpieczenia materiałowego, z których przerzuca się transportem powietrznym do rejonu lądowania wojsk środki materiałowe.

B. Organizacja desantowania i działań bojowych

275.

Dowódca organizujący desant powietrzny zazwyczaj podaje dowódcy dywizji /batalionu/:

- rejon lądowania i dane o nieprzyjacielu w tym rejonie i obszarach przyległych;
- zadanie, obiekty w rejonie lądowania i działań bojowych obezwładniane bronią masowego rażenia i innymi środkami przed desantowaniem oraz sposób współdziałania z lotnictwem, marynarką wojenną i związkami taktycznymi nacierającymi od czoła oraz innymi siłami walczącymi na tyłach nieprzyjaciela;
- skład lotnictwa transportowego wydzielonego do desantowania;
- rejon wyjściowy do desantowania, czas i sposób ześrodkowania w nim dywizji /batalionu/ i lotnictwa transportowego;
- orientacyjny czas wyjścia wojsk nacierających od czoła do rejonu działań bojowych dywizji /batalionu/;
- organizację obrony przeciwlotniczej w rejonie wyjściowym do desantowania, w czasie przelotu i w czasie działań bojowych;
- sposób utrzymania łączności i wzajemnego informowania się oraz sygnały współdziałania;
- organizację ochrony i obrony rejonu wyjściowego dywizji powietrznodesantowej przez wojska obrony terytorialnej kraju;
- sposób realizacji zabezpieczenia tyłowego;
- czas gotowości do desantowania.

276.

Rozpoznanie na korzyść dywizji /batalionu/ podczas przygotowania do desantowania i działań bojowych organizuje się i prowadzi na podstawie zarządzenia przełożonego. Powinno ono ustalić:

- siły, skład, ugrupowanie i charakter działań nieprzyjaciela, szczególnie wojsk rakietowych i pancernych w rejonie lądowania i na obszarach przyległych oraz sytuację skażeń;

- siły i środki obrony przeciwlotniczej nieprzyjaciela na trasie przelotu i w rejonie lądowania;
- właściwości terenu i stan dróg, miejsca nadające się na zrzutowiska desantu, obecność i rodzaj zapór przeciwdesantowych oraz stan pogody w rejonie lądowania i przewidywane jej zamiary;
- nastroje polityczne ludności i stan sanitarno-epidemiczny w rejonie działań bojowych.

W celu studiowania możliwości działań nieprzyjaciela oraz warunków terenowych na zapotrzebowanie dowódcy dywizji wykonuje się zdjęcia lotnicze rejonu lądowania i działań bojowych oraz uaktualnia mapy topograficzne. Bezpośrednio przed rozpoczęciem desantowania udokładnia się dane o nieprzyjacielu i warunkach atmosferycznych.

Rozpoznanie siłami i środkami dywizji prowadzi się z chwilą rozpoczęcia jej lądowania na tyłach nieprzyjaciela. Zadania rozpoznania stawia się przed desantowaniem i udokładnia w czasie działań bojowych. Pododdziały rozpoznawcze można zrzucać w pobliżu obiektów ich działań lub wysyła się je dopiero z rejonu lądowania.

277.

Analizując otrzymane zadanie dowódca powinien zrozumieć zamiar przełożonego, sposób użycia broni masowego rażenia i innych środków ogniowych na korzyść dywizji /batalionu/ i jej wpływ na wykonanie zadania, czas trwania działań bojowych na tyłach nieprzyjaciela, warunki i sposób współdziałania z lotnictwem i wojskami wychodzącymi na spotkanie z dywizją /batalionem/.

Podczas planowania desantowania kalkulację czasu przeprowadza się na podstawie ustalonego czasu rozpoczęcia zrzutu "G", który podaje przełożony.

Przy ocenie sytuacji dowódca bierze pod uwagę:

- stan, rozmieszczenie i przewidywane przeciwdziałanie nieprzyjaciela w rejonie lądowania i w obszarze do niego przyległym; możliwości użycia przez niego broni masowego rażenia i przypuszczalne obiekty uderzeń; charakter zapór przeciwdesantowych, najważniejsze cele i obiekty, które należy obezwładnić i zniszczyć przed rozpoczęciem desantowania i w czasie działań bojowych;
- sytuację skażeń;
- położenie, skład wojsk desantowych, ich wyposażenie i możliwości bojowe; sposób wykonania zadań przez poszczególne oddziały;
- działanie wojsk rozwijających natarcie na kierunku lądowania desantu oraz prawdopodobne kierunki, rubieże i czas połączenia się z nim; obiekty uderzeń bronią masowego rażenia i innymi środkami; skład i możliwości lotnictwa transportowego;
- charakter terenu, stan pogody, jej wpływ na desantowanie i wykonanie zadania bojowego, z uwzględnieniem pory roku i doby.

Do oceny sytuacji dowódca wykorzystuje dane z rozpoznania, mapy, zdjęcia lotnicze, szkice i opisy rejonów działań bojowych

278.

W decyzji do desantowania i działań bojowych dowódca podaje:

- zamiar działań: jakiego nieprzyjaciela rozbić w rejonie lądowania i w czasie kolejnych działań; obiekty rażenia bronią masowego rażenia i zwykłymi środkami ogniowymi, ugrupowanie sił i środków, charakter ich manewru;
- sposób i rejony desantowania /określa się wspólnie z dowódcą lotnictwa transportowego/;
- zadania bojowe oddziałów /pododdziałów/;
- sposób współdziałania wojsk;
- zabezpieczenie tyłowe i sposób desantowania tyłów;
- organizację dowodzenia.

279.

W rozkazie bojowym do desantowania i działań bojowych podaje się:

- krótką ocenę zgrupowania i działań nieprzyjaciela i jego lotnictwa w rejonie lądowania i najbliższych jego odwodów;
- obiekty, na które wykonuje się uderzenia środkami przełożonego przed desantowaniem;
- zadania sąsiadów /wojsk nacierających od czoła/;
- zadanie bojowe dywizji /batalionu/ i zamiar działań;
- zadania bojowe oddziałów /pododdziałów/ powietrznodesantowych i sposób ich desantowania;
- zadania i sposób desantowania oddziałów artylerii;
- zadania oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych i sposób ich desantowania;
- zadania lotnictwa /informacyjnie/;
- zadania odwodu przeciwpancernego i oddziału zaporowego /jeśli jest organizowany/;
- skład i sposób przegrupowania rzutu kołowego z rejonu wyjściowego do rejonu działań dywizji;

- czas gotowości wojsk do desantowania;
- miejsce i czas rozwijania punktów dowodzenia oraz terminy składania meldunków;
- zastępców.

Zadania bojowe w czasie działań bojowych dowódca stawia lub udokładnia za pomocą krótkich rozkazów przekazywanych przez oficerów sztabu, środkami łączności albo osobiście wyjeżdżając do podwładnych.

280.

Podczas organizacji współdziałania dowódca uzgadnia działania oddziałów /pododdziałów/, podaje sposób wsparcia ich przez lotnictwo i artylerię w czasie wykonywania zadania bliższego i w czasie następnych działań oraz podaje sygnały wywołania, przeniesienia i przerwania ognia, sposoby wskazywania celów, wzajemnego rozpoznawania się z lotnictwem i wojskami nacierającymi w kierunku desantu oraz inne sygnały.

Zorganizowanie współdziałania udokładnia się na makietach terenu, mapach i zdjęciach lotniczych rejonu działań bojowych. Uwzględnia się przy tym nie tylko posiadane dane o nieprzyjacielu, lecz i możliwe zmiany sytuacji. Do utrzymania współdziałania w czasie walki z dywizją ląduje grupa dowodzenia lotnictwa ze środkami łączności.

281.

Na podstawie powziętej decyzji do desantowania i działań bojowych sztab dywizji opracowuje tabelę desantowania.

Batalionom podaje się tylko wyciągi z tabeli desantowania.

Po opracowaniu tabeli desantowania sztab dywizji przygotowuje rozkaz wyjścia wojsk do rejonów załadowania. W rozkazie podaje się drogi marszu, linie wyjściowe, linie wyrów-

nania i czas ich przejścia, czynności z zakresu obrony przeciwlotniczej, organizację regulacji ruchu i czas przybycia do rejonów załadowania.

Dowódcy batalionów opracowują tabele załadowania platform, zasobników i stanów osobowych pododdziałów do samolotów oraz sporządzają plany załadowania w postaci schematu z odpowiednią legendą dla każdego lotniska załadowania.

282.

Podczas organizacji przerzutu kilkoma przelotami, skład wojsk na każdy przelot, określa się na podstawie zadania bojowego, sytuacji i możliwości lotnictwa transportowego.

W pierwszym przelocie przerzuca się zazwyczaj oddziały /pododdziały/ powietrznodesantowe wzmocnione środkami przeciwpancernymi i pododdziałami przeciwlotniczymi oraz pododdziałami wojsk inżynieryjnych, zdolne do opanowania rejonu lądowania i do zapewnienia warunków lądowania wojsk przerzucanych w następnych przelotach.

Pododdziały wydzielone do rozpoznania przerzuca się samolotami czołowymi z odpowiednim wyprzedzeniem.

283.

Dowódca i sztab dywizji /batalionu/ w rejonie wyjściowym do desantowania rozmieszczają się w pobliżu jednego z lotnisk. Desantuje się ich z zasady pierwszym przelotem. W czasie lotu dowódca i szef sztabu znajduje się w osobnych samolotach mając przy sobie grupę oficerów ze środkami łączności, zdolną po wylądowaniu zapewnić dowodzenie wojskami. W czasie lotu dowódca udokładnia sytuację w rejonie lądowania i działań bojowych, utrzymując w tym celu łączność ze sztabem wysyłającym desant.

Zastępca dowódcy dywizji do spraw liniowych kieruje załadowaniem następnych przelotów i leci w ostatnim.

284.

Łączność z przełożonym, wojskami współdziałającymi i lotnictwem transportowym utrzymuje się na podstawie zarządzenia łączności sztabu organizującego desant. W rejonie wyjściowym łączność organizuje się:

- w rejonach zośrodkowania - środkami przewodowymi i wojskowej poczty polowej dywizji /batalionu/ oraz na liniach /kanałach/ łączności wydzielanych przez przełożonych;
- w rejonach wyczekiwania i na lotniskach - środkami przewodowymi i wojskowej poczty polowej lotnictwa transportowego.

W czasie przelotu łączność z przełożonym i podwładnymi zapewnia się w sieciach radiowych lotnictwa transportowego.

285.

W rejonie działań bojowych podstawowymi środkami łączności są środki radiowe. Łączność dowodzenia i współdziałania organizuje się siłami i środkami łączności dywizji /batalionu/ powietrznodesantowej.

Łączność z wojskami nacierającymi od czoła, lotnictwem i związkami marynarki wojennej utrzymuje się w sieciach radiowych /kierunkach/ współdziałania organizowanych przez sztab organizujący desant.

286.

Rejon wyjściowy do desantowania pod względem inżynieryjnym przygotowuje się siłami i środkami dywizji /batalionu/ i przełożonego. Obejmuje: rozpoznanie inżynieryjne terenu, budowę ukryć /szczelin/ oraz okopów dla ludzi, sprzętu bojo-

wego i środków materiałowych; urządzanie punktów zappatrywania w wodę, wykonanie punktów dowodzenia, a także przygotowanie dróg i maskowanie wojsk.

287.

Czas gotowości do desantowania wyznacza przełożony.

Do tego czasu sprzęt bojowy desantu /załadowany na platformy i do zasobników/ powinien być rozmieszczony na lotniskach w pobliżu stoisk /płaszczyzn postoju/ samolotów, a stan osobowy znajdować się w pobliżu lotnisk w gotowości do załadowania.

C. Prowadzenie działań bojowych

288.

Działania bojowe dywizji /batalionu/ na tyłach nieprzyjaciela powinny się odznaczać dużą aktywnością, manewrowością, śmiałością niespodziewanych uderzeń oraz dużą samodzielnością oddziałów i pododdziałów w wykonywaniu zadań bojowych.

Wykorzystując umiejętne skutki wsparcia ogniowego dywizja /batalion/ powinna w zdecydowanych działaniach rozbić nieprzyjaciela, nim zdoła on stawić zdecydowany opór, szybko przeprowadzić manewr w celu zniszczenia obiektów i zdobycia ważnych rejonów.

Oskrzydlenie i obejście w celu wykonania uderzeń ze skrzydła i od tyłu oraz atak z różnych kierunków są głównymi sposobami działań oddziałów /pododdziałów/ na tyłach nieprzyjaciela.

Lądowanie i działania bojowe w nocy mają szczególnie duże znaczenie. Noc sprzyja niespodziewanemu pojawieniu się

desantu na tyłach nieprzyjaciela i wprowadzenia go w błąd co do rzeczywistego rejonu lądowania sił desantu oraz wykonaniu zadania z mniejszymi stratami. O wyborze pory doby decyduje osiągnięty stopień przewagi w powietrzu, charakter otrzymanego zadania, poziom przygotowania żołnierzy oddziałów desantowych i sił powietrznych uczestniczących w działaniach bojowych. Szybkość doprowadzenia wojsk do przyjęcia ugrupowania i natychmiastowe rozpoczęcie przez nie działań bojowych ma decydujące znaczenie dla pomyślnego wykonania zadania bojowego.

289.

Działania bojowe na tyłach nieprzyjaciela dywizja /batalion/ rozpoczyna natychmiast po wylądowaniu.

Elementy rozpoznawcze wychodzą na prawdopodobne kierunki działań nieprzyjaciela i w rejon obiektów, które należy opanować.

Udokładniają one siły i skład nieprzyjaciela, ustalają najdogodniejsze kierunki wyjścia na jego skrzydła i tyły oraz wykrywają zbliżanie się odwodów nieprzyjaciela, szczególnie czołgów.

Dowódca dywizji /batalionu/ po wylądowaniu natychmiast nawiązuje łączność z dowódcami podległych oddziałów, przełożonym i oddziałami wyznaczonymi do wsparcia ogniowego działań desantu. Na podstawie danych otrzymanych w czasie lotu od działającego rozpoznania i pododdziałów, które wcześniej wylądowały, udokładnia zadania bojowe oddziałów /pododdziałów/, artylerii i lotnictwa i podejmuje działania dla szybkiego zebrania oddziałów /pododdziałów/ i wysłania ich w porę w celu opanowania /zniszczenia/ nakazanych obiektów.

Pododdziały szybko osiągają zdolność bojową i zbierają się na kierunku swoich działań, przyjmują ugrupowanie marszowe, podchodzą do wyznaczonych obiektów, rozwijają się, zdecydowanie atakują i rozbijają nieprzyjaciela.

Pododdziały rodzajów wojsk szybko zajmują wskazane im rubieże /rejony/ w gotowości do odparcia kontrataków nieprzyjaciela, szczególnie jego czołgów.

W czasie działań bojowych główny wysiłek skupia się na opanowaniu dominujących wzgórz i innych ważnych obiektów.

290.

Na korzyść dywizji powietrznodesantowej po jej wylądowaniu wojska rakietowe przełożonego mogą wykonać uderzenia bronią masowego rażenia, przede wszystkim na nowo wykryte środki przenoszenia broni masowego rażenia oraz podchodzące do rejonu działań desantu odwody nieprzyjaciela.

Artyleria podczas zdobywania obiektów niszczy środki ogniowe i obezwładnia siłę żywą nieprzyjaciela, jego artylerię i moździerze, wzbrania kontrataków czołgów i piechoty oraz podejścia odwodów nieprzyjaciela. Siły główne artylerii prowadzą ogień na wprost.

291.

Lotnictwo z chwilą kiedy dywizja rozpocznie lądowanie, osłania ją przed uderzeniami z powietrza, obezwładnia siłę żywą oraz niszczy artylerię i czołgi utrudniające zdobycie obiektów, prowadzi rozpoznanie i wykonuje uderzenia na zbliżające się odwody nieprzyjaciela. Działa ono głównie po wywołaniu z położenia dyżurowania na lotniskach i w powietrzu. Dowódca dywizji powietrznodesantowej stawia lub udokładnia

jego zadania przez przedstawiciela lotnictwa w granicach przydzielonego limitu lotów.

292.

Oddziały i pododdziały podczas zdobywania obiektów powinny być zawsze gotowe do odpierania ataku czołgów nieprzyjaciela z każdego kierunku. Dlatego należy: ciągle prowadzić rozpoznanie; odwody przeciwpancerne rozmieszczać na głównych kierunkach zagrożenia pancernego, a rubieże rozwinięcia dla nich przewidywać przed frontem, na skrzydła i z tyłu; szybko budować zapory minowe na zagrożonych kierunkach.

293.

Pododdziały przeciwlotnicze po wylądowaniu osłaniają wojska działające na głównym kierunku. Jeśli desantowanie odbywa się kilkoma przelotami, pododdziały przeciwlotnicze najpierw osłaniają punkty lądowania, a następnie przechodzą do osłony kolejnych zrzutów.

294.

Oddziały i pododdziały wojsk inżynieryjnych biorą udział w rozpoznaniu i zabezpieczeniu dróg prowadzących do obiektów ataku i dróg manewru; ustawiają zapory podczas odpierania kontrataków, rozminowują zdobyte obiekty; wykonują niszczenia na prawdopodobnych drogach ruchu nieprzyjaciela do rejonu działań bojowych; umacniają pod względem inżynieryjnym opanowany obiekt lub rejon.

295.

Po rozbiciu nieprzyjaciela w rejonie lądowania dywizja /batalion/ przystępuje do wykonania postawionego zadania i

szybkiego wyjścia spod możliwych uderzeń nieprzyjaciela.

Podejście do obiektu należy wykonać szybko, skrycie i niespodziewanie dla nieprzyjaciela.

Ugrupowanie sił i środków powinno zapewnić samodzielność oddziałów i pododdziałów w prowadzeniu walki.

Oddziały /pododdziały/ maszerują z zasady kilkoma drogami i obchodzą duże węzły dróg i miejscowości wykorzystując maskujące właściwości terenu. Każda kolumna powinna mieć ubezpieczenie od czoła, z tyłu i z boku. W celu przyspieszenia tempa ruchu wykorzystuje się wszystkie rodzaje posiadanego transportu, w tym i transport zdobyty.

296.

Rozpoznanie od chwili rozpoczęcia podchodzenia do obiektu powinno ustalić ugrupowanie i charakter działań nieprzyjaciela w rejonie przyszłych działań dywizji /batalionu/, przejezdność dróg i mostów, strefy skażenia promieniotwórczego i moc dawki na drogach marszu oddziałów i pododdziałów.

Dowódca dywizji na podstawie otrzymanych danych z rozpoznania określa ugrupowanie sił i środków, wyznacza drogi marszu i rejony /rubieże/ dokąd powinny wyjść wojska, udokładnia zadania bojowe oddziałów /pododdziałów/ artylerii, lotnictwa wydzielonego do wsparcia, zadania oddziałów, pododdziałów przeciwlotniczych, sposób współdziałania oraz zadania dotyczące osłony skrzydeł i tyłów.

297.

Desanty w czasie wykonywania innych zadań prowadzą również rozpoznanie, zdobywają i niszczą środki masowego rażenia nieprzyjaciela.

Obiektami do niszczenia mogą być:

- rakiety, wyrzutnie, samoloty i ładunki jądrowe;
- składy, bazy elaboracji i przechowywania amunicji jądrowej i innych środków masowego rażenia, paliwa rakietowego oraz stanowiska startowe;
- radioelektroniczne środki kierowania rakietami;

Dowódca dywizji /batalionu/ w decyzji do zdobycia i zniszczenia środków napadu jądrowego oprócz obowiązujących zagadnień określa skład pododdziałów, które mają je zdobyć i zniszczyć, pododdziałów osłony, odwodu i ich zadania oraz rejony zbiórek po wykonaniu zadania i dalsze działania.

Pododdziały przeznaczone do zdobycia i zniszczenia wyznaczonych obiektów skrycie podchodzą do nich i niespodziewanie atakują nieprzyjaciela. Zdobytą broń, w zależności od zadania, niszczy się lub przygotowuje do ewakuacji.

Niespodziewanymi działaniami z zasadzek i napadami pododdziały zdobywają i niszczą środki masowego rażenia będące w ruchu.

298.

Wyspy i strefy cieśnin, w zależności od ich wielkości, sił nieprzyjaciela i charakteru obrony, dywizja /batalion/ opanowuje samodzielnie lub wspólnie z desantem morskim i z zasady we współdziałaniu z marynarką wojenną.

Podczas samodzielnego opanowywania wyspy siły i środki rozdziela się tak, żeby można było szybko opanować przede wszystkim bazy i porty, punkty dowodzenia oraz odcinki wybrzeża dogodne do wysadzenia desantów morskich. Część sił wydziela się do dezorganizacji radioelektronicznych systemów kierowania ogniem, łączności, zniszczenia obiektów na liniach komunika-

cyjnych i innych działań dywersyjnych.

Podczas opanowywania wyspy wspólnie z desantem morskim dywizja /batalion/ uchwytuje ważne rejony, węzły dróg w głębi wyspy, żeby wzbronić manewru odwodów nieprzyjaciela, lub odcinki wybrzeża, żeby zabezpieczyć lądowanie desantu morskiego.

Po opanowaniu wyspy oddziały /pododdziały/ bronią ważniejszych odcinków wybrzeża i węzłów dróg w głębi, w gotowości do odparcia desantów morskich i powietrznych nieprzyjaciela. W dywizji /batalionie/ tworzy się silne odwody.

W celu zdobycia strefy cieśnin dywizja /batalion/ uchwytuje z zasady oba brzegi.

Oddziały /pododdziały/ opanowują rejony przybrzeżne i urządzenia obronne kontrolujące cieśniny.

299.

Podczas zabezpieczenia lądowania lub wspólnego działania z desantem morskim - zależnie od jego składu i obrony nieprzyjaciela - dywizja powietrznodesantowa może: opanować i utrzymywać odcinki wybrzeża; wzbraniać podejścia odwodów nisprzyjaciela do rejonu działania desantu morskiego; współdziałać z desantem w rozszerzeniu opanowanego przyczółka.

Wojska desantu powietrznego powinny opanowywać przede wszystkim odcinki plaż dogodne do lądowania z morza, przystanie i inne urządzenia portowe, wzniesienia górujące w rejonie lądowania, środki ogniowe mogące strzelać na lustro wody i bazę lądowania. W pobliżu linii brzegowej powinny lądować tylko siły niezbędne do uchwycenia i przygotowania punktów lądowania desantu morskiego, natomiast główna część dywizji - na głębokości uniemożliwiającej nieprzyjacielowi prowadzenie obserwowanego ognia artylerii.

300.

Oddziały i związki taktyczne marynarki wojennej mogą wykonywać na korzyść dywizji /batalionu/ następujące zadania:

- obezwładniać bronią jądrową i innymi środkami rażenia obiekty obronne na wybrzeżu morskim nieprzyjaciela w ramach ogniowego przygotowania do desantowania, w czasie desantowania i działań bojowych;
- osłaniać zdobyte odcinki wybrzeża /wyspy/ przed uderzeniami okrętów i desantów morskich nieprzyjaciela;
- blokować nie zajęte porty, miejsca postoju desantów i odcinki dogodne do wysadzania desantów nieprzyjaciela;
- udzielać pomocy żołnierzom desantu w razie przymusowego opuszczenia przez nich samolotów nad morzem /służba ratunkowa/;
- dostarczać środki ratunkowe, sprzęt bojowy i ewakuować porażonych i chorych.

301.

W górach desantów powietrznych używa się głównie do opanowania i utrzymania przełęczy, przejść, węzłów dróg i innych ważnych obiektów w celu okrążenia nieprzyjaciela, udzielania pomocy nacierającym wojskom w szybkim pokonaniu tych rejonów i wzbronienia zbliżania się /wycofania/ nieprzyjaciela.

W górach najczęściej stosuje się desanty w sile oddziału /pododdziału/. Dywizja może opanować kilka przełęczy lub ważny rejon na głębokich tyłach nieprzyjaciela.

Oddziały i pododdziały powinny być zdolne do samodzielnego wykonywania zadań bojowych przez dłuższy czas. Dlatego wyposaża się je w dodatkowe zapasy środków materiałowych.

W górach ląduje się na ograniczonej liczbie zrzutowisk. Na zrzutowiska mogą być wykorzystane stoki gór, płaskowzgórza, doliny, a w zimie zamarznięte jeziora. Jeżeli zrzutowiska znajdują się niżej rejonu działań bojowych, to ciężkie ładunki można wojskom zrzucać po ich wejściu do tych rejonów.

302.

Działania oddziałów /pododdziałów/ w celu zdobycia lotnisk zależą od stanu obrony naziemnej i przeciwlotniczej oraz od stopnia jej obezwładnienia przed desantowaniem.

Dlatego lotniska mogą zdobywać oddziały /pododdziały/ zrzucane bezpośrednio na lotniska lub w ich pobliżu. Obiektami działań są środki obrony naziemnej i przeciwlotniczej, samoloty, punkty dowodzenia, węzły łączności, środki radioelektroniczne, składy amunicji oraz materiałów pędnych i smarów.

Pododdziały wydzielone do zdobycia lotniska po wylądowaniu natychmiast podchodzą do wyznaczonych obiektów, atakują nieprzyjaciela i szybko je zdobywają.

Do przygotowania lotniska na przyjęcie samolotów dowódca wydziela pododdziały saperów i wojsk zmechanizowanych z niezbędnymi środkami. W pierwszej kolejności oczyszczają one i wyrównują pasy startowe, drogi kołowania i wyjścia z lotniska.

303.

Dezorganizowanie dowodzenia wojskami i pracy tyłów nieprzyjaciela powinno być stałym zadaniem dywizji /batalionu/ we wszystkich rodzajach działań bojowych. W niektórych wypadkach można wyrzucać specjalnie wyznaczone do tego oddziały.

Dowodzenie nieprzyjaciela dezorganizuje się przez rozbicie sztabów oraz niszczenie węzłów, środków i linii łączności.

Pracę tyłów nieprzyjaciela dezorganizuje się przez niszczenie różnych obiektów tyłowych, składów i baz środków materiałowych, oddziałów samochodowo-transportowych, węzłów kolejowych, mostów, dróg kolejowych i kołowych, linii łączności, zakładów przemysłowych, elektrowni, rurociągów i innych obiektów oraz uniemożliwienie transportu na liniach komunikacyjnych.

304.

Podczas stawiania oddziałom /pododdziałom/ zadań dezorganizacji dowodzenia i pracy tyłów, dodatkowo podaje się:

- rejony /rejon/ działań bojowych;
- obiekty i kolejność ich niszczenia;
- sposób współdziałania z innymi oddziałami /pododdziałmi/ działającymi na tyłach nieprzyjaciela i sposób utrzymania łączności;
- przypuszczalne rejony i terminy ześrodkowania oddziałów.

305.

Oddziały /pododdziały/ tyłowe dywizji /batalionu/ po wylądowaniu szybko zbierają środki materiałowe i ześrodkowują się w pobliżu dróg, w miarę możliwości w miejscach trudno dostępnych dla czołgów i ukrytych przed obserwacją powietrzną, w gotowości do natychmiastowego uzupełnienia środków materiałowych oddziałów i pododdziałów oraz przyjęcia porażonych i chorych.

Środków materiałowych w czasie działań bojowych dostarczają specjalnie wydzielone oddziały lotnictwa transportowego z zasady na spadochronach. Z chwilą otrzymania danych o wylocie samolotów na zrzutowiskach ześrodkowuje się zespoły do zbierania ładunków i środków transportowych.

Jeżeli dostarczenie środków materiałowych wymaga lądowania samolotów, przygotowuje się lądowiska w rejonach ukrytych przed obserwacją naziemną nieprzyjaciela.

Porażonych i chorych ewakuuje się z rejonu działań bojowych powracającymi samolotami transportowymi bezpośrednio do szpitali.

306.

W czasie działań bojowych na tyłach nieprzyjaciela dywizja /batalion/ może przechodzić do obrony w celu utrzymania ważnych rejonów. Obrona powinna być okrężna.

Dywizja /batalion/ organizuje obronę na kierunkach tworząc kompanijne i plutonowe punkty oporu, z szerokim zastosowaniem zapór na drogach podejścia wojsk nieprzyjaciela i przeprowadzaniem śmiałych kontrataków. Każdy punkt oporu powinien być przygotowany do obrony okrężnej, przede wszystkim do walki z czołgami nieprzyjaciela i w miarę możliwości posiadać łączność ogniową z sąsiednimi punktami oporu.

W lukach między punktami oporu stawia się zapory minowe, organizuje zasadzki, wystawia ubezpieczenie i prowadzi ciągłe rozpoznanie. Luki należy osłaniać ogniem artylerii z głębi.

Odwody rozmieszczają się w rejonach, z których mogą szybko wyjść na główne kierunki w celu wykonania uderzeń na skrzydła i tyły nieprzyjaciela.

307.

Do obrony przechodzi się zwykle pod oddziaływaniem nieprzyjaciela i organizuje się ją w bardzo ograniczonym czasie.

Przedni skraj obrony wybiera się z uwzględnieniem rubieży i przedmiotów terenowych, sprzyjających organizacji systemu ognia.

System ognia w obronie powinien zapewnić odparcie ataku czołgów nieprzyjaciela z każdego kierunku, ześrodkowania ognia w krótkim czasie na zagrożonym kierunku, osłonę ogniem luk i otwartych skrzydeł, zorganizowanie ognia skrzydłowego, krzyżowego i sztyletowego na podejściach i w głębi obrony oraz szybki manewr środkami ogniowymi.

308.

Szczególnego znaczenia nabierają zasadzki przeciwko czołgom na kierunkach zagrożenia pancernego, na podejściach do punktów oporu oraz w lukach pomiędzy nimi.

Stanowiska ogniowe artylerii wybiera się na kierunkach zagrożenia pancernego.

Główny wysiłek rozpoznania ześrodkowuje się przede wszystkim na wykrycie sił głównych nieprzyjaciela, szczególnie jego oddziałów pancernych.

309.

Podczas umacniania terenu pod względem inżynieryjnym w pierwszej kolejności ustawia się zapory minowe na najbardziej zagrożonych kierunkach, przed punktami oporu i w lukach między nimi, ponadto przygotowuje się niszczenia i buduje zawały na podejściach do obrony, rozbudowuje się okopy dla środków ogniowych, ukrycia dla ludzi, wykonuje punkty dowodzenia i węzły łączności z uwzględnieniem wymogów ochrony przed bronią masowego rażenia oraz zasad maskowania.

310.

Obezwładnienie nieprzyjaciela podchodzącego do rejonu obrony dywizji /batalionu/ rozpoczyna się na dalekich podejściach.

Pododdziały czołowe działające z zasadzek wykonują napady, niespodziewane uderzenia na kolumny nieprzyjaciela, zmuszają go do rozwinięcia, dezorganizują i zadają mu straty.

Z chwilą rozpoczęcia przez nieprzyjaciela ataku artyleria i pododdziały szturmowe ześrodkowują ogień przede wszystkim na jego czołgi, odcinają piechotę od czołgów i rozbijają ją. Lotnictwo wykonuje uderzenia na ugrupowanie bojowe nacierającego nieprzyjaciela i jego odwody.

W razie włamania się nieprzyjaciela w obronę dowódca dywizji /batalionu/ ogniem wszystkich środków i zaporami, nie pozwala mu się rozprzestrzeniać i rozbija go zdecydowanym uderzeniem odwodu na skrzydła.

311.

W miarę podchodzenia wojsk działających od czoła dowódca dywizji /batalionu/ nawiązuje łączność z dowódcami oddziałów i związków taktycznych podchodzących do rejonu działań bojowych dywizji /batalionu/, udokładnia zadanie bojowe i sposób spotkania. Po połączeniu się z wojskami nacierającymi od czoła dywizja /batalion/ wykonuje zadania postawione przez przełożonego.

312.

Dywizja powietrznodesantowa może przejść w określonych sytuacjach do działania w rozproszeniu planowo lub w sposób wymuszony. Przejście do działań w rozproszeniu może nastąpić w wypadku:

- po wykonaniu głównego zadania;
- planowo w celu realizacji następnych zadań lub przetrwania częścią lub całością sił;
- planowo częścią sił z przeznaczeniem do działań specjalnych;

- w wypadku poniesienia dużych strat w czasie przelotu, lądowania i pierwszej fazy walki;
- zagrożenia likwidacją sił dywizji po uprzednim obezwładnieniu jej bronią masowego rażenia;
- jeżeli dywizja prowadzi walkę z nieprzyjacielem zdecydowaną przewagę i grozi jej całkowite rozbicie;
- w wypadku załamania się operacji zaczepnej, a przebijanie do frontu jest niemożliwe lub niecelowe.

Działanie w rozproszeniu prowadzi się niewielkimi pododdziałami /grupami/ w dogodnym terenie, zapewniającym maskowanie, działanie z zaskoczenia i skryty manewr. Podstawowymi zadaniami tych pododdziałów /grup/ może być:

- prowadzenie rozpoznania w nakazanym rejonie;
- dezorganizowanie przegrupowania, dowozu i ewakuacji, zwalczanie drobnych grup i przerywanie sieci komunikacyjnej nieprzyjaciela;
- dezorganizowaniu cywilnego i wojskowego systemu łączności;
- dezorganizowanie działalności organów administracji cywilnej i wojskowej;
- organizowanie ruchu oporu.

Środkami walki pododdziałów /grup/ jest w zasadzie broń osobista żołnierzy, lekki sprzęt bojowy oraz środki minowania i niszczeń /sprzęt ciężki z chwilą przejścia do działań w rozproszeniu z reguły niszczy się lub ukrywa/.

Przejście dywizji do działań w rozproszeniu może nastąpić tylko na rozkaz dowódcy organizującego działania desantowe a w wypadku braku łączności z przełożonym - dowódcy dywizji /batalionu/.

2. DESANTOWANIE I DZIAŁANIA BOJOWE DYWIZJI /PUŁKU/ DESANTOWEJ

A. Zasady ogólne

313.

Dywizja /pułk/ desantowa powinna być w stałej gotowości do działania jako desant morski i prowadzenia działań bojowych na wybrzeżu.

W morskich działaniach desantowych dywizja desantowa może wykonywać następujące zadania:

- opanowywać określone odcinki wybrzeża i stwarzać warunki do lądowania sił głównych operacyjnego desantu morskiego /kombinowanego/;
- opanowywać nieduże wyspy, bazy morskie, porty, cieśniny morskie i inne obiekty na wybrzeżu;
- wykonywać od strony morza uderzenia na tyły nieprzyjaciela, ułatwiając wojskom własnym działania wzdłuż lub w kierunku wybrzeża;
- częścią sił prowadzić działania dywersyjno-rozpoznawcze na wybrzeżu nieprzyjaciela;
- zabezpieczać działania sił marynarki wojennej w określonym rejonie.

314.

Desant morski wysadza się zwykle na nie przygotowanym odcinku wybrzeża, a niekiedy i w porcie, używając przy tym środków desantowo-transportowych /okrętów i kutrów desantowych, transporterów, promów, poduszkowców oraz śmigłowców/.

Desant można wysadzać sposobem "brzeg-brzeg" bez przeładowania wojsk ze środków desantowo-transportowych na środki

desantowo-przeprawowe albo sposobem kombinowanym - pierwszy rzut desantu wysadza się sposobem "brzeg-brzeg", a drugi rzut "okręt-brzeg" z przeładowaniem ze środków desantowo-transportowych na środki desantowo-przeprawowe /pomosty pływające, samobieżne przystanie pływające, transportery pływające/.

Dywizja ląduje w dwóch i więcej rzutach, a pułk w jednym-dwóch, których liczba i skład zależą od postawionego zadania, warunków lądowania i liczby posiadanych środków desantowo-transportowych.

Na okres lądowania rzuty dzielą się na fale. W każdej fali w jednym punkcie lądowania nie może lądować więcej sił niż wzmocniona kompania.

W pierwszym rzucie dywizji /pułku/ z zasady lądują pododdziały czołgów pływających, pododdziały na bojowych wozach piechoty /pływających transporterach opancerzonych/, samobieżne /pływające/ środki wsparcia ogniowego, pododdziały przeciwlotnicze oraz czołgi i pododdziały na okrętach desantowych.

Pozostałe oddziały /pododdziały/ dywizji /pułku/ mogą być przewożone do rejonu lądowania środkami desantowo-transportowymi, a niekiedy i okrętami wojennymi.

Przy wspólnym działaniu dywizji /pułku/ desantowej z dywizją zmechanizowaną rzut szturmowy wydziela się z pułków desantowych.

Na każdy punkt lądowania wyznacza się co najmniej jedną grupę okrętów z zespołu wsparcia ogniowego.

Do współdziałania ogniowego z artylerią okrętową zespołu wsparcia ogniowego wykorzystuje się grupy kierowania ogniem z okrętowych grup ogniowych, wydzielając:

- do każdej kompanii szturmowej na śmigłowcach po jednej grupie kierowania ogniem z okrętowej grupy ogniowej;
- do każdego pułku desantowego pierwszego rzutu desantu morskiego po jednej grupie z okrętowej grupy ogniowej i posterunek naprowadzenia lotnictwa.

315.

Dywizja desantowa ląduje na froncie około 10 km. Dywizja zmechanizowana na froncie do 15 km.

Pułk pierwszego rzutu ląduje zazwyczaj w kilku punktach na odcinku lądowania - pułk desantowy na odcinku 3 i więcej km, pułk zmechanizowany 6-8 km.

Batalionowi wyznacza się punkt lądowania o szerokości 1,5-3 km.

Odległość między punktami lądowania powinna zapewnić możliwość współdziałania pododdziałów podczas działań bojowych oraz wykluczać możliwość jednoczesnego rażenia znajdujących się tam wojsk jednym wybuchem jądrowym średniej mocy.

316.

Dywizję desantową /zmechanizowaną/ przewozi się w 3-5, a pułk w 1-2 zespołach desantowych, przy czym każdy zespół przewozi wojska lądujące w jednym rzucie i dzieli się na grupy przewożące siły nie większe niż wzmocniony batalion.

Desant morski powinien tworzyć samodzielne i samowystarczalne zgrupowanie bojowe w stosunku do sił obrony przeciwdesantowej. Ponadto wojska desantu morskiego powinny być przygotowane do manewru za pomocą śmigłowców.

317.

Oddziały /pododdziały/ czołgów wyposażone w opancerzone i inne środki pływające oraz wyszkolone do działań w warunkach morskich mogą pokonywać cieśniny i niedługie odcinki morza samodzielnie, działając na samodzielnym kierunku jako desant czołgowy, w składzie desantu morskiego lub powietrzno-lądowego zespołu uderzeniowego. Jeżeli działają w składzie desantu morskiego, zwykle lądują w pierwszym rzucie lub z oddziałem wydzielonym. W razie potrzeby wyznacza się okręty do ubezpieczenia, holowania czołgów i udzielania im pomocy w wodzie.

318.

Jeżeli dostępu do morza zagradzają liczne wyspy, to po uchwyceniu wysp na skraju tego rejonu zachodzi konieczność kilkakrotnego przeprawiania się na kolejne wyspy, aby wyjść na ląd. W tym celu szeroko wykorzystuje się środki desantowo-przeprawowe dywizji /pułku/, czołgi pływające, czołgi przystosowane do pływania i kutry desantowe.

Jeżeli desant morski ma działać w głębi rejonu skalistego wybrzeża, możliwe jest użycie przede wszystkim małych okrętów o płytkim zanurzeniu, ruchomych oddziałów artylerii marynarki wojennej, artylerii naziemnej i powietrzno-lądowych zespołów uderzeniowych.

319.

Wojska rakietowe w operacji desantowej niszczą: środki przenoszenia broni masowego rażenia, lotniska i bazy morskie nieprzyjaciela w celu wywalczenia przewagi na morzu i w powietrzu, obezwładniają siły i środki obrony przeciwdesantowej oraz odwody nieprzyjaciela w rejonie lądowania i inne ważne obiekty.

Lotnictwo prowadzi rozpoznanie na lądzie, w powietrzu i na morzu zwłaszcza na drogach przejścia i przelotu desantów oraz w rejonie planowanego lądowania; niszczy środki przenoszenia broni masowego rażenia, okręty nawodne i podwodne nieprzyjaciela, obezwładnia siły i środki oraz odwody obrony przeciwdesantowej, bierze udział w ogniowym przygotowaniu i wsparciu działań desantu morskiego i powietrznego oraz we współdziałaniu ze środkami obrony powietrznej kraju osłania desant od uderzeń z powietrza.

Śmigłowce wykorzystuje się do:

- rozpoznania przejść do brzegu i obiektów obrony przeciwdesantowej;
- obserwacji przebiegu desantowania, korygowania ogniem artylerii i dowodzenia oddziałami /pododdziałami/ desantu;
- wykonania przejść w zaporach minowych i zaporach przeciwdesantowych;
- niszczenia środków ogniowych nieprzyjaciela broniącego brzegu, wsparcia ataku desantu i odpierania kontrataków nieprzyjaciela;
- przerzutu desantu taktycznego, ogniowego przygotowania i wsparcia jego ataku;
- przewozu ładunków i kolejnych pododdziałów z okrętu na ląd;
- zaopatrywanie desantu oraz ewakuacji porażonych i chorych;
- wskazywanie celów dla artylerii okrętowych grup ogniowych.

Związki i oddziały wojsk obrony powietrznej kraju w granicach swoich stref odpowiedzialności we współdziałaniu z siłami i środkami obrony przeciwlotniczej frontu i marynarki

wojennej, osłaniają główne siły desantu morskiego w rejonie wyjściowym i na określonym odcinku podczas przejścia morzem.

Siły i środki marynarki wojennej:

- zabezpieczają i zapewniają załadowanie desantu na środki desantowo-transportowe;
- przewożą desant i osłaniają go przed uderzeniami okrętów nawodnych i podwodnych oraz lotnictwa nieprzyjaciela;
- wykonują przejścia w zaporach przeciwdesantowych na wodzie i na plaży w zasięgu środków okrętowych;
- biorą udział w ogniowym przygotowaniu i wsparciu lądowania i działań wojsk desantu morskiego;
- zapewniają dowóz środków materiałowo-technicznych, ewakuację porażonych, chorych i sprzętu oraz realizują zadania awaryjno-ratunkowe na morzu.

Wsparcie i osłonę radioelektroniczną na korzyść wojsk desantu morskiego w rejonach załadowania, podczas przejścia morzem i działań po wylądowaniu zapewnia sztab związku operacyjnego organizujący desant.

320.

Dywizja /pułk/ zmechanizowana może również działać jako desant morski. Organizacja desantowania odbywa się na zasadach podanych dla dywizji /pułku/ desantowej. Działając jako pierwszy rzut desantu morskiego, zadaniem bliższym dywizji jest rozbicie zasadniczych sił obrony przeciwdesantowej nieprzyjaciela na odcinku lądowania /w rejonie lądowania/ i opanowanie rejonu wybrzeża na głębokość 5-7 km, zapewniając rozwinięcie bazy lądowania, bezpieczne lądowanie i wprowadzenie do walki dalszych sił desantu morskiego.

W zadaniu następnym rozbić taktyczne odwody sił obrony przeciwdesantowej nieprzyjaciela, zabezpieczyć lądowanie, rozwinięcie i wprowadzenie do walki pozostałych sił desantu i opanować rejon na głębokość 10-15 km.

321.

Przygotowanie do wysadzenia desantu obejmuje:

- planowanie działań dywizji /pułku/, sił i środków marynarki wojennej użytych do wysadzenia oraz lotnictwa;
- przygotowanie do załadowania i wyładowania środków desantowo-transportowych marynarki wojennej, uzbrojenia i różnych ładunków dywizji /pułku/ oraz czołgów i środków desantowo-przeprawowych do pokonywania przeszkód wodnych samodzielnie;
- trening wojsk w załadowaniu, wyładowaniu i prowadzeniu czołgów i transporterów opancerzonych w wodzie oraz opanowaniu działań w celu uchwycenia brzegu z uwzględnieniem charakteru obrony przeciwdesantowej nieprzyjaciela w rejonie przyszłych działań;
- zorganizowanie zabezpieczenia działań bojowych, a zwłaszcza rozpoznania, obrony wojsk przed bronią masowego rażenia, zabezpieczenia inżynieryjnego, maskowania oraz zabezpieczenia nawigacyjno-hydrograficznego.

322.

Działania dywizji /pułku/, związków taktycznych i oddziałów marynarki wojennej używanych do wysadzenia desantu planuje się na podstawie zadania otrzymanego od przełożonego.

Dowódca zespołu lądowania wspólnie z dowódcą dywizji /pułku/ opracowują plan działań desantowych, w których ujmuje się:

- ogólny cel działań, czas i miejsce lądowania desantu oraz jego zadania na brzegu;
- sposób użycia broni masowego rażenia i innych środków ogniowych, przez przełożonego w celu zniszczenia i obezwładniania obiektów obrony przeciwdesantowej nieprzyjaciela oraz sposób osłony desantu od uderzeń z morza i z powietrza;
- odcinki, punkty i sposób i kolejność lądowania oddziałów /pododdziałów/ oraz ich zadania podczas działań na brzegu;
- skład, zadania i czas lądowania desantu powietrznego;
- czas, miejsce /rejony/, sposób i kolejność ześrodkowania dywizji /pułku/ oraz związków taktycznych i oddziałów marynarki wojennej;
- podział wojsk na środki desantowe; punkty, czas, sposób i kolejność załadowania /wyładowania/;
- ugrupowanie marszowe związków taktycznych i oddziałów marynarki wojennej i kolejność przejścia morzem;
- ugrupowanie związków taktycznych i oddziałów marynarki wojennej oraz zadania artylerii i lotnictwa w zabezpieczeniu lądowania pierwszego rzutu /oddziału wydzielonego/ i pozostałych sił dywizji /pułku/;
- sposób przeprowadzenia ogniowego przygotowania i wsparcia działań desantu na brzegu;
- organizacja obrony przeciwlotniczej w czasie załadowania, przejścia morzem, lądowania desantu i prowadzenia działań bojowych;
- czynności w zakresie wszystkich rodzajów zabezpieczenia podczas ześrodkowania i załadowania, przejścia morzem i lądowania desantu;
- organizację dowodzenia i łączności na czas działań desantowych;

- organizację bazy lądowania i jej obronę;

Na podstawie planu działań desantowych, zatwierdzonego przez przełożonego, dowódca zespołu lądowania wydaje rozkaz bojowy związkom taktycznym i oddziałom marynarki wojennej i desantowi do załadowania, przejścia morzem i lądowania /wyładowania/, a dowódca dywizji /pułku/ - rozkaz do prowadzenia działań bojowych na brzegu oraz organizuje współdziałanie, które sztab dywizji ujmuje w planie współdziałania.

323.

Dowódca marynarki wojennej wyznacza dowódcę zespołu sił lądowania spośród oficerów marynarki wojennej.

Dowódca zespołu sił lądowania ponosi odpowiedzialność za załadowanie, przejście morzem i wysadzenie desantu w wyznaczonym rejonie. Podlegają mu dowódcy:

- zespołów desantowych;
- zespołu wsparcia ogniowego;
- okrętowych grup poszukująco-uderzeniowych i grup zabezpieczenia bojowego na wchodzących bezpośrednio w skład zespołów desantowych;
- obrony wodnego rejonu lądowania desantu;
- grup zabezpieczenia hydrograficznego, ratowniczego i medycznego;
- grup śmigłowców desantowych;
- desantu morskiego dywizji /pułku/ na czas od momentu otrzymania rozkazu załadowania wojsk na środki desantowo-transportowe do momentu zakończenia lądowania głównych sił pierwszego rzutu desantu na ląd.

W czasie przejścia desantu morzem i lądowania pierwszego rzutu dowódca dywizji /pułku/ i grupa kierowania lotnictwem

wyznaczonego do wsparcia dywizji /pułku/ znajduje się na flagowym stanowisku dowódcy zespołu sił lądowania.

Zastępca dowódcy zespołu sił lądowania i szef sztabu dywizji /pułku/ wraz z grupą oficerów sztabu znajduje się na zapasowym stanowisku dowodzenia zespołu sił lądowania.

Podczas załadowania wojsk na środki desantowo-transportowe, przejścia morzem i lądowania dowódca dywizji /pułku/ posługuje się środkami łączności marynarki wojennej, a po wylądowaniu na brzeg pierwszego rzutu - własnymi środkami.

324.

Dowódca desantu w rozkazie bojowym do prowadzenia działań po wylądowaniu podaje:

- ocenę ugrupowania sił nieprzyjaciela broniącego wybrzeża i prawdopodobne jego działanie;
- zadania, zniszczenia i obezwładnienia obiektów obrony przeciwdesantowej nieprzyjaciela bronią masowego rażenia i innych środków ogniowych, zadania desantu powietrznego i wojsk wychodzących na spotkanie z desantem morskim;
- zadania desantu i zamiar ich wykonania;
- zadania bojowe oddziałów /pododdziałów/:
  a/ kolejność załadowania i lądowania oddziałów /pododdziałów/ desantu i ich zadania na lądzie;
  b/ czas gotowości wojsk desantu;
- miejsce i czas rozwinięcia punktów dowodzenia oraz kierunek przesunięcia punktu dowodzenia dowódcy desantu w czasie działań na opanowanym brzegu;
- zastępców.

325.

Dowódca desantu organizując współdziałanie określa:

- sposób wysadzenia rzutu szturmowego oraz charakter i sposób jego działania po wysadzeniu;
- sposób wysadzenia oddziałów /pododdziałów/ pierwszego i następnych rzutów desantu, uzgadniania ich działania z działania xxxxxxxxxxx rzutu szturmowego, desantem powietrznym i między nimi oraz sposób ich działań po wylądowaniu;
- uzgadnia sposoby wsparcia ogniowego rzutu szturmowego i oddziałów pierwszego rzutu;
- sposoby opanowania obiektów, które należy uchwycić w czasie działań na lądzie i sposób działań desantu w czasie odpierania kontrataków nieprzyjaciela;
- wskazuje rejon wysadzenia /wyrzucenia/ desantu powietrznego i rubież spotkania z nim; rubież spotkania z wojskami lądowymi /oddziałami rajdowymi, powietrzno-lądowymi zespołami uderzeniowymi, awangardami/ działającymi wzdłuż wybrzeża morskiego; sygnały wzajemnego rozpoznawania, wskazywania celów i danych radiowych w celu nawiązania łączności z tymi wojskami.

Według wskazówek dowódcy sił lądowania i dowódcy desantu, sztaby opracowują plan współdziałania.

W działaniach po wylądowaniu współdziałanie organizuje się według zasad obowiązujących w natarciu.

B. Organizacja działań bojowych

326.

Dla zapewnienia skrytości działań i ochrony desantu przed porażeniem bronią masowego rażenia załadowanie wojsk,

sprzętu bojowego, ładunków oraz przejście desantu morzem odbywas się w sposób rozśrodkowany i zamaskowany. W tym celu załadowanie i przejście morzem desantu odbywa się z zasady w nocy i w innych warunkach ograniczonej widoczności, w kilku zespołach desantowych, składających się z grup okrętów.

327.

Na akwenie morskim bezpośrednio przyległym do rejonu lądowania wyznacza się rejon taktycznego rozwinięcia. W rejonie tym następuje taktyczne rozwinięcie zespołu sił lądowania. Okręty wsparcia ogniowego i okręty zabezpieczenia zajmują rejony manewrowania. Część środków desantowo-transportowych skierowuje się do rejonów przeładowania desantu. Okręty bezpośredniej ochrony zespołów desantowych i część okrętów osłony zespołu sił lądowania tworzą system obrony wodnego rejonu, do którego dołączają trałowce po poszerzeniu torów wodnych do punktów lądowania desantu. W odległości 22-28 km /12-15 Mm/ od brzegu wyznacza się linie taktycznego rozwinięcia, na której okręty zespołów desantowych zaczynają formowanie ugrupowania bojowego /tworzenie fal desantu/ i kończą z chwilą przejścia pierwszej fali okrętów desantowych do linii wyjścia.

Odległość linii taktycznego rozwinięcia od brzegu jest uzależniona od zasięgu skuteczności ognia artylerii przeciwdesantowej nieprzyjaciela oraz głębokości ugrupowania bojowego pierwszego rzutu desantu.

Linię wyjściową wyznacza się przed każdym punktem lądowania poza zasięgiem ognia moździerzy, dział bezodrzutowych i małokalibrowej artylerii nieprzyjaciela, w odległości 5-6 km od brzegu.

Linię wodowania wojskowej techniki pływającej ze środków desantowo-transportowych wyznacza się w zależności od decyzji i warunków hydrologiczno-meteorologicznych w odległości 3-5 km.

328.

Bazę lądowania desantu organizuje się po to, żeby zabezpieczyć lądowanie sił głównych desantu i zaopatrywać go we wszystkie rodzaje zaopatrzenia, uzupełniać stan pododdziałów, ewakuować porażonych i chorych oraz przechowywać zapasy środków materiałowych. W bazie lądowania urządza się miejsca do cumowania, składy, punkty medyczne, drogi dojazdowe i inne urządzenia, rozmieszczone na szerokim froncie z uwzględnieniem obrony przed bronią masowego rażenia i lotnictwem nieprzyjaciela.

Do budowy bazy lądowania i jej ochrony oraz zapewnienia regulacji ruchu zawczasu wyznacza się niezbędne siły i środki.

Na dowódcę bazy lądowania wyznacza się oficera marynarki wojennej, który podlega dowódcy zespołu lądowania.

Przy wysadzaniu desantu w sile mniejszej niż dywizja, bazy można nie organizować. W takim przypadku zadania bazy lądowania wykonują pododdziały desantu.

329.

Załadowanie wojsk na okręty desantowe /transportowce/ odbywa się na rozkaz przełożonego. Początek załadowania określa się biorąc pod uwagę termin lądowania i czas niezbędny na załadowanie desantu, przyjęcie ugrupowania marszowego zespołu lądowania i przejście morzem oraz uwzględniając niezbędną rezerwę czasu.

Do rozmieszczenia wojsk przed załadowaniem wyznacza się i urządza rejony wyjściowe, zapewniające rozśrodkowanie i skryte przebywanie wojsk oraz szybkie ich wyjście do załadowania. W skład rejonu wyjściowego wchodzi rejon ześrodkowania i rejon załadowania. Rejon ześrodkowania wyznacza się w odległości 10-15 km od rejonu załadowania.

W rejonie załadowania pułkom wyznacza się odcinki, a batalionom /kompaniom desantowym/ główne i zapasowe punkty załadowania. Punkty załadowania tworzy kilka stanowisk załadowczych na okręty desantowe /transportowe/.

W celu zorganizowania załadowania i utrzymania porządku w punktach załadowania dowódca zespołu lądowania wyznacza komendantów punktów załadowania.

W rejonach ześrodkowania w odległości 1-3 km od punktów załadowania sztab dywizji /pułku/ wystawia punkty kontroli ruchu pod dowództwem oficerów wojsk desantu ze środkami łączności.

Osłonę wojsk przed uderzeniami nieprzyjaciela z powietrza w rejonach wyjściowych i w czasie załadowania, przejścia morzem i walki o lądowanie zapewnia się siłami i środkami przełożonego oraz desantu i okrętów.

W celu przyspieszenia lądowania i nadania pododdziałom większej samodzielności ładuje się je na okręty razem z przydzielonymi środkami wzmocnienia. Sprzęt bojowy rozmieszcza się tak, żeby można było szybko go wyładować i użyć w walce. Ładunki jednego rodzaju, w tym również i amunicję, rozmieszcza się na możliwie większej liczbie okrętów.

C. Prowadzenie działań bojowych

330.

Przed wysadzeniem desantu morskiego lub jednocześnie z nim wysadza się /ląduje/ desant powietrzny w celu uchwycenia i utrzymania odcinka wybrzeża oraz wzbronienia podejścia odwodów nieprzyjaciela do rejonu lądowania desantu morskiego. Ponadto na kierunku desantu morskiego mogą działać oddział wydzielony i oddział rajdowy, z którym organizuje się współdziałanie. Przed wysadzeniem desantu morskiego wykonuje się uderzenia bronią masowego rażenia i ogniowe przygotowanie desantowania, a jego działania wspiera się uderzeniami lotnictwa, artylerią dalekonośną i artylerią okrętową.

W celu zachowania skrytości, lądowania desantu morskiego na słabo bronione wybrzeże można dokonać bez przygotowania ogniowego.

331.

Podczas zbliżania się do rejonu lądowania, w zależności od sytuacji, dowódca zespołu lądowania wspólnie z dowódcą dywizji /pułku/ mogą zmienić punkty lądowania z uwagi na przeciwdziałanie nieprzyjaciela oraz ze względu na szybkość i dogodny sposób lądowania desantu. Ostateczną decyzję, co do wyboru punktów lądowania podejmuje dowódca zespołu lądowania.

Z chwilą podejścia desantu do rejonu lądowania okręty zespołu wsparcia ogniowego zajmują wyznaczone rejony i wspólnie z lotnictwem na sygnał dowódcy zespołu lądowania rozpoczynają ogniowe przygotowanie. Lądowanie rozpoczynają grupy rozpoznawczo-szturmowe, które wykonują przejścia w zaporach

minowych i przeciwdesantowych na podejściach do punktów lądowania, a następnie poszerzają je i oczyszczają.

Rzut szturmowy /na czołgach pływających, pływających transporterach opancerzonych i bojowych wozach piechoty/, jeśli sytuacja tego wymaga, wyładowuje się do wody przed podejściem okrętów desantowych do brzegu. Do brzegu płynie on samodzielnie i wspierany ogniem artylerii okrętowej, lotnictwa /śmigłowców szturmowych/ opanowuje teren na głębokość uniemożliwiającą nieprzyjacielowi bezpośrednie ostrzeliwanie punktów lądowania ogniem broni maszynowej i środkami przeciwpancernymi.

W ślad za rzutem szturmowym do punktów lądowania zbliżają się okręty desantowe z pododdziałami lądującymi w kolejnych falach.

W wypadku gdy środki desantowe nie mogą podejść do samego brzegu, pododdziały wysadza się na brzeg na pływających transporterach opancerzonych lub bezpośrednio do wody, jeżeli głębokość nie przekracza 0,8 m. Czołgi, transportery opancerzone /samochody/ i ciągniki artyleryjskie wyładowuje się do wody wówczas, gdy głębokość wody i dno pozwala im samodzielnie posuwać się do brzegu.

Aby zapewnić szybkie uchwycenie punktów lądowania lub innych obiektów tuż przed podejściem okrętów desantowych do brzegu, zazwyczaj używa się śmigłowcową grupę desantową tworzoną z części pododdziałów pierwszego rzutu. Śmigłowce startują z nadbrzeżnych lotnisk /lądowisk/ lub ze specjalnie przystosowanych okrętów /transportowców/.

Grupy śmigłowców transportowych mogą być użyte również do desantowania kolejnych fal pierwszego lub dalszych rzutów

desantu albo do przewożenia i ewakuacji porażonych i chorych.

332.

Wysadzone na brzeg pododdziały pierwszego rzutu /oddziału wydzielonego/ z marszu rozwijają się w ugrupowanie bojowe i przy wsparciu uderzeń lotnictwa, artylerii okrętowej, śmigłowców szturmowych i czołgów przechodzą do ataku, rozbijają wojska nieprzyjaciela broniącego brzegu oraz wykorzystując maksymalnie skutki uderzeń broni masowego rażenia i działania desantów powietrznych, rozwijają natarcie w głąb obrony nieprzyjaciela.

Artylerię w miarę wyładowania rozwija się niezwłocznie w ugrupowanie bojowe do wsparcia działań oddziałów i pododdziałów na brzegu.

Poddddziały przeciwlotnicze rozwijają się w celu osłony pierwszego i kolejnych rzutów desantu.

333.

Podczas działań bojowych na wybrzeżu związki taktyczne okrętów /okręty/ i lotnictwo wspierają walkę nacierających wojsk, osłaniają rejony lądowania przed uderzeniami okrętów i z powietrza oraz wzbraniają podejścia odwodów nieprzyjaciela do rejonu lądowania. Przy dowódcy dywizji /dowódcach pułków/ powinni znajdować się przedstawiciele zespołu wsparcia ogniowego i lotnictwa, a jeśli zachodzi potrzeba przedstawiciele sztabu zespołu sił lądowania.

Dodatkowo przy dowódcy pułku z przedstawicielami zespołu wsparcia ogniowego powinna być grupa kierowania ogniem tego zespołu, która powinna znajdować się przy organie dowodzenia pułkowej grupy artylerii.

Po zakończeniu lądowania desantu okręty zespołu lądowania wspierają ogniem jego działania na wybrzeżu, osłaniają bazy lądowania od uderzeń nieprzyjaciela z morza, zabezpieczają dowóz środków materiałowych oraz ewakuują porażonych i chorych.

334.

Dowódca dywizji /pułku/ i sztab schodzą na brzeg po wylądowaniu sił głównych pierwszego rzutu dywizji /pułku/. Razem z nimi na ląd schodzą przedstawiciele sztabów wspierającego lotnictwa i zespołu wsparcia ogniowego, a jeśli zachodzi potrzeba przedstawiciele sztabu zespołu sił lądowania.

Po wylądowaniu dowódca dywizji /pułku/ udokładnia zadania oddziałów /pododdziałów/ na brzegu i sposób współdziałania, podejmuje środki w celu szybkiego rozwinięcia powodzenia, rozbicia nieprzyjaciela między punktami lądowania i kierunkami natarcia oddziałów /pododdziałów/, wzbronienia podejścia odwodów nieprzyjaciela do rejonu działań bojowych, poszerzenia odcinka opanowanego brzegu i zabezpieczenia skrzydeł oraz podaje sygnał do lądowania pozostałych sił desantu.

Lądowanie drugiego rzutu desantu na okrętach desantowych lub transportowcach /statkach/ rozpoczyna się w ślad za pierwszym rzutem i zazwyczaj jednocześnie na wszystkich punktach lądowania.

335.

Jeżeli drugi rzut /odwód/ przewożony jest na transporterach i statkach handlowych, a sytuacja bojowa i warunki nawigacyjno-hydrograficzne nie pozwalają na swobodne wysadzenie wojsk i sprzętu w portach bezpośrednio ze statku na brzeg

wojska i sprzęt należy przeładować ze statków na okręty desantowe, które uprzednio przewoziły wojska pierwszego rzutu. Przeładowanie wykonuje się z reguły poza zasięgiem ognia artylerii nieprzyjaciela.

Rozdział VII

OBRONA

1. ZASADY OGÓLNE

336.

Obrona jest wymuszonym rodzajem działań bojowych. Celem obrony jest odparcie natarcia przeważających sił nieprzyjaciela, zadanie mu znacznych strat, utrzymanie ważnych rejonów terenu i w ten sposób stworzenie sprzyjających warunków do natarcia. Obrona pozwala wygrać na czasie, zaoszczędzić siły i środki na jednych kierunkach i stworzyć warunki do natarcia na innych. Przejście do obrony może nastąpić w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem lub bez styczności z nim.

337.

Obrona polega przede wszystkim na uderzeniach bronią masowego rażenia, lotnictwa i innych środków ogniowych, stworzeniu silnej strefy ognia przed przednim skrajem, szczególnie przeciwpancernego, szerokim manewrze ogniem, siłami i środkami, kontratakach i uporczywym utrzymaniu ważnych rejonów zamykających prawdopodobne kierunki natarcia nieprzyjaciela oraz na szerokim stosowaniu zapór.

Użycie przez broniące się wojska broni masowego rażenia pozwala nie tylko odeprzeć natarcie przeważających sił nieprzyjaciela, ale również zerwać przygotowane przez niego natarcie i w krótkim czasie przejść od obrony do natarcia.

338.

Obrona powinna być trwała i aktywna, zdolna przeciwstawić się uderzeniom broni masowego rażenia nieprzyjaciela,

jego lotnictwa i artylerii, odeprzec zmasowane ataki czołgów, nie dopuścić do wysadzenia i działania desantów powietrznych, a w razie włamania się nieprzyjaciela w głąb obrony - rozbić go.

Osiąga się to przez:

- wykrycie we właściwym czasie i niezwłoczne zniszczenie środków masowego rażenia nieprzyjaciela, wykrycie jego głównego zgrupowania i porażenia go bronią masowego rażenia i ogniem pozostałych środków na dalekich podejściach, przed przednim skrajem i w głębi pbrony;
- zorganizowanie doskonałego systemu ognia, przede wszystkim przeciwpancernego, połączonego z systemem zapór minowych i innych oraz szybkie odtworzenie naruszonego systemu ognia;
- przygotowanie głębokiej i różnorodnej struktury obrony, umiejętne wykorzystanie terenu, rozbudowę inżynieryjną i dokładne maskowanie;
- rozśrodkowanie i skryte rozmieszczenie sił i środków, szeroki manewr nimi na zagrożone kierunki i wykonanie energicznych kontrataków oraz osłonę wojsk przed rozpoznaniem i uderzeniami nieprzyjaciela z powietrza;
- zorganizowanie skutecznej obrony przed bronią masowego rażenia i innych środków ogniowych oraz umiejętność działania przez dłuższy czas w terenie skażonym;
- wytrwałość i uporczywość broniących się wojsk;
- stanowcze i umiejętne dowodzenie wojskami, zorganizowanie na czas i stałe utrzymywanie współdziałania, szybkie odtwarzanie naruszonego systemu obrony i wszechstronne zabezpieczenie działań bojowych wojsk.

Broniące się wojska nie mogą opuszczać zajmowanych rejonów /pozycji/ i wycofywać się bez rozkazu wyższego przełożonego. Powinny być gotowe do działania bez taktycznej łączności z sąsiadami i w okrążeniu.

339.

Dywizja /pułk/ wykorzystując umiejętnie posiadane siły i środki może w krótkim czasie w każdym terenie zorganizować trwałą obronę i skutecznie odpierać natarcie przeważających sił nieprzyjaciela oraz jego uderzenia z powietrza. Dywizja zmechanizowana i dywizja pancerna /pułk zmechanizowany i pułk czołgów/ mogą zajmować obronę znajdując się w pierwszym lub drugim rzucie bądź w obronie.

Dywizji wyznacza się do obrony pas obrony, pułkowi - rejon obrony. Szerokość pasa /rejonu/ obrony zależy od zadania dywizji /pułku/, jej składu i charakteru terenu.

Na głównym kierunku szerokość pasa obrony dywizji może dochodzić do 30 km, rejonu obrony pułku - około 10 km. W obronie w terenie niejednakowo dostępnym do działań wojsk i w obronie wybrzeża morskiego szerokość pasa /rejonu/ obrony dywizji /pułku/ może być większa.

Głębokość obrony powinna zapewnić potęgowanie przeciwdziałania nieprzyjacielowi, swobodny manewr wojsk, szczególnie drugich rzutów i odwodów oraz rozśrodkowanie oddziałów /pododdziałów/. Głębokość ta może dochodzić: w dywizji do 20-30 km, w pułku do 10-12 km.

Dywizja zajmuje do obrony trzy-cztery pozycje, pułk - dwie pozycje.

Dywizja /pułk/ znajdująca się w drugim rzucie /odwodzie/ zajmuje do obrony pas na najważniejszym kierunku i rozbudowuje

go pod względem inżynieryjnym. Powinna ona być w stałej gotowości do wykonania przeciwuderzenia /kontrataku/ lub do manewru na zagrożony kierunek.

Dywizji /pułkowi/ wyznacza się kilka kierunków do wykonania przeciwuderzenia /kontrataku/. Na każdym z nich wyznacza się główną i zapasową rubież rozwinięcia i drogi wyjścia.

340.

Obronę dywizji stanowią:

- zaplanowane i przygotowane uderzenia bronią masowego rażenia;
- ugrupowanie sił i środków;
- system ognia;
- inżynieryjna rozbudowa pasa /rejonu/ obrony.

341.

Zaplanowane, przygotowane i wykonane w odpowiednim czasie, na właściwe obiekty uderzenia bronią masowego rażenia mają na celu: zmienić niekorzystny stosunek sił, osłabić siłę uderzenia nieprzyjaciela i zerwać lub osłabić jego natarcie. Uderzenia bronią masowego rażenia planuje się i przygotowuje na: środki przenoszenia broni masowego rażenia nieprzyjaciela; główne zgrupowanie uderzeniowe nieprzyjaciela - szczególnie jego czołgów; stanowiska dowodzenia, artylerię i ważne obiekty tyłowe nieprzyjaciela.

Podstawę do planowania i przygotowania uderzeń bronią masowego rażenia stanowi zamiar dowódcy dywizji. Rejony porażenia bronią masowego rażenia wybiera się na podejściach,

rubieżach rozwinięcia i w możliwych rejonach włamania się nieprzyjaciela w obronę dywizji.

Przy wyborze rejonów porażenia uwzględnia się warunki bezpieczeństwa broniących się wojsk oraz możliwości techniczne sprzętu rakietowego i lotnictwa do przygotowania kolejnych uderzeń.

Liczba rejonów porażenia zależy od liczby i mocy posiadanych ładunków.

342.

Ugrupowanie sił i środków dywizji /pułku/ powinno odpowiadać zadaniu bojowemu i zamiarowi przyszłej walki.

Powinno ono zapewnić: najefektywniejsze wykorzystanie posiadanych sił i środków; ciągłe narastanie wysiłku i siły oporu na zagrożonych kierunkach, kolejnych pozycjach /rejonach/ obrony; trwałe utrzymanie ważnych rejonów /rubieży/ oraz warunków do wykonania manewru; ochronę wojsk przed ogniowym oddziaływaniem nieprzyjaciela; aktywną obronę przeciwlotniczą; korzystne warunki dowodzenia i współdziałania; dogodne warunki do zabezpieczenia działań bojowych.

343.

Dywizja /pułk/ w obronie może ugrupować się w jednym lub w dwóch rzutach:

W jednym rzucie dywizja /pułk/ ugrupowuje się gdy nie ma możliwości zmiany dotychczasowego ugrupowania, brak sił do zorganizowania obrony w dwa rzuty, brak warunków wykorzystania całości drugiego rzutu.

W pozostałych wypadkach dywizja /pułk/ ugrupowuje się w dwa rzuty.

W skład ugrupowania dywizji /pułku/ wchodzą: oddziały /pododdziały/ pierwszego rzutu: oddziały /pododdziały/ drugiego rzutu lub odwód ogólnowojskowy, oddział rakiet, pododdziały artylerii pozostające w dyspozycji dowódcy lub dywizyjna /pułkowa/ grupa artylerii, oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze, odwód przeciwpancerny, oddział zaporowy, odwody rodzajów wojsk oraz oddziały wydzielone, odwód przeciwdesantowy, oddział /grupa/ ratunkowo-ewakuacyjny jeśli przewiduje ich użycie oraz oddziały /pododdziały/ tyłowe.

Pierwszy rzut dywizji /pułku/ odpiera uderzenia nieprzyjaciela przed przednim skrajem i rozbija siły, które włamały się w głąb obrony.

W wypadku dalszego powadzenia nieprzyjaciela przez uporczywe utrzymanie określonych rubieży /rejonów/ zapewnia warunki wykonania kontrataku drugim rzutem /odwodem/.

W pierwszym rzucie dywizji pancernej zwykle zajmuje obronę pułk zmechanizowany, a na kierunku zagrożonym uderzeniami czołgów nieprzyjaciela - pułki czołgów, wzmocnione pododdziałami zmechanizowanymi.

Drugi rzut dywizji /pułku/ wykonuje kontratak w celu rozbicia włamującego się nieprzyjaciela lub broni kolejnych pozycji w celu załamania natarcia nieprzyjaciela w głębi obrony.

Drugiego rzutu można również użyć do: zamknięcia wyrw powstałych po uderzeniach bronią masowego rażenia, zamiany lub wzmocnienia oddziałów /pododdziałów/ pierwszego rzutu, które utraciły zdolność bojową, zwalczania desantów powietrznych nieprzyjaciela wysadzonych w pasie /rejonie/ obrony, wykonania uderzenia przed przedni skraj obrony w ślad za kontrprzygotowaniem.

Pułki drugiego rzutu dywizji zmechanizowanej i pancernej są w gotowości do zajęcia obrony na najważniejszych kierunkach i do wykonania kontrataków.

Pułki czołgów oprócz tego przygotowują na każdym kierunku jedną-dwie rubieże ogniowe do odparcia ataku czołgów nieprzyjaciela.

Odwód ogólnowojskowy - tworzy się wówczas, gdy dywizja /pułk/ jest ugrupowana w jednym rzucie.

Może on wykonywać zadania, które wynikają w czasie walki lub te same zadania co drugi rzut.

Oddział rakiet - przeznaczony jest do wykonania uderzeń bronią masowego rażenia na środki masowego rażenia i siły główne nieprzyjaciela. Dla zapewnienia stałej gotowości niszczenia środków masowego rażenia i innych ważnych obiektów nieprzyjaciela, wyznacza się baterię dyżurną.

Rozmieszczenie oddziału rakiet w obronie powinno uwzględnić potrzeby swobodnego manewru wzdłuż frontu i w głębi.

Artyleria w obronie niszczy środki masowego rażenia nieprzyjaciela; obezwładnia nieprzyjaciela na podejściach do obrony; jego artylerię, środki przeciwlotnicze, radioelektroniczne oraz punkty dowodzenia; odpiera atak czołgów i piechoty nieprzyjaciela; obezwładnia nieprzyjaciela w rejonach włamania; wspiera ogniem drugie rzuty /odwody/ zwłaszcza podczas kontrataków.

Ponadto artyleria wspiera ubezpieczenia bojowe i poddziały broniące pozycji przedniej, osłania ogniem luki i wyłomy powstałe po uderzeniach bronią masowego rażenia nieprzyjaciela oraz obezwładnia jego desanty powietrzne. W dzia-

łaniach nocnych artyleria ponadto oświetla teren pociskami oświetlającymi i przez wzniecanie pożarów i niszczy środki oświetlające i przyrządy noktowizyjne nieprzyjaciela. Artyleria powinna być gotowa do niszczenia ogniem na wprost czołgów nieprzyjaciela, które włamały się w obronę.

Oddziały i pododdziały przeciwlotnicze wykrywają, rozpoznają i zwalczają środki napadu powietrznego nieprzyjaciela na małych i średnich wysokościach. Ostrzegają wojska o zagrożeniu z powietrza, ich ugrupowanie łączy się ściśle z osłanianymi obiektami. W obronie szczególnie dokładnie osłania się wojska broniące ważnych rejonów, organiczny oddział rakiet oraz drugie rzuty lub odwody, zwłaszcza podczas rozwijania się i wykonywania kontrataków.

Odwód przeciwpancerny dywizji /pułku/ przeznaczony jest do: zwalczania czołgów nieprzyjaciela, które włamały się w głąb obrony, zabezpieczenia rozwinięcia drugiego rzutu /odwodu/ do kontrataku; zamknięcia wyłomu po wykonaniu uderzeń bronią masowego rażenia przez nieprzyjaciela; zabezpieczenia luk i skrzydeł.

Rozmieszcza się go na kierunku głównego zagrożenia pancernego, zwykle na wysokości drugiego rzutu. Odwodowi przeciwpancernemu dywizji /pułku/ wyznacza się 1-2 kierunki działania, a na każdym z nich 1-2 rubieże ogniowe. Działanie odwodu przeciwpancernego może być wsparte uderzeniem śmigłowców szturmowych.

Oddział zaporowy - przeznaczony jest do stawiania zapór minowych na głównym kierunku natarcia nieprzyjaciela. Oddział zaporowy może najczęściej działać wspólnie z odwodem przeciwpancernym.

Odwody rodzajów wojsk - przeznaczone są do wykonywania zadań wynikłych w czasie walki. Mogą wzmocnić lub odtwarzać zużyte elementy ugrupowania danego rodzaju wojsk, brać udział w likwidacji skutków uderzeń nieprzyjaciela lub wykonywać inne nieplanowe zadania.

W skład oddziału /grupy/ ratunkowo-ewakuacyjnego mogą wchodzić pododdziały: wojsk zmechanizowanych, rozpoznania skażeń, medyczne, wojsk inżynieryjnych i remontowe.

Siły i środki wyznaczone do tego oddziału do czasu otrzymania rozkazu /sygnału/ działają w składzie dotychczasowych elementów ugrupowania dywizji /pułku/.

Oddziały wydzielone w sile wzmocnionych pododdziałów zmechanizowanych i czołgów tworzy się wówczas, jeżeli na podejściach do obrony organizuje się pas przesłaniania.

Do zadań oddziału wydzielonego należy: opóźnić natarcie nieprzyjaciela, zmusić go do rozwinięcia i prowadzenia natarcia w niedogodnym kierunku, wykryć ugrupowanie i kierunki działania nieprzyjaciela. Oddziały wydzielone prowadząc działania opóźniające osłaniają siły główne, stosując szeroko zapory i niszczenia. Wspiera się je ogniem artylerii z tymczasowych stanowisk ogniowych i uderzeniami lotnictwa. Oddziałami wydzielonymi dowodzi dowódca dywizji.

344.

Do walki z desantami powietrznymi nieprzyjaciela wysadzonymi w głębi obrony dywizji używa się drugich rzutów i odwodów oraz pododdziałów tyłowych. Desanty powietrzne nieprzyjaciela rozbija się natychmiast.

Sztab dywizji określa rejony możliwego wysadzenia desantów nieprzyjaciela, organizuje ich obserwację, ustala

sygnał powiadamiania in opracowuje sposoby rozbicia desantów.

345.

Oddziały /pododdziały/ tyłowe w obronie tworzą elementy zabezpieczenia tyłowego działań bojowych przeznaczone do: dowozu środków materiałowych, ewakuacji i remontu sprzętu bojowego oraz ewakuacji porażonych i obsługi wojsk.

Rozmieszcza się je w sposób rozśrodkowany w ukryciach i w rejonach trudno dostępnych dla czołgów.

Uzupełnienia środków materiałowych dokonuje się najpierw w oddziale rakiet, oddziałach /pododdziałach/ pierwszorzutowych, oddziałach i pododdziałach artylerii i czołgów umożliwiając prowadzenie obrony i walki w okrążeniu nawet w warunkach powstania przerw w dowozie. W pododdziałach i na stanowiskach ogniowych można gromadzić dodatkowe zapasy środków materiałowych, na środkach transportowych, a niekiedy składa się je na ziemi. W obronie częściej niż w natarciu może być stosowany manewr zapasami środków materiałowych.

Obsługę i remont sprzętu o małej pracochłonności przeprowadza się w ugrupowaniu bojowym wojsk wykorzystując najbliższe ukrycia. Obsługę wykonują załogi, a remont oddziały /pododdziały/ remontowe. Z oddziałów /pododdziałów/ remontowo-ewakuacyjnych wydziela się siły i środki tworząc grupy remontowo-ewakuacyjne działające w ugrupowaniu oddziałów /pododdziałów/. W pierwszej kolejności ewakuują one sprzęt zagrożony przed dostaniem się w ręce nieprzyjaciela. Dywizyjne /pułkowe/ punkty zbiórki uszkodzonego sprzętu wyznacza się zwykle między pierwszym a drugim rzutem lub za ugrupowaniem bojowym dywizji /pułku/.

Oddziały /pododdziały/ medyczne dywizji /pułków/ działających w rejonie głównego wysiłku obrony wzmacnia się siłami i środkami przełożonego.

Ewakuację medyczną prowadzi się transportem sanitarnym, a z ognisk masowych strat transportem ogólnego przeznaczenia. Niekiedy na kierunki zagrożone wysuwa się transport sanitarny dla przyspieszenia ewakuacji. Do ewakuacji ciężko porażonych może być wykorzystywany transport powietrzny.

346.

Inżynieryjna rozbudowa pasa /rejonu/ obrony obejmuje:

- rozbudowę fortyfikacyjną obrony;
- rozbudowę zapór inżynieryjnych;
- przygotowanie i utrzymanie dróg i mostów;
- urządzenie i przygotowanie punktów wydobywania i oczyszczania wody;
- przedsięwzięcia w zakresie maskowania.

Fortyfikacyjna rozbudowa obejmuje:

a/ Rejonu obrony pułku: kompanijne punkty oporu, batalionowe rejony obrony wchodzące w skład poszczególnych pozycji; stanowiska ogniowe artylerii; rubieże ogniowe odwodu przeciwpancernego i pododdziałów czołgów; rubieże rozwinięcia do kontrataku; rejony rozmieszczenia odwodów; stanowiska dowodzenia pułku; oraz w zależności od warunków pozycję przednią i pozycję ubezpieczeń bojowych.

b/ pasa obrony dywizji: trzy-cztery pozycje obrony pułków pierwszego i drugiego rzutu; pozycje ryglowe; stanowiska startowe dywizjonu rakiet taktycznych; rejony stanowisk ogniowych artylerii i oddziałów przeciwlotniczych; rejony

rozmieszczenia odwodów; rubieże rozwinięcia odwodu przeciwpancernego; rubieże rozwinięcia /ogniowe/ oddziałów i pododdziałów czołgów; rubieże rozwinięcia do kontrataków; stanowiska dowodzenia dywizji; oraz w zależności od warunków i potrzeb - pas przesłaniania i pozycję przednią.

Pas przesłaniania przygotowuje się i rozbudowuje na głębokość 20-25 km; pozycję przednią w odległości 6-9 km od pierwszej pozycji obrony; poszczególne pozycje o głębokości do 3 km każda i w odległości 4-6 km jedna od drugiej.

347.

Prace związane z rozbudową inżynieryjną pasa /rejonu/ obrony prowadzi się zwykle jednocześnie na całej głębokości, z zachowaniem odpowiedniej kolejności, zapewniającej stałą gotowość wojsk do odparcia natarcia nieprzyjaciela. W ramach prac pierwszej kolejności wykonuje się okopy dla środków ogniowych oraz sprzętu, odkrytych punktów obserwacyjnych, przykrytych odcinków transzei lub szczelin w ilości po jednej na każdą drużynę, okopów dla czołgów, transportu i łączności oraz wozów dowodzenia. Pojedyncze okopy do prowadzenia ognia z broni maszynowej i granatników, łączy się system odcinków transzei o głębokości 1,1 m. System punktów oporu osłania się zaporami inżynieryjnymi - głównie minowymi w postaci grup min lub pól minowych z równoczesnym przygotowaniem niszczeń. W głębi obrony oprócz węzłów zapór i niszczeń przygotowuje się rubieże minowania manewrowego dla oddziałów zaporowych pułków i dywizji. W następnej kolejności rozbudowuje się zapasowe stanowiska dla środków ogniowych, ukrycia dla sprzętu technicznego oraz środków transportowych, a w celu ochrony ludzi przed skutkami uderzeń broni masowego rażenia schrony przedpiersiowe

/po jednym na pluton/ i schrony typu lekkiego /po jednym na kompanię/.

Rejony rozmieszczenia drugich rzutów /odwodów/ stanowią jednocześnie rejony obrony tych oddziałów /pododdziałów/. Fortyfikacyjną rozbudowę tych rejonów wykonuje się zgodnie z wymaganiami stawianymi przy rozbudowie punktów oporu i rejonów obrony. Do inżynieryjnej rozbudowy powyższych rejonów można angażować całość sił wszystkich pododdziałów oraz wszystkie dostępne środki mechanizacji prac. W okresie walki obronnej w miarę możliwości odbudowuje się zniszczone obiekty oraz prowadzi się dalszą rozbudowę i doskonalenie wykonanych już urządzeń fortyfikacyjnych. Szef saperów dywizji /pułku/ odpowiedzialny jest przed dowódcą oddziału za właściwe planowanie, organizację i nadzór wykonania zasadniczych przedsięwzięć zabezpieczenia inżynieryjnego obrony. Do wykonawstwa prac inżynieryjnych związanych z przygotowaniem obrony angażuje się wszystkie rodzaje wojsk i służb. Wszystkie prace inżynieryjne i czynności związane z organizacją obrony należy wykonywać przestrzegając ściśle zasad maskowania.

348.

System ognia w obronie polega na przygotowaniu uderzeń ogniowych na podejścia do obrony i na stworzeniu ciągłych stref ognia wielowarstwowego wszystkich rodzajów przed przednim skrajem, na skrzydłach i w głębi obrony oraz na ześrodkowaniu w krótkim czasie ognia na każdym zagrożonym kierunku lub odcinku.

System ognia organizuje się uwzględniając współdziałanie wszystkich środków ogniowych i lotnictwa w połączeniu z systemem zapór inżynieryjnych i przeszkodami naturalnymi.

System ognia powinien zapewniać:

- zniszczenie środków napadu bronią masowego rażenia nieprzyjaciela, porażenie jego wojsk w rejonach ześrodkowania, podczas marszu i na rubieżach rozwinięcia lub w rejonach wyjściowych do natarcia;
- wsparcie pododdziałów broniących pozycji przedniej, ubezpieczenia bojowego i pasa przesłaniania;
- odparcie masowych ataków czołgów i piechoty nieprzyjaciela;
- rozbicie nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony, przygotowanie kontrataków i wsparcie oddziałów /pododdziałów/ silnym ogniem podczas kontrataków;
- osłonę ogniem luk i skrzydeł, zapór inżynieryjnych i przeszkód naturalnych.

Skuteczność ognia w obronie polega na jego celności, zmasowaniu i niespodziewanym otwarciu.

Środki ogniowe należy rozmieszczać skrycie, w sposób rozśrodkowany i tak, żeby z przeciwstoków i z głębi można było razić nieprzyjaciela ogniem skrzydłowym, krzyżowym i sztyletowym o dużej gęstości oraz tworzyć worki ogniowe.

Wszystkie środki ogniowe powinny być gotowe do szybkiego manewru oraz do prowadzenia ognia w nocy i w warunkach ograniczonej widoczności.

349.

W ramach systemu ognia dywizji /pułku/ w obronie artyleria przygotowuje: ognie zmasowane, ześrodkowane i zaporowe w celu zwalczania nieprzyjaciela na podejściach do obrony, odparcia ataku jego czołgów i piechoty przed przednim skrajem, na skrzydłach i w głębi obrony; osłonę ogniem prawdopodobnych rejonów uderzeń jądrowych nieprzyjaciela; wsparcie kontrata-

ków oraz ześrodkowanie w krótki-m czasie ognia artylerii na najważniejszych zgrupowaniach wojsk nieprzyjaciela, na dowolnym kierunku lub odcinku zagrożenia. Ogień artylerii wykonuje się w powiązaniu z uderzeniami rakiet i lotnictwa, ogniem czołgów i broni strzeleckiej, zaporami inżynieryjnymi i przeszkodami naturalnymi. Przy organizacji ognia artylerii uwzględnia się przewidywany sposób działania nieprzyjaciela i właściwości terenu.

350.

Organizacja ognia przeciwpancernego obejmuje: rozmieszczenie środków przeciwpancernych, zapór i stanowisk ogniowych artylerii na kierunkach dogodnych do ataku czołgów, wyznaczenie i przygotowanie rubieży ogniowych oraz dróg manewru dla odwodów przeciwpancernych, czołgów z drugich rzutów i odwodów, a także rubieży ogniowych i kanałów przelotu dla śmigłowców szturmowych; wyznaczenie pasów ostrzału i postawienie zadań wykonawcom.

Rozmieszczenie środków przeciwpancernych powinno zapewnić ich wzajemną osłonę ogniową, możliwość manewru ogniem i sprzętem z uwzględnieniem rozmieszczenia zapór; zapewnić głębokie urzutowanie sił i środków, narastanie siły ognia w miarę zbliżania się nieprzyjaciela do obrony, jego zmasowanie na najważniejszych kierunkach. Zasadzki czołgowe organizuje się w lukach i na skrzydłach oddziałów /pododdziałów/. Działanie zasadzek czołgowych uzgadnia się z działaniami oddziałów /pododdziałów/ oraz ogniem pozostałych środków.

351.

Uderzenia lotnictwa w obronie powinny zapewniać: obezwładnienie przyjaciela w czasie marszu, w rejonach ześrodkowania, podczas zbliżania się do przedniego skraju i rozwijania do natarcia; wsparcie broniących się wojsk przez niszczenie środków napadu bronią masowego rażenia nieprzyjaciela, jego zgrupowań, które włamały się w głąb obrony, punktów dowodzenia i środków radioelektronicznych; wsparcia kontrataków i przeciwuderzeń wojsk i zabezpieczenia ich manewru; osłonę wojsk przed uderzeniami nieprzyjaciela z powietrza; niszczenie desantów powietrznych i morskich nieprzyjaciela.

Śmigłowce szturmowe w obronie wykonują następujące zadania: niszczą czołgi nieprzyjaciela na kierunku jego głównego uderzenia, wspierają walkę oddziałów /pododdziałów/ w pasie przesłaniania i na poszczególnych pozycjach, wspierają kontrataki, osłaniają skrzydła i luki w ugrupowaniu oraz wyłomy powstałe od uderzeń jądrowych nieprzyjaciela, a ponadto niszczą środki ogniowe nieprzyjaciela przed przednim skrajem obrony.

Lotnictwa w obronie używa się na rozkaz wyższego dowódcy.

352.

Podstawę obrony przeciwlotniczej w dywizji stanowi system ognia rakiet przeciwlotniczych i artylerii przeciwlotniczej powiązany z systemem ognia sąsiednich dywizji i jednostek rakiet przeciwlotniczych armii oraz z działaniami lotnictwa myśliwskiego tworzy się go organicznymi oddziałami /pododdziałami/ przeciwlotniczymi dywizji /pułku/.

2. ORGANIZACJA OBRONY

353.

Sposób pracy dowódców i sztabów nad organizacją obrony zależy od sytuacji i czasu. We wszystkich jednak przypadkach powinien być taki, żeby zapewniał stałą gotowość wojsk do odparcia nieprzyjaciela, dokładne przestudiowanie i umiejętne wykorzystanie terenu, zajęcie obrony w sposób zorganizowany i we właściwym czasie, oraz doskonałą organizację ognia wszystkich rodzajów. Jeżeli do obrony przechodzi się w styczności z nieprzyjacielem dowódca dywizji /pułku/ przede wszystkim dąży do opanowania i umocnienia dogodnych rubieży, zorganizowania systemu ognia zwłaszcza przeciwpancernego, zabezpieczenia skrzydeł i luk.

Organizując obronę bez styczności z nieprzyjacielem, główną uwagę zwraca się na rozpoznanie możliwych kierunków podejścia nieprzyjaciela i organizację silnego ubezpieczenia. Na drogi podejścia nieprzyjaciela planuje się uderzenia ogniowe oraz wysyła pododdziały, zwłaszcza czołowe do urządzania zasadzek.

Jeżeli dywizja przechodzi do obrony w znacznym oddaleniu od wojsk własnych, główną uwagę zwraca się na organizację obrony okrężnej, stworzenie silnych odwodów i utrzymanie stałej łączności z przełożonym.

354.

Dowódca dywizji /pułku/ podejmuje decyzję do obrony i stawia zadania oddziałom /pododdziałom/ zwykle z mapy, a następnie jeżeli sytuacja na to pozwala, udokładnia je w czasie rekonesansu.

W decyzji dowódca dywizji /pułku/ określa: sposób rażenia nieprzyjaciela na prawdopodobnych kierunkach jego natarcia; rejony, w których zamierza się wykonać na nieprzyjaciela uderzenia bronią masowego rażenia oraz kontrataki; rejony, od których utrzymania zależy trwałość obrony; ugrupowanie sił i środków oraz inżynieryjna rozbudowa pasa /rejonu/ obrony z uwzględnieniem właściwości terenu i manewru. Powziętą decyzja powinna zapewnić jak najlepsze użycie broni masowego rażenia, środków przeciwpancernych, skuteczną obronę przed bronią masowego rażenia nieprzyjaciela oraz wykonanie kontrataków i manewru w czasie walki.

Sztab dywizji /pułku/ zgodnie z wytycznymi dowódcy przygotowuje dane do decyzji, a po jej powzięciu przez dowódcę ściśle i terminowo wykonuje czynności organizacyjne oraz kontroluje podległe wojska i udziela im pomocy we właściwym zorganizowaniu obrony.

355.

Rekonesans przeprowadza się w celu udokładnienia w terenie: prawdopodobnego kierunku natarcia sił głównych nieprzyjaciela, szczególnie jego czołgów, rejonów wyjściowych, rubieży rozwinięcia i ataku; rejonów na podejściach do przedniego skraju, na które przewiduje się uderzenia broni masowego rażenia, ogniem artylerii i czołgów oraz lotnictwa; przebiegu pozycji przedniej, przedniego skraju, pozycji i rejonów obrony, rejonów rozwinięcia odwodów, rejonów i pozycji zapasowych i pozornych /dowódca dywizji oprócz tego udokładnia rozmieszczenie ubezpieczenia bojowego i kompanijnych punktów oporu/; systemu ognia i zadań środków ogniowych, głównego i

zapasowych rejonów stanowisk startowych oddziału rakiet, stanowisk ogniowych artylerii, przeciwpancernych pocisków kierowanych i oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych, rubieży rozwinięcia pododdziałów czołgów i odwodu przeciwpancernego.

356.

W rozkazie bojowym podczas stawiania zadań oddziałom /pododdziałom/ dowódca dywizji /pułku/ określa przebieg przedniego skraju obrony i pozycji oraz podaje:

- pułkom /batalionom/ pierwszego rzutu - środki wzmocnienia, zadania, kierunki skupienia głównych wysiłków /batalionom - punkty oporu, które powinny przygotować i najważniejsze zadania ogniowe/, siły i środki do zabezpieczenia luk i skrzydeł, linie rozgraniczenia, a pułkom /batalionom/ drugiego rzutu lub odwodowi ogólnowojskowemu - także kierunki i rubieże rozwinięcia do kontrataków, rubieże rozwinięcia pododdziałów czołgów do odparcia ataków czołgów nieprzyjaciela;
- oddziałowi rakiet - obiekty uderzeń i zadania, rejony stanowisk startowych, liczbę baterii dyżurnych i czas gotowości;
- artyłerii - rejony zmasowania ognia, odcinki ognia ześrodkowanego, rubieże ognia zaporowego, sposób wsparcia kontrataków, rejony stanowisk ogniowych, zużycie amunicji i czas gotowości;
- oddziałom /pododdziałom/ przeciwlotniczym sposób osłony wojsk, rejony stanowisk ogniowych i czas gotowości;
- odwodowi przeciwpancernemu i oddziałowi zaporowemu - skład, zadania, rejony rozmieszczenia, rubieże ogniowe /rubieże minowania/;

- innym elementom ugrupowania - skład, rejon, rozmieszczenie i zadania;
- sposób i kolejność rozbudowy inżynieryjnej pasa /rejonu/ obrony;
- czas zajęcia obrony i gotowość systemu ognia.

Jeżeli tworzy się pozycję przednią /pas przesłaniania/, podaje się jej przebieg, siły i środki przeznaczone do obrony i charakter rozbudowy inżynieryjnej. Dowódca dywizji oprócz tego, zapoznaje dowódców oddziałów z planem użycia broni masowego rażenia oraz udokładnia w rozkazie obiekty uderzeń lotnictwa.

357.

Dowódca dywizji /pułku/, o ile pozwalają na to czas i warunki, organizuje współdziałanie w terenie, zwłaszcza w rejonie głównego wysiłku obrony.

Współdziałanie organizuje się na całą głębokość według prawdopodobnych kierunków natarcia nieprzyjaciela oraz według zadań i kierunków kontrataków wojsk własnych, zawsze na korzyść tego elementu ugrupowania, który w danym etapie walki spełnia główne zadania.

Organizując współdziałanie udokładnia się działania:
- artylerii i czołgów z uderzeniami broni masowego rażenia i uderzeniami lotnictwa w celu rozbicia nieprzyjaciela w rejonach ześrodkowania, podczas zbliżania się do przedniego skraju obrony i rozwijania, w czasie prowadzenia walki w pasie przesłaniania /jeśli się go organizuje/ i na rubieży ataku;

- pododdziałów broniących pozycji przedniej, ubezpieczenia bojowego i wspierającej je artylerii;
- oddziałów /pododdziałów/ pierwszego rzutu i środków ogniowych podczas odpierania ataków nieprzyjaciela przed przednim skrajem obrony;
- wojsk pierwszego i drugiego rzutu, odwodów i środków ogniowych w celu rozbicia nieprzyjaciela, który włamał się w obronę i wykonania kontrataków;
- oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych i lotnictwa myśliwskiego w celu osłony wojsk przed uderzeniami nieprzyjaciela z powietrza i zapewnienia bezpieczeństwa przelotów własnym samolotom i śmigłowcom.

358.

Przed rozpoczęciem natarcia przez nieprzyjaciela rozpoznanie powinno wykryć: jego główne siły już w czasie marszu, kierunek ich ruchu, skład, rejony ześrodkowania i rozwinięcia, szczególnie oddziałów rakiet, artylerii i czołgów, rozmieszczenie punktów dowodzenia i środków radioelektronicznych, przygotowanie i czas wykonania uderzeń bronią masowego rażenia i przejścia nieprzyjaciela do natarcia.

W czasie walki rozpoznanie powinno udokładnić ugrupowanie nieprzyjaciela, ustalić zbliżanie się i kierunek wprowadzenia do walki odwodów i miejsc wysadzenia jego desantów powietrznych.

W wykonaniu tych zadań biorą udział siły i środki wszystkich rodzajów rozpoznania. Szczególną uwagę zwraca się na organizację systemu obserwacji przed frontem, na skrzydłach i w lukach oraz na tyłach wojsk własnych.

Grupy specjalne zwykle wysyła się do rejonów prawdo-

podobnego ześrodkowania sił głównych nieprzyjaciela i na drogi jego marszu. Na skrzydła i w luki jego ugrupowania bojowego wysyła się patrole /grupy/ rozpoznawcze.

Pododdziały rozpoznania radioelektronicznego z chwilą przejścia dywizji do obrony zajmują stanowiska możliwie najbliżej przedniego skraju obrony na prawdopodobnym kierunku natarcia sił głównych nieprzyjaciela.

359.

Obronę przed bronią masowego rażenia zapewnia się przez: skryte rozmieszczenie i rozśrodkowanie wojsk; umiejętne wykorzystanie właściwości ochronnych sprzętu bojowego i terenu; szybką budowę ukryć i schronów dla wojsk, punktów dowodzenia i punktów medycznych; wykrycie we właściwym czasie rejonów skażonych; wyprowadzenie pododdziałów z rejonów o wysokiej mocy dawki promieniowania; szybką likwidację skutków uderzeń broni masowego rażenia.

360.

Obronę przeciwlotniczą organizuje się w całym pasie obrony dywizji /pułku/. Główny wysiłek skupia się do osłony najważniejszych elementów ugrupowania w danym okresie. Ugrupowanie oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych powinno zapewnić możliwość niszczenia środków napadu powietrznego na podejściach do osłanianych wojsk i z różnych kierunków, szybkie wykonanie manewru na rubieże rozwinięcia do kontrataków oraz prowadzenie walki z desantami nieprzyjaciela podczas przelotu i lądowania. Powinno ono również zapewnić dużą żywotność pododdziałów w okresach silnego oddziaływania ogniowego nieprzyjaciela. W systemie obrony przeciwlotniczej

dywizji /pułku/ mogą być organizowane zasadzki przeciwlotnicze i pododdziały wędrowne. Zasadzki organizuje się na oczekiwanych kierunkach nalotu nieprzyjaciela. Pododdziały wędrowne maskują rzeczywiste ugrupowanie bojowe oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych.

361.

Celem zabezpieczenia inżynieryjnego obrony jest stworzenie dogodnych warunków do najefektywniejszego wykorzystania w walce sprzętu bojowego, uporczywego utrzymania zajmowanych rejonów i rubieży, swobodnego wykonywania manewru, zapewnienia skutecznej obrony przed oddziaływaniem konwencjonalnych i jądrowych środków rażenia nieprzyjaciela.

Do zabezpieczenia inżynieryjnego obrony należy: rozpoznanie inżynieryjne nieprzyjaciela i terenu; rozbudowa fortyfikacyjna pozycji rejonów i pasa obrony; rozbudowa systemu zapór inżynieryjnych oraz przygotowanie i utrzymanie dróg oraz przepraw na przeszkodach wodnych; wykonanie inżynieryjnych przedsięwzięć maskowniczych; wydobywanie i oczyszczanie wody oraz utrzymanie punktów zaopatrywania w wodę; wykonywanie prac inżynieryjnych w ramach likwidacji skutków uderzeń jądrowych nieprzyjaciela; zabezpieczenie inżynieryjne kontrataków broniących się wojsk oraz walki z desantami nieprzyjaciela.

Zabezpieczenie inżynieryjne obrony dywizji /pułku/ obejmuje:

- rozpoznanie inżynieryjne nieprzyjaciela i terenu;
- inżynieryjną rozbudowę pasa /rejonu/ obrony;
- wykonanie przedsięwzięć inżynieryjnych w celu zabezpieczenia działania drugiego rzutu /odwodu/;

- udział w likwidacji skutków uderzeń bronią masowego rażenia.

Podstawowym przedsięwzięciem inżynieryjnego zabezpieczenia w obronie jest: fortyfikacyjna rozbudowa terenu oraz przygotowanie systemu zapór inżynieryjnych. Głównym rodzajem zapór inżynieryjnych rozbudowywanych w obronie są zapory minowe, na które składają się grupy min i pola minowe. W okresie organizacji obrony zapory minowe zakłada się w pasie przesłaniania, na pierwszej pozycji przed i między punktami oporu na głębokość batalionowych rejonów obrony pierwszego rzutu na kierunkach dogodnych do działania czołgów nieprzyjaciela. W czasie walki obronnej prowadzi się minowanie w głębi obrony, gdy wyraźnie zarysował się kierunek głównego uderzenia nieprzyjaciela stosuje się szeroko minowanie manewrowe, którym uzupełnia się i wzmacnia zapory stałe, zamykając wyrwy i luki powstałe w obronie.

W systemie zapór inżynieryjnych szczególnie ważną rolę spełniają węzły zapór i niszczeń. Wszystkie zapory inżynieryjne rozbudowuje się w ścisłym powiązaniu z organizacją odpowiedniego systemu ognia.

362.

Zabezpieczenie chemiczne organizuje się w całym pasie /rejonie/ obrony dywizji /pułku/.

Główny wysiłek rozpoznania skażeń promieniotwórczych i chemicznych skupia się w rejonach rozmieszczenia wojsk, na kierunkach i rubieżach rozwijania drugich rzutów /odwodów/ do kontrataku oraz na drogach dowozu i ewakuacji.

Szczególną uwagę zwraca się na wykorzystanie przez wojska indywidualnych i zbiorowych środków przed skażeniami i środkami zapalającymi.

Ugrupowanie pododdziałów wojsk chemicznych powinno zapewnić możliwość szybkiego rozpoznania skażeń i przeprowadzenia zabiegów sanitarnych i specjalnych oraz odkażania /dezynfekcji/ istotnych dla obrony odcinków terenu i dróg.

Środki dymne w obronie wykorzystuje się do: oślepienia systemu obserwacji, ognia i ugrupowania nieprzyjaciela; maskowania /pozorowania/ przedniego skraju obrony; ugrupowania i manewru broniących się oddziałów /pododdziałów/ oraz prac inżynieryjnych.

W czasie walki w pasie obrony zasłony dymne stosuje się do: maskowania drugich rzutów /odwodów/ przed naziemną i powietrzną obserwacją nieprzyjaciela oraz osłony ich manewru podczas wychodzenia na planowane rubieże kontrataków.

Zasłony dymne maskujące kontrataki powinny łączyć się z zasłonami dymnymi na kierunkach pozornych celem zmylenia nieprzyjaciela, przy czym zasłony pozorne wykonuje się nieco wcześniej niż wyjście do kontrataku.

Przy planowanym wycofaniu się, ruchome zasłony dymne stosuje się na kolejnych rubieżach za pomocą etatowych środków zadymiania oddziałów /pododdziałów/.

363.

Aby wprowadzić nieprzyjaciela w błąd i obniżyć skuteczność jego uderzeń bronią masowego rażenia w miarę istniejących możliwości w obronie co pewien czas zmienia się rejony rozmieszczenia drugich rzutów i odwodów, oddziału rakiet, artylerii, oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych i punktów dowodzenia.

Rejony rozmieszczenia powinno się zmieniać zgodnie z

zamiarem walki, skrycie, z zasady w nocy lub w warunkach złej widoczności z jak najściślejszym przestrzeganiem zasad maskowania.

364.

Przedsięwzięcia walki radioelektronicznej w obronie dywizji realizują pododdziały rozpoznania radioelektronicznego i przydzielone pododdziały zakłóceń radiowych przy współudziale innych rodzajów wojsk /stosownie do potrzeb i ich możliwości/ oraz bezpośrednich użytkowników środków radioelektronicznych.

Pozycje bojowe pododdziałów zakłóceń radiowych wybiera się zarówno przed frontem, jak i na skrzydłach prawdopodobnego kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela.

Ugrupowanie środków zakłócających powinno zapewnić możliwość stosowania zakłóceń na różnych kierunkach, szybkie wykonanie manewru na rubieże rozwinięcia drugiego rzutu dywizji do kontrataku oraz wsparcie elektroniczne oddziałów /pododdziałów/ dywizji prowadzących walkę z desantem powietrznym nieprzyjaciela.

Równocześnie wojska broniącej się dywizji /pułku/ realizują przedsięwzięcia obrony radioelektronicznej przed oddziaływaniem nieprzyjaciela.

364a.

W zakresie zabezpieczenia tyłowego w obronie dowódca dywizji /pułku/ najczęściej określa: drogi dowozu i ewakuacji, rejony rozmieszczenia tyłów, wielkości i terminy nagromadzenia zapasów środków materiałowych w oddziałach /pododdziałach/, normy zużycia środków materiałowych, zadania zabezpieczenia technicznego i medycznego oraz siły i środki wydzielone do pomocy tyłom.

365.

Stanowisko dowodzenia dywizji /pułku/ rozmieszcza się w rejonie trudno dostępnym dla czołgów, w głębi obrony, zwykle z boku przypuszczalnego kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela, mając na względzie ciągłość dowodzenia wojskami.

Na najważniejszych kierunkach organizuje się punkty obserwacyjne, na które udaje się dowódca dywizji /pułku/ w razie potrzeby.

Zapasowe stanowisko dowodzenia dywizji urządza się z boku lub z tyłu stanowiska dowodzenia, w rejonie zapewniającym trwałe dowodzenie wojskami w razie wytrącenia z walki stanowiska dowodzenia.

Tyłowe stanowisko dowodzenia rozmieszcza się w rejonie oddziałów /pododdziałów/ tyłowych.

Do czasu rozpoczęcia natarcia przez nieprzyjaciela wojskami dowodzi się przede wszystkim przy użyciu środków przewodowych i wojskowej poczty polowej. Łączność radiowa i radioliniowa powinna być zorganizowana i przygotowana oraz znajdować się w stałej gotowości do pracy. W tym czasie może być użyta do przekazywania krótkich sygnałów w celu utrzymania łączności z rozpoznaniem, do kierowania ogniem oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych i do podawania sygnałów powiadamiania /ostrzegania, alarmowania/.

3. PROWADZENIE OBRONY

366.

Dowódca dywizji /pułku/ i sztab są zobowiązani w porę ustalić przygotowanie nieprzyjaciela do natarcia, jego ugrupowanie, szczególnie czołgów, rozmieszczenie środków napadu

ogniowego, punktów dowodzenia i środków radioelektronicznych.

W wypadku gdy dywizja bierze udział w kontrprzygotowaniu, po stwierdzeniu, że główne siły nieprzyjaciela podchodzą z głębi i rozwijają się do natarcia, dowódca dywizji melduje o tym przełożonemu, udokładnia zadania oddziału rakiet, artylerii i czołgów biorących udział w kontrprzygotowaniu i daje rozkaz /sygnał/ do otwarcia ognia.

Główne zgrupowanie wojsk nieprzyjaciela rozbija się uderzeniami broni masowego rażenia, ogniem artylerii i czołgów rozpoczynając na największych odległościach.

Lotnictwo biorące udział w kontrprzygotowaniu niszczy obiekty nie porażone i wykonuje uderzenia przede wszystkim na środki napadu bronią masowego rażenia, artylerię, czołgi i wojska zmechanizowane przygotowujące się do natarcia oraz na punkty dowodzenia nieprzyjaciela.

Jeżeli wykonuje się uderzenie przed przedni skraj obrony, dowódca dywizji w razie potrzeby udokładnia zadania oddziału rakiet, oddziałów i pododdziałów biorących udział w tym uderzeniu oraz sposób ich współdziałania z artylerią i lotnictwem.

367.

Podczas odpierania rozpoznania walką i ataku czołowych pododdziałów nieprzyjaciela dowódca dywizji /pułku/ wspiera pododdziały broniące pozycji przedniej /pozycji ubezpieczeń bojowych/ ogniem wyznaczonej do tego artylerii i czołgów oraz innych środków ogniowych, aby udaremnić próby nieprzyjaciela rozpoznania przedniego skraju lub włamania się w przedni skraj obrony z marszu.

Aby wprowadzić nieprzyjaciela w błąd, pododdziały i środki ogniowe, które zdradziły swoje rozmieszczenie, powinny zmienić stanowiska. Przejścia w zaporach wykonane przez nieprzyjaciela natychmiast się zamyka.

368.

Z chwilą rozpoczęcia przez nieprzyjaciela ogniowego przygotowania wykonuje się uderzenia bronią masowego rażenia, lotnictwem i artylerią na środki napadu jądrowego i artylerię nieprzyjaciela oraz jego wojska zmechanizowane i czołgi wysuwające się lub przygotowujące do ataku. Oddziały i pododdziały przeciwlotnicze we współdziałaniu z lotnictwem myśliwskim zwalczają nieprzyjaciela powietrznego i nie dopuszczają do wykonania przez niego uderzeń na broniące się wojska i inne obiekty.

Do ważnych rejonów, decydujących o trwałości obrony, na które nieprzyjaciel wykonał uderzenia bronią masowego rażenia, wysuwa się odwody i oddziały zaporowe, aby zamknąć wyłomy powstałe w ugrupowaniu wojsk.

W wypadku wysadzenia desantu powietrznego i przeniknięcia w głąb obrony grupy rozpoznawczo-dywersyjnych /oddziałów/ nieprzyjaciela należy je natychmiast rozbić.

369.

Gdy nieprzyjaciel rozpoczął atak, wykonuje się powtórne uderzenia bronią masowego rażenia na wojska pierwszego i drugiego rzutu oraz odwody. Ogień broniących się wojsk osiąga maksymalne natężenie. Główną masę ognia ześrodkowuje się na czołgach i wojskach zmechanizowanych nieprzyjaciela.

Artyleria zwalcza czołgi nieprzyjaciela i dezorganizując jego ugrupowanie stwarza dogodne warunki do niszczenia ich

ogniem środków przeciwpancernych.

Środki przeciwpancerne i czołgi otwierają ogień na odległość pozwalającą skutecznie niszczyć czołgi i transportery opancerzone nieprzyjaciela. Broniące się pododdziały wszystkimi środkami ogniowymi i artylerią niszczą czołgi i transportery opancerzone nieprzyjaciela, odcinają piechotę od czołgów. Czołgi, które włamały się w głąb, niszczy się wszystkimi środkami przeciwpancernymi rozmieszczonymi w głębi.

Lotnictwo niszczy nowo wykryte środki przenoszenia broni masowego rażenia nieprzyjaciela, wykonuje uderzenia na jego drugie rzuty, artylerię, odwody i punkty dowodzenia.

370.

W razie włamania się nieprzyjaciela w głąb obrony dowódca dywizji /pułku/ stosuje wszystkie środki, aby nie pozwolić mu na dalsze posuwanie się w głąb i w stronę skrzydeł, rozciąć ugrupowanie nacierającego nieprzyjaciela, zadać mu jak największe straty zmasowanym ogniem wszystkich środków i uderzeniami.

Pododdziały, które znalazły się na tyłach nieprzyjaciela, utrzymują zajmowane pozycje. W sprzyjających warunkach wykonują kontrataki na skrzydła i tyły nieprzyjaciela. Dowódca dywizji /pułku/ powinien wspierać ich działania wszystkimi posiadanymi siłami i środkami.

371.

Dowódca dywizji /pułku/ wykonując uderzeniowe ogniowe na nieprzyjaciela, który włamał się w obronę, jednocześnie powinien organizować kontratak siłami drugiego rzutu lub odwodu.

Kontratak wykonuje się energicznie, uderzając z marszu na skrzydła i tyły nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony, w momencie gdy jego nacierające oddziały zostały zatrzymane wskutek poniesionych strat, a podchodzące z głębi odwody opóźniły się lub poniosły znaczne straty od uderzeń bronią masowego rażenia, ognia broniących się wojsk i uderzeń lotnictwa.

Drugi rzut pułku kontratakuje z zasady wspólnie z drugim rzutem /odwodem/ dywizji lub we współdziałaniu z drugimi rzutami sąsiednich pułków. W przypadkach, gdy w głąb obrony włamały się nieznaczne siły nieprzyjaciela i gdy poniósł on duże straty drugi rzut pułku może być użyty do samodzielnego wykonania kontrataku.

W razie włamania się nieprzyjaciela w lukę między dywizją /pułkem/ a sąsiadem dowódca dywizji /pułku/ jest obowiązany zadać nieprzyjacielowi straty, nie dopuścić do rozwinięcia się go w stronę skrzydeł i w głąb obrony i w sprzyjających warunkach rozbić go kontratakiem drugiego rzutu dywizji /pułku/ we współdziałaniu z sąsiadem.

Dowódca dywizji powinien wspierać pomyślny rozwój kontrataku wszystkimi posiadanymi siłami i środkami.

Po wykonaniu kontrataku i odtworzeniu położenia wszyscy dowódcy i sztaby nie czekając na wytyczne szybko odtwarzają naruszony system ognia, przede wszystkim przeciwpancernego, współdziałanie, odwody, drugie rzuty i zapory.

W wyniku wykonywanych na nieprzyjaciela uderzeń bronią masowego rażenia mogą powstać sprzyjające warunki przejścia broniących się wojsk do natarcia. Dowódca dywizji powinien

wcześniej przewidzieć, w jaki sposób zabezpieczyć w takim wypadku przejście oddziałów do natarcia.

372.

Jeżeli nieprzyjaciel użyje broni masowego rażenia w sposób zmasowany i stworzy wyraźną przewagę w siłach i środkach, a szczególnie w czołgach, kontrataków zwykle się nie wykonuje. W tych warunkach dywizja /pułk/ broni uporczywie przygotowanych pozycji, wszystkimi rodzajami ognia zadaje nieprzyjacielowi straty i w ten sposób umożliwia wykonanie przeciwuderzenia. Pododdziały i oddziały prowadzące walkę na skrzydłach zgrupowania nieprzyjaciela, które włamały się w głąb, utrzymują pozycję ryglową, nie doouszczają do rozwinięcia przełamania w stronę skrzydeł i zapewniają w ten sposób rubieże rozwinięcia do przeciwuderzenia siłami drugiego rzutu armii.

Aby zamknąć powstałe w obronie wyłomy i odciąć odwody i tyły nieprzyjaciela od jego oddziałów, które włamały się w głąb, dowódca dywizji przerzuca tam konieczne siły i środki z odcinków nie atakowanych i odwody.

373.

Dowódca dywizji /pułku/ drugiego rzutu powinien zawsze znać sytuację na prawdopodobnych kierunkach przyszłych działań, śledzić jej zmiany i mieć stałą łączność ze sztabem armii /dowódcą dywizji/ oraz z dowódcami dywizji /pułków/ pierwszego rzutu i odwodami armii /dywizji/. Aby mieć wiarygodne dane o nieprzyjacielu i położeniu wojsk własnych ze sztabu dywizji /pułku/ wysyła się oficerów do oddziałów pierwszego rzutu prowadzącego walkę.

Dowódca dywizji /pułku/ po otrzymaniu rozkazu do wykonania przeciwuderzenia /kontrataku/ wskazuje podległym dowódcom kie-

runki działań nieprzyjaciela i osiągnięte przez niego rubieże, położenie oddziałów dywizji pierwszego rzutu, sposób użycia broni masowego rażenia przez armię i wydaje rozkaz do przeciwuderzenia /kontrataku/.

4. OBRONA PRZESZKODY WODNEJ

374.

Przeszkoda wodna pozwala zorganizować skuteczną obronę mniejszymi siłami i na bardziej szerokim froncie. Obronę przeszkody wodnej zazwyczaj organizuje się na swoim brzegu. Przedni skraj obrony wyznacza się w zależności od szerokości przeszkody wodnej i charakteru jej doliny, możliwie blisko lustra wody, lub przesuwa się w głąb na dogodną rubież tak, aby zapewnić warunki prowadzenia ognia na przeciwległy brzeg, lustro wody oraz brzeg własny. W takim wypadku na brzegu tworzy się pozycje przednie lub ubezpieczeń bojowych oraz buduje zapory.

W razie konieczności utrzymania przyczółków obrona przeszkody wodnej może być organizowana po obu brzegach. Drugi rzut i odwody rozmieszcza się w rejonach,skąd można szybko i skrycie podejść do któregokolwiek możliwego odcinka forsowania oraz rozbić tam nieprzyjaciela ogniem i zdecydowanym kontratakiem. W zależności od szerokości pasa /rejonu/ obrony drugi rzut /odwód/ dywizji /pułku/ można rozmieszczać w kilku rejonach na najważniejszych kierunkach. Do zwalczania desantów powietrznych przewiduje się wydzielenie niezbędnych sił i środków.

375.

System ognia powinien zapewnić rozbicie nieprzyjaciela na podejściach do przeszkody wodnej, na odcinkach forsowania i na bronionym brzegu. Szczególną uwagę zwraca się na organizację ognia skrzydłowego i krzyżowego, zapewniającego w połączeniu z zaporami inżynieryjnymi niezawodne rażenie nieprzyjaciela na wodzie.

Istniejące na przeszkodzie wodnej wyspy i występy brzegu zajmują wydzielone pododdziały, żeby zapobiec niespodziewanemu forsowaniu przeszkody wodnej przez nieprzyjaciela oraz prowadzić wzdłuż niej ogień skrzydłowy.

Na odcinkach dogodnych do przeprawy na samobieżnych środkach przeprawowych oraz czołgów, szczególnie w bród i pod wodą, zwiększa się gęstość ognia przeciwpancernego, buduje zapory inżynieryjne i urządza zasadzki czołgowe.

376.

Dla wykrycia w porę przygotowań nieprzyjaciela do forsowania przeszkody wodnej organizuje się rozpoznanie, które ma ustalić kierunek zbliżania się jego oddziałów i pododdziałów do przeszkody wodnej, ich siłę i skład, rejony ześrodkowania środków przeprawowych, miejsca rozmieszczenia środków przenoszenia broni masowego rażenia, stanowiska ogniowe artylerii oraz przygotowywane przez nieprzyjaciela odcinki przepraw. Zadania te w dywizji wykonują grupy specjalne, elementy rozpoznania działające na podejściach do przeszkody wodnej, samoloty, śmigłowce, pododdziały rozpoznania radioelektronicznego. W pułku zadania te wykonują samodzielne patrole rozpoznawcze, patrole rozpoznawcze i bojowe patrole rozpoznawcze.

Prócz tego w oddziałach /pododdziałach/ organizuje się ciągłą obserwację, szczególnie na odcinkach najbardziej dogodnych do forsowania.

377.

W organizacji obrony przeszkody wodnej zwiększa się rola rekonesansu, w czasie którego dowódca dywizji /pułku/ powinien dodatkowo ustalić: istnienie brodów i miejsc dogodnych do przeprawy pod wodą, odcinki możliwych przepraw nieprzyjaciela; rejony ześrodkowania jego środków przeprawowych; dogodne wejście i wyjście z wody oraz miejsca budowy przepraw promowych i mostowych; miejsca i sposób zaminowania brodów, przepraw pod wodą, dogodnych zejść i wyjść z wody oraz przykycie ich ogniem; miejsca zmasowanych ogni artylerii i uderzeń lotnictwa na rejony prawdopodobnego ześrodkowania sił i środków przeprawowych nieprzyjaciela, na podejściach do przepraw, przeprawy oraz drogi ewentualnego podejścia nieprzyjaciela.

378.

W obronie przeszkody wodnej broń masowego rażenia stosuje się na główne zgrupowanie nieprzyjaciela na podejściach do przeszkody wodnej, na jego środki napadu jądrowego, rejony ześrodkowania środków przeprawowych, ważniejsze przeprawy, punkty dowodzenia i przeprawiające się wojska.

Artyleria przygotowuje ogień na rejony możliwego ześrodkowania sił głównych nieprzyjaciela i jego środków przeprawowych oraz na odcinki prawdopodobnych przepraw i podejść do nich.

Dla zniszczenia ogniem na wprost środków nieprzyjaciela próbującego forsować przeszkodę wodną, wysuwa się bliżej brzegu część pododdziałów przeciwpancernych pocisków kiero-

wanych, czołgów, śmigłowców szturmowych i innych środków ogniowych.

Śmigłowce szturmowe zaskakującymi uderzeniami z powietrza niszczą środki przeprawowe nieprzyjaciela oraz siły i środki forsujące przeszkodę wodną.

379.

Lotnictwo wykrywa wyruszenie nieprzyjaciela do przeszkody wodnej i jego przygotowanie do forsowania, wykonując uderzenia na środki napadu bronią masowego rażenia i główne zgrupowanie wojsk wzbrania podejścia do przeszkody wodnej i forsowania, niszczy środki przeprawowe nieprzyjaciela i osłania swoje wojska.

380. 380.

Oddziały i pododdziały przeciwlotnicze ześrodkowują główny wysiłek dla osłony oddziałów broniących się na podejściach najdogodniejszych do forsowania i drugich rzutów /odwodów/ szczególnie w czasie rozwijania i wykonywania kontrataków.

Ugrupowanie oddziałów i pododdziałów przeciwlotniczych powinno zapewnić: stworzenie strefy ognia na podejściach do przeszkody wodnej dla osłony oddziałów /pododdziałów/ broniących się na najdogodniejszych kierunkach do przeprawy przez nieprzyjaciela, najważniejszych elementów ugrupowania oraz żywotność oddziałów i pododdziałów przeciwlotniczych w czasie ogniowego przygotowania nieprzyjaciela.

381.

W obronie przeszkody wodnej, przydzielone dywizji pododdziały zakłóceń radiowych wykorzystuje się na dogodnych dla nieprzyjaciela kierunkach forsowania. Pozycje bojowe pododdzia-

łów zakłóceń wybiera się z uwzględnieniem tego, że środki radioelektroniczne nacierającego i forsującego przeszkodę wodną nieprzyjaciela będą przybliżać się do stacji zakłócających, w wyniku czego skuteczność zakłóceń będzie wzrastać. Pododdziały zakłóceń rozmieszcza się na skrzydłach prawdopodobnego kierunku forsowania i natarcia zgrupowania uderzeniowego nieprzyjaciela.

382.

Zabezpieczenie inżynieryjne obrony, organizowanej w oparciu o przeszkodę wodną obejmuje: rozbudowę systemu zapór /głównie minowych/ na dogodnych podejściach do przeszkody wodnej, w rejonach umożliwiających rozwinięcie sprzętu pontonowego i mostowego do urządzania lub budowy przepraw oraz minowania koryta i brodów, a także brzegów po obu stronach przeszkody wodnej; przygotowanie do zniszczenia stałych przepraw mostowych oraz istniejących przystani i promów; ochrona urządzeń hydrotechnicznych z jednoczesnym przygotowaniem ich do zniszczenia; utrzymanie niezbędnie koniecznych przepraw w gotowości do szybkiej ich likwidacji na wypadek groźby opanowania ich przez nieprzyjaciela; ewakuację lub ochrona miejscowych środków przeprawowych, a w wypadkach szczególnego zagrożenia - niszczenia ich; gromadzenie środków do tworzenia zapór wodno-ogniowych oraz min pływających w celu niszczenia organizowanych przepraw przez nieprzyjaciela.

383.

Żeby wzbronić nieprzyjacielowi podejścia i nie dopuścić do forsowania przeszkody wodnej z marszu, główne jego siły rozbija się uderzeniami broni masowego rażenia i lotnictwa

oraz ogniem artylerii na największej donośności. Szczególnie zdecydowane działania prowadzi się w celu rozbicia desantów powietrznych nieprzyjaciela.

Czołowe pododdziały nieprzyjaciela, podchodzące do przeszkody wodnej w celu jej rozpoznania, zwalcza się ogniem specjalnie wydzielonych środków z wysuniętych stanowisk ogniowych, a przeprawiające się grupy rozbija się lub bierze do niewoli.

Gdy nieprzyjaciel rozpocznie forsowanie razi się go ogniem wszystkich środków.

W razie gdy nieprzyjacielowi uda się przeprawić przez przeszkodę wodną, dowódca dywizji /pułku/ jest obowiązany ogniem wszystkich środków ogniowych nie dopuścić do przeprawienia się jego kolejnych rzutów i odwodów oraz zdecydowanymi kontratakami rozbić oddziały, które się przeprawiły. Kontrataki należy przeprowadzać przed umocnieniem się nieprzyjaciela na brzegu i kontynuować je do czasu całkowitego rozbicia nieprzyjaciela.

384.

W wypadku obrony przyczółka, przeprawy wodnej lub ważnego urządzenia hydrotechnicznego zwraca się szczególną uwagę na obronę przed bronią masowego rażenia i na zabezpieczenie skrzydeł. Skrzydła w takich wypadkach korzystnie jest oprzeć o rzekę, a ponadto powinny być osłonięte ogniem i zaporami inżynieryjnymi. Na przyczółku tworzy się odpowiednie zapasy amunicji, żywności i innych środków materiałowych.

5. OBRONA W REJONIE ZURBANIZOWANYM

385.

Dywizja /pułk/ organizuje obronę w rejonie zurbanizowanym w oparciu o węzły oporu i rejony obrony, w sile których

wchodzą obiekty znajdujące się w pasie /rejonie/ obrony.

Węzeł oporu organizuje się w oparciu o małe miasto, osiedle lub zakład przemysłowy. Składa się on z kompanijnych punktów oporu połączonych systemem ognia i zaporami inżynieryjnymi. Węzły oporu przygotowuje się do obrony okrężnej, w lukach między nimi organizuje się samodzielne punkty oporu, zasadzki czołgowe, podsłuchy i patrolowanie oraz ustawia się zapory inżynieryjne.

Podstawę obrony dywizji /pułku/ stanowią kompanijne punkty i batalionowe węzły oporu przygotowane w oparciu o zabudowę i inne trwałe obiekty rozmieszczone w całym pasie /rejonie/ obrony, mogą one być połączone w pozycje. Czołowe punkty i węzły oporu przygotowuje się na skraju rejonu zurbanizowanego.

386.

Dywizji /pułkowi/ w rejonie zurbanizowanym wyznacza się pas /rejon/ obrony. Główny wysiłek obrony skupia się na utrzymaniu miast i osiedli oraz innych obiektów o trwałej zabudowie.

Ugrupowanie w obronie rejonu zurbanizowanego zależy od położenia, wielkości i trwałości obiektów stałych, które mają decydujący wpływ i znaczenie dla obrony.

Ustalając ugrupowanie dywizji /pułku/ dowódca określa w pierwszej kolejności obiekty i rejony, od utrzymania których zależy trwałość obrony oraz siły i środki do ich obrony, z wydzieleniem załóg punktów i węzłów oporu.

Dywizję /pułk/ ugrupowuje się z reguły w dwa rzuty. Batalion czołgów pułku zmechanizowanego stanowi drugi rzut pułku i jest przeznaczony do zwalczania czołgów nieprzyjaciela z rubieży ogniowych oraz do wykonania kontrataków. Rubieże

ogniowe dla batalionu czołgów wyznacza się w lukach między węzłami oporu. Pułk czołgów dywizji zmechanizowanej stanowi drugi rzut przewidziany do zwalczania czołgów z rubieży ogniowych lub do wykonania kontrataków.

Kierunki kontrataków planuje się w luki między trwałą zabudową. Czołgi rozmieszcza się poza rejonami zwartej zabudowy lub na jej skraju, gdzie przygotowuje się punkty oporu dla zamknięcia luk.

Większość artylerii dywizji /pułku/ przydziela się pułkom /batalionom/ pierwszego rzutu. Batalionową i pułkową artylerię przeciwpancerną rozmieszcza się w punktach oporu.

Rejony stanowisk startowych oddziału rakiet wybiera się na skrajach zwartej zabudowy, stanowiska ogniowe artylerii na placach, ogrodach, sadach, stadionach.

Stanowiska ogniowe wyrzutni przeciwpancernych i dział do strzelania na wprost wybiera się, uwzględniając możliwości prowadzenia ognia wzdłuż alei, szerokich ulic i placów.

Stanowiska ogniowe dla pododdziałów przeciwlotniczych wybiera się na skraju zwartej zabudowy, placach i stadionach dążąc do wysunięcia stref ognia na podejścia do rejonu zurbanizowanego.

387.

W czasie organizacji obrony w rejonie zurbanizowanym należy uwzględnić możliwości powstania dużych zniszczeń, rumowisk oraz silnego skażenia promieniotwórczego i pożarów po wybuchach jądrowych, a także konieczność zgromadzenia zapasów środków materiałowych, lekarstw, żywności i wody pozwalających na prowadzenie długotrwałej obrony w odosobnieniu.

Walkę radioelektroniczną organizuje się z uwzględnieniem konkretnych warunków terenowych, sposobu prowadzenia walki przez wojska własne i nieprzyjaciela, właściwości rozchodzenia się fal radiowych oraz sposobu i zakresu wykorzystania przez nieprzyjaciela środków radioelektronicznych. Główny wysiłek zakłóceń radiowych skupia się na kierunkach dogodnych do działań dla nieprzyjaciela.

388.

Do właściwości zabezpieczenia inżynieryjnego obrony rejonu zurbanizowanego zalicza się: przystosowanie pojedynczych budynków; kwartałów i miasta w całości do obrony; budowę zapór inżynieryjnych na podejściach do miasta oraz w mieście w lukach między punktami oporu; przygotowanie do zniszczenia mostów, wiaduktów, pojedynczych budynków oraz niewykorzystanych obiektów podziemnych; przygotowanie dróg manewru oraz specjalnych przejść dla komunikacji wewnętrznej; przystosowanie podziemnych kondygnacji budynków do rozmieszczenia stanowisk dowodzenia, punktów pomocy sanitarnej oraz ukrycia ludzi; gromadzenie zapasów wody oraz sprzętu i środków przeciwpożarowych.

6. OBRONA WYBRZEŻA MORSKIEGO

389.

Obrona wybrzeża ma na celu nie dopuścić do wysadzenia desantu morskiego i powietrznego nieprzyjaciela. W wypadku wysadzenia desantu broniące się wojska powinny rozbić go na brzegu lub odrzucić w morze.

W obronie wybrzeża dywizja z zasady współdziała ze związkami marynarki wojennej.

Związki taktyczne marynarki wojennej wyznacza się na podstawie zarządzenia wyższego dowódcy i używa z zasady do wsparcia dywizji lub do rozbicia desantów nieprzyjaciela.

Nadbrzeżne oddziały rakiet i artylerii wspierają broniące się wojska na najbardziej zagrożonych kierunkach. W poszczególnych wypadkach nadbrzeżne oddziały artylerii i rakiet znajdujące się w pasie obrony dywizji podporządkowuje się dowódcy dywizji.

390.

Najuporczywiej utrzymuje się rejony bazowania marynarki wojennej, porty i odcinki wybrzeża dogodne do wysadzenia desantów. W tym celu na dostępnych kierunkach przygotowuje się pozycje i pojedyncze punkty oporu, rubieże lub odcinki obrony odwodów, kierunki i rubieże rozwijania do kontrataków i drogi manewru. Na trudno dostępnych odcinkach wybrzeża organizuje się ubezpieczenia i patrolowanie oraz przygotowuje się pojedyncze punkty oporu.

Przedni skraj obrony wybiera się możliwie blisko lustra wody, a przy niskim brzegu cofa się w głąb na dogodną rubież. Jeżeli brzeg jest wysoki, to w miejscach dogodnych do wysadzenia desantu można wykonać wkopane w brzeg stanowiska ogniowe dla czołgów, środków przeciwpancernych i innych środków rażenia.

System ognia organizuje się tak, aby razić nieprzyjaciela zarówno na wodzie, jak i na brzegu ogniem skrzydłowym i krzyżowym.

Pozycje przygotowane bezpośrednio na brzegu do czasu wykrycia zamierzeń nieprzyjaciela można obsadzać tylko częścią

sił. Siły główne dywizji /pułku/ rozmieszczają się wtedy w głębi w sposób rozśrodkowany, w gotowości do zajęcia tych pozycji i rozbicia desantów powietrznych nieprzyjaciela. Na nie zajętych odcinkach organizuje się patrolowanie i obserwację.

Drugi rzut lub odwód ogólnowojskowy dywizji /pułku/ rozmieszcza się w kilku miejscach w pobliżu dróg. Odległość drugiego rzutu lub odwodu ogólnowojskowego od brzegu powinna zapewnić skryte rozmieszczenie, manewr w dowolnym kierunku i wykonanie kontrataku zanim wysadzony na brzeg desant nieprzyjaciela umocni się.

Artyleria i czołgi wyznaczone do strzelania na wprost oraz pododdziały przeciwpancernych pocisków kierowanych powinny być w gotowości do wyjścia na uprzednio przygotowane na brzegu pozycje w celu niszczenia środków desantowych i czołgów pływających nieprzyjaciela podczas ich podchodzenia do brzegu.

W rejonach dogodnych do lądowania desantów powietrznych nieprzyjaciela organizuje się stałą obserwację, przygotowuje manewr pododdziałami i uderzenia ogniem.

391.

Uderzenia bronią masowego rażenia wykonuje się zazwyczaj na okręty i środki transportowe znajdujące się na dalekich podejściach do rejonów lądowania. Artylerii dywizji we współdziałaniu z nadbrzeżnymi oddziałami rakiet i artylerii oraz okrętami używa się do niszczenia okrętów, transportowców i środków desantowych nieprzyjaciela na podejściach do brzegu na największej donośności oraz rozbicia desantu morskiego i powietrznego w czasie lądowania i walki na brzegu.

Na odcinkach dostępnych do wysadzenia czołgów pływających wzmacnia się system ognia przeciwpancernego i zapór.

392.

Obronę przeciwlotniczą dywizji /pułku/ organizuje się z uwzględnieniem działających w jej pasie oddziałów przeciwlotniczych marynarki wojennej i wojsk obrony powietrznej kraju.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze powinny zapewnić, we współdziałaniu z oddziałami przeciwlotniczymi marynarki wojennej i wojsk obrony powietrznej kraju, osłonę wojsk broniących odcinków wybrzeża dogodnych do lądowania desantu nieprzyjaciela. Rozmieszczenie stanowisk ogniowych powinno umożliwić zwalczanie lotnictwa na podejściach do linii brzegowej oraz desantów taktycznych w czasie przelotu i lądowania, a także prowadzenie ognia do środków desantowych.

393.

Lotnictwo na korzyść dywizji prowadzi rozpoznanie, zakłada zagrody minowe, rozbija desanty powietrzne, niszczy okręty bojowe, środki transportowe i desantowe nieprzyjaciela na podejściach do brzegu oraz osłania broniące się wojska i wspierające je okręty.

Śmigłowce szturmowe znad ugrupowania wojsk własnych niszczą podchodzące do brzegu środki desantowe nieprzyjaciela oraz jego czołgi i transportery opancerzone w momencie lądowania i walki o plażę.

394.

Okręty marynarki wojennej prowadzą rozpoznanie i obserwację na wyznaczonych rubieżach, wzbraniają nieprzyjacielowi prowadzenie rozpoznania, niszczą środki transportowe i desantowe z wojskami, wykonują uderzenia na jego okręty, stawiają

zagrody minowe na najbardziej zagrożonych kierunkach ruchu i wysadzenia desantu, pomagają broniącym się wojskom w rozbijaniu desantów morskiego i powietrznego, które zostały wysadzone, blokują desant morski z morza we współdziałaniu z lotnictwem oraz prowadzą pościg.

395.

Rozpoznanie środkami marynarki wojennej i lotnictwa organizuje się w celu określenia siły, składu i kierunku ruchu desantu nieprzyjaciela oraz odcinków prawdopodobnego lądowania. Szczególną uwagę zwraca się na wykrycie okrętów uzbrojonych w środki napadu bronią masowego rażenia.

W dywizji w całym pasie obrony organizuje się obserwację z szerokim wykorzystaniem technicznych środków rozpoznania.

396.

Podejmując decyzję do obrony wybrzeża dowódca dywizji /pułku/ powinien uwzględnić odcinki najdogodniejsze do wysadzenia desantów, system obserwacji, rozpoznania i łączności posiadanej na wybrzeżu, zadania nadbrzeżnych oddziałów rakiet i artylerii, okrętów i lotnictwa w granicach bronionego pasa /rejonu/. Uwzględnia się przy tym możliwości użycia przez nieprzyjaciela desantów powietrznych zarówno w głębi obrony, jak i na wybrzeżu w rejonie lądowania desantu morskiego.

W czasie organizacji obrony wybrzeża morskiego należy przewidywać sposób ochrony wojsk przed skażeniami promieniotwórczymi podczas podwodnych wybuchów jądrowych i uwzględniać właściwości rozprzestrzeniania się powietrza skażonego środkami trującymi w pasie nadbrzeżnym.

397.

Walkę radioelektroniczną dywizji w obronie wybrzeża morskiego organizuje się na całą głębokość obrony.

Pozycje bojowe pododdziałów zakłóceń radiowych wybiera się na najdogodniejszych do wysadzenia desantu odcinkach, zarówno od czoła, jak i na skrzydłach. Ugrupowanie środków zakłócających powinno zapewnić możliwość wykonania szybkiego manewru z jednego kierunku na drugi lub na rubież rozwinięcia drugiego rzutu /odwodu/ dywizji do kontrataku.

Zadania walki radioelektronicznej dywizji w obronie wybrzeża realizowane są siłami i środkami dywizji, marynarki wojennej, lotnictwa i wojsk obrony powietrznej kraju.

Współdziałanie sił i środków walki radioelektronicznej różnych rodzajów wojsk organizuje sztab dywizji w celu racjonalnego i najbardziej skutecznego ich wykorzystania dla naruszenia dowodzenia wojskami i kierowania ogniem desantu nieprzyjaciela.

398.

Podczas zabezpieczenia inżynieryjnego obrony wybrzeża oprócz typowych dla działań obronnych zadań, przewiduje się: rozbudowę systemu zapór inżynieryjnych w pasie wód przybrzeżnych /na głębokość do 5 m/, na brzegu i w głębi obrony; organizację przybrzeżno-morskich oddziałów zaporowych, wyposażonych w pływające środki transportowe; przygotowanie do zniszczenia wszelkiego rodzaju przystani oraz urządzeń portowych, które mogłyby ułatwić lądowanie nieprzyjacielowi. Do realizacji zadań zabezpieczenia inżynieryjnego oprócz wszystkich rodzajów wojsk lądowych włącza się również pododdziały inżynieryjne marynarki wojennej.

399.

Z chwilą otrzymania danych o zbliżaniu się desantu nieprzyjaciela do rejonów możliwego lądowania wzmacnia się rozpoznanie i obserwację, a pododdziały /oddziały/ i środki ogniowe przeznaczone do działań na zagrożonych kierunkach wysuwa się na przygotowane pozycje.

Wyznaczone siły i środki rozbijają grupy rozpoznawczo-dywersyjne /oddziały/ nieprzyjaciela na wodzie lub na brzegu.

Lądowanie desantu morskiego nieprzyjaciela odpiera się wspólnymi wysiłkami związków taktycznych i oddziałów wojsk lądowych, wojsk obrony powietrznej kraju, lotnictwa i marynarki wojennej.

Dywizja zaczyna zwalczać nieprzyjaciela z chwilą wejścia jego środków desantowych i okrętów bojowych do strefy osiągalnej dla jej środków ogniowych.

Po zbliżeniu się desantu nieprzyjaciela do brzegu ogień skupia się na jego środkach desantowych i czołgach pływających.

Desant powietrzny rozbijają oddziały, w których rejonie został wysadzony, bądź drugi rzut lub odwód dywizji.

Desant nieprzyjaciela może być wysadzony nie w całym pasie, lecz na poszczególnych odcinkach lub punktach. Dlatego nie należy przedwcześnie wyprowadzać wojsk z sąsiednich odcinków obrony do wzmocnienia jej na odcinkach lądowania desantu.

W wypadku zdobycia przez desant nieprzyjaciela brzegu, oddziały i pododdziały pierwszego rzutu powinny aktywnymi działaniami nie dopuścić, by przesunął się on w głąb lądu, umocnił i połączył przyczółki. Wysadzone oddziały i pododdziały nieprzyjaciela i jego kolejne rzuty rozbija się uderzeniami ogniowymi wszystkich rodzajów broni, uderzeniami lotnictwa

i zdecydowanymi kontratakami. Jeżeli dywizji /pułkowi/ pierwszego rzutu nie udało się rozbić desantu, uporczywie broni swoich pozycji, wzbrania posuwania się nieprzyjaciela w głąb i w kierunku skrzydeł, stwarza warunki do rozbicia go uderzeniami broni masowego rażenia i przeciwuderzeniami /kontratakami/ armii /dywizji/.

400.

Wojskami w obronie wybrzeża dowodzi się z punktów dowodzenia rozwijanych w takich miejscach, skąd jest najlepsza obserwacja morza i wybrzeża na najbardziej prawdopodobnych odcinkach lądowania desantu nieprzyjaciela.

Łączność z marynarką wojenną z zasady utrzymuje się: radiową - przez oficerów przybywających ze swymi środkami na stanowisko dowodzenia dywizji /pułku/ lub w sieciach radiowych marynarki wojennej i nadbrzeżnych oddziałów /pododdziałów/ rakiet i artylerii, radioliniową i przewodową - środkami wojsk lądowych z wykorzystaniem linii i węzłów łączności istniejących na wybrzeżu.

401.

Dla szybkiego przeprowadzenia manewru siłami i środkami na zagrożone kierunki używa się śmigłowców, transporterów opancerzonych, bojowych wozów piechoty oraz czołgów.

7. OBRONA W GÓRACH

402.

Obronę w górach organizuje się na kierunkach dostępnych dla nieprzyjaciela do natarcia. Powinna ona być okrężna, najbardziej trwała w terenie dostępnym dla czołgów, osłaniać

podejścia do przełęczy górskich /przejść/, wyjścia z nich do dolin i węzłów dróg, utrudniać nieprzyjacielowi rozwijanie sił i środków oraz pozbawić go swobody manewru.

Obrona w górach powinna opierać się na trwałym utrzymaniu ważnych obiektów, zamykając dostępne kierunki i na wykonywaniu kontrataków oraz uderz i na nieprzyjaciela, który zdołał się w nią włamać.

W obronie, szczególnie w terenie górzysto-lesistym decydujące znaczenie ma przeciwdziałanie obejściom i oskrzydleniom oraz walka z desantami powietrznymi i grupami rozpoznawczo-dywersyjnymi nieprzyjaciela.

W czasie organizacji obrony należy uwzględnić nagłe zmiany warunków atmosferycznych, spadające lawiny oraz to, że w czasie silnych deszczów i topnienia śniegów tworzą się urwiska, a koryta wyschniętych rzek i strumieni napełniają się wodą.

403.

Obronę w górach najdogodniej organizować wzdłuż grzbietu górskiego, na stokach zwróconych do nieprzyjaciela, przechwytując drogi prowadzące w kierunku obrony i drogi wyprowadzające na przełęcze. W uzasadnionych wypadkach obronę w górach można organizować w poprzek grzbietu górskiego.

404.

Przedni skraj obrony w górach wybiera się na takiej rubieży, która zapewnia dobre warunki obserwacji i ostrzału wszystkich podejść.

Powinna ona przebiegać po zboczach gór zwróconych do nieprzyjaciela, niekiedy na przeciwstokach - wówczas na

zboczach zwróconych do nieprzyjaciela należy wystawić ubezpieczenia bojowe.

Podstawą obrony /pułku/ w górach są oddzielne rejony obrony i punkty oporu ujęte w jednolity system, przeznaczony do utrzymania dominujących wzgórz, przełęczy i węzłów dróg.

Rejony obrony i punkty oporu urzutowane są wzdłuż frontu i w głąb na dostępnych kierunkach.

405.

Dywizja w obronie w górach otrzymuje pas obrony lub 3-4 kierunki obrony. Pułk otrzymuje rejon obrony lub 1-2 kierunki obrony. Szerokość pasa /rejonu/ obrony dywizji /pułku/ w górach uzależniona jest od liczby i znaczenia dostępnych kierunków oraz charakteru terenu. Zwykle szerokość ta jest znacznie większa niż w terenie równinnym.

Głębokość obrony dywizji /pułku/ uwarunkowana jest koniecznością utrzymania łączności ogniowej między rejonami obrony oraz koniecznością zapewnienia manewru siłami i środkami. Często ogólną głębokość obrony określa odległość między równolegle przebiegającymi grzbietami lub ich odgałęzieniami jako taktycznymi obiektami, od których zależy trwałość obrony.

406.

Właściwości ugrupowania dywizji /pułku/ w górach jest wyraźne zgrupowanie sił i środków na kierunkach. Siły te i środki są bardzo nierównomiernie rozmieszczone w szerz i w głąb ugrupowania. Ugrupowanie dywizji /pułku/ składa się z jednego lub dwóch rzutów. Specyfika walki w górach wymaga jednak, aby niezależnie od tego tworzyć odwód ogólny przeznaczony do walki z desantami powietrznymi nieprzyjaciela i jego oddziałami /pododdziałami/ obejścia.

Drugi rzut i odwody dywizji /pułku/ rozmieszcza się na ważniejszych kierunkach w kilku rejonach, w taki sposób, by mogły wykonać manewr i terminowo wejść do walki na wyznaczonych rubieżach, odeprzeć próby oskrzydlenia i obejścia oraz rozbić desanty powietrzne nieprzyjaciela. Kierunki kontrataków dokładnie się rozpoznaje i przygotowuje. Do przerzucenia odwodów i pododdziałów drugiego rzutu na zagrożone kierunki należy używać śmigłowców.

Oddziały i pododdziały czołgów używa się do kontrataków wzdłuż dolin i niegłębokich rzek, wzmocnienia obrony przeciwpancernej oddziałów /pododdziałów/ broniących dróg, przełęczy, skraju masywów leśnych i przepraw na rzekach oraz do obrony rubieży na kierunkach dostępnych dla czołgów nieprzyjaciela, a także do obrony ważnego rejonu w głębi.

System ognia dywizji /pułku/ w obronie w górach powinien zapewnić prowadzenie wielowarstwowego ognia skrzydłowego i być zorganizowany tak, żeby przed przednim skrajem, na skrzydłach i w lukach między punktami oporu nie było pól martwych.

Środki ogniowe należy rozmieszczać zarówno na stokach zwróconych do nieprzyjaciela, jak i na przeciwstokach.

Broniąc wąskiej doliny środki ogniowe rozmieszcza się tak, żeby była ona pod ostrzałem ognia krzyżowego na całej głębokości obrony. Podejścia do wzgórz panujących w terenie osłania się ogniem artylerii i moździerzy.

W związku z trudnościami manewru siłami i środkami w górach niezmiernie wzrasta znaczenie manewru ogniem i zaporami. Miejscowości i przełęcze w głębi obrony zawczasu przygotowuje się do obrony okrężnej.

407.

Obrona w górach wymaga szczególnie precyzyjnej organizacji współdziałania. Niezbędne jest uzgodnienie działań między wojskami broniącymi się na oddzielnych kierunkach, często izolowanych i zgranie z nimi działań pododdziałów broniących przerw między tymi kierunkami. Wewnątrz każdego kierunku uzgadnia się działanie wojsk broniących się w dolinie z działaniami wojsk zajmujących obronę na przylegających do dolin zboczach i wzniesieniach. Ponadto organizuje się współdziałanie wojsk z oddziałami rakiet, artylerią, lotnictwem i odwodami, ażeby zapobiec obejściom i oskrzydleniem przez nieprzyjaciela oraz udaremnić jego próby przerwania się na tyły obrony przez nie obsadzone lub słabo bronione odcinki.

408.

Broni masowego rażenia w obronie w górach używa się na wojska nieprzyjaciela znajdujące się w wąskich dolinach, wąwozach, przełęczach oraz na obiekty, których zburzenie spowoduje obsunięcie, zawały, lawiny, zalewy i tym samym utrudni manewr i posuwanie się nieprzyjaciela. W celu rażenia wojsk nieprzyjaciela oraz zburzenia i skażenia wąskich przejść na kierunkach ich działań można stosować naziemne wybuchy jądrowe i skażać teren trwałymi środkami trującymi.

409.

Obronę przeciwlotniczą w górach zapewnia się przede wszystkim oddziałom i pododdziałom w wąskich przejściach, przełęczach, jarach i na przeprawach przez rzeki. Głównymi obiektami osłony są oddziały broniące ważnych kierunków, oddział rakiet i artyleria oraz drugie rzuty /odwody/ w

czasie rozwijania się i wykonywania kontrataków oraz oddziały /pododdziały/ wykonujące manewr.

410.

Do właściwego zabezpieczenia inżynieryjnego obrony w górach należy: przystosowanie ukryć naturalnych do rozmieszczenia w nich środków ogniowych i obrony wojsk przed bronią masowego rażenia; przygotowanie i utrzymanie dróg z mijankami na wąskich odcinkach, ostrych zakrętach, i stromych zboczach; budowa mostów /przejść/ specjalnych oraz mostów linowo-wiszących na rzekach i wąwozach; przygotowanie zwałów, niszczenie dróg i przepraw; budowa zapór na przełęczach.

Do manewru zaporami minowymi szeroko stosuje się śmigłowce.

411.

Walka w górach rozpada się na działania lokalne, często izolowane od siebie. W razie włamania się nieprzyjaciela w głąb obrony pododdziały uporczywie bronią poszczególnych wzgórz nawet przy całkowitym okrążeniu.

Drugi rzut i odwody dywizji /pułku/ wykorzystując skryte podejście, zdecydowanym kontratakiem na skrzydło i tyły nacierającego rozbijają nieprzyjaciela, który włamał się w obronę.

Kontratak z zasady przeprowadza się z góry w dół, wzdłuż grzbietów górskich i w dolinach na kilku zbieżnych kierunkach. Sprzyja to szybkiemu okrążeniu i rozbiciu nieprzyjaciela. Zdecydowane i niespodziewane kontrataki nawet małymi siłami mogą w górach przynieść sukcesy.

8. OBRONA W TERENIE LESISTO-JEZIORNYM

412.

Obronę w terenie lesisto-jeziornym organizuje się w oparciu o system punktów oporu, przygotowanych do obrony okrężnej w połączeniu z kontratakami i zastosowaniem zapór oraz przeszkód inżynieryjnych.

Niesprzyjające warunki obserwacji i ostrzału podnoszą znaczenie ognia broni strzeleckiej i maszynowej.

W występach lasu oraz na przesmykach między jeziorami należy organizować ogień skrzydłowy i krzyżowy. W lukach pomiędzy punktami oporu organizuje się zasadzki, podsłuchy i patrolowanie.

Przy organizacji obrony szczególną uwagę zwraca się na określenie kierunków dostępnych do natarcia nieprzyjaciela, a na nich - rejonów lasu oraz przejść między jeziorami, od których utrzymania będzie zależała trwałość obrony. Odpowiednie do tego ustala się ugrupowanie sił i środków, system ognia i sposób wykonania kontrataków.

Przedni skraj obrony w zależności od sytuacji wybiera się przed skrajem lasu lub w jego głębi, zamykając przejścia między jeziorami. W ostatnim wypadku na skraj lasu wysyła się ubezpieczenia bojowe. Rejony obrony i punkty oporu tworzy się przede wszystkim na węzłach dróg, przesiekach i wyrębach oraz przejściach między jeziorami. O ile pozwalają na to warunki tworzy się zapasowe i pozorne rejony obrony oraz punkty oporu.

413.

W terenie lesisto-jeziornym dywizji /pułkowi/ wyznacza się szerszy i głębszy pas /rejon/ obrony niż w innych warunkach terenowych.

Dywizja /pułk/ z zasady ugrupowuje się w dwa rzuty, niezależnie od tego tworzy odwód ogólny do walki z desantami i grupami rozpoznawczo-dywersyjnymi nieprzyjaciela.

Drugie rzuty i odwody rozmieszcza się w przygotowanych do obrony okrężnej rejonach lub punktach oporu, które swoim ogniem osłaniają drogi, przejścia między jeziorami, polany i przesieki. Bataliony czołgów pułków zmechanizowanych używa się do wykonywania kontrataków w składzie drugich rzutów /odwodów/, wzmocnienia kompanii i batalionów pierwszego rzutu i do działań z zasadzek.

Pułk czołgów dywizji zmechanizowanej zwykle pozostawia się w drugim rzucie i zależnie od warunków terenowych przeznacza się go do wykonania kontrataku całością sił lub częściami.

Większą część artylerii przydziela się oddziałom /poddziałom/ pierwszego rzutu i używa przede wszystkim do strzelania na wprost.

System ognia w obronie w terenie lesisto-jeziornym organizuje się tak, żeby wszystkie zapory, drogi, przejścia między jeziorami i przesieki znajdowały się pod ostrzałem, a węzły dróg i przejścia między jeziorami były dodatkowo osłaniane ogniem krzyżowym.

Na poszczególne odcinki dróg, przejścia między jeziorami, skrzyżowania i drogi na bliskich i na dalekich podejściach do przedniego skraju obrony przygotowuje się ogień artylerii, a na najważniejsze z nich uderzenia bronią masowego rażenia.

W ramach zabezpieczenia inżynieryjnego obrony w terenie lesisto-jeziornym; oczyszcza się pasy obserwacji i ostrzału, minuje przejścia między jeziorami, buduje zawały leśne, przygotowuje dodatkowe drogi, wykonuje prace w zakresie walki z pożarami i oczyszczanie dróg ze zwałów powstałych po uderzeniach bronią masowego rażenia.

414.

Walka w terenie lesisto-jeziornym przybiera wyraźnie charakter ogniskowy. W walce tej dużego znaczenia nabiera uporczywa obrona przejść między jeziorami oraz szybkie i zaskakujące kontrataki wykonywane niedużymi siłami.

Dla zapewnienia skrytego manewru i lepszego orientowania się, kierunki kontrataków powinny być dokładnie przestudiowane, przygotowane i oznaczone w terenie.

9. OBRONA W ZIMIE

415.

Organizując obronę dywizji /pułku/ w zimie szczególr uwagę zwraca się na obronę węzłów dróg i miejscowości.

Przedni skraj obrony /pozycji/ wybiera się w miarę możliwości za trudno dostępnymi w zimie przeszkodami terenowymi /urwiska, przeszkody wodne o stromych brzegach, odcinki terenu z głębokim śniegiem/.

Brzegi przeszkód wodnych po stronie własnej minuje się, a lód przygotowuje się do wysadzenia.

Skryte podejście do przedniego skraju, które mogą być wykorzystane przez nieprzyjaciela, niszczy się lub zaminowuje, a ponadto przygotowuje się na nie ogień artylerii, czołgów i innych środków.

Obronę w zimie tworzą oddzielne rejony /punkty/ oporu przygotowane do obrony okrężnej w oparciu o węzły dróg, miejscowości i lasy. W zależności od warunków terenowych między rejonami obrony /punktami oporu/ pozostawia się luki, w których ustawia się pola minowe i zapory inżynieryjne, a ponadto przygotowuje się ogień artylerii i innych środków ogniowych oraz w niesprzyjających warunkach atmosferycznych i w nocy wzmacnia się rozpoznanie i ubezpieczenie.

O ile pozwalają na to warunki tworzy się zapasowe i pozorne rejony obrony i punkty oporu.

416.

W zimie, dywizji /pułkowi/ wyznacza się szerszy i głębszy pas /rejon/ obrony niż w innych porach roku.

Większość sił i środków przeznacza się do drugiego rzutu /odwodu/.

Drugi rzut i odwody rozmieszcza się skrycie /w lasach, osiedlach/ w pobliżu dróg i w rejonach przygotowanych do obrony okrężnej.

Główny wysiłek obrony skupia się na kierunkach dostępnych do natarcia przez nieprzyjaciela.

We wszystkich przypadkach organizuje się pozycję przednią lub pozycję ubezpieczeń bojowych, a w wypadku przejścia do obrony bez styczności z nieprzyjacielem pas przesłaniania.

Część sił i środków z drugiego rzutu /odwodu/ przygotowuje się na środkach transportowych /śmigłowcach/ o dużej zdolności pokonywania terenu oraz na nartach do manewru, wykonania kontrataków oraz osłony luk i skrzydeł.

Kontrataki wykonuje się na zawczasu wybranych i przygotowanych kierunkach, wzdłuż dróg i w terenie o mniejszej pokrywie śnieżnej. Dużego znaczenia nabierają szybkie i zaskakujące kontrataki wykonywane niedużymi siłami.

Inżynieryjne zabezpieczenie obrony w zimie oprócz ogólnych przedsięwzięć obejmuje budowę urządzeń pozornych ze śniegu, odśnieżanie dróg /dróg na przełaj/, urządzenie przepraw po lodzie oraz budowę punktów ogrzewania dla ludzi.

Wszystkie obiekty obronne i zapory inżynieryjne buduje się z uwzględnieniem głębokości pokrywy śnieżnej.

Przy niewielkiej głębokości śniegu wszystkie obiekty wykonuje się w gruncie, stosując do spulchniania ziemi materiał wybuchowy.

Pola minowe i zapory inżynieryjne systematycznie sprawdza się i utrzymuje w ciągłej gotowości do działania oraz bez przerwy doskonali się rozbudowę inżynieryjną i maskowanie.

10. OBRONA W NOCY

417.

Noc utrudnia orientację w terenie i obserwację oraz ogranicza lub nawet uniemożliwia wykorzystanie w pełni sprzętu bojowego. Komplikuje dowodzenie wojskami i utrzymanie ciągłego współdziałania.

Noc ze swymi szczególnymi warunkami wymaga dodatkowego przygotowania wojsk do działań oraz wysokiej ich odporności psychiczno-fizycznej.

Aby móc należycie prowadzić obronę w nocy dowódca dywizji /pułku/ przewiduje: wzmocnienie rozpoznania, ubezpieczenia i obserwacji, użycie noktowizorów oraz wydzielenie sił

i środków do zabezpieczenia luk i skrzydeł; przygotowanie środków ogniowych do prowadzenia ognia z użyciem noktowizorów; wyznaczenie nie mniej niż połowy pododdziałów rozmieszczonych na pozycji przedniej i pierwszej do odparcia niespodziewanych ataków nieprzyjaciela; sposób oświetlenia terenu oraz zwalczanie środków oświetlających i noktowizorów nieprzyjaciela; sposoby zabezpieczenia wojsk własnych przed promieniowaniem świetlnym wybuchu jądrowego; sposoby orientacji, rozpoznania i wskazywania celów.

418.

Organizując obronę w nocy dowódca dywizji /pułku/ unika przegrupowań i zmian w podporządkowaniu. Rekonesans z zasady przeprowadza się w dzień. W wypadku prowadzenia rekonesansu w nocy ze względu na ograniczoną widoczność należy szeroko wykorzystywać oficerów sztabu, szczególnie dla ustalenia: dogodnych dróg manewru i ich oznakowania, rubieży rozwinięcia do kontrataków oraz rubieży rozwinięcia odwodów specjalnych, rozmieszczenia elementów ugrupowania, sposobu zabezpieczenia luk i skrzydeł oraz działania wojsk w nocy.

419.

Podczas odpierania ataku w nocy najdokładniej oświetla się pierwszy rzut nacierającego nieprzyjaciela, rejony jego stanowisk startowych rakiet i ogniowych artylerii oraz podchodzące odwody.

Atak nieprzyjaciela odpiera się niespodziewanym uderzeniem wszystkich środków ogniowych.

Podczas kontrataku w nocy szczególną uwagę zwraca się na zabezpieczenie wyjścia kontratakujących wojsk na rubież

rozwinięcia, uprzednie przygotowanie ognia artylerii, uderzeń lotnictwa i oświetlenie nieprzyjaciela.

Zamiar kontrataku nocnego powinien być prosty, a sam kontratak wykonany szybko i niespodziewanie.

11. WYCOFANIE

420.

Wycofanie stosuje się w celu wyprowadzenia wojsk własnych spod niszczących uderzeń nieprzyjaciela, szybkiego przegrupowania wojsk dla odtworzenia ich zdolności bojowej, zorganizowania obrony na nowej rubieży lub stworzenia zgrupowania uderzeniowego do wznowienia natarcia. Wojska wycofują się w ugrupowaniu przedbojowym lub marszowym pod osłoną ubezpieczeń tylnych /ariergard/. Wycofanie możen mieć miejsce tylko na rozkaz przełożonego.

Wycofanie dywizji /pułku/ przeprowadza się w sposób zorganizowany, skrycie, szybko, a z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem z zasady rozpoczyna się wyjściem z walki.

421.

Wyjście z walki polega na zorganizowanym odejściu oddziałów /pododdziałów/ znajdujących się w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem na odległość umożliwiającą formowanie ugrupowań przedbojowych lub kolumn marszowych w celu oderwania się od nieprzyjaciela, a następnie wycofania lub wykonania manewru na inne kierunki.

Wyjście z walki i wycofanie sił głównych dywizji /pułku/ przeprowadza się po możliwie największej liczbie dróg i z zasady w nocy lub w warunkach ograniczonej widoczności. Nie-

kiedy sytuacja może zmusić wojska do wyjścia z walki i wycofania w dzień. W razie wycofania się w dzień, szczególną uwagę należy zwracać na obronę wojsk przed bronią masowego rażenia i obronę przeciwlotniczą.

Powodzenie wyjścia z walki zależy od szybkich i skrytych działań wojsk, umiejętnego wykorzystania terenu i szerokiego stosowania zapór inżynieryjnych.

422.

Dowódca dywizji /pułku/ w rozkazie do wycofania podaje:

- wiadomości o nieprzyjacielu naziemnym i powietrznym;
- zadanie dywizji /pułku/;
- sąsiadów i charakter ich działań;
- zadania oddziałów /pododdziałów/, pasy lub drogi wycofania, sposób i czas wyjścia z walki, linie wyrównania i czas ich przejścia przez końcową rubież /rejon wycofania/;
- skład i zadania ariergard i szpic;
- skład i zadania pododdziałów zabezpieczających wyjście z walki sił głównych dywizji /pułku/;
- zadania oddziału rakiet, artylerii i oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych;
- punkty dowodzenia i sposób ich przesuwania;
- zastępców.

Prócz tego dowódca dywizji /pułku/ udokładnia obiekty uderzeń lotnictwa, podaje sposób zdobycia, utrzymania i zniszczenia ważnych obiektów, sposób wycofania oddziałów i pododdziałów tyłowych.

423.

Wyjście z walki w warunkach aktywnych działań bojowych nieprzyjaciela przeprowadza się po wykonaniu uderzeń lotnictwa i artylerii, a niekiedy i bronią jądrową na najbardziej zagrażające zgrupowanie nieprzyjaciela. W razie konieczności jednocześnie z wycofaniem sił głównych mogą być wykonane kontrataki z ograniczonym celem.

Do osłony wyjścia z walki sił głównych dywizji /pułku/ wydziela się wzmocnione pododdziały wojsk zmechanizowanych i czołgów. Pododdziały te pozostają na zajmowanych pozycjach i w celu wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd prowadzą nadal takie działania, jak do chwili rozpoczęcia wychodzenia z walki. Następnie pddoddziały te mogą być użyte do zluzowania lub wzmocnienia ariergard.

424.

Siły główne dywizji /pułku/ wycofują się pod osłoną ariergardy dywizji lub ariergard pułków.

Zazwyczaj w skład ariergard wydziela się wzmocnione oddziały i pododdziały czołgów lub na bojowych wozach piechoty, zdolne wykonać postawione zadanie samodzielnie, bez liczenia na wsparcie sił głównych. Pułki i bataliony czołgów działające w składzie ariergard wzmacnia się pododdziałami wojsk zmechanizowanych, inżynieryjnych i artylerii. Działanie ariergard wspiera wydzielona artyleria.

Ariergardy osłaniające wycofanie sił głównych dywizji /pułku/ w razie konieczności powstrzymują uderzenie nieprzyjaciela prowadząc działania opóźniające i po wykonaniu zadania na podstawie zezwolenia dowódcy dywizji /pułku/ wychodzą

z walki i dalej ubezpieczają wycofanie sił głównych będąc w ugrupowaniu marszowym lub przedbojowym. Równocześnie szeroko stosują w pasie wycofania zasadzki, zapory i niszczenia.

425.

Siły główne dywizji /pułku/ pod osłoną ariergard zwijają się w kolumny marszowe i wycofują do wyznaczonych im rejonów.

Niekiedy siły główne dywizji, albo ich część może być rozwijana do uderzenia na nieprzyjaciela wychodzącego na drogi wycofania, zamykający je desant lub do udzielenia pomocy ariergardzie. Uderzenie tych sił poprzedza się i wspiera ogniem artylerii, uderzeniami lotnictwa, śmigłowców szturmowych i bronią masowego rażenia.

426.

Dla przeciwdziałania oskrzydleniom i obejściom oraz zabezpieczenia sił głównych dywizji /pułku/ od niespodziewanego napadu wysyła się na skrzydła oddziały boczne /szpice boczne/, które przechwytują drogi prawdopodobnego ruchu nieprzyjaciela i utrzymują je do czasu przejścia sił głównych.

W celu wzbronienia nieprzyjacielowi opanowania przesmyków, mostów, przepraw i węzłów dróg na drogach wycofania uprzednio wysłane pododdziały powinny je zająć i utrzymać do czasu przejścia sił głównych i podejścia ariergard.

Dowódca dywizji /pułku/ określa, jakie obiekty, kiedy i na podstawie czyjego zarządzenia należy zniszczyć, oraz wyznacza odpowiedzialnych dowódców i pododdziały wojsk inżynieryjnych.

427.

Rozpoznanie, szczególnie powietrzne, w czasie wycofania powinno w porę wykryć środki napadu bronią masowego rażenia, siłę, skład i charakter działań nieprzyjaciela oraz ustalić obecność na drogach wycofania zapór i niszczeń.

428.

Artyleria działająca w składzie ariergard zwalcza nieprzyjaciela, niszczy jego czołgi nacierające od czoła i na skrzydła oraz obezwładnia jego kolumny dążące do obejścia ariergardy, na węzłach dróg, przesmykach i przeprawach.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze osłaniają przede wszystkim wycofujące się siły główne, szczególnie podczas przechodzenia ich przez przesmyki, przełęcze, mosty i inne przeprawy oraz działania ariergard.

429.

Lotnictwo podczas zabezpieczenia wycofania wykonuje następujące zadania:

- prowadzi rozpoznanie nieprzyjaciela, przede wszystkim zagrażającego skrzydłom wycofujących się wojsk;
- wykonuje uderzenia,w tym i bronią masowego rażenia, na główne zgrupowanie nieprzyjaciela i wzbrania mu wykonywania oskrzydleń i obejść;
- osłania wojska przed uderzeniami z powietrza;
- utrudnia lądowanie i niszczy wysadzone na kierunkach wycofania desanty nieprzyjaciela.

430.

W zakresie zabezpieczenia inżynieryjnego wycofania wykonuje się zapory inżynieryjne, niszczenie dróg, mostów

mostów i innych obiektów, szczególnie przed frontem natarcia nieprzyjaciela oraz na skrzydłach wycofujących się wojsk. Ponadto dla sprawnego wycofania wojsk przygotowuje się i utrzymuje niezbędną ilość dróg i przepraw.

431.

Wszystkie oddziały i pododdziały tyłowe nie biorące udziału w bezpośrednim zabezpieczeniu walki zawczasu wyprowadza się do wyznaczonych im rejonów. Przedtem ewakuuje się porażonych i chorych. W oddziałach i związkach taktycznych pozostawia się jedynie niezbędne ruchome zapasy środków materiałowych, część środków remontowo-ewakuacyjnych i medycznych. Pododdziałom medycznym obsługującym ariergardy w razie konieczności przydziela się dodatkowe środki transportowe do ewakuacji porażonych i chorych.

431a.

Stanowisko dowodzenia w czasie wycofywania posuwa się w takim miejscu, z którego dowódca dywizji /pułku/ ma zapewnioną stałą możliwość dowodzenia siłami głównymi i kierowania walką ariergard na wyznaczonych rubieżach.

Tyłowe stanowisko dowodzenia przesuwa się razem z oddziałami /pododdziałami/ tyłowymi.

Rozdział VIII

WALKA W OKRĄŻENIU I WYJŚCIE Z OKRĄŻENIA

432.

Okrążenie następuje wówczas, gdy siły nieprzyjaciela wyszły na skrzydła i tyły dywizji /pułku/ ograniczając swobodę jej manewru poprzez odcięcie dróg, opanowanie ważnych obiektów /rejonów, rubieży/ lub utworzenie wokół ciągłego frontu okrążenia.

Okrążenie wojsk jest następstwem niepomyślnego przebiegu walki na skrzydłach dywizji /pułku/, względnie w pasach /rejonach/ działań jej sąsiadów. Może być ono także wynikiem wysadzenia powietrznych lub morskich desantów nieprzyjaciela na tyłach wojsk.

Do okrążenia może dojść we wszystkich rodzajach i formach działań bojowych.

433.

Wojska w warunkach szybkich i gwałtownych zmian sytuacji nie powinny bać się okrążenia i obowiązane są umiejętnie przeciwdziałać okrążeniu.

W razie zagrożenia okrążeniem dowódca dywizji /pułku/ jest obowiązany:

- prowadzić rozpoznanie i zabezpieczyć skrzydła, luki i tyły;
- przegrupować oddziały /pododdziały/ na zagrożone odcinki, wzmacniając szczególnie siły na kierunkach głównych uderzeń nieprzyjaciela;
- przewidzieć budowę zapór na kierunkach uderzeń nieprzyjaciela wyprowadzających na skrzydła i tyły;
- ogniem posiadanych środków oraz uderzeniem drugich rzutów

/odwodów/ rozbić okrążające siły nieprzyjaciela i kontynuować zadanie;

- zapewnić utrzymanie ciągłej łączności z przełożonymi i sąsiadami.

W szczególnie skomplikowanych warunkach, gdy nie można uniknąć walki w okrążeniu, dowódca powinien zapewnić jak najkorzystniejsze warunki prowadzenia walki w okrążeniu. W tym celu należy umocnić dogodne rubieże do obrony okrężnej, przyjąć odpowiednie ugrupowanie i zorganizować system ognia, rozdzielić między oddziały /pododdziały/ zapasy oraz w miarę możliwości uzupełnić amunicję, paliwo i żywność, a także przyspieszyć ewakuację porażonych i chorych.

434.

W wypadku okrążenia dywizja /pułk/ obowiązana jest uporczywie prowadzić walkę i pomagać aktywnymi działaniami w wykonaniu ogólnego zadania bojowego.

Wytrwałość, inicjatywa i zdecydowanie wszystkich dowódców oraz uporczywość wojsk, a także zaskoczenie, aktywność działań, mistrzowskie manewrowanie siłami i środkami decydują o powodzeniu walki w okrążeniu.

435.

Walka w okrążeniu ma na celu uporczywe utrzymanie ważnych rejonów lub obiektów, rozdzielenie ugrupowania nacierającego nieprzyjaciela, wiązanie w walce jego sił przez okres okrążenia.

Dywizja /pułk/ w okrążeniu powinna utrzymać zajmowany rejon, nie dopuszczać do skupienia swoich wojsk na małej przestrzeni oraz nie dopuszczać do ich rozczłonkowania na oddzielne części oraz nie stwarzać opłacalnych celów do ude-

rzeń bronią jądrową przez nieprzyjaciela. W tym celu należy wydzielić niezbędną ilość sił i środków do obrony okrężnej; odtworzyć silne odwody i rozmieścić je w oddzielnych rejonach; wzmacniać obronę przeciwpancerną na kierunkach zagrożenia pancernego; ogniem artylerii i innych środków zwalczać nieprzyjaciela dążącego do zacieśnienia frontu okrążenia lub rozczłonkowania okrążonych wojsk; wykonywać niespodziewane śmiałe kontrataki w celu rozbicia nieprzyjaciela, który włamał się; osłaniać luki ogniem i zaporami.

Jeżeli w rejonie okrążenia znajdują się oddziały /pododdziały/ innych związków taktycznych /oddziałów/, dowódca dywizji /pułku/ jest obowiązany podporządkować je sobie i połączyć wysiłki wszystkich wojsk znajdujących się w okrążeniu w celu wykonania zadania.

436.

Większość artylerii okrążonych wojsk używa się w sposób scentralizowany i przygotowuje do wykonania manewru w celu odparcia ataków z każdego kierunku. Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze używa się przede wszystkim do osłony artylerii i odwodów, stanowisk dowodzenia i lądowisk.

Okrążoną dywizję /pułk/ mogą wesprzeć w walce uderzeniami broni jądrowej, lotnictwa i śmigłowców szturmowych oraz ogniem artylerii wojska znajdujące się poza okrążeniem.

Lotnictwo oprócz wykonywania zwykłych zadań, we współdziałaniu ze środkami obrony przeciwlotniczej wzbrania blokowania okrążonych wojsk z powietrza, dostarcza im środków materiałowych, ewakuuje rannych i chorych oraz zapewnia utrzymanie łączności okrążonych wojsk z przełożonym nie będącym w okrążeniu.

437.

Pododdziały zakłóceń radiowych okrążonych wojsk wykorzystuje się w sposób scentralizowany, zapewniający wykonanie manewru sił i środków oraz zakłóceń na zagrożone przez nieprzyjaciela kierunki.

Na korzyść okrążonej dywizji /pułku/ mogą być wykonywane zadania wsparcia i osłony radioelektronicznej siłami i środkami wojsk walczących poza okrążeniem.

438.

W okrążeniu ustala się ścisłe normy zużycia środków materiałowych, organizuje się przyjmowanie samolotów i śmigłowców dostarczających amunicję i inne środki oraz przyjmowanie i zbieranie pojemników zrzuconych na spadochronach. Do przyjmowania zaopatrzenia urządza się lądowiska i zrzutowiska. Loty powrotne transportu powietrznego winny być wykorzystane do ewakuacji porażonych i chorych.

Część środków materiałowych należy zdobywać na nieprzyjacielu i wykorzystywać zasoby miejscowe.

439.

Podczas walki w okrążeniu na wybrzeżu związki taktyczne marynarki wojennej mogą być użyte do wykonania uderzeń na wojska nieprzyjaciela prowadzące walkę z okrążonym zgrupowaniem, wzbronienia mu wykonania uderzeń z morza oraz do zaopatrywania okrążonych wojsk i ewakuacji porażonych.

440.

Dywizja /pułk/ wychodzi z okrążenia tylko za zezwoleniem przełożonego i w sposób zorganizowany, rozbijając równocześnie nieprzyjaciela przeciwdziałającego wyjściu. Wychodząc z okrążenia zabiera się rannych, sprzęt bojowy i środki

materiałowe. W razie niemożliwości wyprowadzenia całości sprzętu bojowego z uwagi na uszkodzenia lub brak paliwa, należy go zniszczyć.

W czasie wychodzenia z okrążenia główny wysiłek obrony przeciwlotniczej skupia się na osłonie zgrupowań uderzeniowych i oddziałów osłonowych.

441.

Przerwanie frontu okrążenia należy organizować na najbardziej dogodnym kierunku, zapewniającym szybkie i skryte ześrodkowanie wojsk do uderzenia, gwałtowność ataku, wyjście z okrążenia i połączenie się z wojskami własnymi.

W celu odciągnięcia części sił nieprzyjaciela z kierunku głównego uderzenia i wprowadzenia go w błąd można wykonać uderzenia pomocnicze na innych kierunkach.

442.

Ugrupowanie dywizji /pułku/ podczas wyjścia z okrążenia składa się ze zgrupowania uderzeniowego, oddziałów /pododdziałów/ osłony, odwodu ogólnowojskowego, oddziału rakiet, artylerii, oddziału /pododdziału/ przeciwlotniczego, oddziału zaporowego i odwodów specjalnych.

Odwody rozmieszcza się w rejonach /przesuwa po drogach/ zabezpieczających ich gotowość do osłony oraz rozwinięcia powodzenia na kierunku głównego uderzenia.

Dowódca obowiązany jest powiadomić przełożonego o czasie i kierunku wyjścia z okrążenia, jeżeli w tym zakresie nie otrzymał wyraźnego rozkazu.

443.

Dowódca dywizji/pułku/ organizując wyjście z okrążenia, w zadaniach bojowych między innymi określa:

- rubież /odcinki/, kierunek i czas uderzenia;
- siły i środki do wykonania uderzenia i utrzymania pozostałej części frontu oraz ich zadania;
- skład i zadania wojsk wydzielonych do osłony na skrzydłach;
- odcinki działań demonstracyjnych, wydzielone do tego siły i środki oraz ich zadania;
- zadania oddziału rakiet i artylerii;
- zadania oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych;
- sposób osiągania zaskoczenia;
- sposób wychodzenia z okrążenia i kolejność wycofania pododdziałów osłony;
- współdziałanie wewnątrz dywizji /pułku/ i z wojskami działającymi na zewnątrz okrążenia.

Ponadto dowódca dywizji /pułku/ określa sposób ewakuacji porażonych, co i w jakim czasie należy zaminować, zniszczyć oraz podaje wykonawców.

Dowódca dywizji /pułku/ podczas wychodzenia z okrążenia z zasady znajduje się na kierunku działań zgrupowania uderzeniowego.

Oddziałami /pododdziałami/ osłony może dowodzić wyznaczona grupa oficerów pod kierownictwem zastępcy dowódcy dywizji /pułku/, z reguły do spraw liniowych.

444.

Front okrążenia przerywa się po ogniowym przygotowaniu. W sprzyjających warunkach można użyć broni jądrowej. Podczas uderzenia w nocy niekiedy dogodne jest atakować bez oświet-

lenia i ogniowego przygotowania. W tym wypadku artyleria otwiera ogień z chwilą rozpoczęcia ataku.

Oddziały /pododdziały/ zdecydowanym atakiem przerywają front okrążenia i nawiązują łączność z wojskami działającymi na spotkanie.

Po przerwaniu frontu okrążenia siły zgrupowania uderzającego rozszerzają dokonany wyłom nie dopuszczają do zamknięcia go przez nieprzyjaciela i zapewniają wyjście wszystkich okrążonych wojsk.

Oddziały /pododdziały/ osłony utrzymują zajmowane pozycje nie dopuszczając do zacieśnienia frontu okrążenia. Wycofanie rozpoczynają na rozkaz dowódcy dywizji /pułku/. Wycofują się od rubieży do rubieży prowadząc działania opóźniające pod osłoną ognia wszystkich rodzajów broni, stosując szeroko zapory. Oddziały /pododdziały/ osłony wycofują się ostatnie poprzez dokonany w okrążeniu wyłom.

445.

Oddziały /pododdziały/ tyłowe zwijają się w kolumny i wychodzą z okrążenia przesuwając się w ślad za uderzającymi wojskami. Środki transportu wykorzystuje się przede wszystkim do ewakuacji porażonych.

Rozdział IX

ROZMIESZCZENIE WOJSK W TERENIE I ICH UBEZPIECZENIE

446

Wojska rozmieszcza się w terenie dogodnym do organizacji obrony przed bronią masowego rażenia i innymi środkami, ułatwiającym maskowanie i pozwalającym na szybki manewr. Należy unikać rozmieszczenia wojsk w dużych kompleksach leśnych oraz w pobliżu obiektów, na które nieprzyjaciel może wykonać uderzenia jądrowe.

Wojska rozmieszczone w terenie powinny być w stałej gotowości do odparcia napadu nieprzyjaciela z ziemi i powietrza oraz do szybkiego opuszczenia zajmowanego rejonu.

447.

Dywizji wyznacza się główny i zapasowy rejon rozmieszczenia. Zapasowych rejonów rozmieszczenia dla pułków wewnątrz dywizyjnego rejonu nie wyznacza się. Wielkość rejonu dla dywizji wynosi do 600 km^2, dla pułku do 100 km^2.

Rejony rozmieszczenia wojsk powinny zapewniać:

- rozśrodkowanie i skryte rozmieszczenie ludzi i sprzętu;
- możliwość przeprowadzenia w razie alarmu zbiórki oddziałów /pododdziałów/ i wysunięcie ich w potrzebnym kierunku;
- dogodne rozmieszczenie i warunki do odpoczynku wojsk;
- dobre warunki pod względem sanitarnym;
- dostateczną liczbę źródeł wody i dróg.

W celu wybrania rejonów rozmieszczenia wojsk zawczasu wysyła się grupy rekonesansowe, w których skład wchodzą oficerowie rodzajów wojsk i przedstawiciele oddziałów /pododdziałów/.

448.

Do obrony wojsk przed środkami rażenia i ogniowymi w rejonie rozmieszczenia kopie się szczeliny, a gdy jest czas, przygotowuje się schrony ze specjalnym urządzeniem. Na uzbrojenie i inny sprzęt oraz na zapasy środków materiałowych przygotowuje się ukrycia. W celu zabezpieczenia manewru wojsk rozpoznaje się drogi i przygotowuje sieć dróg dofrontowych i rokadowych.

Inżynieryjną rozbudowę rejonów rozmieszczenia rozpoczyna się natychmiast po przybyciu do nich wojsk, a w razie możliwości - zawczasu.

449.

Rozmieszczając wojska w terenie opanowanym należy zawczasu przeprowadzić rozpoznanie w celu:

- wykrycia i zwalczania grup dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela;
- wykrycia i oznaczenia zaminowanych i skażonych odcinków terenu oraz dróg nieprzejezdnych;
- określenia przydatności wody i pozostawionej przez nieprzyjaciela żywności oraz możliwości wykorzystania innych środków materiałowych sprawdzenia pod względem sanitarnym.

Rejonów skażonych oraz rejonów zaminowanych przez nieprzyjaciela wojska nie zajmują.

450.

W rozkazie do rozmieszczenia wojsk dowódca dywizji /pułku/ podaje:

-wiadomości o nieprzyjacielu;

- rejony rozmieszczenia oddziałów /pododdziałów/;
- skład, zadania, rubieże i pasy ubezpieczenia postoju i które oddziały /pododdziały/ je wystawiają;
- zadania oddziałów /pododdziałów/ przeciwlotniczych;
- sposób obrony przed bronią masowego rażenia i innymi środkami;
- sposoby zapewnienia gotowości bojowej i odparcia niespodziewanego napadu nieprzyjaciela;
- rejon zapasowy i drogi dojścia do niego;
- oddział /pododdziały/ dyżurny i jego zadania;
- organizację dowodzenia i łączności.

451.

Oddziałom /pododdziałom/ podaje się zawczasu rejony rozmieszczenia, które zajmują w miarę podchodzenia. Pozostawienie kolumn na drogach w oczekiwaniu na przydział rejonów, jest niedopuszczalne.

Maskowanie wojsk sprawdza się przez obserwację wzrokową i fotografowanie z samolotów i śmigłowców oraz kontrolę pracy własnych środków radioelektronicznych.

W celu zapewnienia skrytości i utrzymania porządku w rozmieszczeniu wojsk organizuje się służbę porządkowo-ochronną.

452.

Oddziały /pododdziały/ rozśrodkowuje się z uwzględnieniem ugrupowania do spodziewanych działań i szybkiego opuszczenia rejonu rozmieszczenia, w odległościach i odstępach wykluczających jednoczesne rażenie rozmieszczonych obok siebie batalionów jednym ładunkiem jądrowym średniej mocy.

Oddziały tyłowe dywizji zazwyczaj rozmieszcza się oddzielnie w pobliżu dróg dowozu i ewakuacji, a tyły oddziałów - w rejonach rozmieszczenia oddziałów.

W miejscach najdogodniejszych do wysadzenia desantu powietrznego organozuje się stałą obserwację.

Stanowisko dowodzenia dywizji /pułku/ organizuje się zazwyczaj w rejonie ułatwiającym ciągłą łączność z wojskami i dowodzenie nimi zarówno w rejonie rozmieszczenia, jak i na początku ich wyruszenia z zajmowanego rejonu.

Tyłowe stanowisko dowodzenia rozwija się w rejonie rozmieszczenia oddziałów /pododdziałów/ tyłowych dywizji /pułku/.

Wojskami w rejonie rozmieszczenia dowódca dowodzi z zasady przez styczność osobistę, przez oficerów sztabu, za pomocą przewodowych środków łączności i wojskowej poczty polowej. Praca środków radiowych na nadawanie dopuszczalna jest jedynie do powiadamiania /ostrzegania, alarmowania/ i kierowania ogniem środków obrony przeciwlotniczej.

453.

Oddziały /pododdziały/ przeciwlotnicze ugrupowuje się tak, by wspólnie ze środkami przełożonego i sąsiadów tworzyły system ognia przeciwlotniczego na podejściach do rejonu rozmieszczenia i nad nim oraz do bezpośredniej osłony najważniejszych obiektów.

454.

Główną uwagę w zakresie obrony wojsk przed bronią masowego rażenia i innymi środkami zwraca się na organizację ciągłego rozpoznania skażeń i zakażeń rejonów rozmieszczenia, rejonów zapasowych i na drogach marszu do nich, urządzanie

ukryć, przeprowadzenie zabiegów sanitarno-profilaktycznych i odtworzenie zdolności bojowej wojsk, które uległy porażeniu.

455.

Wojska ubezpieczają się ubezpieczeniem bezpośrednim wystawianym przez pododdziały, a przy zagrożeniu napadem naziemnym - ubezpieczeniem postoju, wystawianym przez pułki w wyznaczonych im pasach.

Liczbę i skład pododdziałów ubezpieczenia postoju określa się na podstawie odległości do nieprzyjaciela, ważności ubezpieczanego kierunku, czasu niezbędnego na rozwinięcie ubezpieczanych wojsk, właściwości terenu i warunków obserwacji.

Ubezpieczenie postoju składa się: z oddziałów czat - każdy w sile wzmocnionej kompanii, czat - w sile wzmocnionego plutonu, patroli, podsłuchów i posterunków obserwacyjnych. W niektórych wypadkach na ważny kierunek wysyła się oddział czat w sile wzmocnionego batalionu.

Ubezpieczenie postoju powinno zamykać wszystkie główne drogi i podejścia do ubezpieczanego rejonu. Pułk w swoim pasie wysyła na najważniejszy kierunek oddział czat w sile wzmocnionej kompanii, na kierunek drugorzędny - czaty w sile wzmocnionego plutonu, pomiędzy którymi organizuje się patrolowanie. Dla ubezpieczenia bezpośredniego oddział czat /czata/ wystawia czujki i organizuje patrolowanie.

Oddziałowi czat /czacie/ określa się pas ubezpieczenia, rubież obrony i linię, do której powinien prowadzić rozpoznanie. Szerokość frontu pasa ubezpieczenia może wynosić: oddziału czat w sile batalionu do 10 km, wzmocnionej kompanii - 5 km, czaty w sile wzmocnionego plutonu - 2 km.

456.

Ubezpieczenie postoju powinno być w takiej odległości od ubezpieczanych wojsk, żeby mogło na czas uprzedzić wojska o pojawieniu się nieprzyjaciela i zabezpieczyć swoimi działaniami ich rozwinięcie oraz zorganizowane wejście do walki; odległość ta wynosi 10-15 km.

Linia czat powinna przechodzić wzdłuż rubieży dogodnej do obrony, osłoniętej zaporami przeciwpancernymi i umożliwiającej dobrą obserwację w kierunku nieprzyjaciela.

457.

O pojawieniu się nieprzyjaciela dowódca oddziału czat /czaty/ melduje natychmiast przełożonemu i powiadamia sąsiedni oddział czat /czatę/. Oddział czat /czata/ uporczywie broni zajmowanej rubieży, zabezpieczając rozwijanie sił głównych.

458.

Rejony rozmieszczenia wojsk zamienia się na podstawie rozkazu przełożonego, a w razie użycia przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia na rejon rozmieszczenia wojsk - na zarządzenie dowódcy dywizji. Zabiegi sanitarne ludzi i zabiegi specjalne sprzętu przeprowadza się z zasady poza rejonami rozmieszczenia wojsk.

459.

W górach wojska należy rozmieszczać w rejonach, gdzie warunki terenowe i sieć dróg zapewniają skryte i rozśrodkowane rozmieszczenie wojsk, szybkie wysunięcie ich na potrzebne kierunki lub rozwinięcie do odparcia napadu nieprzyjaciela.

Zabrania się rozmieszczać wojska w miejscach, gdzie jest niebezpieczeństwo lawiny śnieżnej lub powodzi. Ubezpieczenie postoju wysyła się na węzły dróg, mosty, dominujące wzgórza, przejścia górskie i przełęcze.

460.

W lasach celowo jest rozmieszczać wojsk w pobliżu dróg, przesiek i na ich skraju.

Na wypadek pożaru lasu przygotowuje się możliwie dużą liczbę dróg, przesiek i określa się wykorzystanie ich przez wojska podczas wychodzenia z rejonu rozmieszczenia.

Specjalnie wyznaczone oddziały wykonują prace ratunkowe i gaszą pożary, w razie konieczności czyni to cały stan osobowy.

461.

W zimie na rozmieszczenie wojsk wybiera się rejony osłaniające przed wiatrem i w których jest pod dostatkiem opału. Organizuje się zabezpieczenie wojsk przed niespodziewanym napadem oddziałów narciarskich i oddziałów działających na pojazdach o dużej zdolności pokonywania terenu. Poddziały wyznaczone do ubezpieczenia wyposaża się w środki transportowe o dużej zdolności pokonywania terenu i narty.

Szczególną uwagę zwraca się na utrzymanie w dobrym stanie dróg, sprawności uzbrojenia i innego sprzętu w warunkach niskiej temperatury oraz na zabezpieczenie ludzi przed odmrożeniami.

Rozdział X

ZABEZPIECZENIE DZIAŁAŃ BOJOWYCH

462.

Zabezpieczenie działań bojowych ma na celu nie dopuścić do niespodziewanego napadu naziemnego oraz z powietrza, dostarczyć na czas niezbędne wiadomości o nieprzyjacielu i terenie, zapewnić wojskom niezbędne środki do walki, umożliwić im we właściwym czasie w sposób zorganizowany wejście do walki i pomyślne prowadzenie działań w różnych warunkach i sytuacjach.

Zabezpieczenie działań bojowych obejmuje: rozpoznanie, obronę przed bronią masowego rażenia, powszechną obronę przeciwlotniczą, ubezpieczenie, zabezpieczenie inżynieryjne, zabezpieczenie chemiczne, maskowanie, walkę radioelektroniczną, zabezpieczenie topograficzne, hydrometeorologiczne, tyłowe, uzupełnienie strat, grzebanie poległych i zmarłych oraz ewakuację jeńców wojennych.

Zabezpieczenie działań bojowych organizują wszyscy dowódcy we właściwym im zakresie. Dowódca dywizji /pułku/ obowiązany jest w odpowiednim czasie postawić zadania zabezpieczenia działań bojowych i wydzielić w tym celu niezbędne siły i środki, uwzględniając przedsięwzięcia przełożonych.

1. ROZPOZNANIE

463.

Rozpoznanie nieprzyjaciela naziemnego i powietrznego jest jednym z ważniejszych rodzajów zabezpieczenia działań bojowych wojsk. Charakter walki, użycie broni jądrowej, lotnictwa, śmigłowców szturmowych, desantów środków radio-

elektronicznych, gwałtownie podniosło rolę i znaczenie rozpoznania i zwiększyło w stosunku do niego wymagania.

W celu powzięcia uzasadnionej decyzji wszyscy dowódcy i sztaby powinni we właściwym czasie organizować rozpoznanie, aby wykryć ugrupowanie, ustalić rodzaj i charakter działań nieprzyjaciela, zdobyć dane o terenie i warunkach meteorologicznych, nastrojach politycznych ludności, stanie ekonomicznym i sanitarno-epidemicznym rejonu działań bojowych oraz ustalić wyniki własnych uderzeń jądrowych.

464.

Rozpoznanie organizują i prowadzą wszystkie rodzaje wojsk i służb w interesie własnych potrzeb oraz na korzyść dywizji /pułku/, w ramach której działają - posługując się środkami technicznymi, w każdej sytuacji, aktywnie i ciągle na dużą głębokość, przed frontem i w ugrupowaniu wojsk własnych, na tyłach nieprzyjaciela oraz na skrzydłach dywizji /pułku/. Główny wysiłek rozpoznania kieruje się na wykrycie w odpowiednim czasie broni masowego rażenia oraz głównego zgrupowania wojsk nieprzyjaciela.

Szef sztabu dywizji /pułku/ integruje całość rozpoznania w jeden system.

465.

Rozpoznanie powinno być celowe, ciągłe, aktywne, elastyczne i skryte.

Zdobywane wiadomości powinny być terminowe i wiarygodne, a współrzędne rozpoznawanych obiektów dokładnie określone.

Celowość rozpoznania zapewnia się przez podporządkowanie podstawowych przedsięwzięć rozpoznawczych decyzji dowódcy.

Ciągłość rozpoznania osiąga się przez prowadzenie go we wszystkich rodzajach działań bojowych w dzień i w nocy, w każdej sytuacji niezależnie od warunków terenowych i meteorologicznych.

W celu zapewnienia ciągłości rozpoznania łączy się wysiłek wszystkich rodzajów i środków rozpoznania, uzgadnia ten wysiłek w czasie i według obiektów oraz zapewnia wzajemne uzupełnianie poszczególnych rodzajów rozpoznania.

Aktywność rozpoznania osiąga się przez uporczywe dążenie wszystkich dowódców i sztabów organizujących rozpoznanie oraz pododdziałów prowadzących je do zdobywania niezbędnych informacji rozpoznawczych wszystkimi możliwymi środkami i sposobami. Cały stan osobowy walczących wojsk powinien przejawiać inicjatywę, aby zdobyć maksimum informacji o nieprzyjacielu i we właściwym czasie przedstawić je bezpośredniemu przełożonemu.

Dowództwa i sztaby powinny dążyć do wykorzystania maksimum inicjatywy podwładnych w zakresie zdobywania wiadomości rozpoznawczych.

Elastyczność rozpoznania wyraża się w umiejętności terminowego skierowania całego wysiłku na obiekty, które w danym momencie mają zasadnicze znaczenie dla wojsk i sztabów.

Skrytość rozpoznania uzyskuje się przez zachowanie w tajemnicy wszystkich przedsięwzięć rozpoznawczych oraz ukryciu przed nieprzyjacielem kierunku głównego wysiłku rozpoznania.

466.

Rozpoznanie powinno ustalić rozmieszczenie i charakter działań nieprzyjaciela, jego siły, skład i ugrupowanie, zwłaszcza obecność i miejsce rozmieszczenia broni jądrowej i innych środków masowego rażenia, stopień zagrożenia z powietrza, zakres obrony wojsk nieprzyjaciela przed bronią masowego rażenia, rozmieszczenie jego środków ogniowych, charakter oraz system urządzeń obronnych i zapór, rozmieszczenie punktów dowodzenia i środków obrony przeciwlotniczej, określenie parametrów i rozmieszczenie środków radioelektronicznych, strefy skażone środkami promieniotwórczymi, chemicznymi oraz biologicznymi, nowe środki walki oraz sposoby prowadzenia działań bojowych.

Rozpoznanie powinno zapewnić dowódcy i sztabowi możliwość określenia ugrupowania, zdolności bojowej i prawdopodobnego działania nieprzyjaciela.

Wiadomości o rozmieszczeniu broni jądrowej i innych ważnych obiektów nieprzyjaciela o małych rozmiarach powinny być bardzo dokładne.

Wykryte środki napadu jądrowego nieprzyjaciela należy mieć pod stałą obserwacją aż do czasu ich zniszczenia.

W razie potrzeby potwierdzenia obecności rozpoznanego obiektu w danym rejonie lub określenia jego współrzędnych, przed wykonaniem uderzenia jądrowego przeprowadza się rozpoznanie dodatkowe. Do tego celu używa się najbardziej skutecznych i szybkich sił i środków.

467.

Rozpoznanie terenu prowadzi się, żeby ustalić właściwości rzeźby, przeszkody naturalne, rodzaj gleby, drogi, charakter

przeszkód wodnych, dogodne miejsca do urządzenia przepraw i podejścia do nich, wpływ terenu na przemarsz i działania bojowe wojsk własnych i nieprzyjaciela oraz na użycie broni jądrowej i innych środków masowego rażenia, jak również na ochronę przed nimi.

468.

Organizacja rozpoznania jest głównym obowiązkiem wszystkich dowódców i sztabów.

Zadania rozpoznania stawia dowódca dywizji /pułku/. Określa on jakie wiadomości i do jakiego czasu należy zdobyć, gdzie i do wykonania jakich zadań skupić główny wysiłek rozpoznania, jakich sił i środków użyć do wykonania zadań rozpoznania.

Bezpośrednim organizatorem rozpoznania w dywizji /pułku/ jest sztab. Sztab ogólnowojskowy planuje rozpoznanie uwzględniając możliwości wszystkich rodzajów wojsk i wojsk specjalnych, przekazuje zadania wykonawcom, organizuje szkolenie i wysyłanie organów rozpoznawczych, ciągłe dowodzenie nimi i łączność, zbiera, studiuje i rozpowszechnia dane z rozpoznania, wyciąga wnioski o nieprzyjacielu, melduje je dowódcy i sztabowi przełożonemu oraz zapoznaje z nimi podległe /współdziałające/ wojska i sąsiadów.

Wszystkie dane o nieprzyjacielu i charakterze jego działań, zdobyte przez rozpoznanie, w każdej sytuacji niezwłocznie melduje się /przekazuje/ dowódcy i sztabowi.

469.

Rozpoznanie w dywizji /pułku/ organizuje się i prowadzi stosownie do zadania i charakteru działań wojsk. Z chwilą otrzymania zadania bojowego niezwłocznie organizuje się

rozpoznanie, a siły i środki, które już prowadzą rozpoznanie, kieruje się do wykonania zadań związanych z przyszłymi działaniami.

470.

Głębokość rozpoznania zależy od charakteru i treści zadania bojowego dywizji /pułku/, głębokości rozmieszczenia sił i środków nieprzyjaciela, a także od charakteru terenu, posiadanych sił i środków łączności, warunków meteorologicznych i innych czynników sytuacji bojowej. Rozpoznanie w każdym wypadku musi dostarczyć informacji o ugrupowaniu i charakterze przyszłych działań nieprzyjaciela oraz rozmieszczeniu jego głównych obiektów /celów/ w całym pasie działania i na głębokość zadań bojowych.

471.

Rozpoznanie prowadzą etatowe pododdziały rozpoznawcze, a także pododdziały wyznaczone do jego prowadzenia.

W działaniach bojowych dywizji /pułku/ organizuje się i prowadzi rozpoznanie ogólnowojskowe, radioelektroniczne, powietrzne /przy pomocy śmigłowców/, działania specjalne oraz rozpoznanie rodzajów wojsk /artyleryjskie, inżynieryjne i chemiczne/.

472.

Podstawowymi sposobami rozpoznania w dywizji /pułku/ są: obserwacja, podsłuch, wypad, napad, zasadzka, rozpoznanie walką, patrolowanie, przesłuchiwanie jeńców, rozmowy z ludnością cywilną, rozpoznanie ogniem /artylerii, czołgów, broni maszynowej/.

W dywizji prowadzi się ponadto: fotografowanie, poszukiwanie i przechwytywanie radioelektroniczne, namierzanie, analizy i badania.

473.

Do prowadzenia rozpoznania przed frontem, na skrzydłach i w głębi ugrupowania nieprzyjaciela dywizja /pułk/ organizuje: punkty, posterunki i ruchome posterunki obserwacyjne, grupy wypadowe, pododdziały do wykonywania zasadzek; oficerskie patrole rozpoznawcze /ze składu batalionu, kompanii czołgów/, patrole rozpoznawcze i samodzielne patrole rozpoznawcze.

Na rozkaz przełożonego może być organizowane rozpoznanie walką. W dywizji organizuje się ponadto:

- działania specjalne /grupy specjalne przerzucane w głąb ugrupowania nieprzyjaciela/;
- rozpoznanie radioelektroniczne - centrum odbiorcze, sieć namierzania radiowego i sieć rozpoznania radiolokacyjnego - rozwija w ugrupowaniu wojsk własnych;
- rozpoznanie powietrzne /przy pomocy śmigłowców/;
- posterunki technicznej obserwacji pola walki.

474.

Zadanie dowódcom pododdziałów wysyłanych na rozpoznanie stawia szef sztabu lub szef rozpoznania, dowódca batalionu rozpoznawczego, a niekiedy osobiście dowódca dywizji /pułku/.

Podczas stawiania zadań patrolowi rozpoznawczemu podaje się:

- wiadomości o nieprzyjacielu;
- skład patrolu, wyposażenie i kierunek /pas/ działania, obiekt rozpoznania;
- zadania /jakie dane i w jakim czasie zdobyć/;

- rejon /punkt/ wyjściowy, czas zajęcia, pobytu i przejścia;
- czas zakończenia rozpoznania, rejon dołączenia do wojsk własnych;
- sposób utrzymania łączności i przekazywania danych rozpoznawczych;
- dane o działalności sąsiednich pododdziałów rozpoznawczych;
- czas i sposób przekroczenia przedniego skraju wojsk własnych, hasło i odzew.

Zadania dowódcom bojowych patroli rozpoznawczych stawia dowódca lub szef sztabu batalionu.

475.

Obserwacja jest jednym z zasadniczych sposobów rozpoznania. Jest prowadzona przez wszystkie rodzaje wojsk i służb, w każdych warunkach ich działalności bojowej o każdej porze dnia i roku.

Obserwację prowadzą dowódcy, oficerowie sztabu i specjalnie wyznaczeni obserwatorzy. Organizuje się ją w punktach obserwacyjnych dowódców wszystkich szczebli oraz posterunkach pododdziałów rozpoznawczych i ogólnowojskowych, a także rodzajów wojsk. Oprócz tego obserwację prowadzą załogi śmigłowców, stacji radiolokacyjnych, transporterów opancerzonych i czołgów oraz elementy rozpoznawcze etatowych i wyznaczonych do tego celu pododdziałów. Prowadzą ją wszyscy żołnierze od szeregowców do dowódców pododdziałów,oddziałów i związków taktycznych.

W nocy i w innych warunkach ograniczonej widoczności równocześnie z obserwacją organizuje się podsłuch oraz wykorzystuje się przyrządy optyczne, noktowizyjne i inne środki techniczne.

System obserwacyjny w dywizji /pułku/ organizuje się tak, aby osiągnąć jak najlepszy wgląd w ugrupowanie nieprzyjaciela, mając w strefie obserwacji szerokość całego pasa działań bojowych oraz maksymalnie wyeliminowane sektory niewidoczne.

Dowódcy dywizji /pułku/ powinni osobiście prowadzić obserwację działań nieprzyjaciela i wojsk własnych na najważniejszych kierunkach. Do prowadzenia rozpoznania z posterunków obserwacyjnych na najważniejszych kierunkach należy wyznaczać oficerów.

476.

Wypady organizuje się przeważnie podczas prowadzenia działań w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem na rozkaz lub za zgodą dowódcy dywizji /pułku/.

Napady są wykonywane przez samodzielne patrole rozpoznawcze i grupy specjalne działające w głębi ugrupowania nieprzyjaciela.

Zasadzki mogą organizować: bojowe patrole rozpoznawcze; patrole rozpoznawcze, samodzielne patrole rozpoznawcze i grupy specjalne oraz specjalnie wyznaczone do tego celu pododdziały ogólnowojskowe.

477.

Rozpoznanie walką prowadzi się w celu sprawdzenia, udokładnienia lub zdobycia danych o nieprzyjacielu, których nie można zdobyć innymi sposobami. Do tego może być wyznaczony batalion /kompania/ piechoty lub czołgów ze środkami wzmocnienia. Jego działania wspiera się ogniem artylerii, a niekiedy i uderzeniami lotnictwa. W celu zdobycia jeńców

dokumentów, wzorów uzbrojenia i sprzętu oraz prowadzenia rozpoznania na korzyść rodzajów wojsk, do składu pododdziału prowadzącego rozpoznanie walką włącza się odpowiednie zespoły organizowane z etatowych pododdziałów rozpoznawczych. W czasie rozpoznania walką wszyscy dowódcy związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów działających w rejonie, w którym jest ono prowadzone, powinni znajdować się na swoich punktach obserwacyjnych i osobiście oceniać nieprzyjaciela, jego ugrupowanie, system ognia i działanie.

Rozpoznanie walką prowadzi się na rozkaz dowódcy armii lub za jego zgodą.

478.

Rozpoznanie oficerskie może być prowadzone w okresie przygotowawczym i w czasie działań bojowych. Jego zadaniem jest potwierdzenie lub udokładnienie posiadanych wiadomości o nieprzyjacielu, ustalenie położenia wojsk własnych i sąsiadów, wybór rejonów rozmieszczenia dla elementów rozpoznawczych oraz zdobycie danych o terenie.

Rozpoznanie to prowadzą oficerskie patrole rozpoznawcze organizowane na rozkaz dowódcy dywizji /pułku/. W skład oficerskiego patrolu rozpoznawczego wyznacza się zależnie od ilości i charakteru zadań jednego lub kilku oficerów sztabu dywizji /pułku/ z niezbędnymi środkami łączności i pododdział /grupę/ ochrony. Patrol może działać na śmigłowcach, czołgach, transporterach opancerzonych, bojowych wozach piechoty lub innych środkach transportowych.

479.

Działania specjalne są jednym z rodzajów rozpoznania wojskowego. Działania specjalne organizują sztaby ogólnowojskowe od dywizji wzwyż. Prowadzi się je na terytorium nieprzyjaciela grupami specjalnymi. Głównym celem działań specjalnych jest zdobywanie wiadomości o nieprzyjacielu i terenie. W sytuacjach szczególnych grupy specjalne mogą stosować dywersję, niszczenie lub obezwładnianie ważnych obiektów: rakiety, stanowiska dowodzenia, węzły łączności, urządzenia radioelektroniczne itp. Grupy specjalne mogą również działać na korzyść desantów, oddziałów wydzielonych i rajdowych, uczestniczyć w opanowywaniu i utrzymywaniu do czasu podejścia wojsk własnych ważnych obiektów nieprzyjaciela.

Grupy specjalne prowadzą działania na głębokości do 100 km od linii frontu, w rejonach 100-150 km^2 lub na kierunkach wzdłuż których przegrupowują się w miarę wykonywania zadań. Przerzuca się je skrycie nocą lub w warunkach ograniczonej widoczności transportem powietrznym /głównie śmigłowcami/, wodnym i lądowym. Niekiedy mogą przenikać przez linię frontu, w składzie patrolu /samodzielnego patrolu/rozpoznawczego lub pieszo, względnie mogą być pozostawione w terenie czasowo opuszczonym przez wojska własne.

Przerzut grup powinien być dokładnie przygotowany i zabezpieczony oraz dokonany z co najmniej 5-godzinnym wyprzedzeniem w stosunku do rozpoczęcia realizacji otrzymanego zadania.

Przygotowanie, przerzut i działanie grup utrzymuje się w ścisłej tajemnicy. Grupom stawia się zadania przed przerzutem na cały okres działań i dodatkowo w toku wykonywania zadań.

Podczas stawiania zadań bojowych dowódcy grupy specjalnej podaje się:

- skład grupy, jej uzbrojenie i wyposażenie;
- rejon /kierunek/ działania;
- sposób i czas przerzutu oraz miejsce desantowania, a przy przenikaniu - miejsce, czas i sposób przekroczenia linii frontu i trasę przemarszu grupy;
- dane o nieprzyjacielu w rejonie /na kierunku/ działania i na trasie przerzutu;
- zadania grupy i terminy ich wykonania;
- miejsce rozmieszczenia bazy i punkty kontaktowe z grupą;
- sposób utrzymania łączności i przekazywania danych;
- sposoby dalszego działania grupy po wykonaniu zadań;
- sposób połączenia się grupy z wojskami własnymi;
- dane dotyczące przygotowania grupy, charakterystyki rejonu działania, obiektów, taktyki działań nieprzyjaciela itp.

480.

Rozpoznanie powietrzne na korzyść dywizji /pułku/ prowadzą załogi lotnictwa rozpoznania taktycznego w ramach limitu lotów wydzielonych do prowadzenia rozpoznania na korzyść armii oraz eskadry śmigłowców lotnictwa wojsk lądowych.

Sztab dywizji powinien składać zapotrzebowania do oddziału rozpoznawczego armii na wiadomości o nieprzyjacielu.

Rezultaty taktycznego rozpoznania powietrznego, sztaby związków taktycznych i oddziałów otrzymują bezpośrednio od załóg, prowadząc nasłuch sieci radiowej taktycznego rozpoznania powietrznego. Dane przekazywane przez załogi znad obiektu rozpoznania, po uzupełnieniu meldunkami ustnymi przekazywane są przy użyciu radiolinii, radiostacji naziemnej lub rucho-

mych środków łączności do oddziału rozpoznawczego armii, skąd w miarę potrzeb przekazywane są do sztabów związków taktycznych i oddziałów.

Organiczna eskadra śmigłowców dywizji prowadzi rozpoznanie przystosowanymi do tego zadania śmigłowcami.

Eskadra śmigłowców prowadzi rozpoznanie wzrokowo-fotograficzne. Wykonuje również zadania związane z przerzutem grup specjalnych w ugrupowanie nieprzyjaciela. Zadania na rozpoznanie stawia dowódcy eskadry dowódca lub szef sztabu dywizji.

481.

Rozpoznanie radioelektroniczne polega na:

- poszukiwaniu i wykrywaniu pracujących środków radioelektronicznych nieprzyjaciela;
- przechwytywaniu lub śledzeniu pracy tych środków /w zależności od ich wartości rozpoznawczej/;
- ustalaniu rejonów rozmieszczenia wykrywanych, przechwytywanych i śledzonych środków radioelektronicznych;
- analizowaniu zdobytych danych i opracowywaniu na ich podstawie informacji o nieprzyjacielu.

Zadaniem rozpoznania radioelektronicznego dywizji jest dostarczanie dowódcy i sztabowi informacji o składzie, rozmieszczeniu i działalności elementów ugrupowania nieprzyjaciela, a także sytuacji radioelektronicznej, środkach, sposobach i rodzajach emisji w celu przeciwdziałania zakłóceniom i zapewnienia skutecznego użycia środków radioelektronicznych.

Zadania te realizuje pododdział dysponujący środkami:

- rozpoznania radiowego KF;

- rozpoznania radiowego UKF;
- rozpoznania stacji radiolokacyjnych.

Organizując rozpoznanie radioelektroniczne dywizji określa się:

- niezbędne dane o nieprzyjacielu, szczególnie o sytuacji radioelektronicznej;
- zadania oraz rejony rozwinięcia poszczególnych elementów rozpoznawczych pododdziału i termin ich gotowości do pracy;
- sposób przegrupowania oraz manewr siłami i środkami rozpoznania radioelektronicznego w czasie działań;
- sposób zaopatrywania materiałowo-technicznego;
- organizację łączności rozpoznania i sposób przekazywania uzyskanych informacji;
- sposoby współpracy z pododdziałami rozpoznania radioelektronicznego szczebla wyższego oraz pododdziałami zakłóceń.

482.

Rozpoznanie przestrzeni powietrznej prowadzi się w celu terminowego wykrycia, identyfikacji, określenia współrzędnych, charakterystyki ugrupowania bojowego i działalności obiektów powietrznych oraz przekazywania zdobytych informacji wojskom, a przede wszystkim wojskom obrony przeciwlotniczej.

W dywizji rozpoznanie przestrzeni powietrznej prowadzi się za pomocą urządzeń technicznych: radiolokacyjnych, radiolokacyjnych, radiopelengacyjnych, telewizyjno-optycznych i innych oraz wzrokowo. Ponadto dywizja korzysta z rozpoznania prowadzonego przez wojska obrony przeciwlotniczej armii /frontu/ lub obrony powietrznej kraju.

Rozpoznanie przestrzeni powietrznej prowadzą wszystkie oddziały /pododdziały/ posiadanymi siłami i środkami. W dywizji /pułku/ rozpoznanie przestrzeni powietrznej prowadzi się

okrężnie. Ponadto dywizja /pułk/ otrzymuje pas lub sektor obserwacji, w którym skupia główny wysiłek rozpoznania i w pierwszej kolejności zwalcza cele powietrzne. Oddziały ogólnowojskowe i rodzajów wojsk niezależnie od prowadzenia rozpoznania własnymi siłami, otrzymują informację o zagrożeniu z powietrza z punktu kierowania obroną przeciwlotniczą dywizji.

483.

Rozpoznanie dla potrzeb uderzeń rakietowych i ognia artylerii naziemnej prowadzi się z samolotów i śmigłowców przez obserwację wzrokową i optyczną, fotografowanie i środkami radiolokacyjnymi oraz za pomocą naziemnych środków i urządzeń radioelektronicznych, elektronowo-optycznych, optycznych i dźwiękowych.

Do głównych zadań rozpoznania artyleryjskiego należy:

- wykrycie nieprzyjaciela, jego broni jądrowej, czołgów, artylerii i innych ważnych obiektów oraz określenie ich współrzędnych;
- dodatkowe rozpoznanie obiektów /celów/, przewidzianych do rażenia bronią masowego rażenia;
- obsługiwanie strzelań oddziałów i pododdziałów rakiet i artylerii;
- kontrola wyników uderzeń jądrowych oddziałów rakiet i ognia artylerii.

Dane o obiektach /celach/ przewidzianych do rażenia rakietami i ogniem artylerii, uzyskane przez rozpoznanie lotnicze i ogólnowojskowe, należy przekazywać w pierwszej kolejności.

484.

Rozpoznanie inżynieryjne wchodzi w skład zabezpieczenia inżynieryjnego walki. Rozpoznanie inżynieryjne prowadzą wszystkie pododdziały wojsk inżynieryjnych oraz saperzy - zwiadowcy włącze-

ni do składu ogólnowojskowych elementów rozpoznawczych. Ponadto rozpoznanie inżynieryjne prowadzą pododdziały wszystkich rodzajów wojsk, wojsk specjalnych i służb.

Rozpoznanie inżynieryjne powinno ustalić: przedsięwzięcia nieprzyjaciela w zakresie fortyfikacyjnej rozbudowy rejonów obrony, wyjściowych i ześrodkowania; stan i charakter zapór inżynieryjnych nieprzyjaciela łącznie z minami jądrowymi; rejony wybuchów min lub uderzeń jądrowych oraz skutki zniszczeń w celu określenia możliwości ich pokonania lub obejścia; stan, wyposażenie oraz sposoby działania wojsk inżynieryjnych nieprzyjaciela; właściwości terenu i obiektów terenowych; charakter przeszkód wodnych i warunki ich forsowania; źródła wody; warunki wykonania prac inżynieryjnych siłami wojsk inżynieryjnych i innych rodzajów wojsk i służb.

485.

Rozpoznanie skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych prowadzi się w celu dostarczenia dowódcy danych o skażeniu terenu i powietrza środkami promieniotwórczymi, chemicznymi i biologicznymi.

Rozpoznanie skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych prowadzą pododdziały rozpoznawcze, ubezpieczenia i specjalnie wyszkolone pododdziały /obsługi i załogi/ wszystkich rodzajów wojsk i wojsk specjalnych.

Do pododdziałów rozpoznawczych i ubezpieczenia z zasady włącza się patrole rozpoznania skażeń.

486.

Na korzyść dywizji i pułków działających w rejonie wybrzeża morskiego prowadzą rozpoznanie:

- lotnictwo i okręty, pododdziały radioelektroniczne oraz jednostki artylerii nadbrzeżnej marynarki wojennej;

- siły i środki Wojsk Obrony Pogranicza, Wojsk Obrony Powietrznej Wojsk oraz Obrony Przeciwlotniczej;
- grupy specjalne szczebla nadrzędnego;
- jednostki Wojsk Obrony Wybrzeża.

487.

Jeńcy wojenni, zbiegowie są jednym z ważnych źródeł informacji o nieprzyjacielu. Mogą oni dostarczyć wiadomości o:

- składzie, numeracji, ugrupowaniu, gotowości bojowej, wyposażeniu i wyszkoleniu wojsk;
- przygotowaniu i właściwościach terenu;
- ilości i rodzaju, rozmieszczeniu środków napadu jądrowego i innych środków walki;
- systemie ognia;
- stanie moralno-politycznym wojsk itp.

Branie jeńców w toku działań bojowych jest stałym obowiązkiem pododdziałów i oddziałów walczących oraz organów rozpoznawczych.

W pododdziale, który wziął jeńca do niewoli oraz w sztabie pułku przesłuchanie jeńców /zbiegów/ przeprowadza się w formie skróconej. Ma ono na celu uzyskanie danych, które w zasadniczy sposób mogą przyczynić się do wykonania zadań bojowych.

Na szczeblu dywizji przeprowadza się przesłuchanie szczegółowe oraz sporządza się z niego protokół. Po przesłuchaniu, jeńców kieruje się na punkt zbiórki, natomiast jeńców ważnych kieruje się do sztabu przełożonego.

Wiadomości o nieprzyjacielu i terenie można również zebrać przez badanie /przesłuchiwanie/ ludności cywilnej.

488.

Wszyscy dowódcy i sztaby powinni szczegółowo studiować dane napływające z różnych źródeł rozpoznania, żeby jak najdokład-

niej wykryć ugrupowanie nieprzyjaciela i powziąć uzasadnioną decyzję, zapewniającą wykonanie zadań bojowych.

2. OBRONA PRZED BRONIĄ MASOWEGO RAŻENIA

489.

Obronę przed bronią masowego rażenia organizuje się w celu zabezpieczenia wojsk przed porażeniem bronią jądrową, chemiczną i biologiczną, zachowania ich zdolności bojowej oraz zapewnienia pomyślnego wykonania stojących przed nimi zadań.

Obrona przed bronią masowego rażenia obejmuje:

- rozśrodkowanie wojsk i obiektów tyłowych oraz ich maskowanie;
- okresową zmianę rejonów rozmieszczenia wojsk i obiektów tyłowych;
- inżynieryjną rozbudowę rejonów zajmowanych przez wojska i obiekty tyłowe oraz przygotowanie dróg manewru;
- prognozowanie stref /rejonów/ porażenia, skażenia promieniotwórczego i chemicznego, zniszczeń, zatopień i pożarów;
- powiadamianie wojsk o skażeniach;
- wykorzystywanie indywidualnych środków ochrony przed skażeniami oraz właściwości ochronnych sprzętu bojowego i terenu;
- rozpoznanie skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych;
- stosowanie najwłaściwszych sposobów pokonywania stref skażeń oraz zapewnienie ludziom ochrony podczas działań w terenie skażonym;
- kontrolę napromieniowania żołnierzy oraz stopnia ich skażenia, a także kontrolę stopnia skażenia sprzętu bojowego, środków materiałowych, wody i żywności;
- zabiegi przeciwepidemiczne, sanitarno-higieniczne, profilaktyczne, przeciwepizootyczne, sanitarno-weterynaryjne i weterynaryjno-profilaktyczne;

- likwidację skutków użycia broni masowego rażenia;
- zaopatrywanie wojsk w środki ochronne.

Czynności w zakresie obrony wojsk przed bronią masowego rażenia nie powinny hamować wykonania zadań bojowych.

490.

Dowódca dywizji /pułku/ podejmując decyzję określa główne czynności w zakresie obrony oddziałów /pododdziałów/ przed bronią masowego rażenia.

W wytycznych do organizacji obrony przed bronią masowego rażenia dowódca dywizji /pułku/ określa: zadania w zakresie obserwacji i rozpoznania skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych; stopień rozśrodkowania wojsk i obiektów tyłowych oraz okresową zmianę rejonów rozmieszczenia; drogi /kierunki/ marszu i sposoby przekraczania lub obchodzenia stref skażeń, zniszczeń, zatopień i pożarów, zakres inżynieryjnej rozbudowy terenu, czas przeprowadzenia głównych przedsięwzięć przeciwepizootycznych, sanitarno-weterynaryjnych i weterynaryjno-profilaktycznych; siły i środki, jakie należy wyznaczyć do grup /oddziałów/ ratunkowo-ewakuacyjnych, rejony i sygnały wywoławcze.

Na podstawie wytycznych dowódcy dywizji /pułku/ sztab opracowuje wspólnie z szefami rodzajów wojsk i służb zarządzenie o obronie wojsk przed bronią masowego rażenia oraz zabezpiecza jego wykonanie.

Po użyciu przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia dowódca dywizji /pułku/ ocenia sytuację, udokładnia zadania wojsk, wydaje zarządzenia o sposobie i terminie likwidacji skutków, wyznacza dodatkowo /oprócz grup i oddziałów ratunkowo-ewakuacyjnych/ niezbędne siły i środki.

491.

Oddziały i pododdziały rozśrodkowuje się zależnie od wykonywanych zadań, możliwości dowodzenia i właściwości terenu.

Rejony rozmieszczenia wojsk co pewien czas zmienia się według zawczasu opracowanego planu - skrycie i szybko, jednak bez szkody dla zadania bojowego.

W opuszczonych rejonach organizuje się pozorne działania wojsk. Okresową zmianę rejonów rozmieszczenia wojsk zapewnia się przez przygotowanie rejonów zapasowych i dróg marszu do nich. Drogi wybiera się uwzględniając kierunki wiatrów w bezpiecznej odległości od możliwych pożarów, zatopień i lawin. W rejonach zapasowych i na drogach marszu prowadzi się rozpoznanie skażeń.

492.

W czasie przebywania wojsk przez dłuższy czas w jednym rejonie buduje się dla żołnierzy- szczeliny, okopy, transzeje, schrony; na sprzęt bojowy i środki materiałowe - ukrycia typu odkrytego i zakrytego. Schrony w punktach dowodzenia i punktach medycznych wyposaża się w urządzenia filtrowentylacyjne. Schrony budują wojska własnymi siłami pod kierownictwem specjalistów wojsk inżynieryjnych. Zaopatrywaniem w urządzenia filtrowentylacyjne oraz nadzorem nad prawidłowym montażem i eksploatacją tych urządzeń zajmują się wojska chemiczne.

Drogi manewru i obejścia rejonów skażonych, zniszczeń i pożarów przygotowują wojska inżynieryjne.

493.

Prognozowanie stref /rejonów/ porażenia, skażenia promieniotwórczego i chemicznego, zniszczeń, zatopień i pożarów wykonuje sztab dywizji, wykorzystując w tym celu stację obliczeniowo-analityczną skażeń.

Sztab pułku prognozuje skażenia chemiczne, a w razie posiadania niezbędnych danych również skażenia promieniotwórcze..

Na podstawie meldunków dowódców oddziałów i pododdziałów określa się straty oraz zasięg stref skażeń, zniszczeń, zatopień i pożarów.

494.

Powiadamianie, ostrzeganie, alarmowanie wojsk o skażeniach organizuje sztab dywizji /pułku/, wykorzystując ustalony jednolity i stale ważny sygnał, który przekazuje się poza kolejnością przez wszystkie kanały łączności, przy czym przewodowymi środkami łączności, sygnał przekazuje się tekstem otwartym.

Sztab dywizji /pułku/ ustala sygnały dźwiękowe i wzrokowe do ostrzegania i alarmowania żołnierzy w pododdziałach. Sygnały te podaje się do wiadomości wszystkim żołnierzom. Ostrzeganie zarządzają dowódcy oddziałów i pododdziałów na podstawie danych z rozpoznania skażeń.

Sztab dywizji /pułku/ systematycznie składa meldunki przełożonym oraz informuje oddziały /pododdziały/ i sąsiadów o wybuchach jądrowych, zagrożeniu opadem promieniotwórczym, o rejonach skażeń, zniszczeń, zatopień i pożarów w pasie /rejonie/ ich działania.

Umiejętne wykorzystanie indywidualnych środków ochrony przed skażeniami oraz właściwości ochronnych sprzętu bojowego i terenu pozwala znacznie zmniejszyć straty od broni masowego rażenia.

Do ochrony wojsk należy zawsze wykorzystać ukrycia naturalne. Dogodne warunki do obrony przed bronią jądrową daje teren pocięty, z wąskimi, głębokimi i krętymi wąwozami oraz porośnięty lasami i zaroślami. W terenie tym jednak możliwe są zawały, pożary i zastój par środków trujących.

496.

Rozpoznanie skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych prowadzą pododdziały wszystkich rodzajów wojsk i wojsk specjalnych.

Pododdziały rozpoznania skażeń wykrywają skażenia promieniotwórcze i chemiczne, ustalają granice skażonych rejonów, rodzaj i stopień skażenia, wyszukują drogi obejścia i kierunki o najmniejszym skażeniu oraz obserwują zmiany stopnia skażenia terenu.

Do rozpoznania skażeń promieniotwórczych wielkich obszarów lub oddzielnych kierunków /dróg/ używa się samolotów /śmigłowców/.

Organizując rozpoznanie skażeń uwzględnia się prognozowaną i faktyczną sytuację skażeń promieniotwórczych otrzymywaną ze sztabu armii i od sąsiadów.

Rodzaj środków biologicznych użytych przez nieprzyjaciela bada się w specjalnych laboratoriach służby zdrowia.

Rozpoznaniem skażeń promieniotwórczych i chemicznych w dywizji /pułku/ kieruje szef zabezpieczenia chemicznego, rozpoznaniem skażeń biologicznych - szef służby zdrowia dywizji /starszy lekarz pułku/.

497.

Sposoby przekraczania przez wojska stref /rejonów/ skażonych zależy od rodzaju i stopnia skażenia, wielkości zniszczeń oraz warunków terenowych i atmosferycznych. We wszystkich wypadkach powinny one zapewnić wojskom wykonanie zadań i jak najmniejsze napromienienie. Jeżeli sytuacja i warunki terenowe pozwalają, strefy /rejony/ skażeń obchodzi się.

Przed pokonaniem strefy /rejonu/ skażonej organizuje się rozpoznanie skażeń, ustala jej granice, kierunki o najmniejszej

mocy dawki i najmniejszym stopniu skażenia terenu /powietrza/ środkami trującymi, określa się drogi obejścia całej strefy /rejonu/ lub najbardziej niebezpiecznych odcinków.

Dywizja /pułk/ może przekraczać strefy /rejony/ skażone: z marszu bez czekania na spadek mocy dawki; po spadku mocy dawki do określonej wielkości; w sposób kombinowany, to jest przez połączenie obu podanych sposobów.

Przed przekroczeniem strefy skażonej w celu zwiększenia odporności na promieniowanie należy podawać żołnierzom preparaty radioochronne, zmniejszające lub neutralizujące napromienienie.

498.

Ochrona wojsk podczas długofalowych działań w terenie skażonym polega na: wyprowadzeniu wojsk z rejonów niebezpiecznego skażenia; wykorzystania indywidualnych i zbiorowych środków ochrony przed skażeniami oraz właściwości ochronnych sprzętu bojowego, środków transportowych i terenu; użyciu preparatów radioochronnych oraz odtrutek; zastosowaniu specjalnych zabiegów profilaktycznych; budowie i wykorzystaniu urządzeń inżynieryjnych; właściwym organizowaniu odpoczynków i spożywaniu posiłków; przestrzeganiu ustalonych zasad bezpieczeństwa; okresowym przeprowadzaniu częściowych i całkowitych zabiegów sanitarnych i specjalnych.

499.

Sztab dywizji /pułku/ organizuje kontrolę dozymetryczną napromienienia ludzi i skażenia sprzętu, żywności, wody, obiektów i urządzeń wykorzystywanych przez wojska.

Kontrolę napromienienia ludzi prowadzi się w celu oceny ich zdolności bojowej. Kontrolę stopnia skażenia prowadzi się

w celu ustalenia przydatności do spożycia wody i żywności oraz określenia potrzeby przeprowadzenia zabiegów specjalnych sprzętu obiektów i urządzeń.

Wskazania dozymetrów odczytuje się po wyjściu pododdziałów z terenu skażonego.

W razie dłuższego przebywania ich w terenie skażonym wskazania dozymetrów odczytuje się okresowo. Dowódcy pododdziałów i sztaby prowadzą ewidencję dawek napromienienia ludzi.

Stopień skażenia promieniotwórczego sprzętu kontroluje się każdorazowo po wyjściu wojsk z terenu skażonego. Wodę i żywność kontroluje się przed spożyciem.

500.

Zabiegi sanitarno-higieniczne i profilaktyczne obejmują: utrzymywanie porządku sanitarnego w rejonach zajmowanych przez oddziały /pododdziały/, ścisłe przestrzeganie zasad higieny osobistej oraz użycia produktów żywnościowych i wody do picia. Służba zdrowia organizuje szczepienia ochronne ludzi oraz stosowanie preparatów przeciwpromieniotwórczych i antybiotyków.

501.

Likwidacja skutków użycia przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia ma na celu jak najszybsze przywrócenie wojskom zdolności bojowej i stworzenie warunków do wykonania zadań, pracy tyłów, a także ratowania ludzi, udzielania pomocy porażonym i chorym.

Dowódca dywizji /pułku/ organizując likwidację skutków uderzeń bronią masowego rażenia w czasie planowania działań bojowych wydziela siły i środki do oddziałów lub grup ratunkowo-ewakuacyjnych. Określa on przewidywane rejony zbiórki, drogi marszu do nich oraz sygnały do zajęcia tych rejonów.

W skład oddziału /grupy/ ratunkowo-ewakuacyjnego powinny wchodzić pododdziały piechoty, czołgów, rozpoznania skażeń, zabiegów specjalnych, saperów, ewakuacji medycznej, ewakuacji i remontu sprzętu oraz siły i środki aparatu politycznego. Do czasu otrzymania rozkazu /sygnału/ zajęcia określonego rejonu zbiórki pododdziały te działają w składzie jednostek macierzystych.

Likwidacja skutków broni masowego rażenia obejmuje:

- rozpoznanie rejonów porażenia bronią masowego rażenia;
- zabezpieczenie i osłonę powstałych wyłomów;
- odtworzenie naruszonego dowodzenia i łączności;
- prace ratunkowe, lecznicze i ewakuacyjne;
- zabiegi sanitarne i specjalne;
- pracę polityczną nad odtworzeniem stanu moralno-politycznego i równowagi psychicznej żołnierzy;
- gaszenie /lokalizowanie/ pożarów;
- przedsięwzięcia izolacyjno-ograniczające;
- odbudowę dróg manewru, dowozu i ewakuacji;
- uzupełnienie zniszczonych zapasów i środków materiałowych.

502.

Do rozpoznania rejonów porażenia bronią masowego rażenia sztab dywizji /pułku/ wydziela oficerskie patrole rozpoznawcze oraz wysyła patrole rozpoznania skażeń i rozpoznania inżynieryjnego.

Odtworzenie naruszonego dowodzenia po uderzeniach bronią masowego rażenia w dywizji /pułku/ opiera się na zasadach: wzajemnej zamienności punktów dowodzenia w każdym ogniwie, jak również między niższymi i wyższymi szczeblami dowodzenia; tworzenie stanowisk dowodzenia z ocalałych części ogniw dowodzenia, tworzenie nowych punktów dowodzenia na miejsce obezwładnionych.

Powstałe po uderzeniach bronią masowego rażenia wyłomy w ugrupowaniu zabezpiecza i osłania się przed wtargnięciem w nie nieprzyjaciela działaniem drugiego rzutu /odwodu/, odwodów specjalnych, uderzeniami lotnictwa i ognia artylerii.

503.

Prace ratunkowe, lecznicze i ewakuacyjne w ogniskach porażenia bronią jądrową i chemiczną obejmują: organizację samopomocy i pomocy wzajemnej, wyszukiwanie porażonych i chorych, wyprowadzanie i wynoszenie ich z wozów bojowych, ze zniszczonych i uszkodzonych umocnień, udzielanie pomocy medycznej w określonym zakresie, ewakuację na punkty medyczne oraz do szpitali. W pierwszej kolejności prace ratunkowe wykonuje każdy pododdział ocalałymi siłami, a następnie do akcji wkraczają wydzielone siły i środki grup /oddziałów/ ratunkowo-ewakuacyjnych.

Ewakuację uszkodzonego sprzętu bojowego i środków transportowych z rejonów porażeń wykonują pododdziały remontowe i ewakuacyjne dywizji /pułku/ działające w składzie grup ratunkowo-ewakuacyjnych oraz w razie potrzeby pododdziały armijne.

504.

Zabiegi sanitarne i zabiegi specjalne organizuje się w celu uniknięcia porażenia żołnierzy substancjami promienio - twórczymi, środkami trującymi lub biologicznymi. Mogą one być częściowe lub całkowite. Częściowe zabiegi specjalne przeprowadza się bezpośrednio w pododdziałach bez przerywania wykonania zadania bojowego. Organizują je dowódcy pododdziałów przy wykorzystaniu pakietów i zestawów odkażających oraz środków podręcznych. Przy skażeniach środkami trującymi częściowe zabiegi sanitarne wykonuje się z reguły niez-włocznie po skażeniu.

Całkowite zabiegi specjalne i sanitarne przeprowadza się na rozkaz dowódcy dywizji. Całkowite zabiegi wojska wykonują z zasady własnymi środkami i siłami. Przy masowych i silnych skażeniach całkowite zabiegi przeprowadzają wojska chemiczne bezpośrednio w ugrupowaniu wojsk lub na punktach zabiegów specjalnych, rozwijanych w pobliżu rejonu porażenia, przy drogach przemarszów lub przed rejonem przewidzianym do zajęcia. Całkowite zabiegi specjalne prowadzi się z reguły po wykonaniu zadania bojowego.

W dywizji /pułku/ oraz oddziałach /pododdziałach/ wojsk chemicznych i na punktach medycznych należy utrzymywać fundusz wymienny umundurowania, bielizny, obuwia i oporządzenia.

Odkażanie, dezaktywacja i dezynfekcja terenu oraz urządzeń obronnych w działaniach bojowych dywizji /pułku/ obejmuje tylko najważniejsze elementy, głównie: stanowiska dowodzenia, punkty medyczne i stanowiska startowe rakiet. Odkażeniem i dezynfekcją terenu zajmują się wojska chemiczne, a dezaktywacją - inżynieryjne i chemiczne. Skażona żywność podlega badaniu w laboratoriach służby zdrowia. Przygotowane posiłki i chleb w razie skażenia niszczy się natychmiast. Produkty żywnościowe w hermetycznych opakowaniach mogą być wykorzystane po dokładnym przeprowadzeniu zabiegów specjalnych opakowań. Wodę skażoną oczyszcza się i dopuszcza do spożycia po sprawdzeniu przez służbę zdrowia. Organizatorem zabiegów specjalnych żywności jest kwatermistrz dywizji /pułku/.

505.

Zarządzenia izolacyjno-ograniczające wydaje się w celu uniemożliwienia kontaktowania się wojsk skażonych środkami biologicznymi z innymi oddziałami /pododdziałami/ i ludnością cywilną.

Kwarantannę wprowadza się na rozkaz dowódcy armii, który określa również sposób użycia wojsk odbywających kwarantannę.

Sztab dywizji i służba zdrowia, zgodnie z decyzją dowódcy, wprowadzają niezbędne ograniczenia w poruszaniu się /obserwację/ lub kwarantannę i organizują kontrolę przestrzegania tych ograniczeń.

506.

Drogi manewru, dowozu i ewakuacji w działaniach bojowych dywizji /pułku/ oczyszczają i odbudowują oddziały /pododdziały/ wszystkich rodzajów wojsk na kierunkach oraz w rejonach swoich działań. Pododdziały inżynieryjne dywizji /pułku/ wykonują prace wymagające użycia specjalnych maszyn. Drogi, na których występuje duża moc dawki promieniowania, odbudowuje się po spadku mocy dawki.

507.

Brak środków materiałowych dywizji /pułku/ uzupełnia się przez: wykorzystanie zapasów i zmianę podporządkowania niezbędnych środków materiałowych, przez dokonanie manewru nimi między oddziałami /pododdziałami/, skierowanie transportu środków materiałowych będących w ruchu, do porażonych oddziałów /pododdziałów/.

508.

Wielkość zapasów środków ochronnych w dywizji /pułku/ określa wyższy przełożony w zależności od sytuacji.

W dywizji /pułku/ i pododdziale działającym samodzielnie, tworzy się zwiększone zapasy środków ochronnych. Dowóz środków ochronnych w działaniach bojowych dywizji /pułku/ organizuje się według ogólnie przyjętych zasad. Szef zabezpieczenia chemicznego dywizji /pułku/, zgodnie z planem sztabu, kontroluje stan techniczny indywidualnych środków ochrony przed skażeniami

oraz organizuje i przeprowadza bieżący remont sprzętu chemicznego.

3. POWSZECHNA OBRONA PRZECIWLOTNICZA

509.

Powszechną obronę przeciwlotniczą zapewnia się głównie przy pomocy broni strzeleckiej i pokładowej oraz przez maskowanie, wykorzystanie właściwości i rozbudowę inżynieryjną terenu i rozśrodkowanie wojsk.

Do zwalczania śmigłowców w ramach powszechnej obrony przeciwlotniczej mogą być również wykorzystywane inne środki ogniowe wojsk w ramach swoich możliwości skutecznego ich rażenia na lądowiskach i w powietrzu. Ogień pododdziałów ogólnowojskowych i rodzajów wojsk prowadzi się według ustaleń, obejmujących: wyznaczenie sektorów ognia /pokrywających się z sektorami rozpoznania/, wysokości, na których w pierwszej kolejności należy otwierać ogień, zużycie amunicji, ograniczenia ze względu na maskowanie i bezpieczeństwo własnego lotnictwa oraz sygnały. Skuteczność powszechnej obrony przeciwlotniczej w dużej mierze zależy od właściwej organizacji rozpoznania, ostrzegania i alarmowania o nalotach środków napadu powietrznego.

4. UBEZPIECZENIE

510.

Ubezpieczenie ma na celu uniemożliwić nieprzyjacielowi niespodziewany napad, zapewnić ubezpieczonym wojskom czas i dogodne warunki wejścia do walki oraz uniemożliwić pododdziałom rozpoznawczym nieprzyjaciela przenikanie do rejonu rozmieszczenia ubezpieczanych wojsk.

W każdej sytuacji wojska organizują ubezpieczenie bezpośrednie. Ponadto ubezpieczają się: w marszu - ubezpieczeniem

marszowym, w walce - ubezpieczeniem bojowym, a w rejonie rozmieszczenia - ubezpieczeniem postoju.

Siły i środki do ubezpieczenia określa dowódca zależnie od sytuacji i charakteru działań.

511.

Przedsięwzięcia zabezpieczenia inżynieryjnego działań bojowych realizują wszystkie rodzaje wojsk, wojska specjalne i służby w ścisłym współdziałaniu na podstawie jednolitego zamiaru i planu walki.

Jedynie prace najbardziej skomplikowane oraz zadania związane ze znaczną mechanizacją robót wykonują wojska inżynieryjne.

Zabezpieczenie inżynieryjne organizuje się w celu stworzenia sprzyjających warunków do terminowego i skrytego rozwijania wojsk, pomyślnego prowadzenia przez nie działań bojowych, ochrony ludzi i sprzętu przed środkami rażenia nieprzyjaciela.

Zabezpieczenie inżynieryjne we wszystkich rodzajach działań obejmuje: organizację i prowadzenie ciągłego rozpoznania inżynieryjnego; rozbudowę fortyfikacyjną rejonów rozmieszczenia wojsk i urządzanie rejonów stanowisk startowych oddziałów rakiet; rozgradzanie i budowę zapór; przygotowanie i utrzymanie dróg; urządzanie i utrzymanie przepraw przez przeszkody wodne; urządzanie punktów dowodzenia i obiektów tyłowych; wykonywanie prac inżynieryjnych związanych z obroną przed bronią masowego rażenia i likwidację skutków jej użycia; wykonywanie prac inżynieryjnych związanych z maskowaniem wojsk; wydobywanie i oczyszczanie wody, zabezpieczenie materiałowo-techniczne w zakresie sprzętu wojsk inżynieryjnych oraz jego naprawę.

6. ZABEZPIECZENIE CHEMICZNE

512.

Zabezpieczenie chemiczne stanowi kompleks przedsięwzięć organizowanych przez sztab i szefa zabezpieczenia chemicznego w celu zapewnienia wojskom skutecznej ochrony przed rażącym działaniem skażeń promieniotwórczych i chemicznych oraz środków zapalających, maskowania działań bojowych wojsk własnych i oślepienia nieprzyjaciela za pomocą środków dymnych, rażenia nieprzyjaciela miotaczami ognia, a także terminowego zabezpieczenia wojsk w sprzęt i środki chemiczne.

Zabezpieczenie chemiczne we wszystkich rodzajach walki obejmuje: wykrywanie wybuchów jądrowych i określanie ich parametrów, prognozowanie stref /rejonów/ skażeń promieniotwórczych i chemicznych, pożarów i strat; rozpoznanie skażeń promieniotwórczych i chemicznych; wykorzystanie indywidualnych i zbiorowych środków ochrony przed skażeniami i środkami zapalającymi; kontrolę stopnia skażenia promieniotwórczego i chemicznego oraz zapewnienie kontroli napromieniowania wojsk; zabiegi sanitarne i specjalne wojsk; odkażanie i dezynfekcję terenu; wykorzystanie dymów; użycie miotaczy ognia, zabezpieczenie materiałowo-techniczne wojsk w sprzęt i środki chemiczne.

Przedsięwzięcia zabezpieczenia chemicznego wykonują wszystkie rodzaje wojsk i służb dywizji /pułku/. Wojska chemiczne wykonują najbardziej złożone zadania w tym zakresie.

7. MASKOWANIE

513.

Maskowanie ma duże znaczenie w działaniach bojowych. Umiejętne i ciągłe maskowanie umożliwia skryte rozmieszczenie i działania wojsk własnych przed rozpoznaniem nieprzyjaciela.

Stwarza warunki wprowadzenia go w błąd, utrudnia mu użycie broni masowego rażenia, lotnictwa i innych środków ogniowych oraz daje możliwość zaskoczenia.

Maskowanie wojsk osiąga się przez: zachowanie tajemnicy wojskowej; umiejętne i w sposób rozśrodkowany rozmieszczenie wojsk i składów; wykorzystanie maskujących właściwości terenu i warunków ograniczonej widoczności; używanie różnych środków maskujących; maskowanie pracy środków radioelektronicznych; maskowanie przeciwradiolokacyjne, świetlne i dźwiękowe; budowę pozornych pozycji, pozornych urządzeń, przepraw i rejonów rozmieszczenia; pozorne przesunięcia i działania demonstracyjne wojsk; umiejętne wykonanie prac inżynieryjnych.

W celu wprowadzenia nieprzyjaciela w błąd i utrudnienia mu wyboru obiektów do użycia broni masowego rażenia należy zgodnie z zamiarem walki co jakiś czas zmieniać rejony rozmieszczenia wojsk, stanowiska startowe i ogniowe oraz stanowiska dowodzenia.

Stan maskowania sprawdza się przez kontrolną obserwację z ziemi i z powietrza, wykonywanie zdjęć z samolotów /śmigłowców/, za pomocą środków radiolokacyjnych i noktowizorów oraz przez kontrolę pracy własnych środków.

8. WALKA RADIOELEKTRONICZNA

514.

Z przedsięwzięć walki radioelektronicznej elementem zabezpieczenia działań bojowych jest obrona radioelektroniczna. Obronę radioelektroniczną prowadzi się w celu zapewnienia efektywnego użycia własnych systemów radioelektronicznych. Obejmuje ona obronę systemów radioelektronicznych przed rozpoznaniem i zakłóceniami, kontrolę promieniowania elektromagnetycznego oraz

eliminację wzajemnych zakłóceń.

Obrona systemów radioelektronicznych przed rozpoznaniem polega na likwidacji cech demaskujących pracę środków radioelektronicznych w procesie ich eksploatacji, ścisłym przestrzeganiu ustalonych zasad i reżimów ich pracy oraz dezinformowaniu radioelektronicznym.

Obrona systemów radioelektronicznych przed obezwładnieniem radioelektronicznym zapewnia doskonałe wyszkolenie załóg i obsług środków radioelektronicznych oraz należyte wykorzystanie technicznych możliwości urządzeń.

Kontrolę elektromagnetyczną zapewnia kontrola promieniowania elektromagnetycznego własnych oraz wykrywanie wywiadowczych i dywersyjno-rozpoznawczych systemów radioelektronicznych nieprzyjaciela. Eliminację własnych zakłóceń zapewnia odpowiednie rozmieszczenie pracujących środków radioelektronicznych, dobór ich charakterystyk promieniowania, ustalenie priorytetów pracy oraz należyty rozdział częstotliwości roboczych i sektorów działania.

Obronę radioelektroniczną organizują i prowadzą wszystkie rodzaje wojsk i służb.

9. ZABEZPIECZENIE TOPOGRAFICZNE

515.

Zabezpieczenie topograficzne ma na celu przygotowanie i terminowe dostarczenie do wojsk wydawnictw kartograficznych, danych geodezyjnych i dokumentów topograficznych niezbędnych dowódcom i sztabom do studiowania i oceny terenu oraz przy rozwiązywaniu zadań bojowych.

Zabezpieczenie topograficzne obejmuje zaopatrywanie wojsk: w mapy topograficzne, specjalne, plany, dokumenty fotograficzne,

katalogi współrzędnych punktów geodezyjnych oraz inne bojowe dokumenty graficzne, zawierające dane o nieprzyjacielu i terenie. Ponadto w razie potrzeby rozwijanie podstawowych specjalnych sieci geodezyjnych w rejonach stanowisk startowych oddziałów rakiet i stanowisk ogniowych artylerii; wykonywanie prac dowiązania topogeodezyjnego elementów ugrupowania bojowego wojsk rakietowych i artylerii oraz innych środków ogniowych, środków rozpoznania, radiotechnicznych i łączności.

Czynności związane z zabezpieczeniem topograficznym wykonują oddziały i pododdziały wojskowej służby topograficznej oraz pododdziały topogeodezyjne rodzajów sił zbrojnych i rodzajów wojsk.

10. ZABEZPIECZENIE HYDROMETEOROLOGICZNE

516.

Zabezpieczenie hydrometeorologiczne organizuje się w celu określenia wpływu warunków atmosferycznych i stanu nawodnienia terenu na działania bojowe wojsk, a szczególnie na wykonywanie czynności związanych z obroną przed bronią masowego rażenia.

Zabezpieczenie hydrometeorologiczne obejmuje: przygotowanie danych meteorologicznych niezbędnych do użycia rakiet, lotnictwa i artylerii oraz innych rodzajów wojsk; określanie wpływu warunków atmosferycznych i nawodnienia terenu na możliwości użycia broni masowego rażenia, jej działanie i organizację obrony przed nią wojsk.

Dane hydrometeorologiczne zdobywa się przez ciągłą obserwację i rozpoznanie hydrometeorologiczne oraz studiowanie opisów hydrometeorologicznych rejonów działań bojowych i prognoz pogody.

11. ZABEZPIECZENIE TYŁOWE

a/ Zasady ogólne

517.

Walka wymaga dużego zużycia środków materiałowych szczególnie amunicji, materiałów pędnych i smarów, szybkiego wykonywania remontów techniki bojowej oraz udzielania w porę pomocy medycznej porażonym i chorym. Dlatego wszechstronne, pełne i ciągłe zabezpieczenie tyłowe wojsk jest jednym z głównym warunków pomyślnego prowadzenia działań bojowych i ważnym obowiązkiem dowódcy, kwatermistrza, szefa służb technicznych, szefów rodzajów wojsk i służb.

518.

Oddziały i pododdziały tyłowe wraz z organami dowodzenia nimi oraz zapasami środków materiałowych wchodzące w skład związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów stanowią ich tyły. Dysponując dużą ruchliwością tyły zdolne są szybko przesuwać się za wojskami i realizować zabezpieczenie materiałowe, techniczne i medyczne w każdej sytuacji.

W celu terminowego zaopatrywania wojsk i wykonania remontów sprzętu bojowego w czasie działań bojowych, stworzenia dogodnych warunków udzielania pomocy medycznej oraz rozśrodkowania zapasów środków materiałowych tyły dywizji /pułku/ rozmieszczają się w wyznaczonych rejonach w ugrupowaniu i za ugrupowaniem dywizji /pułku/ w gotowości do pracy.

W ugrupowaniu rozmieszcza się oddziały /pododdziały/ medyczne, środki transportowe z amunicją, materiałami pędnymi i smarami oraz oddziały /pododdziały/ ewakuacyjno_remontowe.

519.

Dowódca dywizji /pułku/ dowodzi tyłami przez kwatermistrza a w zakresie zabezpieczenia technicznego przez szefa służb technicznych.

Podejmując decyzję do działań bojowych dowódca dywizji /pułku/ określa organizację tyłów oraz zadania materiałowego, technicznego i medycznego zabezpieczenia wojsk i zazwyczaj wskazuje:

- drogi dowozu i ewakuacji;
- rejony rozmieszczenia tyłów oraz kierunek przesunięcia;
- system obrony i ochrony tyłów;
- wielkość zapasów i terminy ich zgromadzenia w oddziałach /pododdziałach/;
- limit zużycia rakiet, amunicji, materiałów pędnych i smarów oraz innych środków materiałowych;
- zasadnicze zadania zabezpieczenia technicznego i medycznego;
- siły i środki wydzielone do pomocy tyłom.

Szef sztabu dywizji /pułku/ koordynuje współpracę kwatermistrza, szefa służb technicznych, szefów rodzajów wojsk i służb. Powinien on stale znać aktualny stan zapasów środków materiałowych i techniki bojowej w oddziałach /pododdziałach/, zapewnić informowanie kwatermistrza oraz szefa służb technicznych o przyszłych działaniach bojowych, zamiarach i zmianach sytuacji, stworzyć warunki utrzymania nieprzerwanej łączności dowodzenia tyłami.

520.

Kwatermistrz dywizji /pułku/ jest bezpośrednim organizatorem tyłów i odpowiada za wykonanie zadań tyłowych przez podległe mu służby. Odpowiada za organizację dowozu wszystkich środków materiałowych /z wyjątkiem rakiet/.

Zasadnicze zamierzenia w zakresie organizacji i pracy tyłów kwatermistrz ujmuje w planie zabezpieczenia tyłowego, który zatwierdza dowódca dywizji /pułku/.

W planie ujmuje się:

- główne zadania tyłów;
- rejony /miejsca/ rozmieszczenia oddziałów i pododdziałów tyłowych, oraz rejony prac załadowczych i wyładowczych;
- drogi dowozu i ewakuacji;
- kalkulację zaopatrywania materiałowego, ilość dowozu i organizację wykorzystania środków transportowych;
- sposób wykorzystania oddziałów i pododdziałów medycznych oraz ewakuacji porażonych i chorych;
- organizację obrony i ochrony tyłów;
- miejsce, czas rozwijania i kierunek zmiany tyłowego stanowiska dowodzenia i organizację łączności.

Plan zabezpieczenia tyłowego opracowuje się graficznie na mapie, z uzupełnieniem w formie pisemnej i tabelarycznej.

W pułku kwatermistrz oraz szef służb technicznych prowadzą mapy robocze wraz z niezbędnymi załącznikami.

Zadania zabezpieczenia tyłowego przekazuje się wykonawcom w formie zarządzeń lub rozkazu tyłowego.

521.

Szef służb technicznych dywizji /pułku/ jest organizatorem zabezpieczenia materiałowego i technicznego działań bojowych w zakresie podległych służb. Kieruje on i odpowiada za organizację eksploatacji, ewakuacji i remontu sprzętu technicznego oraz zabezpieczenie materiałowe i techniczne poprzez szefów rodzajów wojsk i służb. Przez podległe mu służby organizuje zaopatrywanie oddziałów /pododdziałów/ w rakiety, amunicję, części zamienne i materiały eksploatacyjne.

Zasadnicze zamierzenia zabezpieczenia technicznego szef służb technicznych ujmuje w planie zabezpieczenia technicznego.

W planie tym podaje się:

- główne zadania stojące przed służbami i sposób ich realizacji;
- zaopatrywanie w rakiety i amunicję;
- organizację systemu remontowo-ewakuacyjnego;
- ilość i stan techniczny sprzętu;
- prognozy strat i odzysku sprzętu;
- siły i środki wydzielone do zabezpieczenia technicznego forsowania przeszkód wodnych i do likwidacji skutków uderzeń bronią masowego rażenia;
- organizację kierowania pracą pododdziałów remontowo-ewakuacyjnych i elementów zabezpieczenia technicznego.

Plan zabezpieczenia technicznego opracowuje się graficznie na mapie z uzupełnieniem w formie pisemnej i tabelarycznej. Zatwierdza go dowódca dywizji /pułku/.

Szefowie rodzajów wojsk i służb są odpowiedzialni za fachowy nadzór wykonywania remontów i eksploatacji oraz kierują oddziałami /pododdziałami/ tyłowymi w ramach swoich obowiązków i kompetencji. Obowiązani są oni we właściwym czasie meldować dowódcy i szefowi sztabu o stanie sprzętu oraz zaopatrzenia, jego wpływie na możliwości wykonania zadań bojowych; przedstawiać możliwości optymalnego wykorzystania podległych im oddziałów /pododdziałów/; dokonywać podziału limitu zużycia środków materiałowych; przedstawić zapotrzebowanie na środki materiałowe; przestrzegać prawidłowego zużycia środków materiałowych i składać sprawozdania o ich zużyciu.

b/ Organizacja tyłów

522.

Organizacja tyłów polega na przygotowaniu do wykonania

zadań, ugrupowaniu, rozmieszczeniu i przesunięciu oddziałów /pododdziałów/ tyłowych w celu terminowego i ciągłego zabezpieczenia materiałowego, technicznego i medycznego wojsk, na wyznaczaniu, przygotowaniu i utrzymaniu dróg dowozu i ewakuacji oraz zapewnieniu ochrony i obrony tyłów.

523.

Oddziały i pododdziały tyłowe dywizji /pułku/ z zasady ugrupowuje się w dwa rzuty i rozmieszcza się w pasie /rejonie/ działania dywizji /pułku/. Sposób ich rozmieszczenia zależy od charakteru działań bojowych, zadań i sytuacji.

Przesunięcie oddziałów /pododdziałów/ tyłowych planuje się i realizuje w warunkach zachowania pełnej ciągłości zabezpieczenia tyłowego walczących wojsk.

524.

Na podstawie decyzji dowódcy kwatermistrz wykorzystuje drogi dowozu i ewakuacji, których przygotowanie i utrzymanie w stanie nadającym się do użytku zapewnia szef saperów.

525.

Oddziały i pododdziały tyłowe rozmieszczają się w wyznaczonych rejonach w sposób rozśrodkowany i maskują się. Bezpośrednią obronę i ochronę oddziałów /pododdziałów/ tyłowych organizują ich dowódcy, wykorzystując do tego celu wszystkich podległych żołnierzy, załogi i kierowców remontowanego sprzętu technicznego, a także remontowany sprzęt.

Jeżeli na tyłach wojsk ludność cywilna jest wrogo ustosunkowana lub działają grupy nieprzyjaciela, dowódca wzmacnia obronę i ochronę oddziałów i pododdziałów tyłowych. Kolumny transportowe zaopatrujące oddziały /pododdziały/ należy ubezpieczać wyznaczonymi przez dowódcę siłami.

526.

Kwatermistrz dywizji /pułku/ organizuje rekonesans w celu rozpoznania planowanych rejonów rozmieszczenia oddziałów /pododdziałów/ tyłowych oraz dróg dowozu i ewakuacji; możliwości wykorzystania zasobów miejscowych, stanu sanitarno-epidemiologicznego i weterynaryjno-epizootycznego rejonów działania oraz warunków zaopatrywania w wodę.

c/ Zabezpieczenie materiałowe

527.

Zaopatrywanie materiałowe wojsk odbywa się według rodzajów zaopatrzenia, a kierują nim odpowiedni szefowie rodzajów wojsk i służb.

Podstawowymi rodzajami zaopatrzenia są: rakiety, amunicja rakietowe materiały napędowe, materiały pędne i smary, sprzęt i materiały techniczne, środki ochrony przed skażeniami, żywność, umundurowanie oraz materiały i sprzęt inżynieryjny.

We wszystkich warunkach organizuje się zaopatrywanie wojsk w wodę.

Zapasy ruchome dzielą się na zapasy bieżące i zapasy nienaruszalne; zapas nienaruszalny zużywa się z zasady na podstawie zezwolenia dowódcy pułku, w wypadkach nie cierpiących zwłoki - na podstawie zezwolenia dowódcy batalionu. Wysokość zapasów nienaruszalnych określa dowódca pułku.

W zależności od sytuacji na podstawie decyzji przełożonego można w wojskach gromadzić doraźne zapasy środków materiałowych.

528.

Za sprawny i terminowy dowóz środków materiałowych do dywizji /oddziałów, pododdziałów/ odpowiada kwatermistrz szcze-

bla organizującego dowóz, a za dowóz rakiet transportem specjalnym odpowiada szef służb technicznych armii oraz szef służby uzbrojenia i elektroniki armii.

Środki materiałowe dowozi się: z ruchomej bazy armii do dywizji - transportem armii; z batalionu zaopatrzenia dywizji do pułków, a niekiedy nawet batalionów /dywizjonów/ - transportem dywizji.

W wyjątkowych wypadkach transport batalionów /dywizjonów/ i pułków można wykorzystać do dowozu środków materiałowych z ruchomej bazy armii, stacji /portów/ wyładowczych lub innych wyznaczonych źródeł zaopatrywania.

Oddziały i pododdziały pierwszego rzutu oraz jednostki bezpośrednio zabezpieczające ich walkę z zasady otrzymują środki materiałowe transportem szczebla wyższego.

Oddziały będące w drugim rzucie, odwody ogólnowojskowe i rodzajów wojsk z zasady dowożą środki materiałowe własnym transportem.

Materiały pędne i smary dowozi się bezpośrednio do pojazdów mechanicznych transportem specjalnym lub ogólnego przeznaczenia, w beczkach i kanistrach.

Za przyjęcie dowiezionych środków materiałowych, ich przeładunek, organizację tankowania oraz dostarczenie do żołnierzy i sprzętu odpowiadają dowódcy pododdziałów.

529.

Powracający transport po zrealizowaniu dowozu wykorzystuje się przede wszystkim do ewakuacji porażonych a na pozostały ładuje się zbędny sprzęt i inne przedmioty przeznaczone do ewakuacji.

530.

Jeżeli zaopatrzenie ma być dowiezione transportem powietrznym, dowódca dywizji /pułku/ poleca przygotować lądowiska lub zrzutowiska, oznaczyć je i zorganizować rozładowanie lub zbieranie zrzuconych ładunków, ich ochronę oraz dowóz do oddziałów /pododdziałów/.

d/ Zabezpieczenie techniczne

531.

Zabezpieczenie techniczne ma na celu utrzymanie w sprawności oraz w razie potrzeby szybką ewakuację i remont uszkodzonej techniki bojowej: uzbrojenia, wozów bojowych i innych pojazdów mechanicznych oraz sprzętu technicznego.

Zabezpieczenie techniczne bezpośrednio organizuje szef służb technicznych dywizji /pułku/ wraz z szefami odpowiednich służb przy współudziale szefów rodzajów wojsk.

532.

Obsługę techniczną uzbrojenia, wozów bojowych i innych pojazdów mechanicznych oraz sprzętu technicznego przeprowadza się z zasady przed walką /marszem/ i po wykonaniu zadania bojowego, a w razie konieczności także podczas działań bojowych. Najpierw uzupełnia się materiały pędne i smary oraz amunicję i usuwa wykryte niesprawności.

533.

Uszkodzony sprzęt remontują oddziały /pododdziały/ remontowe dywizji /pułków/. W pułku wykonuje się remonty bieżące; w dywizji przede wszystkim remonty bieżące o szerszym zakresie. W wypadku wolnych mocy produkcyjnych również remont średni.

W celu zapewnienia wysokiej zdolności bojowej oddziałów i ciągłości prowadzenia przez nie działań bojowych najpierw remontuje się sprzęt techniczny, który wymaga najmniejszego nakładu pracy i najszybciej może być oddany do użytku.

W pierwszej kolejności remontuje się rodzaje sprzętu o szczególnym znaczeniu bojowym. Remont wykonuje się na miejscu lub w najbliższym ukryciu.

Sprzęt, który nie może być wyremontowany na miejscu, ewakuuje się do dywizyjnych /pułkowych/ punktów zbiórki uszkodzonego sprzętu.

Sprzęt wymagający remontu głównego, a podczas natarcia - również remontu średniego, przekazuje się oddziałom remontowym wyższego szczebla.

534.

Dywizyjne /pułkowe/ punkty zbiórki uszkodzonego sprzętu organizuje się w rejonach największego skupienia uszkodzonego sprzętu, w pobliżu dróg dowozu i ewakuacji w miejscach umożliwiających wykorzystanie stacjonarnej bazy remontowej.

W punkcie zbiórki uszkodzonego sprzętu określa się charakter uszkodzenia i zakres remontu każdego rodzaju sprzętu oraz remontuje te egzemplarze sprzętu z uwzględnieniem ich znaczenia bojowego, które mogą szybko wrócić do walki.

Sprzęt, który nie może być wyremontowany przez oddziały /pododdziały/ remontowe dywizji /pułku/ przekazuje się na miejscu organom remontowo-ewakuacyjnym wyższego szczebla.

e/ Zabezpieczenie medyczne

535.

Zabezpieczenie medyczne organizuje się w celu utrzymania odpowiedniego stanu zdrowotnego wojsk, zapobiegania powstawaniu

i szerzeniu się chorób w wojskach, udzielania we właściwym czasie pomocy medycznej i ewakuowania porażonych i chorych, szybkiego ich wyleczenia i umożliwienia im powrotu do pododdziałów.

Szef służby zdrowia dywizji /starszy lekarz pułku/ bezpośrednio organizuje zabezpieczenie medyczne dywizji /pułku/ i za nie odpowiada.

536.

Pomocy medycznej porażonym i chorym w walce udzielają:

- pierwszej pomocy medycznej - żołnierze w formie samopomocy i pomocy wzajemnej oraz sanitariusze pododdziałów;
- pomocy przedlekarskiej - etatowy personel drużyny sanitarnej w batalionowym punkcie medycznym;
- pierwszej pomocy lekarskiej - etatowy personel kompanii medycznej pułku /w pułkowym punkcie medycznym/;
- kwalifikowanej pomocy lekarskiej etatowy personel batalionu medycznego lub medycznego batalionu wzmocnienia /w dywizyjnym punkcie medycznym/. Medyczne bataliony wzmocnienia przydziela dywizji szef służby zdrowia armii.

537.

Wszystkie oddziały i pododdziały medyczne powinny przyjmować porażonych i chorych oraz udzielać im pomocy niezależnie od przydziału służbowego.

Oddziały i pododdziały medyczne dywizji /pułku/ ugrupowuje się w pierwszym rzucie tyłów i rozmieszcza możliwie najbliżej walczących oddziałów /pododdziałów/. W odpowiednim czasie dokonuje się ich przesunięć aby skrócić czas wynoszenia porażonych i chorych z pola walki i przygotować do dalszej ewakuacji.

538.

Porażonych i chorych z zasady ewakuuje się transportem

sanitarnym wyższego szczebla oraz transportem powracającm po zrealizowaniu dowozu zaopatrzenia, lotnictwem sanitarnym i transportowym, a niekiedy na zarządzenie dowódcy - transportem ogólnego przeznaczenia.

Oddziały przydzielone ewakuują porażonych i chorych do oddziałów /pododdziałów/ medycznych własnym transportem.

Zakaźnie chorych ewakuuje się do szpitali zakaźnych specjalnie wyznaczonym transportem sanitarnym oddzielnie od innych porażonych i chorych.

539.

W czasie działań wojsk w rejonach użycia broni masowego rażenia szef służby zdrowia dywizji/starszy lekarz pułku/ organizuje i prowadzi obserwację medyczną ludzi napromieniowanych, skażonych środkami promieniotwórczymi, chemicznymi i biologicznymi, zabiegi sanitarno-profilaktyczne oraz rozpoznanie skażeń i inne rodzaje rozpoznania.

Do udzielenia pomocy medycznej i ewakuacji porażonych z ognisk masowych strat sanitarnych angażuje się wszystkie siły i środki medyczne będące w dyspozycji dywizji, w tym również transport ogólnego przeznaczenia.

540.

Podczas planowania zabezpieczenia medycznego dywizji /pułku/ przewiduje się: organizowanie i wykonywanie zabiegów leczniczo-ewakuacyjnych oraz sposób udzielania pomocy medycznej w rejonach masowych porażeń, przesunięcie i rozmieszczenie oddziałów /pododdziałów/ medycznych, wykorzystanie medycznych batalionów wzmocnienia oraz pododdziałów wzmocnienia, sposób ewakuacji porażonych i chorych, środki obrony i ochrony oddziałów /pododdziałów/ medycznych przed bronią masowego rażenia.

12. UZUPEŁNIANIE STRAT

541.

Uzupełnianie strat jest jednym z elementów odtworzenia i utrzymywania zdolności bojowej wojsk na polu walki i ma na celu stworzenie warunków do pomyślnego prowadzenia działań bojowych.

Uzupełnianie strat przeprowadza się systemem awaryjnym, bieżącym i kompleksowym. Systemem awaryjnym uzupełnia się dywizję /pułk/ grupami specjalistów wojskowych na drogach marszu w toku przegrupowania do rejonów wyjściowych. Systemem bieżącym uzupełnia się dywizję /pułk/ grupami specjalistów wojskowych na drogach marszu w toku przegrupowania do rejonów wyjściowych. Systemem bieżącym uzupełnia się dywizję /pułk/ grupami specjalistów wojskowych w toku działań bojowych w celu wyrównywania codziennych strat. Systemem kompleksowym uzupełnia się dywizję /pułk/ w drodze wymiany /zastępowania/ wyeliminowanych z walki pododdziałów, oddziałów i sztabów analogicznych, w pełni uzbrojonymi i wyposażonymi jednostkami organizacyjnymi.

542.

Bezpośrednim organizatorem uzupełnienia strat w dywizji /pułku/ jest sztab. Sztab dywizji /pułku/ planuje i kieruje uzupełnianiem strat, zgodnie z decyzją dowódcy dywizji /pułku/, uwzględniając stan ukompletowania i stopień zdolności bojowej wszystkich rodzajów wojsk, przekazuje zadania wykonawcom, kieruje pracą dywizyjnego punktu /zespołu/ rozdzielczego, zbiera, studiuje dane o powstałych stratach, wyciąga wnioski i analizuje możliwości odtwarzania zdolności bojowej, melduje je dowódcy i sztabowi przełożonemu.

543.

Szef sztabu dywizji /pułku/ jest bezpośrednim organizatorem uzupełniania strat i odtwarzania zdolności bojowej. Zasadnicze zamierzenia w zakresie organizacji uzupełniania strat i odtwarzania zdolności bojowej ujmuje się w planie uzupełniania strat, który zatwierdza dowódca dywizji /pułku/.

W planie tym zazwyczaj podaje się:

- ogólne położenie dywizji /pułku/ i czołowych oddziałów nieprzyjaciela;
- rozmieszczenie stanowiska dowodzenia, tyłowego stanowiska dowodzenia dywizji /pułku/, dywizyjnego punktu /zespołu/ rozdzielczego, czas rozwijania, kierunek zmiany i organizację łączności;
- drogi dowozu uzupełnienia;
- lotniska, lądowiska i stacje wyładowcze do rozładowania przyjmowanego uzupełnienia;
- organizację, skład i zadania dywizyjnego punktu /zespołu/ rozdzielczego;
- rejony odtwarzania zdolności bojowej /oddziałów i pododdziałów/.

Plan uzupełnienia strat opracowuje się w zasadzie na mapie, która uzupełniana jest niezbędnymi objaśnieniami i kalkulacjami. Zadania w zakresie uzupełniania strat przekazuje się wykonawcom w formie zarządzenia.

544.

Dywizyjne punkty /zespoły/ rozdzielcze organizuje się w rejonach rozmieszczenia tyłowych stanowisk dowodzenia.

W dywizyjnym punkcie rozdzielczym przyjmowane są z armijnego punktu rozdzielczego i z innych organów uzupełnienia pod-

oddziały i grupy uzupełnienia, które są rozdzielane i przekazywane przedstawicielom pułków /pododdziałów/.

13. GRZEBANIE POLEGŁYCH I ZMARŁYCH

545.

Grzebanie żołnierzy poległych w walce i zmarłych organizuje zastępca dowódcy do spraw politycznych według ustalonego porządku używając do tego specjalnie wyznaczonych pododdziałów pod dowództwem oficera.

Przed pochowaniem rozpoznaje się poległych na podstawie posiadanych przez nich dokumentów i znaków tożsamości. Dowódcy pododdziałów o każdym poległym w walce i zmarłym melduję drogą służbową.

Miejsce grzebania zwłok oznacza się dobrze widocznymi i trwałymi znakami oraz sporządza jego ewidencję.

Szef służby zdrowia dywizji /starszy lekarz pułku/ kontroluje przestrzeganie przepisów sanitarno-higienicznych przy wyborze miejsca na bratnią mogiłę i podczas grzebania.

14. EWAKUACJA JEŃCÓW WOJENNYCH

546.

Jeńców wojennych wyprowadza się natychmiast z rejonów działań bojowych i na zarządzenie dowódcy oddziałów konwojuje się do dywizyjnych punktów zbiórki jeńców wojennych, organizowanych za ugrupowaniem dywizji przez wojskową służbę wewnętrzną. Następnie na podstawie zarządzenia sztabu armii ewakuuje się ich do przejściowych obozów jeńców wojennych.

Kwatermistrz dywizji jest obowiązany organizować wyżywienie i pomoc medyczną jeńcom wojennym na punkcie dywizyjnym.

Porażonych jeńców wojennych ewakuuje się i rozmieszcza w punktach medycznych oddzielnie od żołnierzy własnych.

Wydrukowano w 60 egz.
Egz.nr 1-60 Bibl.Gł.OZS
Wyk.płk Bąk
Nr 01088/WW

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Dziejów Specjalnych
ewid. 039876